

**Nicolai Lancicii E Societate Iesv Opvscvlorvm Spiritvalivm
Tomvs ...**

Łęczycki, Mikołaj

Antverpiae, 1650

Opvscvlvm Sextvm. De Meditationibus rerum diuinarum rectè peragendis
(præsertim in Recollectione octiduana) ad assequendum magnum in
virtutibus profectum, per excitationem noui in Dei obsequio ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78809](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78809)

N I C O L A I L A N C I C I I

E S O C I E T A T E I E S V O P V S C V L V M S P I R I T V A L E

S E X T V M.

De Meditationibus rerum diuinarum rectè peragendis (præsertim in Recollectione octiduanâ) ad assequendum magnum in virtutibus profectum, per excitationem noui in Dei obsequio feruoris, & ardentis desiderij adipiscendæ perfectionis maioris, ac per suauem morum reformationem inde proficisci solitam.

I N D E X C A P I T V M

H V I V S O P V S C V L I.

DE fine collectionis annue per Exercitia spiritualia octiduanâ, querendo, CAP. I.

De ideâ renouationis nostri, spectandâ in octiduanâ collectione. CAP. II.

Fundamenta duo procuranda in octiduanâ collectione, necessaria pro renouatione animæ. CAP. III.

Armandus animus in octiduanâ collectione, contra respectus humanos. CAP. IV.

De excitandâ animi applicatione maiore, ad curam sui & rerum spiritualium, per hanc octiduanam collectionem. CAP. V.

Per collectionem octiduanam excitandum est ardens desiderium, & cura acquirenda perfectæ sanctitatis, pro qua re proponuntur varia motiua. CAP. VI.

Traduntur modi benè operandi, ad renouandam animæ nostræ imaginem, & Deo similem reddendam per hanc octiduanam collectionem. CAP. VII.

Indicantur præcipui defectus, sedantes imaginem animæ nostræ, ut per hanc octiduanam collectionem, eorum extirpatio deinceps procuretur. CAP. VIII.

Excitandum in octiduanâ collectione, ardens virtutum desiderium, & aliquot ex illis recensentur, querenda peculiari

modo post collectionem octiduanam. CAP. IX.

Octiduanâ collectio ordinanda est, etiam ad pœnas Purgatorij euadendas, pro quâ re traduntur motiua eas euadendi. CAP. X.

De modis euadendi pœnas Purgatorij in hac vita adhibendis. CAP. XI.

Armandus animus, ad cruces, post absolutam octiduanam collectionem ferendas. CAP. XII.

Quæ Meditationes magis conducant in octiduanâ collectione, ad executionem bonorum propositorum, & in quo est situs fructus exercitiorum spiritualium. CAP. XIII.

Qua in re transigendum tempus, quod intercedit inter horas Meditationum. CAP. XIV.

De veritatibus, quibusdam suauiter cogitandis extra tempora meditationum in octiduanâ collectione. CAP. XV.

Describitur homo piè renouatus, & imitandus proponitur, in octiduanâ collectione, & post illam finitâ. CAP. XVI.

Descriptio boni religiosi, proposita ad imitationem, illis, qui secesserunt ad octiduanam collectionem. CAP. XVII.

Adferuntur causæ, ob quas, in multis non appa.

apparet, vel non diu durat fructus octiduanæ collectionis. CAP. XVIII.

Quid faciendum post octiduanam collectionem, pro executione constanti bonorum propositorum. CAP. XIX.

De octiduanâ collectione eorum qui sunt prouecti in spiritu, & conantur Deo

perfectè seruire, & serîo suo profectui in virtutibus attendunt. CAP. XX.

Puncta Meditationum pro octiduanâ collectione tyronum, & proficientium quatuor pro singulis diebus. CAP. XXI.

De eximio fructu, quæ quædâ Monialis percipit in octiduanâ collectione. C. XXII.

Index rerum præcipuarum huius Opusculi, ordine alphabeti, positus est in fine totius Operis.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

Scripseram in Bohemiâ quatuor ante annos Opusculum pro nostris Fratribus iuuantibus, dum iuxta morem & nostræ Societatis statuta, semel quotannis, per spatium octo vel decem dierum, sepositis curis aliis, secedunt, ut piis Meditationibus solito operosius animum excolant, & ad omnem virtutem ac Apostolicæ sanctimonie studia vehementius inflamment. Docuit enim innumerorum experientia, in omni statu hominû sub nostra disciplina, spiritualibus S. P. N. Ignatii Exercitiis ac Meditationibus, etiam per dies pauculos, excultorum, eas, quàm plurimis attulisse, Dei beneficio, miram & repentinam, sed stabilem morum emendationem deprauatorum: aliis verò vitæ perfectioris inchoationem seriam: aliis notabilem in eâ progressum: aliis in rebus dubiis salutem concernentibus, certam diuinæ voluntatis agnitionem: omnibus denique, incrementum noui in diuino obsequio feruoris ac diligentie, maiorem quæ Dei, & rerum diuinarum, ac sui ipsius notitiam. Quæ cum in se ipso expertus fuisset (ut minus celebres non commemorem) S. Carolus Borromeus Cardinalis & Archiepiscopus Mediolanensis, adhuc penes Pium IV. Romanum Pontificem suum Auunculum, Romæ in Vaticano Palatio manens, in his Exercitiis sibi à nostro P. Ioanne Baptista Ribera primâ vice datis, ea postea iterabat quotannis, & per plures ante mortem annos, bis quolibet anno illa per octo vel quindecim dies (semper aliquo e Nostris Patribus ea ipsi explicante) repetebat: & alios suæ curæ immediatæ subiectos, iis quotannis exerceri curabat: ac immediatè ante mortem, per eadem sese disposuit, pro feliciore ex hac vitâ migratione ad illam beatam & æternam in cælis, usus hac in re, tunc etiam, operâ Confessorij & Patris spiritualis sui, nostri P. Francisci Adorni, in cuius manibus, sanctam & innumeris meritis plenam animam Deo reddidit, & cui statim gloriosus apparuit, mortemque eius

breui subsecuturam, verissimè prædixit. Quocirca, ut tam salutaris spiritus medicina, ad curandos animæ morbos, & ad sanitatem conseruandam illius, ac ad vires spirituales augendas, nec non ad renouandam & illustrandam in nobis, virtutum coloribus, Dei imaginem, diuinitus S. P. N. Ignatio tradita, & à S. Sede Apostolicâ ad illam adhibendam hortante, amplissimè approbata & collaudata, tanquàm pietate ac sanctitate plena, & ad adificationem & spirituales profectum fidelium valde utilis ac salubris, & quæ ad fructus vberes in Ecclesiâ Dei vbique gentium productos maximum adiuuentum attulit, ut, inquam, hæc medicina rectè & cum fructu sumatur, hoc Opusculum, extra priuatos parietes, pro aliorum quoque usu, nunc educo in lucem. Spero enim valdè profuturum iis etiam, qui sine octiduanâ recollectione, quamuis in statu seculari, piis rerum diuinarum meditationibus sese quotidie impendunt, & Deo valdè cari ac perfecti esse volunt. Proprio enim experimento agnoscent, (si exequantur Monita in hoc Opusculo data) suas in Meditatione, præsertim Vitæ & Passionis Christi Domini, considerationes, Deo adiuuante, fore tales, qualem esse ait S. Bernardus, l. 1. de Conscribens ad suum olim discipulum, postea Romanum Pontificem Eugenium tertium: Consideratio, primum ipsum fontem suum, id est, mentem de qua oritur, purificat: deinde regit affectus: dirigit actus: corrigit excessus: componit mores: viam honestat & ordinat: postremo diuinarum pariter & humanarum rerum scientiam confert. Hæc est, quæ confusa determinat, hiantia cogit, sparsa colligit, secreta rimatur, vera vestigat, verisimilia examinat, ficta & sucata explorat. Hæc est, quæ agenda præordinat, acta recogitat, ut nihil in mente resideat incorrectum, aut correctione egens. Hæc est, quæ in prosperis aduersa præsentit, in aduersis quasi non sentit. Ut autem meis in hoc Opusculo consiliis, vii & in aliis, maior fides accedat, ea Sanctorum confirmari & illustrari sententiis, quæ visæ mihi sunt, ut loquar cum eodem S. Bernardo, Deliciosa ad saporem, solida ad nutrimentum, efficaces ad medicinam. Vale. Pragæ A. 1641.

CAP.

CAPVT PRIMVM.

*De fine Recollectionis annue per Exercitia
Spiritualia Octidiana querendo.*1.
Coll. 1.
cap. 2.2.
I. de hum.
cap. 14.

IN omnibus occupationibus nostris, eæ vt succedant benè, ante omnia habenda est ratio Finis, ob quem eæ suscipiuntur, vt ait Abbas Moyses apud Cassianum. Ita enim fiet, vt apta elegantur media, ad consequendum finem præfixum. Peregrinantibus in hac presentis vite vastissima solitudine, inquit B. Iustinianus, oportet nos non ignorare quid tendimus. Nam ambulare quotidie, non præmeditato nostri itineris sine imprudentissimum est. Hoc quidem irrationabilium iumentorum est proprium, sensu carnis non ratione moueri, pergunt vitæque & ignorant quid. Homo verò non sic.

3. Finis ergo huius Recollectionis annuæ, & cuiusvis extra annuam Recollectionem meditationis, præfigendus est nobis ille ipse, quem S. Pater Noster Ignatius statuit esse finem Exercitiorum, omnibus communem, scilicet Præparatio & Dispositio anime, ad tollendas affectiones omnes malè ordinatas, vt iis sublevis queratur & inueniatur voluntas Dei, (& inuenta impleatur) circa vite nostre institutionem & salutem anime, vt homo vincat se ipsum, & vite sue rationem instituat, determinatione a noxiis affectibus liberâ. Sed cum ratio status religiosi aliquid peculiare exigat, ad quod sæculares nullâ lege adiguntur, puto in Exercitiis à quoniam Religioso peragendis finem esse debere, plenam sui renouationem, præstantiorem quàm esse debeat in secularibus. Porro cum sit multiplex rerum renouatio, in Exercitiis renouatio deberet esse similis renouationi imaginis aliquis antiquæ: quæ renouatio in duobus sita est.

in Beati
mundo
corde.

Primò. Vt omnia illa quæ illam obscurarunt, abluantur & abradantur, vt sine maculis & sordibus munda appareat. Vitiisitas autem, vt ait S. Gregorius Nyllenus, Diuinam imaginem referenti signo circumfusa bonum turpibus velamentis obduatum, & occultatum inutile tibi fecit. Si igitur diligenti & accuratâ vitâ sordes cordi illas, & obductas rursus ablueris, resplendet in te Diuina pulchritudo. Quæ admodum in ferro fieri solet, cum id quod paulo ante nigrum erat, per coem detractâ rubigine, splendores quosdam in se ad solem resurgens, & nitores edit: ita homo quoque internus, cum sordes rubiginosas abstulerit, rursus cum originali & principali formâ, similitudinem recuperabit, ac bonus erit. Hæ anime maculæ melius cognoscuntur tempore Exercitiorum, vt experientia docet eos, qui illis accuratè vacant. Alioquin aliàs multi tepidi, vt scribit S. Chrysostomus, Non cogitant anime deformitatem, nec ipsius animaduertunt turpitudinem, sed in constricta quidem sedens & tondens cesariem aspectu speculo, crinium compositionem examinis diligenter, & astantes

5.
h. 23. ad
pop.

tes consulis. & ipsam tonsorem, an benè quæ circa fontem sunt composuerit. Et cum sis plerumque senex, iuuenilibus insane vanitatibus non erubescis. Anima verò nostra deformitatem non aspiciamus; verum neque bestialem indutam speciem & Scyllam, aut Chymeram quandam, iuxta Poëtarum fabulas, effectum vel paululum animaduertimus. Animaduertentur autem maculæ deformantes animam, si benè Exercitia peragentur. Nam tempus Exercitiorum est reliquis ordinariis aptius ad introspectiendum statum conscientie nostræ. In speculo autem conscientie nostræ, inquit S. Bernardus, status exterioris & interioris hominis cognoscitur. Anima enim non mouit se, quæ sine speculo est. Speculum mundum, clarum & purum totius religionis bona conscientia. Sicut enim mulier quæ viro suo siue amico placere desiderat, in contuitu speculi imaginem oppositam redditur, decorem & pulchritudinem faciei componit: sic anima in quibus ab imagine veritatis discedat, vel in quibus vestigia creatricis imaginis recipiat, in conscientia relegit & intelligit. Non immerito conscientiam speculo comparauimus quoniam in eâ tanquam in speculo, rationis oculus tam quod decens, quàm quod indecens est, in se claro aspectu apprehendere potest. Sed non satis est, tempore Exercitiorum, in hoc conscientie speculo agnoscere maculas anime nostræ imaginem fedantes, easque siue bonâ confessione, siue manifestatione conscientie extra confessionem factâ, siue aliis modis in S. Ecclesiâ visitatis, abolere, ideo

Secundò danda est opera, vt si vel veritate temporis vel aliquâ aliâ iniuriâ, non benè cecinitur illa imago repræsentare suum prototypum, nouorum appositione colorum reddatur quàm simillima suo prototypo Deo. Nam si perfecti viri, vt ait B. Laurentius Iustinianus, renouantur penè singulis horis spiritu mentis suæ, & induuntur de obnoxiu hominem secundum Deum formatum, progrediuntur, de virtute in virtutem, & transformantur de claritate in claritatem quatenus quantum possibile est, configurentur imagini increate ad cuius imaginem creatos se esse cognoscunt; quandò magis ij sancti Dei, qui longe à perfectorum virorum classe distant, & sunt dissimiles Deo, se quotidie renouare debent, vt sint ei simillima imago. Vt enim ait S. Chrysostomus: Vt quæquid veluti in picturâ circumducatur, quis colores, vmbra quadam est: ep. 117. in cum verò flores ipsos colorum inunxerit & imposuerit, tunc imago efficitur.

Cum autem imago ad quam creati sumus, sita sit in tribus anime nostræ potentiis, intellectu, memoriâ, & voluntate, cum animâ nostrâ vnitis, vt ait S. Ambrosius, & similitudo nostra cum Deo, consistat in virtutibus animam ornantibus, vti docent Sancti Patres Latini & Græci, imò & Simplicius Ethnicus, dicens: Ad Dei similitudinem contendentes (ea verò similitudo est huiusmodi, sapientiâ duce, fieri iustum & sanctum) Deum accedimus & cum Deo coniungimur. Deo similis est, inquit Plato, Vir bonus. Imò sacratissimum omnium est

vii

vir bonus, profundissimum contra, vir malus. Renouatio nostri in his Exercitiis procuranda, debet versari circa renouationem intellectus, memoriae, ac voluntatis, per abolitionem peccatorum; & circa virtutum acquisitionem, & acquisitionem vsum, quibus anima tanquam coloribus ornatur, ut ait S. Chrysostomus hom. 21. & 32. ad pop. S. Bernardus sermone 27. in Cantica. 8. Sed videamus S. Chrysostomum: *Virtutis munus est, quasi amittere animam, & quidem amittere exornando* Et S. Gregorius Nyssenus: *Hanc anima veluti Regina purpuram esse ac regum cultum, & viros colores, quibus in animâ pulchritudo diuina exprimitur.*

Quocirca in Meditationibus faciendis, tum tempore Collectionis proximæ, tum quouis alio illud spectandum erit, ut & abradantur omnia illa, quæ hæcenus macularunt & fordidas fecerunt potentias animæ nostræ, & ut ea inducantur, quæ possunt animam nostram & corpus nostrum reddere quàm simillimū Deo incarnato, suam Diuinitatem, nostro corpore, hypostaticè sibi vnā cum animâ & potentiis vnito, velantē, & se nobis ad imitationem eius virtutum & modum eas exercendi, instar ideæ & speculi cuiusdam, proponente. Nam, ut præclare ait S. Basilii, *Omnia bona actio, & omnis sermo seruatoris Nostri Iesu Christi, canon est pietatis ac virtutis. Et huius gratiā homo factus est, ut velut imagine quadam pietatem nobis & virtutem delinearet, ut quisque pro sua facultate, conspiciat illā, imitaretur archetypum. Nam idē corpus nostrum gestat, ut & nos ipsius vite conuersationem, quantum possibile est, imitemur.*

Hæc renouatio si fiat in rebus supra dictis, implebimus omnem iustitiam, exemplo Christi ad Sancto Iohanni Baptiste, sub tempus sui baptismi, commemorantis: quia, iuxta doctrinam Spiritus sancti, & expositionem S. Thomæ, *partes iustitiam nostram integrantes sunt duæ, nimirum, ut dicitur in Psalmis, Declinare à malo, & facere bonum.* Quod ait ibidem, *esse actum completiūm, & quasi finalem iustitiæ.* Malum declinatur per ablu-tionem & abrasionem omnium macularum & sordium nostram imaginem denigantium: bonum verò fit, per acquisitionem earum virtutum quæ nobis desunt, & vsum bonum & ordinatum earum, quas acquisitas antea, & diuinitus nobis infusās habemus.

Porro maculæ imaginem potentiarum nostrarum & animæ deturpantes, sunt triplices: *Primo* peccata, *Secundo*, imperfectiones. *Tertio*, obligatio subeundarum poenarum in hac vel in alterâ, vel in vtraque vitâ, quæ etiam culpis peccatorum ablutis, ut plurimum, solet in nobis remanere. Quocirca danda est opera, ut ab his maculis penitus mundemur in hac octiduanâ Collectione, & suo modò, in quotidianis meditationibus.

A peccatis quidem, per bonam confessionem

Generalem: Ab imperfectionibus, per magnam earum detestationem, & reliquo tempore per magnam eorum fugam: Ab obligatione poenarum, per ardentissimos actus internæ poenitentiae (sitos in dolore ardenti ob offensum Deum) & ignitum amorem bonitatis infinitæ, toties & tot modis offensa à nobis. Quod facilius assequemur, si deinceps constanter (cum maiorum licentiâ) externarum poenitentiarum nostro corpori molestiarum vltus frequens accesserit, adeo omnibus Sanctis eximii, etiam in decrepita ætate, familiaris. Inter peccata autem includo violationem Regularum religiosarum, in quibusdam Religionibus, quæ et si per se non obligent ad vllum peccatum, tamen ferè nunquam violantur sine peccato, ob causas à S. Thoma & Caietano aliisque Theologis assignatas.

Per imperfectiones inculpabiles hic intelligo, natos quosdam in exterioribus actionibus nostris, qui et si manifesta peccata non sint, sunt tamen improbari à Sanctis & vitæ spiritualis Magistris, imò nonnulli etiam ab ipsis Ethnicis. Harum imperfectionum è numero sunt: sedere dinaricatis pedibus, vel cruribus plus æ quo protensis: sedere vno genu alteri superposito & pendente: Incedere manum vnâ, vel vtramque, instar seminantis huc illucque agitando: & his similes defectus contrarij ciuilitati & vrbani-tati morum, à me in Opusculo de curâ minimorum enumerati.

Ut autē hæc nostri interior & exterior (quoad membra & actiones corporis) Renouatio, rectè fiat, habenda est ratio, primò finis, propter quem à Deo creati, sumus. Sicut enim in opificiis humanis & in negotiis sæculi, ut benè fiant, finis qui in iis queritur spectandus est ita & in Diuino obsequio, propter quod piæ meditationes fiunt & Collectio quotannis iteratur, finis habenda est ratio, tum communis omnibus, tum proprii cuiusque Congregationis.

Porro finis communis omnibus, quatuor partibus constat, iudicio S. P. N. Ignatii: nimirum, *laudatione Dei, reuerentiâ erga Deum, eius seruitio, Nostri saluatione.* Nec enim hæc verba tanquam synonyma posita sunt, sed singula peculiare denotant vitæ spiritualis officium, uti benè obseruarunt antiqui Patres à S. Ignatii temporibus, Exercitiorum Directores. Vnde sequitur, omnes illas actiones tam internas quàm externas, (inter quas est locutio nostra, tanquam oris & gutturis vera actio) & omnes modos eas peragendi, emendandos esse in Exercitiis proximis, & post illa, constanter (postposito omni humano respectu) propter Deum vitandos, imò fugiendos cum quadam spiritus celeritate, qui non redundant in Dei laudem & reuerentiam (sed iis contrarij sunt) & qui dedecent veros & fideles Dei seruos, ac non prosunt ad incrementum nostræ salutis, quia vel non sunt meritorij, vel

Trid. sess.
6. c. 16. &
Can. 32.

vel impediunt merita, quorum aggregatione & cumulo, crescit & augetur nostra salus seu saluatio, sita in beatitudine æternæ Visionis & fruitionis Dei, quæ in hominibus iustis, quolibet opere meritorio (suo tempore post mortem danda) acquiritur & augetur.

Quocirca ipso Exercitiorum tempore, dum meditaberis de fine communi omnibus, postquam profundâ consideratione tibi cum Diuino auxilio persuaferis, omnino te debere illa quatuor paulo ante commemorata quærere, & in praxim deducere totâ vitâ tuâ, in omnibus occasionibus & coram omnibus personis, accurate Examina triplicem conuersationem tuam, scilicet eam quam habes cum Deo in Meditatione, Sacro Rosario, Confessione, Communionem, Litanis, Horis Canonis vel Officio Diuino: Item conuersationem cum domesticis, domi in recreatione, foris ambulando ad Ciuitatem, vel ad campos, aut hortum, & in itineribus, & Missionibus, vel prædiis, vel in cubiculis: Item conuersationem cum externis, in scholis, templo, sacristiâ, in eorum ædibus &c. Et si quid inuenieris à te vel dici, vel fieri, vel omitti, solitum, quod non redundet in Dei laudem, & reuerentiam & seruitium, & non conducat ad augmentum tuæ salutis, & coronarum acquirendarum suo tempore in cælo, sed potius his esse contraria, vel certe horum impedimenta, heroicè te resolue, ad hæc omnia renouanda modis supra dictis.

Quoniam verò satis non est, vt viuas sicut debet viuere bonus Christianus, imò & bonus Ethnicus, & Phariseus bonus, (quo Christus nos vult esse perfectiores in viuendi ratione, & quidem si salui esse velimus) habenda est ratio finis proprii tuæ Congregationis vel instituti. Hinc sequitur, debere te in tuis Meditationibus, præsertim Exercitiis, omnes tuas actiones, locutiones, omissiones, conuersationes, cum hoc tuo fine conferre; An sint tales, quales esse debeant in homine perfectionem quærente pro se, & pro iis cum quibus conuersaris. Et si quid inuenieris repugnare perfectioni, resolue te heroicè, ad id deinceps vel vitandum, si omnino vitari debet, vel emendandum. Ideoque omni humano respectui valedicito.

Vt autem compendiosè dicta hoc capite proponam iis Fratribus nostris, qui non omnino perfectè viuunt, hos fines suadeo quærere in Octiduanâ Collectione.

I. Vt per eam resoluant se nunquam deliberratum vllum veniale peccatum committere, & nullam Regulam violare.

II. Vt passionem illam, cui magis sunt obnoxij, deinceps refrænare curent, ne ab eâ ad peccata perducantur: & (quia hoc satis non est,) ne ab eâ valde inquietentur.

III. Si habent praua aliqua dictamina contraria vel Statui Religioso in genere, vel Regulis,

vel Superiorum monitis, vel probatis consuetudinibus Societatis &c. excludant ex animo. Talia dictamina sunt, vel potius effectus eorum: Erubescere vel fugere mortificationes publicas, modestiam in incessu, colloquia Spiritualia, conuersationem cum magis deuotis & exemplaribus Fratribus, & his similia.

IV. Vt concipiant ingens desiderium sanctè viuendi, & merita quam plurima congregandi, vnde sequantur hæc bona: Vt omnes particule temporis, non in otiosis colloquiis vel otio consumantur, nec in occupationibus præsentis tui statui non necessariis, nec pro futuro seruitur: Vt pro magnâ felicitate reputes, si tibi iniungantur quam plurima facienda, præter occupationes tuas ordinarias: Vt omnia Ordinaria opera facias cum magnâ diligentia & sermone: Vt omnes aduersitates patienter & libenter tolles, præsertim quando iuxta præscriptum Regulæ 8. 9. 10. & 11. accusaberis, punieris etiam sine iusta & verâ causa: Vt lectio librorum merè spiritualium, tibi magis sapiat quam profanorum, vti etiam Oratio magis quam colloquia otiosa & ludicra, & euagationes ac recreationes non necessariae.

V. Vt sic velint deinceps viuere, modis infra indicandis, ne post mortem in purgatorio detineantur in penis illis grauissimis, vel saltem ne diu ibi eas patiantur (quod fideliter & feruenter Deo seruientes, & omnes Regulas exactè seruantes, Dei beneficio, assequuntur) relinquat magnos thesauros Ecclesiæ pro Indulgentiis, à Romanis Pontificibus distribuendis, & tam viuus quam defunctis per modum suffragij applicandis.

VI. Qui amaro solent esse animo, & malè contenti de suâ vocatione vel statu, siue ob priuatas aliquas offensionculas, siue ob aliqua quæ vident in aliis impunita, siue ob Superiorum gubernationem non talem qualem debere esse iudicant, hi Exercitia ad hoc quoque, & præcipue, dirigant, vt in iis omnem amaritudinem deponant, & redeant ad animæ quietem & iucunditatem. Quod assequuntur tum aliis modis Diuinæ gratiæ, tum his, quibus *Primo*, Si bene penitent se ob peccata vitæ sæcularis infernum pati. *Secundo*, Etiam ob peccata venialia quotidiana, se mereri penas Purgatorii, quas euadere possunt, tolerando mûdi & Religionis incommoda & mala quæ patiuntur. *Tercio*, si intimè Martiriæ penetrent Christum plura passum eorum pro fide. *Quarto*, si bene apprehendant statum Religiosum, esse statum crucis, ob quem Sancti Patres Religiosos vocant crucifixos & cruciferos.

CAR

CAPVTVS SECVNDVM

De idea Renovationis nostri spectanda in
octidvana Recollectione, & in quodam
meditationibus.

QVod autem certè agnoscas, quid sit perfe-
ctio viue, vel vnde petenda sit renoua-
tionis tui Idea, cui tua omnia conformare de-
inceps debeas, hi sunt Magistri qui te docebunt.

13. I. Tua conscientia. Sufficientem Magistrum habemus, inquit S. Chrysost. Conscientiam, & fieri notum potest, ut quis illo adiumento priuetur. Nam simul cum formatione hominis insita est sciendorum & non sciendorum scientia. Ideò P. Balthasar Alvarez dans monita cuidam Religioso, sic scribit ad illam: Ne internam morum reformationem negligas, nec Magistrum ipsum internum, qui sensim ingreditur, quid sequendum, quid fugiendum, quid tolerandum sit.

h. 12. ad pop. Sed multos alios, ait idem Sanctus Chrysost. præter Conscientiam, Præceptores nobis Deus proposuit, agnitores negotiorum pressuras, paupertatem, multam pericula & multa talia.

14. II. Exempla Sanctorum in eorum vitis tibi ad imitationem proposita. Virtutes Sanctorum, inquit B. Laurentius Iustinianus in literis annotatis, sunt, tanquam luminaria in opacâ noctis caligine, viatoribus exposita, quâ sine offensione pergere, & ad quem suæ peregrinationis finem, intentionem suam finire debeant. Si volueris autem, ait S. Chrysostomus, etiam Apostolorum virtutes assequi, nihil te prohibebit. Solum enim voluntas, ac seruentissimus virtutis amor, tibi sufficit.

15. III. Vita Christi Domini, ad quam moribus nostris exprimebam aspirare debemus, postquam Sanctorum viuendi rationem fuerimus plenè affecti. Hac potissima Incarnationis Verbi causa fuit, ait B. Laurentius Iust. quatenus per assumptum hominem documenta saluberrima (quod Magistri & Doctoris munus est) tribueret Deus, quibus peccator homo amissa recuperaret dona, deformatam reformaret imaginem, & caesam, ad quam longauerat multam, remearet ad patriam.

in Ps. 109. Desiderans enim Deus nos esse simillimos in virtutibus Domino nostro Iesu Christo, ut ait S. Aug. Quia incredibile videbatur hominibus quod promittebat Deus, ex hac mortalitate, corruptione, abiectione, infirmitate, puluere & cinere futuros homines aequales Angelis Dei, non solum Scripturam cum hominibus fecit ut crederent, sed etiam fidei suæ posuit mediatorum vnicum Filium suum, ut quâ via nos perduci esset ad illum finem quem promisit, per eum ipsum Filium suum, & ostenderet & præberet. Parum enim erat Deo, ut Filium suum faceret demonstratorem viæ, eum ipsum viam fecit, ut per illum ires, regeremur, & ambularem per se. Non est præsumptio, velle in hac renouatione nostræ imaginis, aspirare præ-

fidio Diuinæ gratiæ ad similitudinem & imitationem Christi, Deus enim id exigit ab omnibus per Apostolum Paulum: Estote imitatores Dei, Ephes. 5. 1. sicut filij carissimi. Sed vnde audeat, inquit S. Bern. ser. 83. in anima aspirare ad nuptias Verbi (hoc enim imitatio Christi Dei nostri adfert) & Responderet: Quid non curè audeat, apud eum, cuius se infigit in certis imagine, illustrem similitudine nouit. Tantum curet natura ingenitatem, vitæ honestate seruare, cum celestis decus, quod sibi originaliter inest, dignis quibusdam studeat morum affectuumq; renouare & decorare coloribus &c.

21. Hanc ideam sic compendio explicat S. Bon. de infort. h. 1. In omnibus virtutibus & bonis moribus præpone Nouit. p. 1. c. 32. semper clarissimum speculum & totius sanctitatis perfectissimum exemplar, scilicet vitam & mores Filij Dei Domini nostri Iesu Christi, qui ad hoc nobis de cælo missus est, ut aperiret nobis viam virtutum, & legem discipline suo exemplo daret nobis, & erudiret nos per semetipsum, ut sicut ad imaginem eius naturaliter creati sumus, ita ad morum eius similitudinem per imitationem virtutis pro nostra possibilitate reformemur, qui eius imaginem in nobis sedamini per peccatum. Quâd enim quisque se et in virtutis imitatione hinc conformare studuerit, tanto ei in primâ gloriâ & claritate appropinquabit, & similior erit. Describe tibi in corde tuo mores, & actus suos, quàm humiliter se habuit inter homines, quàm benignus inter discipulos, quàm modestus in edendo & bibendo, quàm misericors super pauperes, quibus se similem fecerat per omnia, & qui de eius specialiter familia videbantur. Quomodo nullum spreuit, vel horruit, etiam si erat leprosus. Quomodo diuitibus non adulabatur. Quàm liber fuit à curis mundi, nec anxius pro corporis necessitatibus. Quàm verecundus in visu, quàm patiens ad contumelias, & quàm mitis in responsis. Non enim studuit se vindicare verbo mordaci, & amaro, sed blando & humili responso alterius malitiam sanare. Item quàm compositus in omnibus gestis suis, quàm sollicitus de animarum salute, quarum amore voluit incarnari, & mori dignatus est. Quomodo se ipsum præbuit exemplum omnis boni. Quomodo mulierum familiaria colloquia vitauit causa exempli; vnde etiam Discipuli mirabantur, quando solus cum Samaritanâ loquebatur, eò quod quasi insolitum videbatur in ipso. Item quàm patiens laboris & penuriae, quàm compatiens afflictionis. Quomodo condescendit infirmorum imperfectioni: quomodo omne scandalum cauebat, quomodo peccatores non spreuit, quomodo penitentes clementer suscepit, quàm placidus in omnibus discipulis suis, quàm studiosus ad orationem, quàm promptus in ministrando, sicut ipse dixit: Ego in medio vestrum sum, sicut qui ministrat. Item quàm sobrius ad vigilias, quàm obediens parentibus. Quomodo omnem iactantiam, & singularitatis ostentationem declinauit. Quomodo omnem gloriam & potestatem huius mundi fugit. Et multa alia ipsius acta memoria sua propinqua sunt, ut in omnibus factis, & verbis tuis, semper ad hunc, quasi exemplar respicias, incedens, stans, sedens, & comedens, tacens, & loquens, solus & cum aliis. Et ex hoc magis diliges eum, & familiaritatis eius gratiam & fiducia

N o d u c i a m

duciam assequeris, & in omni virtute perfectior eris. Et hac sit sapientia tua, & meditatio, & studium, semper aliquid de ipso cogitare, unde vel prouocaris ad imitandum eum, vel afficiaris ad eum amandum. Talia meditando & ruminando tempus vtiliter expendis, dum occuparis in bonis studiis circa ipsum Dominum Iesum Christum, & mores tuos emendas, & formam vite ipsius & conuersationis semper ad eum respiciens. Qualiter in his se habuit, vel se habere potuit, secundum examinationem tuam; quia qui in omnibus semper est optimus, optimo & perfectissimo modo se gerat.

18.

or. 2. c66.
Aristogit.

IV. Regulæ & Ordinationes & omnia Statuta tui Ordinis, vel Congregationis, vel Capituli, si es Canonicus, vel Synodi Diocesanæ vel Prouincialis, si es Parochus, præbent amplum & sufficiens Magisterium, etiam si alia deessent. Hoc est insitum omnibus legibus, etiam humanis & politicis: docent quæ vitanda sunt, quæ faciendæ, & morum morbos curant. Hinc Demosthenes dixit: Corporum agrotationes medicorum industris & operâ curari, animorum verò ferocitatem propulsari ac euicere Legumlatorum sententiis. Quapropter quicquid in te inueneris discrepans ab his quatuor Magistris, abole, vita, & contraria acquirere deinceps stude.

CAPUT TERTIUM.

Fundamenta duo procuranda in Octiduanâ Recollectione, & in quotidianis meditationibus, necessaria pro renouatione anima.

Ceterum ut constans sit tui Renouatio quoad supradicta, duabus in rebus debes te fundare in meditationibus, præsertim tempore annuæ Collectionis. 1. In viuâ & profundâ cognitione necessitatis te in supradictis rebus renouandi. 2. In abscondendis à te illis impedimentis, ob quæ antea, siue per quæ, deueniebas, ad maculandam hanc in te Dei imaginem, ac similitudinem deturpandam, & faciebas contraria fini tuo, ad quem creatus, & ob quem ad tuum Ordinem vel Congregationem vocatus es. Nam nisi te benè fundaueris in his duobus, bona proposita, quæ tempore meditationum facies, non durabunt, citò redibis ad malos pristinos mores; & tepidè viuendo ac negligenter, & non iuxta perfectionis dictamina, infamabis Exercitia: ut dicebat S. P. N. Ignatius de iis quos non sperabat per ea adiutū iri.

Necessitatem te perfectè renouandi, tum aliis viis, quas Divina Maiestas ostendere solet in Exercitiis, tum his apprehendere poteris.

19.

Primò, Ipsa imaginis artificiatæ natura id exigat: nam vti anno 1594. dixit nobis Cardinalis Bellarminus in quadam Exhortatione domestica in Collegio Romano, noster tunc Rector, & postea scripsit in Opusculo quodam: Si imago sensum haberet, nihil magis optaret, quàm perpetuè ex-

emplar suum aspicere. & ad illius imitationem se componere, & illi quàm simillima fieri. Exemplar tuum, ô anima, Deus est. Et hoc ipsum ante Bellarm. S. Basilii commendauit his verbis: Homo ad imaginem & similitudinem Dei fuerat factus. Imaginis autem dignitatem illam, ac decorem, peccatum, animo ad vitiosus cupiditate depresso, deformauit. Agedū igitur ad eam, in quâ ab initio eramus, & à quâ propter peccatum abalienati sumus, redeamus gratiam, nosq; rursum ad Diuine imaginis speciem conformiter exornemus: abiectionisq; propterea omnibus vitiosis animi affectionibus, sedulo operam demus, vt ortus nostri Authori similes efficiamur. Qui enim in seipso, quantum in ipso sit, nature Diuine liberrimam affectionum tranquillitatem imitatus fuerit, hic desideratam prius in animo suo Dei imaginem restituit pristino nitore. Qui verò eo modo, quo diximus, Deo se similem effecerit, is propterea Diuine etiâ vite similitudinem acquisiuit perpetuè deinceps in assequenda vîq; beatitudine mansurus. Si igitur vitiis vacuum eas ea est, per quam amissam Dei imaginem recuperamus, & similitudo, quæ cum Deo nobis est, vitæ nobis aternitatis largitur, haud dubiè in hoc toto pectore debemus incumbere, vt animus noster nullius inquam vitiis opprimatur tyrannide, illudq; diligenter curare, vt ne vitiis mens nostra euariet, neque propter illos tentationum impetus, se in terram patiat prostermari, vt hoc modo in Diuine beatitudinis societatem venire possimus.

Imago enim, vt ait S. Ioannes Damascenus, ab imitando nomen habet, quasi diceret imitago, quæ illum in se, cuius est imago, tanquàm eius effigies, exprimit, & similitudo. Nam Græcum εἰκων, ab εἶκω, id est, assimilare, represento, deducitur: vti ex Concilio II Nicæno docet Sanderus l. 1. de ador. imag. c. vlt. §. Leoni. Esse autem similem Deo, inquit S. Chrysost. h. 33 ad est omnium summa bonorum. Cum ergo sis rationalis imago Dei, debes optare & te renouare, vt sis Deo simillimus. Homo enim idcirco creatus est, inquit S. Gregorius Nyssenus, vt esset Diuine ac supernæ virtutis animatum quoddam simulacrum.

Secundò, Dei immensi intima præsentia & perspicacia, cernentis magis nos & nostra omnia, quàm possint videri ab humano oculo facies nostræ. Si ergo venturi in conspectum hominū, erubescimus comparere in publico, scientes nos habere maculatam faciem vel vestem fætenē, ideoque quamprimum hæc abolere nitimur, quantò magis id faciendum est, ob maculas & fordes animæ, & ob respectum infinitæ puritatis & sanctimonie nobis intimè præsentis, & omnia cernentis, & summè abhorrentis ab omni maculâ, animam, quæ est domus eius & habitaculum, fœdante: Non est quisquam, inquit S. Basilii, qui vbi verè præstantiorem adesse aliquem sibi persuasit, eo spreto, se ad minus præstantem conuertat: quin contra potius si aliquando inciderit, vti quæ facit, ea clarioris illius opinione ac iudicio approbentur, ab altero autem illo reprehendenda videantur, haud dubiè ille, sprete inferioris vituperatione, clariore illius approbationem antiquiorem habebis. Quod si hoc in hominibus contingit, quid tandem putandum sit, animam,

animum, qui modò sanus sit ac sobrius, si verè adesse Deum sibi persuaserit, omnis illis quæ placere intelligebat Deo, conuersum in ad aucupandam ab hominibus sui existimationem, aut neglectu Dei præceptis, hominibus esse consuetudini & ingenio seruaturum: aut de vulgi existimatione pendens, vinci se sineret, aut vlll diuina secta mens erat illius qui dixit: Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, sed non vt lex tua Domino. Et item: Et loquebar de testimoniis tuis in conspectu Regum & non confundebar.

Terriò, Dei non qualiscunque præsentia, sed tanquam habitantis in domo animæ tuæ, quæ inhabitatio & cohabitatio Dei, exigit summam mundiciem & ornatum animæ tuæ, tantæ Maiestatis inquilinum habentis. Nā, vt ait S. Greg. Certè si domum nostram quisquam diues aut propotens amicus intraret, omni festinantiā domus tota mūdaretur, ne quid fortasse esset, quod oculis amici intranti offenderet. Tergat ergo sordes prauis operis, qui Deo preparat domum mentis. Vt enim scribit S. Ildorus Pelosiora, Aptiorem sibi ac familiariorē sedem vllā non constituit, quā puram & castam animam. Eoq; etiam nomine ait, inhabitabo in eis & inambulabo.

Quarò, Dei sessio in animā tuā, cui non tantum præsens est intimè (vti etiam damnatis est præsens) non tantum inhabitat in iusto, sed ita inhabitat, vt elegerit animam iusti cuiusvis tanquam thronum suum: siquidem anima iusti, thronus & sedes est sapientie, in quam se transfert. Nūc Christus, inquit S. Augustinus, habet in nobis sedem suam, adificata est sedes eius in nobis. Nisi enim sederet in nobis, nos non regeret; si autem ab illo non regeremur, à nobis ipsis præcipitaremur. Sedet ergo in nobis, regnans in nobis. Cum enim mens reddita fuerit iusta, ait S. Chrysostomus, cum exuerit peccata, sit domicilium Dei. Cum autem Deus illam inhabitat, nihil humani residuum est. Sedet autem in animā tuā pro multiplici bono tuo.

I. Dans tibi quouis momēto temporis, (quod elegeris pro libitu tuo) faciliem accessum ad proponenda ei quæcunque cupis, quod nullus Rex concedit vlli sibi caro famulo, & cubiculario, arcens certis temporibus omnes à suo accessu.

II. Sedet in hoc throno, sine intermissione, cogitans de omni bono tuo, & quidem, vt dicitur Ierem. 29. 15. Cogitans cogitationes pacis, & non afflictionis.

III. Sedet in hoc throno dans decreta, quibus moti beati spiritus, custodiunt te, ne offendas ad lapidem pedem tuum, & te instruit tanquam præceptores & Pedagogi tui, (à S. Basilio, Chrysostomo, Bernardo sic appellati) vt scias, quæ vitæ te, quæ facere debeas.

IV. Sedet dans decreta, per quæ cōcrecentur hostes tui, te potentiores & robustiores, qui omnino te debellarent, & in suam captiuitatem redigerent, nisi cōcrecentur à sedente in throno animæ tuæ. Quis, inquit B. Laurent. Iustinianus,

multiplicibus immundorum spirituum agnibus, & ipsorum fraudulentis posset repugnare suggestionibus, atque sustinere impetus, si non ipsorum de Verbi mandato, per Angelicas potestates reprimerentur impulsus, virtutibus debilitaretur?

V. Sedet in hoc throno (sicut ait Concilium Tridentinum) tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites, in ipsos iustificatos iugiter virtutem influens: quæ virtus bona eorum opera semper antecedit, comitatur, & subsequitur, & sine quā, nullo pacto Deo grata & meritoria esse possent. Atque hac ratione omnium bonorum operum tuorum est causa, intimè tibi præsens, & perpetuis te beneficiis ditans, tanquam fons eorum in te existens. Mentem autem habentes, inquit S. Ioannes Chrysostomus, magis beneficia quā pena ad mandatorum attrahunt obedientiam.

VI. Sedet in hoc throno ornans animam tuam, tanquam pretiosis lapidibus bonorum operum, & virtutum actibus, & simul augens in te habitus virtutum (qui, vt aiunt S. Chrysostomus, S. Nyssen & S. Bernardus, ornatus sunt animæ) productos per actus virtutum ex influxu gratiæ diuinæ. Qui habitus, sunt tanquam monilia, multos lapides pretiosos in se habentia, ob vim quam in se habent eliciendi alios actus virtutum, quorum sunt principia & veluti fontes, ex quibus emanant meritorie virtutum actiones. Quid sunt virtutes, inquit S. Bernardus, nisi margaritæ quædam in sponsæ ornatu splendore perpetuo coruscantes: perpetuo, inquam, quia sedes sunt & fundamentum perpetuitatis. Nec enim perpetua beataque vita omnino locus in viā est, nisi medius interiecti quæ virtutibus. Huiusmodi virtutum gemmis, ait B. Laurentius Iustinianus, fabricata est corona Sanctorum. Potrò virtutes hæ, à Deo in nobis præsentē emanantes, non tantum animam, eiusque potentias, sed etiam ipsum corpus ornant. Tum quia gratia etsi resideat in animā, tamen vt docet S. Thomas, redundat in corpus effectus gratiæ, dum membra nostra exhibemus arma iustitiæ Deo; tum quia quidam habitus virtutum moralium acquisiti, domantes passionum motus, inhaerent ipsis potentiis corporeis, concupiscibili & irascibili, ex quibus passionum motus procedunt, iuxta S. Thomæ & Theologorum doctrinam. Masculine enim virtutes sunt, (vt eas appellat S. Ambrosius) quibus mens nostra & caro ipsa firmatur, & ad obeunda impigere munia virtutis erigitur. Vnde bene scripserat Seneca Epistol. 66. Virtus magnum sui decus est, & corpus suum consecrat. Tum quia exteriorum membrorum compositio recta & decora, per virtutem modestiæ causetur: tum quia per alias virtutes reguntur & franguntur sensus & passionēs & membra nostra, ne quid per ea fiat cum Dei & proximi offensā ac iniuriā. Quæ omnia sunt beneficia sedentis in throno animæ Dei, qui præterea

Nn 2

virtut

28. virtutis tuis membris ac sensibus, ad opera va-
 28. riarum virtutum. *Sunt enim membra nostri corpo-*
 de instir. *ris, ut ait B. Iustinianus, instrumenta anima, & in-*
 & regim. *strumenta iustitia; & arma, inquit S. Chrysostomus.*
 Prælat. *Vnde dicit: In potestate nostra esse quodque*
 hom. 4. ad *membrorum nostrorum sine malitia, sine iustitia instru-*
 pop. *mentum facere.*

VII. Sedet in throno animæ tuæ Deus, pro-
 mittens tibi magna præmia in cælis pro bene-
 factis, cuius promissionis indicia certa sunt, a-
 ctus Spei supernaturalis, quæ nihil aliud est,
 quam certa expectatio futuræ beatitudinis,
 in 2. d. 2. 6. *proueniens ex Dei gratia & congregatione bo-*
 q. 2. a. 1. ad *norum operum, à nostro libero arbitrio à Dei*
 3. Et 2. 2. *gratiâ excitato & adiuto prouenientium, ut*
 q. 17. a. 1. *Theologi docent cum S. Thomas, & Concilium*
 ad 1. Et q. *Tridentinum sessione 6. c. 16.*
 6. a. 4.

VIII. Sedet paternè amplexans te, per spiri-
 tuales consolationes & pios affectus, quos in te
 sentis erga Deum & res Diuinas. Ex quibus af-
 fectibus pullulat odium omnis peccati, & nau-
 sea rerum terrenarum, nos à Diuinæ familiari-
 tatis amplexibus, vel impediunt omnino,
 vel saltem in eis retardant.

IX. Sedens in throno animæ tuæ, docet te
 multa per se ipsum, non tantum per Angelos
 (vti communiter facit omnibus) illuminans in-
 tellectum tuum, circa quædam particularia, non
 vulgaria nec communia omnibus, quibus com-
 municat solita auxilia gratiæ illuminantis intel-
 lectum & accendens voluntatem ad odium
 peccati & amorem virtutum. Istæ doctrinæ,
 sunt lumina quædam, quæ Deus solet vel in me-
 ditatione, vel in communionem, vel alio tempore
 infundere quibusdam, non necessaria prorsus
 ad salutem, (quia sine illis possent saluari) valde
 tamen excitantia ad actus heroicos virtutis, per
 quos homo & crescit, & corroboratur, & ma-
 gis ac magis in perfectione Euangelicâ, & san-
 ctitatis eximie desiderijs ac studiis, quæ non in
 omnibus reperiuntur.

29. X. Sedet in throno animæ tuæ, iuuans te, &
 seruans tibi, in omnibus actionibus tuis inter-
 nis & externis, multo magis, quam vllus seruo-
 rum, ac rusticorum, aut mancipiorum seruiat
 heris ac dominis suis, etiam in vilissimis qui-
 busvis actionibus ac necessitatibus eorum. Nā,
 vt ait S. Thomas in Opusc. 63. cap. 2. §. tertium
 principale num. 19. *Est tibi aliud inflammans ani-*
 mam ad amandum Deum, scilicet Diuina humilitas.
 Nam Deus omnipotens singulis Angelis sanctisq; ani-
 mabus in tantum se subicit, quasi sit seruus emptius
 singulorum, quilibet verò ipsorum sit Deus suus. Quo-
 modo hoc? Quia sicut causa prima ac vniuersa-
 lis concurrat ad omnes & singulas etiam vilissi-
 mas actiones tuas, idque magis quam tu, quia,
 vt nos Fides & Theologia & Philosophia, con-
 tra hæresim Pelagij id negantis, docet, Deus est
 causa principalis omnium & singularum no-
 strarum actionum, quæ à nobis tanquam à cau-

sa secundaria primæ subordinatæ, & ab eâ peni-
 tus dependente procedunt. In Deo enim, vt dixit
 Apostolus, *uiuius, mouemur, & sumus.* Talis au-
 tem Dei ad singulas nostras actiones concur-
 sus, est quædam seruitus: Proinde exigit à nobis
 omnia possibilia, quæ in eius cultum & obse-
 quium ac amorem præstare possumus. Si enim
 Rex vel Imperator ex amore erga te, per vnum
 tantum mensum, ad tuam habitationem veni-
 ret, & dum tu vertis cubiculum, ipse etiam illud
 verteret, & ligna pro coquendis tuis cibis ipse
 instar subcoqui conueheret, conuecta finderet,
 fissa in culinam adferret, & delatis tuis ignem ipse
 accenderet, & accensum perpetuo foueret,
 noua ligna addendo, & cibos pro te in ollam
 imponeret, prius à se scissos, & accommodatos,
 & ex ollâ acceptos mundaret, & bene coctos
 ipse tibi comedendos adferret: & in tuâ mensa
 poneret, & in orbe scinderet, ac ori imponeret
 furculam, & tibi potum scypho tuo, & deinde
 ori infunderet, in cubiculo verò tuo, penhas ipse
 pro te aptaret, & atramentum tuo atramen-
 tario infunderet, & chartam pro tuis vlibus ipse
 adferret, & allatam pulchre plicaret ac leui-
 garet, tuamque pennam scribendo intingeret,
 & manum ad bene formandos characteres du-
 ceret, & lectum tuum quoti die commodè ster-
 neret, calcæosque tuos ac vestes luto infectas
 abstergeret, tua indusia & soccos tuos sordidos
 ipse lauaret. Denique quicquid tu facis (solo
 peccato & imperfectionibus exceptis) ipse in te,
 per te, tecum, pro tuo commodo & bono faceret,
 auderetur illum offendere, vel contemnere
 in talibus, vt ita dicam obsequijs, tibi ex amore
 erga te impensis. An non totus te euisceraret,
 ad tantum Imperatorem ac Regem ita tibi ser-
 uientem in omnibus (quod nullum vnquam
 mancipium seruiuit, imò ne quidem seruire po-
 test) diu noctuque omni possibili modo colen-
 dum & amandum, & nil omittendum, quod ei
 abs te posset, cum eius gustu & delectatione,
 præstari? Cum ergo Deus magis tibi in his ser-
 uiat, non vno mense sed totâ vitâ tuâ, & vt scri-
 bit Seneca; *ipse humano generi ministrat, vbiq; &*
 omnibus præsto sit, & tam malè eum habendus tra-
 ctaueris, tum mala cum offendenda & contri-
 stantia committendo, tum multa bona omit-
 tendo, tum multa bona tepidè, negligenter, &
 valde imperfectè peragendo, vide quantam
 merearis penam & indignationem Dei, in te
 tibi præsentis, & quam perfectam viuendira-
 tionem deinceps inire & constanter prosequi
 vsque ad mortem debeas, contempto omni hu-
 mano respectu & tuorum solatiolorum illece-
 bris. Quod enim Deus Pater S. Catharina Se-
 nensis dixit: *Spiritum sanctum factum esse seruitorem*
 nostrum egregium, hoc de totâ Diuinitate & om-
 nibus Diuinis personis (sano modo rem intelli-
 gendo) dici potest, eas nobis modo supradicto
 seruire, præsertim cum etiam ad actiones in
 quibus

quibus Deum grauissimè offendunt quàm plurimi, concurrat Deus, quoad materiale earum, vel loquuntur Theologi, ob quem concursum vere accommodari potest illa Dei exprobratio, suis malis seruis per Isaiam Prophetam vulgaris: *Seruire me fecisti in peccatis tuis, praeiussi mihi la-*
borem in iniquitatibus tuis. Sanè si Imperator vel Rex, coactus à te quodammodò violentè, per se solum, expurgaret talceos tuos sordidissimos, idque libenter faceret tui causà, quia amat te, & quia voluit obedire voluntati tuæ, quid pro illo non faceres? quid non patereris sine querelâ cum ergo concurrente Deus ad actiones tuas, tuis peccatis (quæ sunt sordidiora omnibus huius vitæ sordibus) inquinatas, ita se tuæ voluntati obsequentem ad minimum nutum tuum exhibeat, quid te pro amore eius & facere & pati oporteat? Agnosce & constanter semper exequere.

31. Denique ut pulchrè descripsit B. Laurentius Iulianus, Dei in nobis præsentis beneficia: *Imperat ut Deus, terret ut Dominus, protegit ut custos, hortatur ut Pater, docet ut Magister, cohabitatur ut Frater, nutrit ut Mater, blanditur ut Amicus, amplexatur ut Sponsus, illustrat ut Veritas, praeuenit ut Bonitas, se manifestat ut lux, loquitur ut Verbum, dulcorat ut Sapientia, salutem, praeiurat ut vita.* Quæ omnia & beneficia & auxilia Dei intimè nobis præsentis, exigunt à nobis omnibus, ei ut conemur per feriam nostri in rebus omnibus renouationem, esse simillima imago, tot eius adiumentis ad hoc allèquendum instructi. Quocirca, uti monet idem Sanctus ibidem, *Vnusquisque nunc ab exterioribus seriatus negotiis, maneat apud se, ut veluti ludeat in Cathedrà sedens, omni quæ valet prudentia agnoscere studeat, quales sint cordis sui cogitationes, quales suggestiones, qui insultus, & à quibus quales sit affectiones.* Nam qui hæc diiudicare ignorat, prorsus verà sui caret notitia, nec potest ad plenum ac sufficienter purgare se, euellere vitia, (quod ante omnia faciendum est, in renouatione nostræ imaginis) destruere aduersariorum (visibilium & invisibilium) machinamenta, consuetudines malas dissipare, & noxia à corde desideria disperdere, virtutes verò edificare atque plantare: quippe per quas perficitur renouatio nostri, & inducitur similitudo eum Diuinis moribus. Cum enim virtutes & vitia semel nequeant flare, quemadmodum lux & tenebræ amarum & dulce, sanitas & infirmitas, mors & vita, necesse est, ut quicumque cupit possidere virtutes, ipsius vitia superet, & usum eorum à se repellat. Hæc de lesione Dei decupla.

Quinò, Persuadere tibi debet necessitatem renouandi te, modis supradictis, Duplex Dei vnio tecum. Primò, per amorem, iuxta illud Apostoli: *Qui adheret Deo, vnus spiritus cum eo est.* Amantes autem se tam magno & puro amore, (vbi est Dei erga nos) omnia vitant, & abolent, quæ possunt offendere amatum valdè, & nil omittunt eorum, quæ sciunt ab illo valdè desi-

derari in amato. Secundò, vnio, est conformitas voluntatum. Cum autem Deus nos amans, *voluntatem timentium se faciat*, ut ipsemet dixit per 19. Prophetam, æquum est, ut tu in omnibus eius facias voluntatem: hæc autem impletur *declinando à malo, & faciendo bonum*, modis suprà explicatis, & in his sita est tui renouatio.

Hinc sequitur, magnà cæcitate & impudentiâ & ingratitude te laborasse, si præterito tempore, datâ operâ, sæpè offendisti Deum, & offendendo, eius in te imaginem fædisti, & similitudinem minuisti. Ideò sicut mereretur grauissimum supplicium, si quis thronum Salomonis, etsi non in eius bonum, nec eius causâ illi infessuri, vel insidentis, sed condemnaturi reos, sordibus fætidis conspurcasset, & multò magis, si id faceret throno eius tunc dum vel illi insideret, vel breui ad eum accessurus esset, magnis eum priuilegiis honoraturus, ita multò magis tu mereris pœnarum grauissima supplicia, & abominationem in oculis Sanctorum Dei honore sollicitorum, dum studio, datâ operâ, venialium peccatorum maculis conspurcas animam tuam, quæ est thronus Dei, qui, ut dicitur in Euangelio: *Est plus quam Salomon.*

Matth.
12.42.

Resolue ergo te semel pro semper, immutabiliter, nullo deinceps veniali peccato deliberatò maculare hunc Dei thronum, & hanc Dei imaginem, animam scilicet tuam: Item nil deliberatè omittere eorum per quæ posses aliquem actum virtutis, tuo statui & conditioni conuenientem facere, & per eum crescere in aliquâ virtute, quæ, ut dictum est suprà, *facit nos similes Deo.* Quoniam verò huius renouationis sunt quedam impedimenta, quæ ultra internam nostram malitiam extrinsecè nos ad mala incitant, & perducunt, & à bono auertunt, idèò secundo loco fundare te debes in firmâ resolutione, nunc faciendâ semel pro semper, idque immutabiliter, vitandi & auferendi omnia talia impedimenta.

num. 7.

Existimo hominibus iustis, non tantum nocere dæmonem per se solum, quantum nocet per homines, præsertim domesticos, excitatos ad danda mala exempla, & mala consilia, & ad vituperanda in nobis aliis pie & religiosè acta. Hoc multiplex impedimentum ne tibi post Exercitia noceat, nunc debes te contra illud diuinè armare, tum frequenti imploratione diuinorum auxiliorum efficacium, ut tibi adsint in occasionibus, tum firmissimâ resolutione nil ob humanos respectus deinceps faciendi contra Dei & Ecclesiæ, & tuæ Congregationis leges, & nil omittendi præscriptum à talibus legibus, vel certè à bonorum exemplis, & consuetudine receptum & quasi commendatum. Hæc resolutionem his Considerationibus præter alias poteris diuinis adiutus auxiliis concipere, & profundè conceptam immutabiliter deinceps conseruare, in occasionibus, quæ se offerant

confureandi animæ tuæ imaginem, & denigrandi similitudinem cum Deo.

CAPVT QVARTVM.

Armandus animus in offidiuana Recollectione contra respectus humanos.

IN omni hominum statu, etiam religioso, propter humanos respectus, multa mala fiunt, & multa bona omittuntur, multa bona, etsi non omittantur, imperfectè peraguntur. Idèd sæpè commendare soleo mortificationem & abolitionem humanorum respectuum iis, qui volunt esse viri verè spirituales & perfecti. Ad hoc conducent sequentes considerationes.

33. **Primo**, Considera lumine fidei, & rationis naturalis te cognoscere, Deum esse præstantiorem, & tibi magis utilem, maiorem benefactorem tuum, magisque necessarium omnibus hominibus, non vno tantum vel duobus, & Deum magis esse metuendum, eiusque offensas magis cauendas, quàm illas hominum, ob quarum merum multa mala commisit, & multa bona omisit. Quanta ergo stultitia est, & impudentia, & facinus omni supplicio dignum, si malis offendere & contristare Deum, quàm aliquem amicum, dum, ne eum offendas & contristas, facis aliquod malum vel omittis bonum? Quà fronte comparebis in iudicio particulari Dei, quando tibi id exprobrabit? Quid respondebis? Resolue ergo te ad demonstrandam hac quoque in re fidem tuam, quàm credis Deum esse cunctis hominibus præstantiorem, tibi què vtiliorem, & maiorem benefactorem & magis tibi necessarium, proinde maiorem habendum à te respectum Dei, mala verantis, bona tuadentis, quàm tui amici te ad contraria inuitantis, præsertim, quia si Domino alicui temporali magnæ autoritatis seruires, ob humanos respectus, nil contra eius præsentis voluntatem faceres. *Quis queso famulus*, inquit S. Chrysostomus, *antequam Domino debitum expleuerit ministerium, domui suæ vnquam prouidebit?* An non igitur absurdum est, inter homines, vbi nudum nomen est dominationis, tantam heris reuerentiam exhibere, atque obedientiam, verum autem Dominum, non nostrum solum, sed supernarum etiam virtutum, ne eodem quidem quo seruos nostros cultu & honore dignari? Detestanda spes humanorum fauorum & promotionum ad speciosa, sæpè huius rei est causa. Sed audi S. Augustinum id improbantem: Tolle ab homine spem, quia maledictus omni qui spem suam ponit in homine. Si attendis ad hanc hominem, & eum quare imitari, & ex illo pendere, adhuc lacte vi nutriris, & fies mammotheptus, quales dicuntur pueri, qui dæ suum, quod non decet. Etenim lacte vi, tanquam per carnem velle sibi cibum trahere, hoc idem est, per hominem vinere. Idoneus esto ad mensam. Forè vilius &

in malum incidisti, quem bonum putasti, ut in vere quasi materno amaritudinem inuenires, & eà offensione repelleres, & ad cibum validiorem inuiteres. Faciunt enim hoc nutrices mammotheptis, ut aliqua amara ponant in papillis suis, quibus offensa paruuli ab vberibus resiliat, & ad mensam inhiat. Reli ergo à talibus, melioribus te adiunge, non in hominibus sed in Deo spera, qui adiuuat contemnentes humanos respectus, & eos qui pluris faciunt diuina beneficia quàm humana: quæ cum longè minora sint diuinis, & non conferant ea in nos sine diuino beneficio & gratiâ, (omnia enim bona creaturis à Deo concessa sunt & conceduntur) non est Deus, ob humana beneficia benefactoribus nostris primùm, deinde per illos nobis collata, offendendus. Nam, ut ait S. Isidorus Pelusiota, *Qui iis à quibus primùm beneficio affecti sunt, etiam si illi minimè aqua petant, omnibus tamen in rebus obsecundare sat agunt, meo iudicio peccant, quamuis dum inique rei participes se præbent, culpam suam alterius iure obuolare videantur, nempe, quod iis à quibus beneficium acceperint, gratiam rependant. At verò conuenit, ut qui beneficio affectus est, ita beneficium referat, ut in bonis atque honestis rebus, eum, cuius beneficio usus est, remuneretur, non autem in malis operam ipsi nauet. Hac enim non remuneratio est, sed iniustitia.*

Secundò, Considera, si duos haberes amicos, à quorum vno longè maiora bona facilius te posse consequi certò crederes, & maiora mala ab eo citius immisum iri existimares, quàm ab altero, procul dubio ob respectum huius amici, nequaquam offenderes priorem, in his occasionibus, in quibus nunc offendis Deum & contristas. Sane nullus est tam emoræ mentis, qui oblatâ occasione malitè offendere Regem, quàm eius aurigam, quia ab illo summa sperare potest, non sic ab isto. Cum autem præstantior sit Deus & liberalior, collatus cum Rege, quàm Rex cum suo aurigâ, quanta improbitas est, eo modo tractare Deum, quo tractares aurigam? Siquidem non dubitas per respectus humanos eo modo offendere Deum, & contemnere, quo offenderes & contemneres aurigam, in occasione offendendi Regem aurigâ meliorem, sed viliorem ac pauperiorem aurigâ, cum Deo collatum. Verè enim est quidam contemptus Dei, dum ob amorem alicuius personæ vel rei speratæ ab aliquâ personâ, fit id, quod fieri non debet, & est vetitum, & quod Christus non faceret nec omitteret, si haberet eandem occasionem quæ se offert tibi, hîc & nunc. Omnia ista, inquit S. Augustinus, quæ amant homines, quia noluit illa habere Christus, ut non habendo ostenderet *cont. 1. in Pl. 10.* contemnenda quæ amant, contemnunt illum. Quam ad rem facit id quod scripsit S. Gregorius Nazianzenus: Cordatis hominibus pluris faciendum, magisq; curandum est iudicium Dei, quàm omnium aliorum in vnum coactorum. An tu duos quidem homines, quorum alter acutior & sagacior, alter imperitior

fin Pau-
lus voca-
tus.

conc. 1.
in Pl. 30.

conc. 1.
in Pl. 30.

orat. 27.

35
in 8. in
Rom. &
alibi.

& hebetior esset, de eodem negotio in consilium adhibens, haud rectè mente praeclusus videretur, si relicto prudentis consilio, iudicium imperiti sequeretur? (Neque enim Roboam laudem ex eo est consecutus, quod pro nihilo habuit senum sententiâ, iuuenum consiliis paruit) Cum autem Deus & homines inter se expenduntur, iudicia hominum potiora ducet quàm Dei? Nequaquam certe id facies, si me audias, recteque sentias.
 34. ^{cap. i. vit.} Scribit S. Bonaventura, S. Franciscum, cum nomen vellet dare militiæ, audivisse in nocte Dominum familiari sibi allocutione dicentem: Franciscus, quis potest melius facere tibi, Dominus an servus: dives an pauper? Cui cum Franciscus respondisset, quod tam Dominus quàm dives ferre melius potest, intulit statim: Cur ergo relinquis pro servo Dominum, & pro paupere homine divitem Deum? Et hoc audito cogitationem de militiâ abegit, & statim paupertatis elegit. Hoc tibi dici puta à Christo Domino, cum in occasione violandæ alicuius legis vel regulæ incidis, & ad id pravo consilio alicuius inuitaris: O. N. quis potest melius facere tibi, Dominus an ille amicus? dives an pauper? & electionem S. Francisci humanos conculcândo respectus sectare, amplectendo Dei respectum, qui tibi est, fuit quæ semper & erit, plus quàm bonis sociis, plus quàm Benefactor, plus quàm omnia alia creata, quæ amas. Tales describit S. Augustinus: Vani homines aliquando dicunt sibi, Deus ad vitam æternam necessarius est, ad illam vitam spirituales; potestates autem ista (scilicet personæ, quarum patrocinia & fauores queruntur) debent nobis coli propter ista temporalia. O vanitas generis humani! plus amas eas res, propter quas istos vis colere! Non vult autem Deus coli cum illis: nec, si ipse coatur multo amplius, & illi multo minus. Quid ergo, inquit, & isti non sunt necessarij ad hæc? Non: sed timendum est, ne irati noceant. Non nocebunt, nisi ille permittat. Isti semper habent voluntatem nocendi, nec si placentur, nec si rogentur, desinunt nocere velle. Hoc enim malevolentia illorum proprium est. Ergo quid facies eos colendo, nisi ut illum offendas, quo offenso, in illorum potestatem daberis: Et qui tibi nihil possent facere illo placato, facient quicquid volumt illo irato. Et ut noveris, quàm frustra illos colas, quasi propter temporalia, quisquis hæc cogitat: Omnes qui colunt Neptunum, non naufragaverunt: aut omnes qui blasphemant Neptunum, ad portum non perueniunt? Omnes mulieres colentes Iunonem bene pepererunt: aut omnes blasphemantes Iunonem male pepererunt? Hinc intelligat charitas vestra, inanes esse homines, qui istos volumt colere, vel propter ista terrena. Huc accedit, quia & ista ille dat qui offenditur, cum isti coluntur. Ergo relinquat nos Pater noster & Mater nostra: relinquat diabolus, relinquat Babylon Civitas: Dominus nos suscipiat consolandos temporalibus, beatificandos æternis: Quoniam pater meus & mater mea dereliquerunt me, Dominus assumpsit me.
 35. ^{h. 4. in ep. Rom. & alibi.} Tertiò, Considera omnes homines respectu Dei, esse minus quid, quàm sint lumbrici respectu hominis, ut non semel ait S. Chrysostomus, Si

cut ergo deploranda esset illius protervia & stultitia, & ingratitude qui mallet offendere suum Patrem & Dominum & Benefactorem summum, quàm eius caussâ lumbricum abominabilem; ita multò scelestior est is, qui ne offendant & contristet suum amicum vel alium hominem, non curat offendere Deum, qui est plus quàm Pater, plus quàm Dominus, plus quàm benefactor noster. Quocirca fac quod scribit S. Basilii: Nullo modo impediri debet, qui Dei voluntatem facere velit: siue ea sit ex mandato Dei, siue ex ratione à mandato Dei non alienâ, neque faciens impedire se se volens cuiquam auscultare, licet ille arctissimâ ipsi necessitate committitur sit, sed in susceptâ deliberatione permanere.

Quartò, Considera, longè maiora esse bona, quibus te prius faciendo aliquod malum, vel omittendo bonum ob humanos respectus. Prius enim te augmento gratiæ, & pro illo, tibi post mortem reddendo æterno præmio in cælis: quæ duo bona, sunt maiora omni humanâ gratiâ, & omni alio bono & commodo, quod potest percipi à te ab humanâ gratiâ. Hoc & Cicero docet: Cum, inquit, quod vtile videtur in amicitia, cum honesto comparatur, (vbi est fauor & gratia huius amici, collata cum obseruantia Regulæ, cum obedientia erga Superiorem, cum Dei gratiâ quæ augetur, dum humanis resistitur respectibus ob Dei reuerentiam & amorem) laeet, inquit Cicero, vtilitatis species, valeat honestas. Cum autem in amicitia quæ honesta non sunt, postulabuntur, (vbi sunt transgressiones legum Dei vel Ecclesiæ) Religio & Fides, (Deo per vota & tot bona propolita data, & obligata toties) anteponantur amicitia. Deinde etsi non esset vllum augmentum gratiæ, vel spes præmij æterni, solus gustus & consolatio Dei, quam percipit ex mortificatione humanorum respectuum, eius causa factâ, & alter gustus ac delectatio quam sentit ex fugâ illius mali, & executione illius boni, quod negligitur ob respectum alterius hominis, satis esse deberet, ad tibi (si ingenuus es, & gratus filius ac fidelis servus Dei) immutabiliter persuadendum fugam perpetuam, & victoriam omnium humanorum respectuum, quibus succumbentes in Dei causa meritò deplorantur à S. Ioanne Chrysostomo: Doleo & lugeo, dum ad hominum opinionem spectamus, & gloriam ab illis venamus &c. Idcirco mihi maror est, & indestis dolor cordi meo, quia neque Dei promissiones, neque munerum magnitudo, neque regni desiderium, & amorem nobis ingenerant, verum adhuc humi reptantes, prælegimus terrena celestibus, præsentia futuris, & ea quæ prius auolant quàm spectentur, his, quæ omnibus durant sæculis, brevem hanc præsentis vite felicitatem æternis illis & sine carentibus bonis. Omitto alia bona, quæ impediuntur per humanos respectus.

Quintò, Considera multò graviora esse mala quæ incutris, bona omittendo, vel mala facien-

36. in Moral. Reg. 19. cap. 1.

1.3. Offic.

37. h. 4. in Gen.

do ob humanos respectus, quàm sint illa mala quæ metuis, & quæ ne incurras offendendo amicum, negligis, vel omittis aliqua bona, & facis aliqua mala.

I. *Malum*, quod incurris, est Dei offensâ, & quidem eius Dei, qui vel in hac vel in alterâ vitâ te punit ob ea quæ facis, vel omittis in gratiam hominum, minus curando gratiam eius. Erubescere & emenda te. Nam nec bestia audet talia contra eos à quibus timent aliquid, idè eos eminens fugiunt.

II. *Malum est*, Animæ conspurcatio, adè abominabilis, ut si esset aliquis tot virtutibus plenus, quor erat Christi Domini humanitas, & Sacrosancta Deipara, & esset maculatus solo unico peccato veniali (quod sæpè incurritur, dum nolumus resistere humanis respectibus) post mortem non admitteretur ad videndum Deum facie ad faciem. Pondera hoc, & ut id bene penetres, considera te omnes illos humanos respectus non curaturum, quos modò curas, & ob quos multa mala facis, & multa (vel saltem aliqua) bona omittis, in gratiam alicuius hominis, si certò scires vel crederes, te per id alienaturum à te perpetuo animos omnium Superiorum tuorum, omnium externorum, omnium domesticorum, & certò crederes, omnes istos te viso à te fugituros, & te ad suum non tantum conuictum, sed nec ad aspectum quidem admittituros, omnino vinceres ob tanti mali metum, omnes humanos respectus. Atqui maius malum est, reddere se indignum, vel ad modicum tempus. Diuino aspectu, & quidem ob iustam indignationem Dei, te ab illo arcantis. Cur ergo id non curas?

III. *Malum est*, Quædam (hominum more loquendo, in Sacra Scripturâ visitato), contritio Dei, cuius causa sunt etiam venialia peccata, teste Apostolo: qui inter res contristantes Deum, numerat etiam peccata venialia.

Eph. 4.
30.

Reg. bre-
ui. 23.

Quâ de re miram legimus sententiam apud S. Basilium, qui ait, contritari Spiritum Sanctum, etiam re, quæ vix videtur habere speciem venialis peccati: In vniuersum, inquit, omne verbum, quod ad propositum in Domino vsu non facit, inuisum est: & adè magnum est huiusmodi verbi periculum, ut licet genere ipso, de numero bonorum sit, tamen nisi ad edificationem fidei dirigatur, nequaquam propter eam quod bonum sit, liber sit à periculo, qui illud loquens sit, quippe qui videlicet ex eo quod ad edificationem illud non accommodauerit, contristare noscitur Spiritum S. Dei. Hoc enim aperit docuit Apostolus cum dixit: omnis sermo malus ex ore vestro non procedat, sed si quis bonus ad edificationem fidei, ut det gratiam audientibus. Et subiicit illud: Nolite contristare Spiritum S. Dei, in quo signati estis. Quàm autem perniciosa res sit, contristare Spiritum S. de hoc verò quid opus est ut dicatur? Si ergo iudicio S. Basilij sermo bonus contristat Spiritum S. Dei, ob id solùm, si non referatur ad finem bonum, & ad edificationem

Eph. 4.
29, 30.

aliorum, quânto magis res per se malæ, & à legibus vitæ, & domesticam disciplinam perturbantes, & à Superioribus improbatæ, Spiritum S. contristant, si fiant ob humanos respectus, ne contristeretur homo?

IV. *Malum est*, proueniens ex humanis respectibus, in occasione venialis peccati committendi non superatis, Animæ & potentiarum eius vulneratio. Quodlibet enim peccatum veniale eam vulnerat, ut quodlibet mortale peccatum spiritualiter occidit, ut docent SS. Patres cum S. Thoma. Quodlibet autem tale vulnus, est adè incurabile, ut nec Beatissime Virginis Mariæ, nec Omnium Sanctorum merita & preces per se sufficiant, ad abolendum etiam vnicum & leuissimum veniale peccatum, sed omnino opus sit sanguinis Christi, cuiusque vitæ, Passionis ac mortis meritum infinitorum applicatione, illud curari. Apprehende igitur, quàm graue sit malum, quoduis etiam minimum veniale peccatum, ex humanis respectibus non victis emanans, & agnosce, quàm perniciosi sunt non victi humani respectus.

V. *Malum est*, impedimentum spiritualis profectus, quem, ut docet S. Thomas & quotidiana experientia, *Peccata venialia impediunt*, scè semper ex non victis humanis respectibus nascuntia, & non iuuant auxilia efficaciam Diuinæ gratiæ, quæ Deus negare solet ob peccata, personis curantibus magis humanam gratiæ, quam suam, & non curantibus offendere & contristare Deum, dummodò non offendant & contristent hominem, à quo sperant vel fauorem aliquem, vel cuius vexationem, & per eam sui depreffionem, timent, ut docent Theologi graues & SS. Patres.

VI. *Malum est*, Conscientiæ perpetuus remorsus. Nam, ut ait S. Augustinus, & S. Gregorius, inter omnes tribulationes humanæ animæ, nulla est maior quàm conscientia delictorum. Hæc autem est partus respectuum humanorum. O tristis, inquit Quintilianus, recordatio! ô tormentum omnibus grauius conscientia! Vbi autem conscientia remorsibus internis perturbata est, ibi est in rebus Diuinis ariditas, & carentia illorum solationum, quæ vita Religiosa & spiritualis suis Quædam sanctis, & conceduntur Vincentibus humanos respectus. Vnde iis laborantibus, aptè accommodari potest illud dictum à S. Basilio Episcopo Cæsariense, cuidam Senatori, post mundum relictum, negligenter in vitâ Monasticâ viuenti: Et Senatorem perdidisti, & monachum non fecisti. Contrarium autem experiuntur bene viuentes Casti, & humanos respectus gloriôsè calcantes: Est enim mentis optima diligentia, inquit S. Ambrosius, ut Verbo Dei intenti, nihil faciat irrationabile, vnde tristitiam subeat, & iugiter actuum suorum bene conscientia, latius bonæ seruet conscientia. Quod enim bonum, hoc sine timore, & sine tristitia est: id est, securi-

Orig. h. 8.
in Num.
Basil. in
Iul. 1.
Aug. 12.
c. 1.
Basil. 12.
in Cant.
Th. 1. 1. q.
85. 2. 3.

1. p. q. 87.
2. 1. ad 1.
Sed Salas 1.
q. 88. 1. 16.
1. 1. 1. 1. 1. 1.
L. 1. 1. 1. 1. 1.
L. 1. 1. 1. 1. 1.
q. 8. 1. 1. 1.
99. 1. 1.
Arias de
imit. B.
V. 1. 1. 1.
Roder. 1.
p. 1. 1. 1.
cap. 1. 1. 1.
SS. Pat.
quos ibi
cit. 1.
38.

Nigr. 1. 1.
O 1. 1. 1. 1. 1.
4. 1. 1. 1. 1.
Aug. 1. 1. 1.
Phil. 1. 1. 1.
Greg. 1. 1. 1.
Phil. 1. 1. 1.
Quædam
1. 1. 1. 1. 1.

39.
Casti. 1. 1.
Est Insc. 1. 1.
40.
Amb. 1. 1.
de Abrah.
cap. 1. 1.

40.
Amb. 1. 1.
de Abrah.
cap. 1. 1.

tatis & gratia plenum. Possessio enim iusti grata est Deo, insipientium autem nullus est gradus. Ideo Isaias appropinquante bono ait: Fugiet dolor & tristitia & gemitus. Ioannes quoque in Apocalypsi: Et ille, inquit, Deus cum illis erit, & delebit omnem lachrymam de oculis eorum. & mors non erit amplius, neque luctus, neque clamor, neque dolor ulterius.

41. VII. Malum est, mortis amaritudo & perturbatio, quam incurrunt humanis respectibus laborantes, in mortis articulo; & ante illum, metus grauis iudicii; remordente conscientia eos acriter. Fugit impius nemine persequente, ait Spiritus sanctus. Quod ponderans S. Chrysost. Quomodo persequente nemine, fugit? Intus agentem habet conscientia accusatorem, & hunc vbique circumfert; & sicut se ipsum non potest fugere, sic nec intersecus ipsum agitantem; sed quocunque abeat, flagellatur, & vulnus habet immedicabile. At non talis iustus, sed qualis, audit iustus tanquam leo, inquit, confidit. Talis erat Helias: Vidit ad se Regem venientem (terribiliorem, & metuendum magis, quam sint omnes illi, ob quorum respectum multi bona multa omittunt, vel facere erubescunt) & dicente illo: Tunc es qui conturbas Israel: (quibus similia imperfecti, dicere solent us, qui perfectius viuere conantur) Non ego turbavi Israel, sed tu. & domus Patris tui. Verè iustus vt leo confidit: Sicut enim leo, in Regem, tanquam in vitem catulum quandam insurrexit. Leonis arma, iubarum horror, vnguium mucro, & dentes acuti, arma iusti, sapientia, temperantia, patientia, presentium contemptus omnium. Hæc arma quisquis habet, non homines tantum improbos, sed & ipsas aduersarias potestates deridebit.

42. Econtrario ij, qui ob humanos respectus conscientia sunt se offendisse Deum, sæpe torquentur in horâ mortis iusto metu Diuini iudicii, in quo nullus erit misericordiae locus: Siquidem aliquando viri sancti hoc reformidabant ad inuentiendum terrorem improbis & dycolis. Quis enim, inquit S. Gregorius Nyssenus, terribilis iudicii recordatus, non statim in conscientia sua, quasi conuellitur: ac terrore & angore non constringitur: etiam si vita melius quam deterius acta conscientia sit, attamen ad exactam diligentiam & rigorem iudicii respiciens, in quo minime quoque culpe in questionem adducuntur, conseruatur, ac prorsus expectatione terribilium poenarum perhorrescit, ignorans, quisnam sibi iudicii exitus & euentus futurus sit. Si ergo humidum lignum timet ignem, aridum quomodo non rimeat?

VIII. Malum est, neglectum lucrum innumera-
bilitum bonorum æternorum, quæ non assequuntur ij, qui ob humanos respectus omittunt Exercitium aliquorum bonorum operum. Bona enim illa opera, quæ ob humanos respectus omittuntur vel negliguntur, longè sunt maioris momenti & pretij, quam calix aquæ frigidae sipienti datus, & promissa æternâ mercede honoratus. Sane si mercator etiam ditissimus antea, certò sci-

ret se non assecuturum lucrum mille ducatorum, omitendo aliquod opus bonum, vel simile vel æquale illi operi, quod omittit, ne contristes alium, vel ne offendas, nullo modo illud omitteret ob humanos respectus. Cum ergo tu scias & credas, minimum gloriæ gradum, esse præstantiorem & tibi vtiliorem pro æternitate, & pro spe, ac inde orto solatio in hac vitâ, quam sint omnes omnium hominum thesauri, cum hac vitâ finem habituri, & per se post alteram vitam nulli profuturi, magna dementia est, ob respectus humanos tantorum lucrorum iacturam facere, seu hæc lucra non acquirere, quæ a quouis iusto, quolibet minimo supernaturali opere acquiruntur si in Deo sint facta.

IX. Malum est, incredibilis poenarum Purgatorij acerbitas, quibus feuerissimè puniuntur à Deo, mala commissæ ob humanos respectus; sunt enim longè grauiora, quam, ceteris paribus, alia mala sine humanis respectibus commissæ ob has causas.

Primò, Quia ob humanos respectus peccans, re ipsa, etsi non assensu explicito (alioquin esset hæreticus, si id crederet) ostendit digniorem esse hominem quam Deum, cui satisfiat, siquidem hunc audet offendere, potius quam illum. Ideò enim ob humanos respectus aliquid malè faciens, illud facit, ne hominem aliquem contristeret vel offendat.

Secundò, Quia ob humanos respectus peccans, re & facto (etsi non assensu explicito) ostendit, se non putare Deum esse præsentem, & videre quæ ob humanos respectus facit, vel omittit. Nam si sciret hic esse propè Superiorem aliquem, quem timet, ex foramine aliquo se aspicientem, certè non auderet id facere vel omittere, quod facit & omittit, putans se à Superiore suo videri, & illum ea resciturum. Simili ergo modo, qui verè hic & nunc, putaret se videri à Deo, ob humanos respectus aliquid facientem, & re ipsa, non speculatio assensu, agnosceret Deo id displicere, nil faceret vel omitteret ob humanos respectus. Quis oro, inquit B. Laurentius Iustinianus, tam superbus, tamq, insano captus esset amore, vt ante sibi assistentem iudicem, ipsius præsumeret in sua contemnere: statuta violare: decreta negligere? Hinc humana quantâ sit redargutione digna temeritas, patenter aduertitur. Vbiq, siquidem & absque dubietate præsens est Dominus, singulorum acta inuictur, cordium secreta rimatur, cogitationum, affectionum, & intentionum perlustrat arcana, atque vniuersa sine errore aliquo perspicacius ac excellentius ipsi sunt nota, quam eis, in quorum mente versantur: & nihilominus miseri mortales, cupiditatis voluptate illecti, infidelitatisq, (scilicet de Dei præsentia omnia vbiq, videntis) caligine obuoluti, minime formidant ipsius Diuinitatem (sibi præsentem) offendere, indignationem incurrere, iustitiam prouocare, vilipendere legem, (regulas) sicq, impudenter delinquere, ac si deesset Iudex, cunctaq, facinora reman-

merent

nerent multa. Hoc totum ex defectu fidei, ex carentiâ
denotionis, atque ex obedientia transgressione accidere,
perspicuum est. Da summa Veritatis splendore illu-
stratum, da formata fidei gratiâ purificatum: Da
perfecte charitatis nuptiali indumento vestitum, da
denotionis sancte suauitate refectum, da prostremo ob-
temperantem Deo; & celestia atque Superiorum præ-
cepta seruantem, & agnosces huiusmodi mundum sper-
nere, carnis oblectamenta vitare, nec non abhorere;
quod temporaliter arridet, quod est honoris, quod gau-
dij, quod voluptatis, quod saculi. Hoc est, non cura-
bit promoueri ad speciosa, habere fauentes cal-
culos, sed ut pergit idem Sanctus, omnia hac par-
ui pendit, & arbutur ut stercora, ut lucrifaciat
Christum, in quo, cunctis his meliora abundantius, de-
lectabilius, fructuosiusq; se percepturum esse non dubi-
tat. Nimirum & in oratione, in hac vitâ, & pos-
tea in celo & eternitate beatâ, respectu cuius,
omnes hominum fauores, & laudes, & solatio-
la, sunt tanquam stilla stule, & tanquam momen-
tum statera, ut loquitur Isaias Propheta, sic vni-
uersos homines appellans, & incolas quasi pulue-
rem exiguum.

c. 40. 15.

Aug. in
Ench. c.
99 & l. de
cura pro
mort. &
habetur
13. q. 2. c.
cum tem-
pus.
Anselm. 1.
Cor. 3.

44.
Gr. l. 4.
dial. c. 37.
39. 58.
Th. Opus-
62. 5. Cu-
ra Dei de
creaturis.
Caiet. to.
1. Opus-
11. 16. q. 5.
Rodrig. 2.
q. 8. 9.
97. 9. 1.
Gerr. 1. 1.
c. 19. in l.
diu. piet.

to. 2. q. 9.
a. 3.

Teritio, in peccatis ob humanos respectus
commisissis, inuoluitur implicita quædam, ut lo-
quitur in Scholis, seu virtualis exstinctio,
quod maiora sint illa bona, ob quæ sperata of-
fenditur Deus, per humanos respectus, quam
æterna præmia in celis, quæ scimus à Deo dan-
da esse iis, qui vincunt humanos respectus, &
ob illos non faciunt illa mala, nec omittunt illa
bona, quæ solent fieri, & omitti ab iis, qui hu-
manis respectibus vineantur.

Idem & S. Augustinus, & S. Anselmus, & S.
Gregorius Papa, & S. Thomas, & Caietanus, &
Emanuel Rodericus, expressè docent, & Chri-
stus Dominus id dixit S. Gertrudi, iustis defun-
ctis, non omnibus prodesse suffragia post mor-
tem, sed iis tantum, qui in vitâ id meruerunt, ut
eis post mortem prodesse. Etia S. Gertrudis
Virgo Benedictina, ut scribitur in libris Insi-
tationum Diuinæ pietatis, Christi in illis editis,
Rodrig. 2. q. 8. 9. approbat, vidit quædam animâ in pur-
gatorio, quæ communibus suffragiis Ecclesiæ adiuari
non poterat, & quæ dum aliquantulum purgata, Deo mi-
sericorditer deponeret illud pondus culparum, (erant au-
tem iniquitatis culpe, ab eâ neglectæ) quod sibi
insisteret, ut non participaret suffragiis Ecclesiæ, quæ sin-
gulis momentis descendunt super purgandos, velut ros
saluberrimus, & riuicentium iuuuatus, seu potius dul-
cissime refectio. Quâ de re videtur potest Ema-
nuel Rodericus in suis questionibus Regulari-
bus & Canonicis.

Prædenter autem rem ponderando, non vi-
dentur i. mereri post mortem suffragiorum au-
xilii, qui dum viuunt, plures faciebant homi-
nes quam Deum, cedendo humanis respecti-
bus, & ut ait Iaco, citato Rodericus, Qui non ha-
bebant specialem denotionem erga clauem Ecclesiæ do-
minicam, indulgentiarum, nec erant solliciti ad satisfa-

ciendum pro peccatis suis propriis, nec misericordes ad
alios, & solliciti ad suffragandum defunctis.

Ad confirmationem huius dicti à magno vi-
ro & de omnibus Regularibus bene merito ex
Sanctissimo Ordine S. Francisci, valet id, quod
scripsit noster P. Virgilius Ceparius Confessa-
rius extraordinarius & Instructor in Spiritu B.
Mariæ Magdalene de Pazzis, in vitâ huius
Beatæ Romæ impressâ, visam esse à B. M. Magdale-
na de Pazzis quandam Monialem sui Ordinis & Mo-
nasterij, post 15. horarum purgatorium iussu ad calum:
& causam tam velocis transitus ad calum fuisse, quia
in hac vitâ valde multa passa erat, & magnificè In-
dulgencias Ecclesiasticas. Et ut ego existimo, qui
non erant feruentes in bonis operibus, & qui
frequenter peccabant venialiter sine scrupulo,
& plures æstimabant mala & bona temporalia
quam æterna & celestia, quæ ob humanos res-
pectus non curabant. Magna hæc est causa &
materia purgatorij, quia ob leuiiores respectus
humanos, fuit in purgatorio 16. diebus quædam
Monialis Carmelitana Florentina ex eodem
Monasterio: Nimirum, quia aliquando ob humanos
respectus, non mouit Superiores Monasterij de aliqua
re, ad quam se sentiebat inspirari, concernente bonum
statum sui Monasterij. Ut scribitur à Puccino in
vitâ B. Mariæ Magdalene de Pazzis, cui hoc di-
uinitus fuit reuelatum. Quotid ergo magis
peccata manifestè commissa ob humanos res-
pectus, sunt, causa purgatorij, vel si non ob hu-
manos respectus, saltem ob alias aliquas non æ-
quæ nobiles ac diuinas occupationes, negligebant
alias, vel non curabant, vel omitebant,
nimis solliciti de successu bono earum, ob quem
vanè speratum, multi spiritualia & Diuina ne-
gligunt, vel perfunctorie expediunt. Talibus
conuenit illud S. Chrysostomi monitum: Ne cu-
res tua curâ nimia, & res spirituales opprimen-
te, sed ea Deo dimitte. Nam si satagas, tanquam homo
satagis, si verò dimittas, Deus prouidebit. Si verò & ip-
se spiritualibus omisus ea tractaueris, non multum to-
rum ipse curam geret (siue sint Examina, siue de-
fensio, siue impugnatio Thesium, siue præpara-
tio Concionis, siue alia) ut igitur & hæc tibi bene
disponantur, & omni curâ libereris, spiritualia tene,
contemne secularia: hoc est, occupationes cum se-
cularibus communes, quibus ij magis quam
spiritualibus ac diuinis sese solent impendere.
Contemne ergo illa omnia, quæ te à rebus spi-
ritualibus auocent, contemne omnes humanos
respectus, propter respectum Dei, & soleris te
preclaro illo solatio, quod dat S. Chrysostomus
alibi despicientibus humanos respectus: Si Deus, h. 22. in
inquit, in tantâ multitudine inueniat hominem vniu-
ersum, quæ sibi sunt placita facientem, non despicit, sed suâ il-
lum dignatur curâ, & tantò maiorem illius rationem
habet, quanto tot tantiq; sint, qui cum ad malum tra-
hant, ipse constantius virtutis viam sectatur. Id scien-
tes, ad id vnum spectemus, quod ipsi placet. & efficit, ut
ipsius gratiam in nobis conciliemus: neque horum ami-
ctia

in Phil.

Rom. 8.

Vita Ro-
me editi
An. 1643
Licet.

45.
h. 26. ad
pop.

46.
Genet.

ciat neque consuetudini (violantium Regulas & Scaturia Ordinis) seruamus, ut virtutis faciamus iacturam: sed Dei longanimitate prout decet, utamur. & dum adhuc tempus habemus, omnem deponentes ignauiam, virtutem amemus, peccatumq; odio habeamus. Nisi enim & ad istam amore & desiderio quodammodo immenso nos contulerimus, & ignauiam valde oderimus, neque huius damnum effugere, neque illam amplexari poterimus. Quocirca, ut etiam monet S. Augustinus, Tanto amore ardeas Regni colorum, ut omnium resistentium & a proposito renouantium linguas contemnas, & persecutiones eorum derideas, dices: *Rom. 8.* Quis me separabit a Christi charitate? Tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? Certus sum enim, inquit, Quia neque mors, neque vita, neque Angelus, neque Principatus, neque presentia, neque futura, neque virtus, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia, poterit nos separare a charitate Dei, quae est in Christo Iesu Domino nostro.

Potè notandum est, non tantum displicere Deo humanos respectus, dum propter illos, malum aliquod committimus, sed etiam dum omitimus bonum, aliaque quae tunc facere debemus. Ostendit hoc Deus in sancta Francisca Romanâ, valde dilecta famulâ suâ: Nam cum in domo mariti multa semina praesentes, introduxissent colloquium aliquantulum vanum, et illud displiceret sanctae, tamen cum ob quendam vanum timorem, & respectum humanum, non esset ausa interrompere illum discursum, ad quem interrompendum se valde stimulâti sentiebant, eam ob omissionem, eius Angelus Custos adeo vehementer illam percussit (ut aliâs in similibus defectibus faciebat Dei iussu) ut omnes astantes idem percussis audierunt, quamuis aduertere non potuerint percussorem.

CAPVT QVINTVM.

De excitanda animi Applicatione maiore ad curam sui. & rerum spiritualium per meditationes quotidianas, sed maxime per hanc Octiduanam Recollectionem.

PRÆter impedimentum externum ab hominibus oriri solitum, est aliud æquè frequens situm in maiore applicatione animi ad res naturales quàm supernaturales: ad res humano iudicio magis speciosas, minùs diuino, quàm ad res infallibili ac certissimo verissimoque Dei iudicio magis speciosas, magis pretiosas, magis necessarias, magis viles, & magis homine dignas, & quae magis à quauis rationali creaturâ amari, desiderari, quæri, retineri, auergerique, & in horas magis ac magis perfici, aliisque commendari & suaderi deberent, in omni occasione & statu, & conditione vitæ praesentis. Hinc fit, ut multi diligentius se præparent ad disputationem, vel defensionem, vel concionem, quàm

ad Meditationem: Hinc fit, ut diligentius & auidius, & delectabilius legant libros profanos quàm meditentur & legant libros spirituales & sacros: Hinc fit, ut non afficiantur tædio, si recreatio protendatur ultra horam, ut afficiuntur, si Meditatio casu aliquo sit vnâ horâ longior, imò & ipsa hora non sine tædio traducitur: Hinc fit, ut libentius quærant socios de rebus vanis, & nugis collocuturos, daturus materiam pro offendendo Deo, & pro penis in purgatorio luendis, quàm eos qui de rebus spiritualibus loquiscuntur, & daturum multorum meritorum & coronarum in cælis, per piorum sermonum materiam, & per multorum supernaturalium affectuum Diuinæ Majestati acceptissimorum, tunc excitari solitorum, copiam. Deus bone, unde tanta cæcitas & inconsideratio nascitur in homine ratione prædito, qui aliâs in rebus humanis sine difficultate, non habens necessitatem se per considerationes vllas excitandi, semper, semper, semper in cibis eligit illud, qui melior est, idem in vestibus, in domicilio, in suppellectili quauis, denique in curâ corporis maiore, quàm habeatur animæ, ut cum dolore ponderant & S. Chryl. & S. Bernardus & Saluianus, & pro solâ animâ nostrâ minùs eliguntur, quæ ei magis profunt, & magis quærantur ea, quæ ei & in hac vitâ & in alterâ obsunt. Quocirca pondera huius rei indignitatem, & talium stultitiam extremam, & quantis malis se onerant, & quot bonis se priuant, applicando se magis ad minora lucra amanda, quærenda, & tractanda, & resolu te ob Dei respectum, reuerentiam, & amorem, & ob eximia eius erga te beneficia accepta, & sperata, si non magis, saltè æquè applicare te ad facienda, cum omni diligentia in Domino, ea omnia, quæ per se & naturâ suâ sunt supernaturalia, & spectant ad immediatum Dei cultum, & Exercitium supernaturalium virtutum, uti te applicas ad negotia & occupationes naturales studendi, disputandi, colloquendi, humana negotia alia tractandi, domi & foris. Et, si non vis magis amare aurum, & quærere argentum & gemmas, quàm plumbū & ferrum, saltè equè illa ama & quære, ac ista, ob Dei respectum & amorem, qui id à te exigit, & quidem non ob suum (quod ei augere & addere non potes) sed ob solum & totale bonum ac commodum tuum. Cur anima, inquit S. Bernardus, quæ est immortalis, non similia sibi immortalia appetit & eterna: ut, quod est, appareat, & quod facta est, viuat: Ceterum contraria sapit & quærit, & mortalibus sese degeneri conuersatione conformans, immortalitatis candorem, quodam mortifera consuetudinis piceo odore denigrat. Quid ni mortaliū appetitus immortalem mortali similem, immortalis dissimilem faciat? Qui tangit picem, inquit Sapiens, inquinabitur ab eâ. Fruendo mortalibus mortalitatem se induit, & vessem immortalitatis incidente mortis similitudine decolorauit: non exiit &c. Quid tu anima

47.
Chr. h.
60. in c.
18. Matth.
Ber. Apol.
ad Sal. Ab.
col. 7.
Sal. l. 3.
ad Eccl.

Reg. r.
Comm.

ser. 82. in
Cant.

Eccl. 13. 1.

114

l. 3. epist.
276.

tus alium formam, imò deformitatem imprimis alienam: Hoc non est renouare imaginem, sed deformare. Quocirca in hac Collectione iuxta Monitum S. Ildori Pelusiotæ datum Aphthonio, da operam, ut homines te hac facientem cernant, per quæ ad Sanctorum virtutes aspiras. Rerum enim huius vite paruum ipsi curam gerebant, earum autem quæ discessum ex hac vitâ sequuntur permagnam. Atque hunc scopum ob oculos sibi proponentes, ad eum actiones omnes suas dirigebant.

CAPUT SEXTUM.

Per Recollectionem octiduanam, & per meditationes quotidianas, excitandum est ardens desiderium & cura acquirende perfectæ sanctitatis. Proponuntur variâ Motiua pro hac re.

Postquam te benè fundaueris in duabus rebus supra commemoratis, quæ potissimum spectant ad primam partem iustitiæ, & renouationis nostræ, sitam in declinando à malo, seu in fugiendo & vitando malum, restat, ut hoc Collectionis tempore, accendas desiderium tuum ad faciendum bonum.

Nihil aliud expectat Deus, inquit S. Bernardus, nihil aliud querit, nisi ut sedulo & cum desiderio requiratur (quaeritur autem per studium virtutum & bonorum operum.) Si gaudetis ad labores, inquit idem alibi, si inoffenso, si indefesso pede curritis viam mandatorum Dei, si quotidie virusque hominis status est recentior, ad proficiendum & persciendum, quam ad incipiendum, profecto queritis faciem eius semper. Porro bonum quod propter Deum & in Deo, ut inueniatur Deus, quaeri debet, Triplex est:

I. Omne id, quod est secularibus præscriptum à Deo, & Sanctæ Ecclesiæ, & tuo statui nō repugnat: uti est Oratio, Horæ Canonicae, Meditatio, Examen conscientiae, Confessio, Communio, Missa, Lectio spiritualis, studium scientiarum.

II. Bonum est commune omnibus Religiosis, idque multiplex, nimirum tria vota, claustrum domicilij religiosi, amor cellæ, fuga secularium negotiorum Religiosis non conuenientium, (sunt enim alia quoque Religiosis necessaria & conuenientia, Procuratori domus & similia) habitus nullam vanitatem & splendorem irrelegiosum præferens, victus pauperibus accommodatus, conuersatio spiritualis, modestia exterior seculari maior, & his similia statui religioso, communi omnibus Religiosis, conuenientia.

III. Bonum est religiosis præscriptum à Regulis & Ordinationibus eorum, ac Superiorum voluntate, & à receptis bonis consuetudinibus per Superiores approbatis, commenda-

rum, spectans ad Deum cultum & personarum utilitatem & nostrum multiplex meritum. Ideo hæc Collectionis octiduanæ tempore per ablutos bonæ confessionis defectus præteritos, & facto firmo proposito de his impofterum semper vitandis, accendendus est animus ad benefacienda omnia, cum omni diligentia in Domino, & cum feruore stabili quæcunque ad hæc triplicia bona quouis modo referantur. Si enim circa hæc triplicia bona, eo quo par est modo, deinceps te occupabis, assequeris quatuor illos fines communes, omnibus Christianis supra commemoratos, & perfectionem: et si quæ (loquendo vno verbo) magnus sanctus. Sanctitas enim (quæ idem ferè est cum perfectione status Religiosi & vitæ perfectione) nihil aliud est, quam, ut docet S. Dionysius & S. Chrysostomus, Ab omni scelere libera, perfectæque, ac omni ex parte incontaminata puritas, præsentia spiritus, ac bonorum operum opulentia.

Hæc ergo summâ curâ procuranda sunt, ut anima nostra instar horti Diuini quàm plurimos producat fructus sanctitatis, ex plantatis virtutum habitibus prodeuntes. Hominum genus, inquit S. Chrysostomus, est multæ indigens curæ maioris, quàm planta. Nam illic quidem natura corporum est & terra, agricolarum manibus cedens, hic verò voluntas, multas committens mutationes: & nunc quidem hoc, nunc autem illud eligens. Velociter enim ad vitium inclinatur. Quoniam verò in praxi certissimum est, idque ex communi Theologorum & Philosophorum doctrinâ scripsit S. P. N. Ignatius: Vires appetitinas solere sequi apprehensivas. Consecutus enim, ut ait B. Laurentius Iustinianus, vnamquamque rem eo ardentius diligere, eo quod salicivis, ut ipsam assequatur querere, quod clarius quavis ea sit pretij quantæ utilitatis, & quantæ agnouerit virtutis; hinc & Deus ipse cum mouet voluntatem ad aliquod supernaturale opus, prius intellectum hominis lumine suæ gratiæ illustrat, illaque illustratione, (motiua aliqua proponente ad exequendum bonum) accendit voluntatem ad amorem & executionem boni ei propositi: ideò & tu, ut Deo coopereris, & imiteris eius nos iuuandi modum, tum aliis, tum his motiuis, poteris Diuinâ adiuuante gratiâ excitare in te ardens desiderium & constans, deinceps benè bona, quæ debes, operandi, hoc est, cum omni diligentia & feruore, iuxta dictamen rectæ rationis, & præscriptum Legum tuarum, ac directionem Maiorum tuorum, & iuxta Exemplâ Sanctorum. Proderunt autem Motiua subiungenda ad te excitandum. Sicut enim ignis, ut inquit S. Chrysostomus, quantò plus corripit ligna, tantò fit vehementior, sic & studium, quantò plures populi rationes excitat, tantò magis aduersus cetera ar-matur.

I. Motiuum esse potest, Dei voluntas nobis declarata in Scripturâ, qui nos non tantum vult esse bonos qualicunque modo, sed perfectos &

33. *sanctos: Effore perfecti sicut Pater vester celestis perfectus est. Sancti eritis, quia ego sanctus sum: ideo & que ipse Deus per Apostolum nos monet: Imitatores effore Dei Et, Dei voluntas est, sanctificatio nostra. Et per dilectum discipulum suum excitat: Qui iustus est, iustificetur adhuc; qui sanctus est, sanctificetur adhuc: Et S. Cathar. Senensi Deus Pater dixit: Nihil aliud opto ab hominibus, atque requiro, nisi sanctificationem ipsorum; & ad istum finem ex affectu singulari amoris, eis omnia permitto & exhibeo. Alioquin, ut ait S. Aug. Quamvis hic profecerimus, nemo dicat sufficit, iustus sum: Qui dixerit, remansit in via, non novit pervenire. Vbi dixit sufficit, ibi basit.*

34. *II. Motium est Dei voluntas aeterna, quae ab aeterno in Deo fuit per totam aeternitatem, antequam esset Scriptura, & antequam esset mundus creatus. Elegit nos in ipso (scilicet Christo) ante mundi constitutionem, ut essemus sancti & immaculati in conspectu eius in charitate.*

35. *III. Motium est Christi incarnatio hoc fine facta, ut essemus sanctissimi. Quia, ut ait S. Augustinus, & S. Chrysostomus, & S. Nazianzenus, & S. Thomas, Ideo Deus factus est homo, ut homo fieret Deus; & ut loquitur S. Anastasius Sinaita, ut homo fieret Christus, in Divinitate & humanitate. Hoc est, ut conetur exprimere quantum fieri potest, in anima & corpore suo, illas virtutes, quas habet Deus, & quae resplenderunt in humanitate Christi Domini, dum in terris viveret. Deus Verbum, inquit Clemens Alexandrinus, in figura hominis nobis est imago, in qua nulla est macula: cum omnibus virtutibus tentandum est, animam similem efficere. Ideo mirum non est à S. Chrysostomo scriptum esse, Angelis meliores, Archangelis maiores nos esse oportere, ut ipse pra illis omnibus honoratos. Nam non angelos, sicut Hebraei scribens dicit, sed semen Abrahae apprehendit, scilicet per Incarnationem.*

37. *IV. Motium. Imò et si Christus non fuisset incarnatus pro nobis, sola creatio nostri ad imaginem & similitudinem Dei, hoc ab omnibus etiam Ethnicis exigit: quia, ut ait S. Leo Papa, Si fideliter dilectissimi, atque sapienter creationis nostrae intelligamus exordium, inveniemus hominem ideo ad imaginem Dei conditum, ut imitator esset sui authoris: & hanc esse naturalem nostri generis dignitatem, si in nobis quasi in quodam speculo Divina benignitatis forma resplendeat.*

38. *V. Motium. Christi Passio & mors tam crudelis, exigit à nobis eximiam bonitatis perfectionem & sanctitatem, quia, ut ait Apostolus, Cum essetis aliquando alienati & inimici sensu in operibus malis, nunc reconciliati in corpore carnis eius, per mortem, exhibere vos sanctos & immaculatos & irreprehensibiles coram ipso. Et Ephes. 5. 27. Christus dilexit Ecclesiam, & se ipsum tradidit pro eâ, ut exhiberet ipse gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam aut rugam, aut aliquid huiusmodi, sed ut sit sancta & immaculata. Quod et si principaliter de*

Ecclesia triumphante intelligendum sit, ut patet S. Augustinus & S. Bernardus, & B. Laurentius Iustinianus, tamen de Ecclesia militante id explicant S. Fabianus Papa, & S. Gelasius Papa, post Concilium Toletanum sextum, & Sixtus Tertius Papa, & S. Augustinus, S. Hieronymus, S. Chrysostomus, & Theophylactus in Commentario, & Bellarminus. Debet enim Ecclesia militans emulari propter Christum & S. Sponsum & caput suum, perfectionem & sanctitatem Ecclesiae triumphantis. Et cum illa vocetur in Symbolo Apostolico Sancta, idque intelligatur ratione principalium membrorum illius, nimirum Electorum & pie Viventium (ut bene cum aliis explicat noster Bellarminus) & cum Deo dicati homines, ut ait S. Cyprianus, sint flos Ecclesiastici germinis, atque ornamentum gratiae spiritualis, & illustrior portio gregis Christi, qui est Ecclesia, ij maxime debent condecorari, ut sint perfecti & sancti, praesertim, qui sunt ex Societate Iesu, cuius Finis à Sancto eius Fundatore praescriptus est, saluti & perfectioni propriarum animarum cum Divina gratia vacare: & cum eadem impense in salutem & perfectionem proximorum incumbere.

VI. Motium est, ad acquirendam perfectam sanctitatem, frequens sumptio Sanctissimae Eucharistiae, in qua, ut ait Concilium Tridentinum, Saluator noster divitius divini sui erga homines amoris velut effudit: quae, semel tantum sumpta, cum vero spiritu & sensu, ut dicebat B. Magdalena de Pazzis, est apta ad conducendam animam ad magnam perfectionem: Continet enim in se fontem omnis sanctitatis & perfectionis Deum, quem S. Dionysius Areopagita, ob sui communicationem, quam animabus bene dispositis facit, appellat fonteam Deitatem: quae, ut dixit S. Chrysostomus, cupit effundere misericordiam, quemadmodum parturiens cupit eniti fetum suum. Nec tantum Deum continet Eucharistia, sed etiam Christum hominem, vel Christi Domini Humanitatem, causam meritoriam, & productivam, & ideam omnis perfectionis & sanctitatis, quam ideo merito appellat Clem. Alexandrinus, Mamillam Patris, non per quam omnem gratiam à Patre fugimus: id eoque bene appellavit Sanctissimam Eucharistiam Fulbertus Carnotensis, Incarnata Deitatis vitale pulmentum. Et B. Laur. Iust. Pabulum sanctitatis. Si ergo in sanctitate perfecta non proficimus, causa ex nobis est, & inter alias una, quia non desideramus ex corde perfectam sanctitatem. Hoc docuit Deus Pater S. Cathar. Senensem: Si plurimi, inquit, portarent candelas ad accendendum, & una esset ponderis unius unciae, alia duarum, suae sex, vel unus libra, & quamvis omnibus accensis in qualibet parva & magna, totum lumen accipias, vide licet calorem, colorem, & ipsum lumen, indicabis tamen, quod minus de lumine recipiat ille, qui candelam parvam accendit, quam ille qui maiorem. Ita contingit in hoc Venerabili Sacramento, his qui recipiunt illud, & suas

candelas afferunt, videlicet sanctum desiderium, cum quo recipiunt ipsum Venerabile Sacramentum. Tantum enim accipitis ex isto lumine, quantum de materia sincere dilectionis & amoris, & igniti desiderij portatis, quamuis totum in veritate recipiatis. Tantum ergo percipitis ex isto lumine, videlicet de gratia quam in isto venerando Sacramento percipitis, quantum vos cum sancto desiderio disponitis ad recipiendum. Quocirca in meditationibus quotidianis, præsertim octiduanâ Recollectione, summum desiderium perfectissimæ sanctitatis accendendum est, accuratis considerationibus rerum piarum, ut cum

Pl. 38. 4. Regio Prophetâ, *Concalescat cor nostrum intra nos, & in Meditationibus nostris exardescat ignis, sanctorum desideriorum eximie perfectionis & sanctitatis, cum quo accedentes, etiam ad quandâ Dei similitudinem perueniremus. Verus enim ad Sacra percipiendâ accessus, ut ait S. Dionysius Areopagita, id accedentibus tribuit, ut ex communione Diuinâ, ad Dei similitudinem atque consortium transseant.* Hoc autem valde optandum est, nostræ animæ creatæ ad similitudinem Dei, & Adami cum hac similitudine infusæ, ut docent Theologi, & colligitur ex S. Scripturâ.

60. VII. Tot Exempla Sanctorum nobis relicta, quorum multi ante suam conversionem non erant meliores nobis, & tamen ad Deum conuersi, ad quandam Seraphicam perfectionem peruenerunt, non tantum in statu Religioso, sed etiam sæculari viuentes, inter strepitus aulae & armorum, tot Reges, & Principes, & Episcopi, & Milites, & Patres Matresque familias, & famuli Principum. Quid est aliud Sanctorum vita, inquit B. Laur. Iust. quam infirmorum exhortatio, & pugnantium vigor in theatro quippe Christianæ militie omnes constituti sunt; singuli sua quaque proponunt sortis gesta. In ipso pueri, puella, iuuenes, virgines, senes, & decrepiti omnes fidei oculis inspicendi sunt, & quantâ virtute certauerint considerandi. Ex consideratione deueniendus ad imitationem. Debeamus, inquit S. Bernardus, sancti imitationem, quia similes fuere nobis passibiles, & notas nobis fecerunt vias vite, quas tam infatigabiliter, quam interminabiliter tenuerunt.

61. VIII. Motiuum, Frequentia Dei monita, id à nobis exigentis per Exhortationem Vicariorum suorum, & per consilia bonorum amicorum, & verò per internas inspirationes quæ sunt allocationes quædam Dei nos excitantis tam sæpè ad bona bene faciendâ, & ad quærendam perfectionem (saltem eo conatu, quo quærimus res minoris momenti in occupationibus nostris) & ad curandas nostras spirituales infirmitates peccatorum & defectuum quorum sunt medicina tam inspirationes Diuinæ quam Monita Superiorum & Spiritualium Patrum. Si quis vulnus habens, inquit S. Chrysost. & superimponens medicamentum, non diligenter alligauerit, sed & aqua & squallorem & puluerem, & alia mille vulnus suum atterere valentia permiserit incidere, nil ab eo poterit

effici, non propter medicaminum infirmitatem, sed propter proprium torporem. Hoc & nobis accidere solet, cum diuinis sermonibus (internis & externis) parum intendamus, nos verò penitus & semper sæcularibus addicamus. Sic enim totum semen, (Diuiinarum inspirationum) suffocatur, & omnia sunt infructuosa.

IX. Motiuum est pro Religiosis Status Religiosus. Est enim status acquirendæ perfectionis, idè turpissimum est, reliquisse mundum & mundana, & in statu perfectionis ac loco, non viuere perfecte, & perfecte viuendi ratione non proficere in perfectione, sicut turpissimum esset, si scholasticis in scholâ non esset doctior in fine hebdomadæ, quam fuerit in principio. Cum autem, ut ait S. Bernardus, in Religioso statu, s. a. de alt. debeat esse Angelica in corpore conuersatio, in corde & basil. Prophetica expectatio (scilicet spes certa beatitudinis æternæ, bonis Religiosis à Christo Domino promissa Math. 19. 29.) in viroque Apostolica perfectio; magno conatu opus est, ut per renouationem nostram in hoc octiduoanofecessum, tum postea, perfectioni acquirendæ nos impedamus & semper crescere in eâ conemur. Simus è numero earum animarum, quas commendauit S. Ioannes Baptista in quadam extasi S. Franciscæ Romanæ: illa, inquit, anima qua sibi l. 3. c. 16. inuigilant, attendendo diligenter ut crescant in gratia, viuz. quod plures fauores recipiunt à liberali manu Domini, eò magis conantur correspondere operibus, currendo in viâ perfectionis, non respiciendo vnquam ad id quod fecerunt, quia nihil faciunt opera præterita, procurando crescere in amore Dei, per studium semper dandi illi gustum, cui tantoperè sunt obligata propter multitudinem beneficiorum receptorum, actionibus heroicis virtutum. Hoc modo remanet anima spoliata omni timore humano, & quamuis homines, cum quibus conuersamur, reputent defectum, hoc quod est virtus, & interpretentur. Exempli gratia: solitudinem (illic tiramento) melancoliam & desperationem; fiduciam, præsumptionem; impudentiam, attendere parum rebus mundi & similia; non idè deserunt viam inchoatam, quamuis ab illis malè tractentur & lacerentur in famâ: scientes cui fiunt, & manentes solidi in bono proposito. Considerentur hæc, quia habent solidas doctrinas si bene & seriò ponderentur. Subiunxit postea S. Ioannes Baptista hæc verba de mundanis, quæ quadrant magis Religiosis Politicis, bona opera aliorum feruentiorum & iuxta spiritum Religiosum viuentium condemnantibus: Homines mundani condemnant opera virtuosa, quia illa condemnant eorum defectus, & quia non habent tantum animi, ut eos emendent, & ambulent per angustias semitas Christianarum virtutum.

X. Motiuum, Exemplum sæcularium, qui in quouis statu suo, etiâ vilissimo, ita sibi attendunt, ut non tantum in fine anni, sed in fine cuiusvis hebdomadæ, dum rei alienæ vel addiscendæ, vel comparandæ, vel fabricandæ dant operam, inueniant se notabiliter profecisse. Sic discipuli Opificum, sic Scholares in scholis, sic fabri erigentes ædifi-

c. 3. eccl. hier.

1. p. q. 95. a. 1. Ecc. 7. vii.

de casto conn. c. 1.

f. de tripl. gen. bon.

h. 51. ad pop.

edificium, sic peregrini iter facientes, sic pictores pingentes, sic mercatores lucra quærentes, se profectis agnoscunt. Væ ergo Religiosis, qui in fine hebdomadæ inueniunt se vel factos doctiores (dum student) vel acquisiuisse maiorem rerum notitiam, ex conuersatione vel lectione priuatâ, & non inueniunt se factos in scholâ virtutis meliores & sanctiores, sed pro dolor, sæpe peiores post multos annos, quàm fuerint vel in sæculo, vel in tirocinio, in quo erant magis patientes, magis deuoti, magis modesti, magis collecti, magis exemplares, magis resignati, magis feruentes. Quid talibus dicet Deus in particulari iudicio? Idcò meritò S. Hieronymus & S. Bernardus, sæcularium exemplo nos excitant ad eximium studium sanctitatis. Et quidem S. Hieronymus sic loquitur: Cùm in omnibus mundi studiis profectu non satientur homines, hic tantum (in statu religioso, de quo ibi scribit) cœpisse sufficiat? Feruentissimi in terrenis, frigidissimi in celestibus sumus, & summam in rebus paruis exhibemus alacritatem, ad maiora torpescimus. Considerare pudet, quantus sit seruior in sæculo, quâ curâ singula quæque studia hominum, imò ipsa magis atate inflammantur. Diuitiarum amor infatigabilis est: expleri nescit honorum cupido: celerem habetur res finem, sine fine queruntur. Nos Diuinam Sapientiam, celestes diuitias, immortales honores, pigra quâdam dissimulatione negligimus, & spirituales diuitias, aut ne attingimus quidem, aut si leuiter degustauerimus, continuo nos putamus esse satiatos.

Sanctus verò Bernardus sic hanc rem ponderat: Vinam, Fratres, nos sic essemus cupidi gratiæ spiritualis, quemadmodum sæculares homines pecuniæ temporalis. Debuimus certè & multum debuimus vincere in bono malum, & tanto amplius desiderare, quâto pretiosius est, quod desideramus: sed vinam vel æquales esse possumus. Magna enim confusio, magna valdè, quod ardentius illi perniciosa desiderant, quàm nos viliatius illi ad mortem properant, quàm nos ad vitam. Quanto enim desiderio pecuniæ crucietur auarus, quâto gloria appetitu ambitiosus exarscet, quàm violenter denique sua trahat quemque voluptas, quis explicet? Videas certè eos quicquid adepti sunt, parui pendere, non attendere quanto labore & desiderio ea vix tandem consequi potuerit: quoniam vilescunt eis omnia, præ desiderio, minoris sortè rei, quàm alteri caperint inuide- re. Ego dico, inquit B. Laur. Iust. quod sæculares viri solam transitoria bona sectantes, surgunt in iudicio cum seruis Dei, ex sua cordis ambitione, redargutione illos esse dignos ostendent, tanquàm solitudine & affectione inferiores se. Nec immeritò, isti namq. sibi ipsi minime parcentes, se exponunt periculis, se laboribus maccrant, seq. (quod est formidolosius) gehennæ faciunt filios, vt humanis attollantur honoribus, ceteros præcellant laudibus, momentaneis fruuntur voluptatibus, atque terrenis ditiſcant opibus. Illi verò caeleste vocantur ad regnum, & penè adire recusant, pro acquirendis virtutibus: exhortantur ad pugnam, & vt plurimum pati formidant. Spiritualibus & corporalibus à Domino si-

ne intervallo reficiuntur alimentis, nihilominus frequentissimè interiori exterioriq. exercitatione languescunt. Hinc est, quod tam pauci reperiantur temporibus nostris, qui alacri animo & spontanea seruitute redeant, imò veline subesse aliis, se à fabulis, iocis, & infructuosis conuersationibus subducere, (fortè etiam perniciosius) cor è vanis, & perniciosis cogitationibus, mentemq. à terrenis ac immoderatis creaturarum abdicare affectionibus: Vacare orationi, lectioni insistere, cohibere linguam, & virtutum studio se perseveranti intentione (pondera singula verba, nam vim habent & tepidum describunt) totaliter accommodare &c. Hi nisi sibi ipsis virili concertatione vim fecerint, repenitè tepescunt, inchoata opera laudabilia intermittunt, paulatimq. contemnunt, conceptum virtutis rigorem ex errore negligunt, corporali satiationi indulgent, atque mentis custodiam incumbere minime curant. Velociori siquidem gressu quàm ascenderant, descendunt tales, & sunt (si non diuina illis auxilium præstet clementia) eorum nouissima peiora prioribus, meliusq. illis fuerat (iuxta Apostolicam sententiam) viam veritatis non agnouisse, ac virtutum arduum iter non initiasse, quàm post agnitum & inchoatum retrorsum ire. De talibus, quorum acta patientiæ radices non habent, Dominus testatur, quia ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt &c. Debuerant etiam se mortis exponere periculo, pluri animam suam asimare quàm corpus, ne susceptum sponte imperfectum omitterent opus Dei, memores Saluatoris Nostri prohibentis: Nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retro, aptus est Regno Dei.

Quocirca, pudeat nos, inquit idè, ab huius sæculi a-matoribus superari, qui vt sua vota perficiant, suisq. diſcentiâ. Superioribus famulantur, exponunt lato animo corpus in periculis, & animam perditioni. Nempe consurgunt tales nobiscum in iudicio, & merito condemnabunt nos, qui secundum faciem, & non in spiritu militamus. Obiciunt nobis, quos perpeſsi sunt labores quotidiani, a-nimi angustias, inanem spem, & diuturna certamina. Quapropter euigilemus corde, & mentis acie erigamus ad Dominum Deum nostrum, poscentes humiliter clementiâ eius, quatenus dignetur nostra indulgere facinorâ, conferre gratiam, dominantem nobis propulsare inertiâ, vt tanquam aquila mète & spiritu renouati, exhibeamus illi de cetero voluntariâ seruitutem atq. obedientiam veram charitatis flammâ succensam, nec non perseverantiâ bono circumseptam, intentioni rectè innixam, prudentia luce persusam, constantia virtute decoratam. Equidem si talis fuerit, erit procul dubio acceptabile sacrificium, præcipuum munus, immaculata hostia, oblatio sancta, victima salutaris, atque thymiana fragrantissimum. Quapropter, vt monet S. Aug. in Ps. 31. Purga amorem tuum, aquam illuentem in sloacum conuerſe ad hortum. Quales imperus habebas ad mundum, talem habebas ad artificem mundi.

XI. Motuum Paucitas amicorum Dei in statu sæculari, & ingens numerus Deum in omni fere statu grauissimè offenduntium, & offensas quotidie iterantium. O quàm pauci sunt sæculares, qui sine peccato mortali viuunt! Scit

O o 2 Deus,

Deus, sciunt Confessarij, sciunt domestici cum quibus viuunt.

l. 1. Con-
fid. c. 5.

Hoc deplorans S. Bernardus, sic scripsit ad Papam Eugenium Tertium, suum olim discipulum: *Leua oculos considerationis tuae & vide regiones: si non sunt magis sicca ad ignem, quam alba ad messem. Quam multa, quas putueras fruges, diligenter inspecta, vepres potius apparebunt: timore ne vepres quidem. Annose & veterosae arbores sunt, sed non fructiferae, nisi forte glandinum & filiquarum, quas porci manducant.* In hunc sensum Spiritus S. dixit B.

c. 3. vitæ
edit. Boll.

Angela de Fulgino: *Si esset hodie aliqua persona, qua me plus diligeret, quam S. Franciscus, adhuc sibi plus facerem.* Dicebat autem mihi, quod pauci sunt hodie boni, & quod erat pauca fides, & conquebatur dicens: *Tantum inquitur est amor quem habeo animæ, quæ diligit me sine malitiâ, quod modo si esset aliqua, quæ perfecte me diligeret, maiorem gratiam facerem ei, quam aliis fecerim Sanctis, de quibus in tempore præterito multa referantur quæ Deus fecit eis. Et non est aliquis, qui possit se excusare de isto amore, quia omnis persona potest amare Deum, & ipse non requirit aliud, nisi ut anima requirat & diligit eum.* Quocirca modestissimus S. Thomas, Doctor vitæ & doctrinæ Angelicus, in Opusculo 63. dolens scripsit: *Heu quantas iniurias dissimulat Deus, a paganis, Iudeis, hereticis & falsis Christianis. Nam & ab his, qui Christiani videntur, & boni Christiani, immo etiam Religiosi, & in sanctis Religionibus constituti tanquam inimici continenter impugnantur. Sub veste enim religiosa, diuersa crimina infidelium committere non verentur.* Et Glossa dicit super Mattheum: *Quod detestabilior est, qui sub nomine fidei agit opera infidelium, quam aperte paganus.*

c. 2. §. 7.
tium prin-
cipale. u.
19.

Reu. ex-
tra. c. 51.

Idem merito olim Christus Dominus inquit per S. Brigitam dici euidam Archiepiscopo: *Ab omnibus neglectus sum, ab omnibus expulsus sum, quia me nemo in suâ dilectione habere desiderat.* Inquire ubi sunt defensores fidei, loquitur de militibus, qui contra paganos pugnant) ubi inueniuntur qui inimicos Dei expugnant: ubi sunt qui vitam suam ponunt pro Domino suo. Inquire hæc diligenter, & inuenies valde paucos amicos meos. Et alio in loco eadem Sancta dixit: *Totus mundus videtur mihi superbia & cupiditatis atque luxurie frigore, tam duriter iam coarctatus existere, quod (heu) paucissimi sunt, quorum verbum atque operibus intelligi possit, Dei perfectam charitatem in ipsorum cordibus habitare.*

65.
hom. 12.

Et quod antea deplorans S. Macarius scriptum reliquit, hoc de nostri temporis statu verissime dici potest: *Eccce mundus vniversus obambulat in terrâ, & negotiatur, sed nihil cogitant, quod Deo sit gratum, tanquam si essent diuersoria, & lupanaria, aut loca similia, in quibus multa inordinatè & intemperanter committi solent.*

l. 1. Reu.
cap. 1.

Hinc Christus Dominus quæstus est coram S. Brigitâ: *Nunc ex toto oblitus sum, & neglectus, & contemptus, & tanquam Rex à priore Regno expulsus, in cuius loco latro pessimus electus est, & honoratus: quem homo, quem redemi, super me exaltat, & ei fidem*

suam dedit. Qui verè latro est, quia animam hominū quam sanguine meo redemi, ipse mala suggerendo & falsa polliciendo ad se rapit. Et quidem in tanto numero, ut Christus Dominus eidem dixerit, *Plures animas quotidie descendere in infernum, quam sit arena maris dinumerata & lapilli riparum.* Ve-
rissime nūc dici potest illud Dei nomine, quod olim Deus dixit per Prophetam Michæam: *Vae mihi, quia factus sum sicut qui colligit in autumno racemos vindemiæ: non est botrus ad comedendum.* Et
Non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum, hoc est paucissimi. Hanc ob causam S. Catharina Senensis, etiam valde desideraret Dei gloriam in se & aliis vigere & propagari, tamen amplius & frequentius vult creari postquam ei monstrata sunt à primâ veritate necessitas mundi, & in quanta esset offensa Dei, immo etiam inter bonos, qui vitant offensas Dei graues, quam pauci sunt illi, qui Deo perfecte seruiant, & eum valde ament. Hinc coram B. Angela de Fulgino conquebatur Spiritus S. quod isto tempore tam paucas personas inueniebat, in quibus posset ponere gratiam suam, & dicebat, quod modo multo maiorem gratiam faceret illis, quos inueniret modo diligentes se, quam fecerit adhuc aliis Sanctis, qui fuerunt hæcenus.

Hoc ipso Motiuo se excitabat B. Noster Aloysius Gonzaga (vbi post mortem eius inuentum est scriptum ab eo) ad sanctæ viuendum: *Viri, inquit, Religiosi plerique & Ecclesiastici, vocationis obliuiscuntur: quomodo vltius feret Dominus, tantum Regni sui detrimentum? Fideles magnâ rapiditate totâ viâ quasi adimunt Deo gloriam suam, & quis eam restaurabit? Vab secularibus, qui penitentiam differunt ad mortis articulum: Vab etiam Religiosis, qui vsque ad eundem articulum dormiunt. His quasi exultamentis excutienda est somnolentia, & renouandum propositum penitentiae, ac Deo rectè & immobiliter seruendi.*

Idem hoc sciens S. P. N. Ignatius, adhuc secularis existens, dum in oratione eleuaretur Rom. à terrâ in altum, diuinoque circumdatus splendore ita sublimis in aëre oraret, in has voces prorumpere auditus est: *O Domine, ô amor meus, ô delicia cordis mei, & his similes amoris affectus verbis ignitis exprimens) ô si te homines nossent, nunquam te offenderent.* Idem tactus dolore cordis intrinsecus, Societatem nostram instituit, ut minueret inter Infideles & Fideles, Dei inimicorum numerum, & iustorum Sanctorumque augeret. Et hæc quoque res maximè mouit S. Tereſiam ad fundanda Monasteria etiam Monialium, vbi tam multi essent qui offendent Deum multiplicarentur anima, quæ ei perfecte seruirent, eumque placarent. Verè enim placatur etiam ab vnâ sanctâ animâ Deus, & quodam modo alleviatur eius dolor (loquendo humano more) conceptus ob tot peccata aliorum. Declarauit hoc pulchrè Christus Dominus de S. Gertrude, qui euidam Virgini deuotæ de illâ dixit: *Tanta huius anima*

66.

Ve-
12. Ret.

quod cap. 16.

Vae Mich. 7. 1.

Pal. 13. 1.

et. dial.

vitæ c. 1.

Boll.

ide
re &
leoni

b. 6. 1.

uang.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

vitæ
p. 8.

anima (S. Gertrudis) delectatione afficior, ut sapienter dum ab aliis hominibus offendor, me ipsum in ea quieturus insinuem, atque pressuram cordis aliamque molestiam tunc corporis eidem desinem: quam dum tantā (ut solet) gratiarum actione suscipit, tantā suffert humilitate, ac patientiā, tantā denique illā deuotione, in visione Passionis meae offert mihi, omnino me reddit placatum, facitque, ut innumeris sapē hominibus illius amore parcā.

68. XII. Motiuum: Exemplum hominum improborum, qui diabolo adēdō diligenter & feruenter seruiunt, mouere nos debet, ut saltem eā, sicut illi diabolo, diligentiā & feruore, ita nos Deo seruamus in studio virtutū. Quis, inquit S. Chrysostomus, est adēdō sensus doloris expers, ut non doleat, cum in ea, quae ad diabolum pertinent, plus studij conferri cernat? Atqui nulla spes venia nobis vel excusationis reliqua est, & si vel aequale studium conferretur: cum autem etiam longe superet, quis nobis defensionis locus relinquetur? Maxime cum Deus vitam & sanguinem profuderit, seruiendo (ut ita dicam) nobis ingratiss. Quā nos excusatione purgabimus, ait S. Cyprianus, qui diaboli seruis ei numerā pretiosa & grandia, & nimio ac longo labore quæstia, sumptuosissima apparatibus, comparantibus, minores sumus: quæ adēdō, ut Christo pro pretio Passionis & sanguinis, vicem nec in modico rependamus. Cum tamen, ut monet S. Gregorius Papa, tantū Deus ab hominibus dignus honorandus sit, quantū pro hominibus & indigna suscepit. Quocirca benē P. Balthasar Aluarez scribens ad quandam nobilem virum, qui ad itatu virtutis, quam assecutus fuerat, & de die in diem tergiuersabatur ad Deum conuertere, sic scribit inter alia: Quis te fascinauit, frater, non obedire veritati? ambulabas benē, currebas benē, quā te impedire veritati non obedire? quando, quæso, diabolus sanguinem suum in tui gratiam effudit, ut tantum amorem in eum conceperis? Verē enim concipiunt amorem erga diabolum ij, qui mala quæ diabolo placent, libentiē faciunt, quā quæ placent Deo, & bona omitunt, quod displicet Deo, & placet diabolo, vel qui bona eo modo faciunt, qui placet diabolo & displicet Deo.

69. XIII. Motiuum est, Mira Dei promptitudo & inclinatio ad nos perfectos faciendos. Nam, ut An. 1747. scripsit S. P. N. Ignatius in epistolā ad nostros J. Mart. Lusitanos, Summa Diuina Maiestatis nostræ bonitas summē communicabilis donorum suorum & bonorum, & ille eternus amor, promptior est ad dandam nobis perfectionem, quā nos ad eam recipiendam. Nam si secus esset, non exhortaretur nos eternus eius Filius ad hoc, quod ex eius tantū manu accipere possumus, dicens: Perfecti estote, sicut & Pater vester celestis est perfectus. Atque ita quāquam ex parte eius, certum est, eum præparatum & promptum, dummodō sua Maiestas Diuina nos videat ut benē donis eius iam acceptis, & cooperari cum magnā industriā & diligentia, eius Diuina gratia. Sic & S. Thomas scripserat, Deum creaturis communicare quicquid communicabile, & ab

eis receptibile est, etiam singulis momentis communicat, cum habilitatem inuenit. Inuenit autem eam, si adsint in nobis ea, quæ S. Ignatius paulō antē commemorauerat.

XIV. Motiuum, Multitudo tepidorum & valde negligentium Deo seruientium in statu Religioso. Deplorauit hanc rem in Religiosis Ordinibus Deus Pater, teste S. Catharina Senensi, & Beatissima Virgo Maria, teste S. Brigittā, deplorauit S. Bernardus, B. Iustinianus, S. Bonaventura, Abbas Trithemius. An autem tu sis ex eorum numero, qui meritō deplorandi sunt, agnosces ex conditionibus malorum Religiosorum, quos duo Sancti, alias mellei & iussissimi, amarē describunt, nimirum S. Bernardus & B. Laur. Iustinianus. Quorum primus sic de talibus scribit: Hinc mihi, Fratres, tristitia magna, & dolor continuus est cordi meo, quod nonnullos tam pronos ad leuitatem, ad risum & ad scurrilia verba tam faciles video, ut pertimescam valde, ne forte plus quā expediat Diuina misericordia sint immemores, & ingrati tam multis beneficiis suis, aliquando deserantur à gratiā, quā non ut grati venerantur. Et alio loco sic malos describit Religiosos, quorum an sis ex classe, dum hæc leges, perpende, & te renouare stude: Videas illos ambulare seorsim (fugientes conuersationem meliorum & oculos Superiorum) conuenire sibi & sedere pariter, moxq; laxare procaces linguas ad detestandum susurrum, (quo denigratio famę aliene, & piē ab aliis ac religiosē fieri & dici solita, irridentur) inueni familiaritatem ad maledicendum, quod fit per detractiones & colloquia irreligiōsa concordēs ad discordiam: quā pariunt alienando suos socios ab aliorum conuersatione. Conuenientibus sic in vnum, (sive in cubiculis, sive in locis recreationum) non est Dominicam cenam manducare, sed magis propinare & bibere calicem demoniorum, dum importantibus linguis perditionis virus, aliorum aures intrantem mortem libenter excipiunt. Sic quippe iuxta Prophetam, intrat mors per fenestras nostras, cum prauientes auribus & oculis lethale poculū detractionis inuicem nobis ministrare contendimus. Non veniat anima mea in consilio detrahentium, quoniam Deus odit eas, dicite Apostolo: Detractores Deo odibiles.

Porro B. Laur. Iustin. sic tepidos & negligentes Religiosos de suo profectu minimē sollicitos, & seculari modo in Christi domo & scholā viuentes describit: Relaxant oris sui custodiam, morum differunt grauitatem, mentem incultam perniciosā otiositate relinquunt, virtutum habitus & perfectionis culmen obtinere se posse diffidunt. Sat esse arbitrantur, si perseuerent in claustro, si delicta priora non repellant, si aliena non rapiant, si in aperto opere non delinquant mortaliter. Quamobrem orationem negligunt, abhorrent pugnam, (id est, sui victoriam in mortificandis repugnantis & sui confusione) fugiunt sanctitatem (scilicet illa opera, quæ disponunt ad sanctitatem, ut sunt colloquia spiritalia, observatio silentij, conuersatio cum

melioribus, vel magis spiritualibus, & regulas melius seruantibus) interdum iis prioribus (qui scilicet non perseverant in Religione, & ad peccata priora redeunt, de quibus paulò ante locutus fuerat) deteriores sunt &c. Nempè ignavia torpore compressi, & charitate frigidi, & in spirituali praelio sunt infirmi. Nullo virtutis adversariis (à quibus impediuntur in sanctitatis studiis & religiosa disciplina exactè servandà) repugnant zelo, quoniam nec gehenna metum, neque aeterna vita degustant primum, solà ducuntur consuetudine, & plerumque necessitate, (ne puniantur à Superioribus) atque sui rubore compulsi tam illa quæ ad Divinum cultum pertinent, quàm illa quæ utilitatibus inferunt proximatorum, remisso peragunt corde. Detestandum (nota Sancti iudicium de talibus) prorsus est hoc hominum genus, qui sanctitatis præferentes imaginem (ratione statui sancti, quem elegerunt) nec Deo militant, (quia sanctè & iuxta sui Regulas Ordinis non vivunt) nec mundi blandimenta perquirunt: spiritualis pugna ingressi sunt stadium, Christiana milita gestant insignia corpore, currunt cum cæteris, cum reuera strenuis bellatoribus sint longè dissimiles: (iis qui se vincunt & regulas servant) securitate (quæ sibi non faciunt scrupulos, etsi irreligiosè conuersentur) torpescunt, suig, custodiam deserunt, arbitantes pacem, ubi non est pax.

l. 1. vit. c. 16.

Quomodo autem tepidi & mali Religiosi ad hunc pessimum statum deuoluuntur, docuit S. Franciscam Romanam S. Ioannes Baptista in quadam extasi: Quando in animâ cessat sollicitudo dandi gustum Domino suo, paulatim refrigescit & deficit in illâ primus seruo, & cum sit negligens in operibus piis, tandem cadit in ariditatem & duritiam grandem. Vt scribit S. Ilidorus Pelusiota, Mortalium plerique acerrimâ rerum terrenarum cupiditate incitantur, honestatem autem ac virtutem minimè curant, quia partim ea quæ specie tenus sunt, magis quàm ea quæ sunt, aucupantur: partim id quod statim vile est, id quod aliquantò postea utilitatem allaturum est, prius atque antiquius habent, partim rerum iudicium corruptum habent. At virtute præditi, tum ipsam per se virtutem colunt, tum futuras coronas animo & cogitatione complectentes, eam consecrantur.

Exam. c. 1. §. 2. Reg. 2. Summar.

XV. Motuum est proprium pro nobis, Finis propter quem Societatem ingressi sumus. Cum enim finis Societatis sit, salutis & perfectioni propriarum animarum cum Divinâ gratiâ vacare, & cum eadem impense (Hispanicè est, intensamente) in salutem & perfectionem proximorum incumbere, clarum est, omnes nos debere acquirendæ perfectioni toto conatu nostro vacare, ut nostrum finem consequamur. Nam si miserum est, ut ait Ioannes Abbas apud Cassianum, cuiuslibet artis & studij disciplinam quempiam profiteri, & ad perfectionem eius minimè peruenire, multò magis miserum est, si nos ad perfectionem non perueniamus, qui habemus peculiari modo nostræ vocationis finem propositum, ipsam perfectionem: hoc est, omnium virtutum collectionem, ut Deus Pater dixit S. Catharinæ Sc-

Coll. 19. c. 5. fin.

dial. c. 9.

nenfi, & Sancti docent, inter quos sic scribit S. Cyril. in Bernardus: Ipsa est perfectio & vera hominis sapientia omnes in se amplectens & continens virtutes, non aliunde collectas, sed naturaliter (id est per modum naturæ, firmiter, constanter) insitas sibi, ad similitudinem illam Dei, quæ est ipse quicquid est. Cum sicut Deus est, id quod est, sic circa bonum virtutis, habitus bona voluntatis, in bonam mentem sic consolidatus, & affectus est, ut ex ardentissimâ boni incommutabili adhesionem, nullatenus videatur tam posse mutari ab eo quod est.

Talis autem perfectio ipsius perfectionis assequenda, cum summa sit & planè Divina, omnino conatu procuranda est, & quidem ita, ne quicquam desit ad illam complendam perfectè requisitum. Nam S. P. N. Ignatius non sanctitatem voluit finem esse Societatis, sed perfectionem, quæ plura exigit à nobis quàm sanctitas. Perfectum enim, vt SS. PP. & Philosophi morales ac Theologi docent, est id cui nihil deest. Et S. Chrysostomus ponderans illa verba Genes. 6. 9. Noè vir iustus atque perfectus, Omnia, inquit, impleuit, quæcumque facere conuenit eum, qui virtutem amplectatur. Hic enim est perfectus. Nihil enim intermisit, in nullo claudicauit. Non in hoc bene faciebat, in illo verò peccabat, sed in omni virtute perfectus erat, quæ tunc pollere illum congruebat. Sic S. Iacobus ait: Sitis perfecti & integri, in nullo deficientes. At verò sanctitas potest reperiri in aliquibus, cum defectibus rerum aliquarum, quæ in viris perfectis non desunt, nec deesse solent: ut apparet ex historiis Ecclesiasticis, in quibus narratur vitæ aliquorum Sanctorum, qui defectibus nonnullis laborarunt, vel ira, vel nimia lætitia, inordinatæ tristitia, vel nimij zeli & rigoris in puniendis delinquentibus, vel tenacitatis iudicii proprii, seu pertinaciæ in apprehensionibus quibusdam specie boni palliatis, qui defectus, & alij, longè abesse debent ab iis, qui volunt esse perfecti, & non fuerint in viris perfectis: quales fuerunt S. Dominicus, S. Franciscus, S. Ignatius, S. Xaverius, S. Teresa, & multi alij viri utriusque sexus: Talis ergo perfectionis ardens desiderium & studium comparandum est in Octiduanâ Collectione, & in quotidianis meditationibus.

Iac. 1. 4.

CAPVT SEPTIMUM.

Traduntur modi benè operandi ad renouandam animam nostram imaginem, & Deo similem reddendam, per hanc Octiduanam Recollectionem.

Quo autem modo facienda sint bona, quæ ad complementum iustitiæ, & ad perfectionem assequendam facienda sint cuius, non tantum Religioso, sed etiam sæculari perfectionis studio, sic faciendum existimo:

I. No

I. Ne villo peccato vitentur, quo perdant vel minuant meritum, quod inest cuius operi bonorité facto, ab homine iusto in Dei gratiā existente.

II. Ut quoduis particulare opus fiat ob finem aliquem supernaturalem, & actuali vel explicitā intentione oblatum, vel factum, quem operandi modum qui improbat, directē improbat Regulam 17. Summarij à S.P.N. Ignatio nobis præscriptam, & illius Axioma, volentis à nobis, in omnibus quæri, non qualemcunque, sed *Maiorem Dei gloriam*, quæ non quæritur ab eo, qui sine actuali & explicitā intentione supernaturali, operatur bona. Nec est quod quis timeat læsionem capitis in tali operandi modo, quia experientia sic operantium, ostendit contrarium. Et ego nullum sic operantem noui factum stultum. Nec Nouitij læsionis capitis periculum sic operando subibunt, si discrete docebuntur sua Deo opera offerre, non statim omnia, sed prius vnum postea aliud, & ita progrediendo ad reliqua more Scholarium, qui prius discunt A.B.C. postea componere syllabas, tandem legere, & tunc demum ad viteriora pergere Grammaticæ rudimenta, & tandem ad altiores disciplinas gradum facere.

III. Totum tempus præscriptum operi, illud non decurtando impendatur.

IV. Iis temporibus & modis quodlibet opus fiat, qui præscripti sunt vel à Regulā vel ab Ordinatione aliquā, vel à Superiōris vel Patris Spiritualis viua voce, vel à recepta & approbata à Maioribus illius loci Consuetudine, & in his 4. conditionibus situm est illud, quod nobis commendatur in Regulā primā Communium de faciendis rebus, cum omni diligentia in Domino.

73. V. Qui more Sanctorum eximiorum vult operari, præter supradicta, conetur singula opera facere feruenter, seu ardentem, quo operandi modo multum acquiritur. Quia, ut docet S. Chrysostomus, *Quando videt gratia Spiritus S. feruens desiderium & vigilem mentem, tunc & gratiam suam opulentam liberalius largitur: tum ad currendum in viā Dei velocius, tum ad apprehendenda cælestia munera copiosius.*

69. Qui currunt, interrogat S. Bernardus, & respondet: *Spiritu feruente anima. Quæ amat ardentius, currit velocius, & citius peruenit, perueniens, non dico repulsionem, sed nec cunctationem patitur: sine morā aperitur ei tanquam domestica, tanquam charissima, tanquam specialiter dilecta & singulariter grata.*

Si quæras, quid sit feruor iste in operando Sanctis familiaris?

Respondeo, Esse similem modum operandi bona, concionatori, vel disputanti vel loquenti feruenter, nimirum cum quadam accensione animi, & quasi bona quadam irā, quæ non est in iis, qui phlegmaticè, vel frigide, vel tepide dis-

putant, concionantur, aut loquuntur. Vt autem distinctius rem aperiam, Quatuor res in feruore operandi esse solent:

Primò, Ex parte animi operantis. Qui enim feruenter aliquid boni facit, habet ignitum quoddam (vbi solet loqui B. Laurentius Iustianus) desiderium id faciendi quod facit, & ut possit loquitur S. Chrysostomus, de effectu quem Sanctissima Eucharistia causat in nobis, *tāquam leo ignem spirans, facit quod facit.* Idem ubi talis est animus est etiam ardens desiderium operandi illud, quod vult operari: summa promptitudo omnem remoram & difficultatem à se arcens, & ita pio quodam impetu impellens hominem ad operandum: sicut magnus lapis manu humanā protensa sustentatus, eam etiam inuitam impellit, ut deorsum tendat, & dimittat lapidem ad suum centrum veluti properantem, & cōgentem manum ad se demittendum. Tales timeat diabolus. Nam, ut scribitur in Vitis Patrū, *L. 3. c. 39. Abbas Pimenius dixit: sicut ad succensam ollam muscæ non appropinquant, si verò tepida fuerit, insidunt in eam, & faciunt vermes, ita & Monachum succensum igne diuini Spiritus, demones fugiunt, tepidum verò illudunt & insequuntur.*

Secundò, Ex parte obiecti. Qui feruens est, aggredditur generosè & igneè res difficiles, amori propriò molestas, & inter duas perfectas, illam potiùs eligit quæ perfectior est, & inter æquæ perfectas illam, quæ est Christo Domino afflicto, humiliato, & crucifixo magis conformis, iuxta secundum modum seu gradum humilitatis à S.P.N. Ignatio præscriptum in secunda Hebdomadā Exercitiorum. Idem S. Chrysostomus, feruorem exigebat ad superanda difficilia & aduersa. *Magnum quoddam est, charissimi, genus & ingens animus, & propterea promptitudine nobis opus est, ardore multo, animo ad mortem exposto, alioqui non licet, nisi cruci confixum, Regnum assequi, ne nosmetipsos fallamus.*

Tertiò, Ex parte continuationis. Qui feruens est in bonè operando, non fatigatur, non retrocedit, sed quò plura operatur & patitur (nam pati, est quoddam operari, quia patientia habet suos actus heroicos) eò plura desiderat facere & pati. Nunquam dicit Sufficit; nunquam cessat, sed more ebrii, quò plus bibit, ut ait S. Chrysostomus, plus sitit. Et hæc est illa perfectio operandi, seu, ut eam vocant Theologi, beatitudo, expressa à Christo Domino per *esuriam & sitim iustitia.* Hoc est signum fidelis Dei ferui. Quis est fidelis & prudens Monachus? Quærit S. Climacus, & Respondet: *Qui feruorem suum seruauit inextinguibilem, & indies vsque ad finem vitæ suæ ignem igni addicere, feruorem feruori, desiderium desiderio, & studium studio nunquam desit. Quomodo ignis, inquit Theodoretus, quò plus accipit nutrimenti, eò maiorem accipit remunerationem, eā enim accessione materia augetur, non obtunditur; ita in Deum dilectio accenditur diuinatum rerum contemplatione, & operationem*

tionem hinc suscipit maiorem & vehementiorem: & quod magis in rebus Diuinis versatus quis fuerit, eo magis accendit flammam dilectionis; quæ est feruoris essentia. Duplex est enim feruor, ut scribit P. Ludouicus de Ponte describens sanctam feruorem P. Francisci Ribera in vitâ P. Balthasaris Aluarez: *Alter est iuuenum tyronum, qui ollarum instar ad magnum ignem appositum, vehementer feruent, & quod intus habent, strepitu quodam exterius effundunt. Alter est feruor grauis, (hominum perfectorum) substantialis plane & pacatus, instar alicuius olla ad moderatum ignem feruentis, meliusque coquentis quod continet, qui feruor etiâ est diuturnior.*

Quartò, Ex parte subiecti operantis, solent enim feruentes cum tantâ applicatione animi operari, ut vtendo membris corporis, tanquam instrumentis animi, & naturalibus passionibus tanquam ministris, etiam in corpore sentiant alterationem & ardorem animi redundantem in corpus. Excellebat hac in re S. P. N. Ignatius, qui, ut scribit Ribadeneyra oculus testis, & P. Ludouicus Gonzalez, *Quotiescumque orare inciperet, id statim apparebat in eius vultu (qui aliàs fuit subniger & fuscus, seu semislaues) rubebat, & quodammodo ignescebat, etiam dum mensa benediceret, vel postea gratias ageret.*

Et quidem tres primæ conditiones feruoris, corpori non possunt nocere ex se, sed quarta nocere solet, præsertim in Tyronibus, si indifferet, non ex Dei impulsu, sed proprio conatu, vel ex superbiæ instinctu, vel ex tentatione dæmonis, quasi cogunt naturam suam, seu caput & pectus, ad ardorem quandam sensibilem corporis sentiendum. Idem id cauendum est, & nullo modo cogendum corpus ad talem feruorem siue in oratione, siue aliàs. Est enim illud magna id conari, & quasi violentè velle exprimere in se, eo modo quo quis ex re sicca vellet torculari violenter liquorem educere & exprimere. Quando Deus feruorem talem alicui dat, tunc homo planè in initio huius feruoris habet se merè passiue, hoc est, sentire in se illum incipit quasi ab extra immissum sibi nil minus conanti, nec cogitanti: postquam autem immisus est, tunc iam liberè illum retinet, & eo inflammatus, opus bonum continuat, vel nouum aggreditur. Ne autem noceat corpori, si diu durer, vel magis ac magis intendatur, temperandus est & frænandus omnino (iuxta directionem P. Spiritualis, si tyro sis) iuxta illud Spiritus S. monitum, quod etiam hic locum habet: *Mel inuenisti, comede quod sufficit tibi, ne forte satiatus euomas illud.*

Hoc docuit S. Xaverius exemplo suo, qui dicebat Domino: *Domine satis est, satis est*: quod & de S. Ephræ scribitur in eius vitâ, & de aliis Dei seruis. Verum tamen est (quod tamen sine periculo superbiæ præsumptionis desiderandum tibi non est) Deum aliquibus magnis amicis suis, tam copiosum infundere siue in operando, siue

in orando feruorem, ut verè, etsi conentur, non possint ei resistere, eumque minuire, sed planè cogantur succumbere, & languere, & morbum inde contrahere.

Hac ratione S. P. N. Ignatius, teste Ribadeneyra, ad vitæ extremum adductus est ob hunc feruorem, eo quòd die quodam Natiuitatis Domini, duo sacra continenter fecisset: Ideò, ut scribit P. Ludouicus Gonzalez seu Confalvus, in Diar. S. P. Ignatius, quo die non bene valeret, hoc est, non se sentiret robustum, non dicebat Missam, quia eam dicendo, incidebat in morbum, seu magnam corporis debilitatem. Imò sæpe notatum est, eum etsi valido & robusto corpore ad Missam legendam accessisset, solummodo in ea ob feruorem incidere in morbum. Atque hanc ob causam sæpe eam intermittebat ipse, sed & eam audiens, hoc ipsum virium detrimentum patiebatur: & quodammodo luctando cum Deo per ardorem deuotionis & amoris, ut alter Iacob cum Angelo in Genesi, claudus remanebat, sancto corpore vehementer debilitato & languente. Et de tali feruore loquitur S. Thomas, cum eum describens ait: *Astus feruoris, ex sui vehementia redundat vsque ad permutationem inferioris partitis, & quoad exteriora quodammodo ebulliendo refunditur, & procedit ex abundantia caloris.*

Etiâ enim amor ex se, quoad formale, scilicet ex parte appetitus, passio læsiva non sit, tamen, ut docet S. Thomas, quantum ad id quod est materiale in passione amoris, quæ est immutatio aliqua corporalis, accidit quod amor sit læsius, propter excessum immutationis, sicut accidit in sensu & in omni actu virtutis animæ, quæ exercetur per aliquam immutationem organi corporalis. Et ita S. Teresa scribit, quasdam personas esse mortuas ex intenso feruore amoris & desiderij Dei. Et sic ipsam quoque S. Teresiam esse extinctam, scribitur in eius vitâ à nostro P. Francisco Ribera: & postea scriptum extat in Relatione pro eâ Canonizandâ Summo Pontifici data, & in officio Diuino à Sede Apostolicâ approbato. Sic extinctas alias dicitur lib. 2. Reuel. S. Brigittæ cap. 1. & Beatissimam Genitricem Mariam sic esse vi amoris, non p. d. 1. morbi mortuam, scribit Suarez, & innuit S. Ioannes Damascenus & Nicephorus in suâ historiâ. Quod etiam de nostro B. Stanislao Kostka medici testati sunt eo mortuo, eo quòd leuis febricula tertiana, vix bis vel ter eum aggressa, collata nullâ ratione ei naturaliter robusto, mortis effectum causa potuerit. Admiranda hæc sunt, non desideranda, præsertim cum talia desiderantibus non dentur à Deo, sed præ humilitate similia fugientibus Deus solet largiri similes mentis Deo ardentis excessus.

Verumtamen post longi temporis feruorem, solet Deus largiri, prorsus non minus intensos animi actus, & affectus pios, sine læsiâ corporis inflammatione & alteratione, quam fuerint illi, qui antea corpus vehementer inflammabant & debilitabant, & præ amore ardentissimo

langere faciebant. & talem statum S.P.N. Ignarius aliquot annis ante mortem assecutus est, & appellabat deuotionem Angelicam: eo quod sicut Angeli deuotissime & feruentissime orant, sine alteratione corporis quo carent, ita illi ferui Dei, ad hunc statum euecti, orant & operantur & amant Deum, feruentissime sine corporis alteratione & inflammatione laeuata. Et talem deuotionem Deus Pater dixit S. Catharina Senensi esse sextum genus lachrymarum ignitarum, quæ à vitis valde perfectis funduntur sine lachrymis oculorum.

CAPVT OCTAVVM.

Indicantur precipui defectus sedantes imaginem anime nostre, ut per hanc octiduanam Recollectionem eorum extirpatione deinceps curetur.

77. CVM supradictum sit, in renouatione anime nostre, illam inchoandam esse ab ablutione & abrasione macularum, quibus ante hanc Collectionem obscurata & denigrata fuit; hæc ablutio post confessionem (eo modo factam, quo illam faceres, si iam iam mori deberes) tam perfecta esse debet, ne vnquam deinceps labaris, tum in illa peccata quæ in te agnosces esse cæteris maiora, tum in ea quæ tu fortè hæcenus non agnouisti esse tam graua, & tam periculosa ac disponentia ad perdendam facili & citò gratiam Dei: uti sunt iudicio Dei & Sanctorum magnorum. Nullus enim nouum hominem, inquit B. Laurentius Iustinianus, qui secundum Deum creatus est, induere valet, nisi prius cum actibus suis expoliauerit veterem.

Quod tantò magis procurandum est, quia, ut ait S. Gregorius Nyllenus, Deus qui te formauit, tale bonum, statim ita nature quasi inessentiauit, siue consubstantiauit, & incorporauit. cui enim fabricationi & constitutioni Deus sue nature bonorum similitudine, & quasi imitamenta impressit & informauit, veluti ceram quandam sculpsit figuræ præformans & fingens. Sed vitiositas Diuinam imaginem referenti signo circumfusam, bonum turpibus velamentis obductum & occultatum, inutile tibi fecit. Si igitur diligenti & accuratè vitæ sordes cordis illitas & obductas, rursus ablueris, resplendet in te Diuina pulchritudo. Quemadmodum in ferro fieri solet, cum id, quod paulò antè nigrum erat, per cotem detractâ rubigine, splendores quosdam in se ad solem refulgens, & nitores edit; ita homo quoque internus, quem, cor, Dominus nominat, cum sordes rubiginosas absterferit, rursus cum originali & principali formâ, similitudinem recuperabit, ac bonus erit, nam quod boni simile, bonum prorsus est.

Nunc ergo sordes has rubiginosas peccatorum abstergendas vel abradendas in hac Octiduanâ Collectione enumerabo aliquas frequen-

tiores, tum internas, tum externas, deinceps summo conatu vitandas. Non agam hic de sordibus peccatorum mortalium, quia pro his personis hoc Opusculum scribo, qui Dei beneficio viuunt sine peccatis mortalibus, & ab iis magis quàm à diabolo abhorrent, sed de solis venialibus sordibus agam, sine quibus in hac vitâ, excepto solo Christo Domino & Beatissimâ Virgine Maria, nullus Sanctorum vixit & viuuit. Nam, ut benè scripsit S. Gregorius Papa, Sancti viui, licet iam magnâ claritate luceant, aliquas tamen peccati nebulas, veluti quasdam nocturnas reliquias nolentes trahunt. Et, ut ait S. Ioannes Apostolus, Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est. in Psal. 2. Quo loco de solis peccatis venialibus esse sermo. monem, benè docet S. Augustinus, & S. Thomas, & alij. Hinc nulla vnquam Congregatio, licet sanctissima, fuit in Ecclesiâ Dei, nec esse potest (seclusis extraordinariis Dei privilegiis, quæ nulli concessa esse scimus) in quâ non fuerint multi imperfecti, tepidi, peccatis venialibus, etiam grauioribus, aliqui obnoxij: quæ Sancti magni, etiam in suis domesticis reprehendebant, & puniebant, uti apparet ex sermonibus & epistolis impressis ac vitis magnorum Sanctorum Benedicti, Bernardi, Dominici, Francisci, Bonauenturæ, Petri Damiani, Laurentij Iustiniani, ut nihil dicam de antiquioribus, Basilio, Climaco, Dorotheo & alijs. Quocirca & Concilium Mileuitanum & Arausicanum & Tridentinum, contra Pelagij hæresim contrarium docentis, sanxerunt, verba illa Orationis Dominicæ, *Dimitte nobis debita nostra*, quæ quotidie dicimus, etiam à Sanctis viuentibus, non tantum ex humilitate, sed ex veritate dici, tanquam ab iis, qui peccatis venialibus sunt obnoxij. Quia, ut benè ait S. Isidorus Hispalensis, Quamuis in hoc seculo magnâ iniustitia quisque claritate resplendeat, nunquam tamen ad purum peccatorum sordibus caret, scilicet venialium. Et quemadmodum mali, ut inquit S. Chrysostomus, faciem frequenter boni quiddam sic & boni vintutem præditi, sapenter peccant. Et non solùm populus Christianus, dicit S. Cælius Arelatensis, sed etiam nullus Sanctorum à peccatis venialibus immunis esse potuit aliquando aut poterit. Quamuis verum sit viros valde perfectos raro peccare, nunquam deliberatè, nunquam grauitè, & à certis venialibus peccatis, quæ valde dedecent viros sanctos, perpetuò per Dei gratiam abstinere. Sed quia, ut ait apud Cassianum Abbas Pinuphius, in omnibus Congregationibus, examinata vitæ atque ad purum excogitata, reperitur in paucis: Et quia, ut Deus Pater dixit Sanctæ Catharinæ Senensi, quàm plurimi qui in Religionis nauiculâ pascuntur, sunt cum defectibus multis, & plurimi sunt in Ordine viuentes, communiter, qui neque perfecti sunt uti esse debeant, neque mali, quia præseruant animam à peccato mortali; ideo ad hos iuuandos agam, contra aliqua

qua peccata venialia frequentiora, ea ut videntur.

79. Vitanda sunt iudicia interiorum condemnantia aliorum dicta & facta, & intentiones, & omissiones, & modum procedendi domi & foris. Hæc iudicia appello detractiones mentales, quæ tantò grauioribus sunt, si sunt coniunctæ cum interno contemptu personarum, sic mente condemnatarum, & cum quadam auersione ab eis, & à conuersatione cum eis, & cum displicentiâ de conuersatione aliorum cum illis, & de laudatione eorum factâ ab aliis, & cum lætitiâ etiam inuoluntariâ de non prosperis vel malis successibus eorum ad personas sic mente iudicatas & condemnatas spectantium. Pondera singula verba hîc à me scripta. Agnosces enim fraudes diaboli, vel naturæ tuæ malignitatem, specie zeli testam, quæ multos inducit ad talia iudicia, contraria Euangelicæ charitatis, quæ, ut ait Apostolus, non cogitat malum. scilicet de proximo, & omnia (scilicet bona quæ dicuntur de proximo) credit, nec irritatur, etsi videat vel audiat aliqua de talibus quæ ipsi displicent, & non videntur esse bona. Cùm autem hoc solum signum Christus Dominus nobis reliquerit ad cognoscendos veros suos discipulos, hoc est, bono spiritu Euangelicæ perfectionis præditos, si dilectionem habuerint ad iniuriam; Hinc agnosces, te non esse Christi discipulum, & valde denigratam habere Dei imaginem, si soles ita mente iudicare & condemnare alios, uti supra à me dictum est. Ideò Deus Pater pro nostrâ institutione, nullum alium defectum in S. Catharinâ Senensi correxit, nisi hunc solum alios iudicandi, etsi non condemnaret temerariè nec falsò, sed ex zelo defectus aliorum omnino veros; nolens, ne quidem certos & veros, & inexcusabiles aliorum defectus, mente condemnari, etiam ex instinctu zeli & amoris diuini. Quam rem sic ipsa S. Catharina existens in quodam diuino raptu expressit, & postea Dei monitu, ad posterorum instructionem dictauit, & scriptam extare voluit Orationem suam ad Deum Patrem suam: Tradidisti, inquit, mihi medicinam optabilem contra quandam occultam egritudinem, quam etiam ignorabam, nec illam agnoscebam, instruendo me. ne vilatenus ego iudicare presumam aliquam rationalem creaturam, & præcipue seruos tuos, de quibus aliquando velut ex cecitate & ignorantia, hæc eram infirmitate correpta, quia sub specie colatâ tui honoris atque salutis animarum temerè iudicabam. Ideò ante mortem in suo testamento suis filiis & filiabus spiritualibus, id cum magnâ emphasi commendauit, ut scribitur in eius vitâ: Ne vllum prorsus iudicent, nullum condemnent, quamuis viderent manifestum peccatum. Quantò magis abstinendam est à iudiciis condemnatiuis rerum, quæ peccata non sunt, sed res indifferentes, quæ benè vel malè fieri possunt pro diuersitate intentionum soli Deo no-

tarum. Quocirca mirum non est, ut scribit S. Dorotheus, Nil magis auersari & abominari Deum, scilicet, quàm proximum iudicare. Et ait, hoc præclarè afferre omnes Patres nostros quandoquidem nil peius, nihil deterius quàm proximum iudicare consueuerunt. Et, Nil adeò prouocare Deum ad iram, nihil ita hominem spoliare, & omni presidio ac virtute denudare, nec non ad summum discrimen adducere, ut contra proximum obloqui, ut proximum diiudicare ac condemnare. Hoc quoque ad vitandum omnem alienam famam denigrationem & vitæ plurimum te mouere debet, quòd Spiritus S. alienam vitæ & famam detractores appellat canes, cælo eos excludens Meno-^{83.} tanquam eo indignos. Vbi Commentatores^{Phil. 3. 1.} omnes per hoc canes intelligunt eos, qui alienam vitam & famam mordent, & detrahunt.^{Apoc. 22. 15.} Quo etiam titulo S. Bonauentura Detractores^{Beda, Ri-} inuoluit, canibus eos comparans. Discas, inquit^{beta, 32.} S. Chrysostomus, morem esse Scripturæ, quòd viri^{Corne-} studentes, & virtutem negligentes, hominum nomine^{lius Com-} vocare non dignetur. Et. Quòd enim cùm in malum^{in Apoc.} declinant homines, & serui sunt irrationalium affe-^{Gen.} ctionum, Diuina Scriptura illis imponit bestiarum nomina.

Merito autem mutmuratores, & detractores famæ alienæ, canes à Spiritu Sancto appellantur.

Primò, Quia, ut ait S. Bonauentura, sicut canes libenter lingunt aliena vlcera fordida & foetentia, ita denigrantes alienam famam, linguam libenter occupant, vel affingendo falsos defectus, vel veros narrando, & exaggerando contra charitatem, quæ operit multitudinem alienorum peccatorum, non verò fenelat alius. Graui-^{h. 60 ad} ter tales perstringit S. Chrysostomus: Ferarum^{pop.} est verè sensusimarum, nemine quempiam ledente iniuriam incipere, immò verò neque ferarum. Illa namque si permittas in deserto se pascere, neque coangustans in necessitatem redegeris, nunquam ledent, nunquam impetent, nunquam mordebunt, sed propriam transibunt viam. Tu verò cùm sis homo rationalis, tanto decoratus principatu, tanto honore & gloria circa Consanguineos, ferarum imitaris, & iniuriâ fratrem afficis, & deuoras, & vnde poteris excusari? Non audis Paulum dicentem: Quare potius iniuriam non patimini? quare 7. 8. potius non priuamini? At vos iniuriam facitis, & auferitis id, quod fratribus. Vides quòd malè pati, in malefaciendo est, benè verò pati in male patiendo. Dic enim, quælo, si quis Principes conuictis infestaretur, si quis rerum Dominos afficeret iniuriâ, quem laderet, semetipsum, an illos? Planum est, quòd semetipsum. Ergo Principem quidem ledens, non illi sed sibi nocet, Christum autem contumeliâ afficiens, per illud eum contumeliâ pati cogit? Nequaquam. Imagines lapidibus impetens, quem lapidat, nonne semetipsum? Et postea Regi quidem terreni lapidans imaginem, se lapidibus obruit, Christi verò temerans imaginem (homo namque Dei imago) nonne semetipsum ledit?

Secundò, Detractores canibus merito assimulantur,

lantur, quia lacerant bonum nomen & famam, & apud alios bonam existimationem laedunt suis linguis infamatoris, sicut canes qui innadunt eos quoque transeuntes, à quibus nunquam laesi fuerunt, imò ipsos amicos dominorum suorum, dum ad eorum domum humanitatis ergo veniunt, vel ante illam transeunt, aut eminus stantes cernunt.

Quin etiam SS. Patres detractores, Diabolos appellant: & latè modèstè eos sic appellant, sunt enim aliquà ratione ipsis diaboli peiores alienae famae & existimationis bonae detractores. Diaboli enim, teste Christo Domino, inter se concordēs sunt. Vnde nascitur, ut nullus diabolus innadat alterum, nullus detrahat alteri, condemnēt facta & conatus alterius diaboli, uti faciunt maledici & invidi detractores inuolantes in famam alienam. Et ita S. Chrysostomus hom. 44. inquit, inuidi, inquit, (idem autem de aliis contra charitatem vitis dici potest) sunt peiores ferus (qua beneficiū non irritantur contra nos) demonibus autem pares, fortè verò peiores & istis. Hi namque contra nos bellum exercent impacatum, conforsibus autem generis non insidiantur. Vnde Iudeis quoque Christus os occlusit, cum eum in Belzebul eicere demonia calumniarentur. Hi verò neque naturae communionem reueriti sunt, neque sibi pepercerunt. Meritò ergo eos Spiritus S. per Apostolum Paulum appellauit, Deo odibiles: quamuis Deus nihil eorum oderit, quia fecit.

86. Fuge ergo omnem alienae famae detractiōnem, ne & tu à Spiritu Sancto habearis pro cane, & peior diabolo, relinque Deo & Superioribus iudicia de aliis, sed, ut monent Sancti, excusa ea quae tibi videntur mala, & operi charitate Christianā peccata aliena; quia charitas, teste Apostolo, Non cogitat mala, multò minùs dicit, sed operit multitudinem peccatorum. Charitas, inquit S. Chrysostomus, multitudinem peccatorum regit, inimicitia autem etiam ea quae non sunt suspicatur. Beati qui etiam vera aliena peccata sic tegunt. Nam, ut dixit Abbas Pastor, Quacunque hora prodiderimus culpas Fratrum, & Deus nostras similiter proder. In quem sensum de re simili disserentis Senecae dictum potest aptari: Dabit poenas alteri (scilicet Deo. laedens famam tuam) quas debet tibi: & iam sibi dedit, qui peccauit. Maior enim est poena peccasse, quam ob peccata, poenam mereri vel subire.

88. Secundò, vitanda est interna negligentia in repellendis imaginationibus & cogitationibus impuris, ruyppia obiecta vel peccata, siue propria, vel aliena representantibus. Per has enim negligentias non subito reiectas, sed neglectas, multi, etiam antea sancti, imò innocentes, iacturam fecerunt Diuinæ gratiae, & in grauissima scelera & scandalosa prolapsi sunt, & plerique eorum in statu peccati mortalis mortui, ad poenas aeternas inferni luendas, sunt à diuinā iustitia detracti. Sciunt hoc, qui alienas conscien-

tias diu direxerunt. Hunc abigendarum tentationum modum proponebat Monachis S. Apollonius Abbas: Docebat enim eos, ut quotidie proficerent in virtutibus, insidiasq. diaboli, quas per cogitationes inferret hominibus, in initio statim verunderent sic enim aiebat: Confringetur caput serpentis, & omne eius corpus emortuum reddetur. Ob id enim mandat nobis Deus obseruare caput serpentis, ut omnino statim ab initio, nec recipiamus quidem malas & sordidas cogitationes in corde nostro. Quantò ergo magis diffundi non conuenit in sensibus nostris cogitationum phantasias, quas etiam initio recipi vetat? Quod non tantum intelligendum est, de vehementibus & valdè sordidis cogitationibus, sed de minimis quoque & leuissimis in materiā venerè. Omnem turpem concupiscentiam ac voluptatem carnalem etiam minimam detestare, inquit Ammon Abbas apud S. Ephrem. Nam, ut scribit S. Macarius, Licet aqua modica rapidi fluminis illudat parietem, corrumpit fundamentum parietis, & hortum ingrediens, extirpat omnes plantas: ita cor hominis quod non caret cogitationibus inhonestis, quae instant cordi tanquam vitiorum fluij, volentes illud diruere. Itaque si leuis fuerit paululum animus, & labatur in cogitationes impuras & spiritus erroris pabulum acceperunt, & ingressi euertentur quae illic splendebant.

Tertiò, vitanda est exterior denigratio famae alienae, tum ea quae fit per detractiōnem, qua bona apud alios opinio minuitur (siue de doctrinā, siue de virtute, siue de spiritu, siue de prudentiā alterius) tum ea quae fit per murmuratiōnem per quam etsi ob bonitatem audientium, vel ob notam murmurantis malignitatem, eius dictis non creditur, tamen à murmurante siue veri, siue ficti, siue non ficti, sed falsi defectus alicuius narrantur, qui possent ingenerare malam de altero, sic à murmurante descripto, opinionem, & auersionem ab eo. Quod malum quia valdè commune est, & valdè periculosum, idè contra illud saepè ago & agam, etiam iterando dicta à me in aliis Opusculis (quia non omnes legent omnia mea Opuscula) & ut omnibus reddam exosum hoc vitium, ut ab illo tanquam à colubro sinui se ingerente, confestim fugiant, & illud excutiant.

Grauiissimum malum est, denigrare siue doctrinam, siue virtutem, siue spiritum alterius, siue alia coram altero, ad quem non spectat emendatio morum alienorum: (ut spectat ad Superiores) non est vllum vitium ex iis in quae frequentius Religiosi etiam labuntur, quod adeò uti hoc, perstringunt SS. PP. Proditores quidam sunt, inquit S. Bernardus, quicunque in hoc Domini castrum (scilicet Domum Religiosam) inimicos eius introducere moluntur, quales sunt vtique detractores. Deo odibiles. (sic enim appellantur ab Apostolo Rom. 1. 30.) Qui discordias seminant, nutriunt scandala inter fratres. Sicut enim in pace factus est locus Domini, sic in discordiā locum fieri diabolo, manifestum est. Non miremini, Fratres: si diuini loqui videar.

Ruff. l. 2.
c. 7. Vit.
PP. Palla.
in Laus.
cap. 52.

paran.
num. 3.
h. 43.

89.

90.
l. 3. dedic.
Eccl.

deat, quia veritas neminem palpat. Omnino perditore
se nouerit, si qui forte (quod absit) vitia qualibet in hac
domum conatur inducere, & templum Dei facere spe-
luncam demoniorum &c. Quibus ergo proditorum
Castri huius putas exponendum esse supplicium non vitz,
communi ceterorum more damnabitur, exquisitis il-
lum necesse est interire tormentis. Et alio in loco: Non
veniat anima mea in consilio detrahentium, quoniam
Deus odit eos, dicente Apostolo: Detrahentes Deo odi-
biles. Quam sententiam Deus ipse loquens in psalmo
audi quomodo affirmat: Detrahentem, inquit, secreto
proximo suo, hunc persequeretur. Nec mirum, cum id pra-
cipue vitium charitatem, quae Deus est, & quidem ce-
teris acriter, impugnare & persequi cognoscatur.
Quemadmodum vos quoque potestis advertere. Omnis
qui detrahit, primum quidem seipsum prodit vacuum
charitate: deinde quid aliud detrahendo intendit, nisi
ut in cui detrahit, veniat in odium vel contemptum
ipsi, apud quos detrahit: Ferit ergo charitatem in om-
nibus qui se audiunt, lingua maledica: & quantum
in se est, necat funditus & extinguit. Non solum au-
dientem, sed & in absentibus vniuersis, ad quos volans
verbum, forte per eos qui praesentes sunt peruenire con-
tingit. Vides quam facile & in breue ingentem multi-
tudinem animarum velociter currens sermo tibi mali-
tia huius inficere possit: Propterea dicit de talibus Pro-
phetus Spiritus: Quorum os maledictione & amari-
tudine plenum est: Veloces pedes eorum ad effundendum
sanguinem. Vtique tam veloces, quam velociter currit
sermo. Vnus est qui loquitur, & vnum tantum verbum
profert, & tamen illud vnum verbum, vno in momen-
to, multitudinis audientium dum aures inficit, animas
interficit. Cor siquidem felle liuoris amarum, per lin-
gua instrumentum, spargere nisi amara non potest, di-
cente Domino: Ex abundantia cordis os loquitur. Et
sunt species pestis huius, dum alij quidem nude atque
irreuerenter, vti in buccam veneris, virus euomant de-
tractionis: Alij autem qui simulata verecundia fuso
conceptam malitiam, quam retinere non possunt, ad-
umbrare conantur. Vides alta premiis suspiria, sic-
que quadam cum grauitate & tarditate, vultu maesto,
demissis supercilij, & voce plangenti, egredi maledi-
ctionem, & quidem tanto persuasibiliorem, quanto cre-
dis ab his qui audiunt, corde inuito, & magis condolen-
tis affectu, quam malitiose proferri. Doleo, inquit, vehe-
menter, pro eo quod diligo eum satis, & nunquam po-
tuit de hac re corrigere eum. Et alius: Mihi quidem, ait,
bene compertum fuerat de illo istud, sed per me nunquam
innotuisset; at quoniam per alterum patefacta res est,
veritatem negare non possum, dolens dico, reuera ita est.
Et addit: Grande damnum. Nam alias quidem in plu-
ribus valet, ceterum in hac parte (ut verum fateamur)
excusari minime potest. Et alio in loco: Detractionis
lingua est vipera, & lancea acutissima, qua tres pene-
trat statu vno: & illius percussus conscientiam, & istius
vulnerans charitatem; secumque pariter vtrumque pe-
rimis &c. Nec verò huiusmodi linguam ipso etiam
mucrone, quo Dominicum latus confossum est, crudelio-
rem, dicere verearis. Fodit enim hac quoque Christi
Corpus, & membrum de membro, nec iam exanime fo-

dit, sed facit exanime fodiendo. Ipsi quoque nocentior
est spiritus, quas illi tam sublimi capiti furor militaris
imposuit. Sed & clavis ferreis, quos sanctissimis mani-
bus illis & pedibus consummatio iudaica iniquitatis
infixit. Nisi enim huius qui nunc punitur & transfo-
ditur corporis sui vitam, illius vita corporis praelisset,
(scilicet eius cui alter detrahit) nunquam illud pro-
prio mortis iniuria, crucis ignominia tradidisset. Et B.
Laurentius Iustinianus, Impium, inquit, procul du-
bio est, oblocutionibus intendere, & rabido ore absen-
tium lacerare vitam. Detrahitio, spirituale homici-
dium est. Quod enim in corpore materialis agi gladius,
hoc in animâ detrahentium perficit lingua. O quam
frequenter in cordibus murmur audientium proximo-
rum, quae optime vigeat in Christo, extincta est fama
&c. Confuevit hoc vitium etiam vigere in bonis, atque
sub zeli specie, ingiter captiuare improvidos. Innumeri
sunt, qui potius in aliis, quam in se zelare diuinum ho-
norem videntur. Zelum Dei habent huiusmodi, sed non
secundum scientiam. Rectus autem & commendabilis
zeli iste est ordo, ut quisque prius se, deinde corripiat
ceteros.

Merito ergo Spiritus S. dixit: Abominatio est Prover-
bium hominum detractor. Hinc S. Iohannes Climacus 24.9.
narrat, Abbatem quandam expulisse detracto-
rem à Monasterio, & misisse eum ad catce-
rem, dicendo, Non magis decere demonem visi-
bilem, id est, detractorem, quam inuisibilem stare in
Monasterio.

Plus S. Franciscus, alioqui mitissimus, &
commiseratione plenus, etiam erga bestias, ut
scribit S. Bonauentura in eius vita, Detractionis
vitium, inimicum fonti pietatis & gratiae, tanquam
serpentinum abhorrebat morsum & atrocissimam pe-
stem, & piissimo Deo abominabile fore firmabat, pro
eo, quod detractor animarum sanguine pasitur, quas
gladio lingua necat. Nonnunquam eum qui fratrem
suum fama gloria spoliaret, indicabat habitu spoliand-
um, nec ad Dominum oculos posse leuare, nisi prius
quod abstulerat reddere pro posse curaret. Tantòq;
maior esse aiebat detractorum impietatem, quam latro-
num, quando lex Christi, quae in obseruantia pietatis
impletur, magis animarum quam corporum nos ad-
stringit optare salutem. Pondera singula verba mi-
tissimi Sancti, adeo detractiones improbantis.

Hinc & S. Basil. & eum qui detrahit, & qui aus-
cultat, exterminandos esse à societate reliquorum censet. Reg. bre.
Da ergo operam, ne talium sis è numero, & ui. 16.
talium conuersationem vita. Est quippe detractor,
inquit B. Iustinianus, mortifera sagitta emissâ de
pharetrâ Satanae ad perdendas animas. Merito dixit, mon. con.
detractores perdere animas: tum quia, ut dixit cap. 15.
Abbas Hyperichius: Sicut susurrans serpens ad Vic. P.P.
Euam, de paradiso eiecit eam, sic qui proximo suo oblo-
quitur, audientis se animam perdit: tum quia saepe
numero perdunt proprias animas peccando
mortaliter.

Quod ut intelligatur, notanda est commu-
nis omnium Theologorum, nullo discrepante,
doctrina, ipsi lumini naturali conformis, doc-
cen-

9.
f. 24. in
Cant.
Rom. 1.
30.
Pf. 100. 5.

Psal. 13. 3.

Luc. 6.

92.
f. de tripl.
custod.

93.
de vita
sol. c. 4.

94.

c. 8.

95.

h. 4. 1.

96.

97.

98.

99.

100.

101.

102.

103.

104.

105.

106.

107.

108.

109.

110.

111.

112.

113.

114.

115.

116.

117.

118.

119.

centium gravitatem læsionis famæ, quæ sit peccatum mortale, non tam desumitur ex gravitate rei, quæ de alio dicitur, quam ex magnitudine malæ opinionis, quæ ingeneratur in audiente, de illo cui detraxisti, & ex gravitate aliorum nocumentorum, quæ passus est vel patituris cui sic detraxisti, & ex dignitate personæ, cui sic detrachendo nocuisti, quod contingit etiam veracrimina dicendo, si per id fama diminuat aliterius, ut bene docet cum omnibus aliis Theologis, S. Thomas 2. 2. q. 73. a. 1. ad 8.

Idem est fornicatio vel adulterium, sit mortale peccatum, non peccat mortaliter, si diceres, non intendendo graviter ei nocere, esse commissum ab aliquo, qui de talibus peccatis gloriatur, & ducit sibi honori, si sit & habeatur pro dedito luxuriæ peccatis: at mortaliter peccares, si de honestâ matrona, vel Religiosa personâ habitâ pro bonâ & spiritali & castâ, diceres alteri, quod sit dedita veniali alicui lasciviæ, vel quod soleat mentiri, aut aliquid aliud veniale peccatum committere, vel quippiam aliud siue ad doctrinam, siue ad doctes naturales, prudentiam aut alios gubernandi, vel cum aliis procedendi in conversatione, vel spiritu, modum, si inquam, ex tali narratione de aliquo, minueretur notabiliter æstimatio, seu bona opinio de illius virtute, vel spiritu, vel doctrinâ, vel prudentiâ, vel talentis gubernandi, aut aliâ re simili; & multo magis si ex hac malâ opinione de aliquo, causata ex tali narratione sui detrachione, aliis reddetur exosus notabiliter, ita ut propter hoc noliat cum eo conuersari, ab illo regi, vel dirigi, cum ipso vivere, illi subesse, sed potius ejus conuersationem declinare, vel fugere, vel aliâ ab eo auertere, & illi adherentes vitare, certissimò peccat mortaliter: si ex venialibus defectibus, aut tantum naturalibus, aliquis aliis ita redderetur exosus: & multo magis, si ipse ob talem sui infamiationem notabiliter confunderetur, & non auderet comparere, factus, ut dicitur, fabula aliorum. Idem S. Chrysostomus, *Confusionem fratris causatam vel optatam, ait esse eade gravorem*. Et adhuc multo magis, si aliquis ob talem diffamationem creditam ab aliis, iudicaretur ineptus ad Officia Religionis, vel Reipublicæ primaria, quæ aliâ obivit cum laude, vel satem sine Maiorum vituperatione, & adhuc multo magis, si esset persona aliâ habitâ pro personâ magnæ virtutis vel doctrinæ vel prudentiæ. Quia, ut ait S. Thomas 1. 2. q. 27. a. 9. in corp. *Peccatum sit gravius ex hoc, quod peccatur in personam magis Deo coniunctam, vel ratione officij, vel ratione virtutis*.

100. Nec valet excusatio dicentium, se non intendisse nocere tali personæ; Quia, ut S. Thomas in eadem quæst. 8. cum omnibus Theologis docet, si nocumentum per se sequatur (ex su-

prâ dictâ narratione seu detrachione) licet non sit intentum, nec prausum directè, peccatum aggravat: hoc est, facit mortale, quod aliâ esset veniale, si ex venialibus peccatis alterius narratis, non secuta fuisset notabilis infamia famæ illius, & alia notabilia nocumenta, suprà commemorata.

Nec secundo, excusantur à peccato mortali, talibus modo supradicto detrahentes, eo quod sic læsi non turbentur, nec irascantur detractoribus suis, & se lædi, habeant pro beneficio, quia nec Christus Dominus, nec SS. Martyres, nec alij servi Dei turbabantur aut irascebantur, sed amabant inimicos suos; hi tamen non ob id excusabantur à peccatis mortalibus. Ut enim S. Thomas 1. 2. q. 78. a. 9. ad 1. dicit: *Quid virtuosus non turbetur, contingit ex eius bonitate, quæ non diminuit peccatum iniuriantis: quia ille qui infert iniuriam virtuosus, quantum est in se turbat eum & interius & exterius*.

Quocirca ne perdas animam tuam per peccatum mortale, spiritualiter necans animam, abstine ab omni detrachione etiam in materiâ peccatorum venialium, ne quando minus putas, etiam ea ascribendo alteri, graviter ei noceas.

Atque hoc ipso Motivo usum sanctæ memoriæ P. N. Generalem Claudium Aquatium memini me audivisse Romæ in quâdam Exhortatione magno cum fervore differentem contra vitia linguæ, & dixisse, consilios esse à se doctissimos in Societate nostra Theologos; Respondisse, nulla aliâ in re facilius in Societate posse Deum peccatis mortalibus offendi, quam talium materiâ sermonum. Cum autem S. Chrysostomus libr. 1. de compunctione, & S. Thomas 2. 2. q. 73. a. 2. ad 2. dicant, *Paucos esse, vel nullos, qui non sint detrachitionibus dicendus obnoxij*, tanto magis laborandum est tibi, ne tu hoc universali vitio labores, sed nil de aliò vili æquali dicas, quod nolles dici de te, vel de carissimo tibi amico; quod difficile non erit, si omnes, ut Deus iubet, sicut te ipsum amaveris; & si in vnoquoque iuxta præscriptum Regulæ 29. Summarij, Christi personam consideraveris, qui dixit: *Quod vni ex meis* Matth.

minimis fecistis, mihi fecistis. Et, Qui tetigerit vultum meum, aut pupillam oculi mei. Et, si tuos defectus tantum, & magis quàm alienos censuraveris; iuxta consilium Abbatis Silcois: Frater interrogavit Abbatem Pastorem, dicens: Perturbatio mihi fit & volo derelinquere locum istum, & dicit ei Senex: Pro quâ causa? Et ille dixit: Quia audio verba de quodam fratre, quæ me non adificiant. Et dicit ei Senex: Non sunt vera quæ audisti. Et dicit ei: Etiam, Pater, vera sunt: Nã frater qui dixit mihi, fidelis est. Et respondens dixit: Non est fidelis, qui tibi dixit: Nam si esset fidelis, nequam disceret tibi talia. Deus autem audiens vocem Sodomorum non credidit; nisi descenderet videre oculis suis.

Pp.

suis.

suu. Et ille dixit: Et ego vidi oculis meis. Hac audiens Senex, respexit in terram, & tenuit paruum festucam, & dicit ei: Quid est hac? Et ille respondit. Festuca est. Iterum intendit Senex ad rectum cellae, & dicit ei: Quid est hoc? Respondit ille: Trabs est, qua portat rectum. Et dixit ei Senex: Pone in corde tuo, quia peccata tua sunt sicut trabs hac, illius autem Fratris, de quo loqueris, velut hac parua festuca. Quod audiens Abbas Sifon dixit: Abbas Pastor, velut pretiosus lapis, ita verba sua gratia & gloria plena sunt.

Quarto, vitandus est aspectus curiosus, etiam momentaneus, feminarum, in illis occasionibus, in quibus nullo modo est tibi necessarius, tum quia id Deus in sacra Scriptura nobis prescripsit, tum quia Sancti illum vitant summo studio, tum quia innumeri per hanc curiositatem fecerunt iacturam gratiae & amicitiae Dei & propriae salutis.

Ideo Spiritus sanctus Eccl. 9. 5. monet: Virginem ne conspicias, ne forte scandalizeris in decore illius. Cur? Quia, ut ait B. Macarius, facies mulieris, sagitta est truculenta, insigat vulnus in animam. Et quidem, inquit S. Chrysostomus libr. 6. de Sacerd. cap. 8. Animam ferit, & commouet, non impudica tantum, sed pudica quoque mulieris oculus. Quocirca S. Simeon Stylita Antiochenus, ut scribit S. Gregorius Turonensis, Nullam unquam mulierem, post conversionem, oculis intentis aspexit: postquam verò columna editorum se, sanctitate feruens inuexit, non modò extranea mulieri, verum etiam nec propria matri se videndum permisit: De S. Francisco scribit S. Bonaventura, cum nullam mulierem cognouisset in facie. Non enim secum putabat earum formarum mirrosus haurire imagines, quae possunt aut indomitae carnis excitare igniculum, aut pudicae mentis maculare nitorem.

P. Noster Bernardinus Realinus, & P. Ludovicus de Ponte, & Alphonsus Rodriguez, etsi hic fuerit lanitor ferè per 40. annos continuos, nullam feminam de facie nouerat, & cum semel indeliberatè altius attolleret oculos, casu feminae vultum aspexisset, etsi statim faciem auertisset, valde ob eam rem à Beatissimâ Virgine Maria reprehensus fuit, ut scribitur in eius vita, l. 1. c. 18.

Quin & meliores Ethnici huius modestiae praeclara reliquerunt pudicitiae exempla. Scipio Romanus cum Hispanicam Carthaginem armis cepisset, captinas puellas praecipuae pulchritudinis barbaris restituit, nec in conspectum quidem suum passus adduci, ne quid de virginitatis integritate delibasse saltem oculis videretur. Alexander magnus victo Dario, eius uxorem, eximia forma feminam, nec aspicere voluit. Et ad Parmenionem scribens: Ego, inquit, non solum non vidi inueniar Darij uxorem, aut videre cogitasse, sed nec verba facientes de eius forma audire sustinuisse. Transfigitur enim cor, ex inordinato oculorum aspectu, inquit B. Laurentius Iustinianus: Vidit homo se-

cundum cor Dei mulierem, atque immodico exarsescens amore, voluptatis passione prostratus, homicidium pariter & adulterium perpetrare non timuit. Hoc modo plurimos ad grauissima lapsum scelera, nimis frequens mulierum experientia fidem facit. Ideo iterum Spiritus S. monet: Averte faciem tuam à muliere compta, & ne circumspicias speciem alienam.

Quinto, vitanda est tibi conuersatio cum iis, quos expertus es, tibi malis consiliis nocuisse, vel auocando te à bonis operibus, vel aliena bona facta coram te improbando & irridendo, vel inducendo te ad violandas Regulas, etiam minimas quae in Religiosis dycolis notari, & à Superioribus puniri solent. Hoc est antiquum monitum à Spiritu S. saepius in sacris literis datum: Fili mi, si te laudauerim peccatores, ne acquiescas eis, ne ambules cum eis, prohibe pedem tuum à semitis eorum. Et alibi: Disce de ab iniquo, & deficiet mala abs te. Et iterum: Omnis homo simili sui sociabitur, si communicabit lupus agno aliquando, sic peccator infuso. Modicum enim fermentum, inquit Apostolus, totam massam corrumpit. Et, Denunciamus vobis, Fratres, in nomine Domini Nostri Iesu Christi, ut subtrahatis vos ab omni fratre inordinatè ambulante. Quis autem dubitat, eum inordinatè ambulare, qui Regulas & Ordinationes non seruat, idque passim, & ea non facit quae ordinem domesticum & disciplinam concernunt? Quin & Ethnici hoc suadent: Serpunt enim, inquit Seneca, vitia, & in primum quemque transiunt, & contactu nocent. Primum pestilentia cauendum, ne corruptis iam corporibus & morbo flagrantibus asideamus, quia periculum trahimus, afflatuq, ipso laborabimus; ita in amicorum legendis ingenius opera danda est, ut quam minime inquinatos assumamus, quia initium morbi est, agri sana miscere.

Quocirca quod S. Ildorus Pelusiota Lampertio Episcopo suavit in alio genere, hoc sibi scriptum putet quiuis Religiosus bene conuersari cupiens: Profanos homines, vir optime, ac diuini sermonibus indignos, observa: qui ea etiam persape quae omni commendatione ac laude digna sunt, risu prosequuntur: quibus autem fas est, iis loquere. Omnes diligendi sunt in Christo, mali propter Christum, boni in Christo, inquit B. Laurentius Iustinianus. Cum multis amicitia custodienda, moderata autem conuersatio cum solis Deum timentibus, & virtuosè viuentibus habenda est. Qui enim cum dycolis conuersari voluerit, procul dubio fiet illorum similis (praesertim si multos tales habeat socios). Difficile enim est, ut ait S. Chrysologus, aduersus instructas delinquentes turbas, aciem quandam disponere sanctitatis. Sape memi, inquit S. Aug. nitens pergere in Deum, conculsa in ipso itinere trepidat. Et plerumque propterea non implet bonum propositum, ne offendant eos cum quibus viuunt, alia bona peritura & transeuntia diligentes atque sectantes. Ideo S. P. N. Ignatius tractans ex professo de conseruatione nostrorum, in iis qua ad animam

epist. ad monach.

de glor. Confess. cap. 26.

c. 5. vit.

Poly. l. 10. Flor. l. 12. cap. 6.

105. de vitâ sol. c. 7.

106.

Prou. 10.

Eccl. 10.

Eccl. 7. 2.

Eccl. 13.

1. Cor. 5.

1. Thess.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

1. 2. 6.

& profectum in virtutibus pertinent, primo loco præscribit, ut abiciatur omnis communicatio per verba & scripta cum iis, qui in proposito sibi instituto inopescenti causa esse possunt, & ut in via spirituali incedendo, cum iis dumtaxat personis, & iis de rebus agant, quæ iuuent in Diuino obsequio ad id consequendum, quod in ingressu Societatis sibi ut scopum præfigebant, scilicet perfectionem, quam impossibile est assequi, conuersando cum violentibus sæpè & deliberatè Regulas, cum loquentibus de nugis & rebus ore Religioso indignis, & bona aliorum facta carpentibus vel iridentibus. R. d. inquit S. Ioannes Climacus, malignari à malis didicisse, atque admiratus sum, quomodo proprietates nature atque priuilegium tam cito amittere potuerunt: sed non mirum, quia, ut ait S. Dionysius Areopagita, Fieri non potest, ut in qui cum vno aliquo commercij habuit, diuisis distinctisq; vitas habeat, si modo firmam vnus communionem obtineat. Sumuntur enim, inquit Seneca, à conuersatione mores, & ut quadam in contactu corporis vitia transiunt, (scilicet scabies, lepra, & similia) ita animus mala sua proximo tradit. Nec est quod tuæ fides virtuti, quia, ut scribit S. Isidorus Pelusiota, Quid rupe durus, quid aqua mollius fingi potest, & quidem aqua guttula: & tamen asiduitas naturam vincit. Quod si natura, quæ egre dimoueri potest, dimouetur, idq; quod minime habebat perpetuitur, quâ tandem ratione voluntas, quæ facile mouetur, à consuetudine non vincatur & eueratur? Et quamuis non semper noceat statim talium conuersatio, tamen, ut prudenter obseruauit Seneca, Etiam si non statim offit, semina tamen in animo relinquit, sequiturq; nos, etiam cum ab illis discessimus, resurrecturum postea malum. Imbuta enim mens prauis consiliis & dictaminibus à Religioso spiritu alienis, studia mortificationis, modestiæ, colloquutionum spiritualium, obseruantia Regularum impetentibus, habet illa perniciofa semina, ex quibus pullulant & violationes Regularum, & Christianæ charitatis, & alia peccata. In talibus enim conuersationibus (ut peritus rerum scribit B. Laurentius Iustinianus) solent intermisceri vaniloquia, scurrilitates, detractiones, & effrenati risus, per quæ mens distrahitur, compunctio dissoluitur, gratia suberabitur, proximus malè edificatur, Conscientia obtenebratur, atque pretiosissimum tempus inutiliter consumitur. Tales spatari desiderant, iocis delectantur, noua semper audire & videre appetunt, & aliorum negotia percunctari sedulâ curiositate non cessant. Frigentes autem in amore Christi, omne opus bonum tepidi derident, & quia ignorant quæ Dei sunt, carnem spiritui subigere non curant. Et quoniam interiora solatia non habent, carere exterioribus non patiuntur. Nec aduertunt huiusmodi, quod tantò vehementius interius infirmantur in spiritu, quantò magis exterioribus pascuntur, & quodam hydropis morbo laborantes, quod auidius labilem huius vitæ delectationem hauriunt, eo acrius ipsam sitire coguntur. Et quamuis nullum esset periculum aliud ex tali

conuersatione, tamen ut S. Isidorus Pelusiota l. 3. ep. 124. ta monuit, Providendum est, ne quidem existimemur ea facere, quæ facere turpe est, nec eos, qui ea faciunt in familiarium ac necessarium numero habeamus. Metuenda sunt enim vituperationes, etiam si falsæ sint, quandoquidem plerique veritatis ignari, ad famam oculos coniciunt, atque vnumquemque talem esse indicant, quales eos esse conspiciunt, qui cum eo conuersantur, non à rebus dumtaxat, sed etiam ab iis qui cum eo consuetudinem habent, calculum ferentes.

Non curandum autem est, quod multi sint tales, & pauci spirituales: His te adiunge: bona est ista singularitas, quam commendat S. Augustinus: Perit, inquit, hæc multiplicitas, & in Pl. 4. in singularitas tenetur in Sanctis: singulares ergo & simplices, id est, secreti à multitudine ac turbâ nascentium rerum ac morientium, amatores eternitatis & unitatis esse debemus, si vni Deo & Domino nostro cupimus inherere,

Quæ autem vitanda sint in conuersatione cum spiritualibus personis dicam infra. c. 19. n. 128.

Verum, si maneat inter malos seculares, alioquin, tunc noli erubescere Euangelium, & Sæctum Noë imitare, qui viuens in medio sceleratorum, vitam duxit sanctam, & mirum in modum commendatam à Deo, ab improborum conuersatione diuersam. Hinc illud eius encomium Moyse dictatum diuinitus legitur: Gen. 6. 8. Noë inuenit gratiam coram Domino, vir iustus atque perfectus fuit in generationibus suis, cum Deo ambulauit. Quamuis omnis terra corruerat viam suam super terram. Quod ponderans S. Chrysostomus, pulchrè discurret, & armat nos ad omnes humanos despiciendos respectus, & ad malos, nostris bonis exemplis & consiliis, ad vitæ melioris rationem inducendos: Hinc, inquit, discimus, quod si sobrii fuerimus, (hoc est, nobis inuigilantes, hac enim phrasi S. Doctor id explicat sæpè) & non desides, non solum nihil nobis nocebit inter malos versari & misceri, sed & multo nos faciet virtutum studiosiores. Nam ideo benignus Deus sic dispensauit, ut simul essent boni & mali, quod malorum subneruaretur malitia, bonorumq; virtus clarius elucesceret, & desides à studioforum (id est, meliorum) consuetudine plurima cōmoda lucrifacerent, modo vellent. Cogita hic, obsecro, quante virtutis fuerit ille iustus Noë, quomodo in tantâ multitudine, quæ multo impetu in mala ruebat, solus ipse diuersa ambulauit via, virtutem anteponebat malitia, neque enim aliorum cōsensus & tanta frequentia reddebat eum segniorem ad virtutis iter: sed iam prius implebat, quod B. Moyses olim dicturus erat: Non eris cum pluribus in malicia: Et quod magis admirabile, multos habebat, imò omnes, qui ad malum & ad praua opera cohortabantur, & nullus erat qui ad bonum induceret: tanta illi erat spontanea strenuitas, ut viam diuersam à vulgari, quâ omnis multitudo inambulabat, iret: & neg, timeret, & neque vereretur prauorum conspirationem. Neque illi tale quid euenit, quale verisimile est ignauis accidere, qui

qui si quando viderint multos conspirare simul, hoc velamen & hanc occasionem suae ignaviae praeferunt, & dicunt: Cur ego nouum quippiam & singulare praeferam illis omnes facturus sum? aduersarius tanta multitudinis, & cum tanto populo bellum suscepturus? Nunquid illis omnibus ego sum admirabilior? quae utilitas foret tantarum inimicitiarum, quod commodum tanti odij: nihil talium inuicem cogitabat, neque animo versabat: sed hoc quod postea à Prophetâ dictum, prius ipse implebat: Melior est vnus faciens voluntatem Domini, quam innumeri prauaricatores. Num societas inquit, multitudinis ad malum ruentis & simul rapiens, à cruciatu me eripiet? Sciebat enim, sciebat liquidò, quod pro sua quisque salute rationem reddituri sunt, neque vnquam fieri ut alio peccante alius poenam sustineat (in alterâ vitâ) vel retributionem sortiatur. Et idcirco instans quasi scintilla in medio mari versans, non solum non extinctus est, sed quotidie in fulgidiore luce prodibat, omnes suis operibus docens &c. Sis & tu talis scintilla. Ne finas te plurimum non bonis exemplis opprimi: si enim sic perseueraris in medio dycolorum, spiritali modo viuens, fulgebis instar multiplicis solis in perpetuas aeternitates in oculis Dei & Sanctorum. Sustine & expecta, veniens veniet ille, & non tardabit, qui reddit vnicuique iuxta opera sua, & nunc in conscientia tuâ, postea in puncto mortis dicet tibi: Quia non erubuiisti me coram hominibus, nec ego erubescam te coram Patre meo caelesti, & coram Angelis eius. Veni dilecte mi, veni, accipe regnum paratum tibi ante tempora saecularia. Interim dum displicebis dycolis, noli curare. Nam in tanto quis Omnipotenti Deo, se placuisse.

I. 3. ep. 36.

existimet, ut ait S. Gregorius Papa, quando se peruersis hominibus displicuisse cognoscit.

108.

Sextò, vitanda est tibi consuetudo peccandi internè & externè venialiter cum plenâ deliberatione, ita, ne deinceps vnquam deliberatâ voluntate Deum offendas villo veniali peccato, sed cum sine peccato aliquo hæc vita duci non possit) sint omnia tua peccata ex merâ fragilitate & subreptione commissa, aut ignorantia non crassa. Valdè enim dedecet hominem spirituales offendere Deum deliberatè. Indignum prorsus, inquit B. Laurentius Iustinianus, & à ratione alienum est, ut anima voluntariè delinquens, (id est deliberatè) & propriam non agnoscens deformitatem, copuletur Verbo Dei & caelesti sponso. Cur? Respondet S. Cyprianus: Non pertinet ad te, Domine, nec de tua est, qui te non diligit: nec diligit te, qui te scienter offendit, hoc est, deliberatè, agnoscendo se aliquid malè facturum, & non cessando à tali opere vel sermone. Quis est filius, inquit S. Basilius, qui propositâ ipsi parentis gratiâ, cum in rebus illi maioribus obsequatur, in iis qua lenioris momenti sunt, prudens, (hoc est, sciens, & agnoscens malum se offerens) ipsum velit offendere? ac non multò magis verborum Apostoli, illorum meminerit, Nolite contristare Spiritum Sanctum, in quo obsecrati estis: Quo in

Eph. 4. 30. re Spiritum Sanctum, in quo obsecrati estis: Quo in

loco Apostolus recenset etiam venialia peccata, & nominatim ponit Sermonem non edificatum, & clamor.

Nec videri debet impossibile abstinere ab omni deliberato peccato, quia contrarium experientia docet in multis Dei seruis. Noster frater Ioannes Berchmans nunquam in Societate deliberatè peccauit. P. Ludouicus de Ponte per vltimos 20. suæ vitæ annos, nunquam deliberatè vllum peccatum veniale commisit, & voto se obstrinxerat illud eo modo nunquam committendi. Cardinalis Bellarminus totâ vitâ suâ, nunquam se deliberatè peccasse, quidam Sacerdoti dixit, non multò ante mortem, ut in vitis eorum scribitur. Possumus ergo & nos Dei gratiâ adiuti, ei cooperando, à similibus abstinere peccatis. Illi enim, qui abstinerunt ab iis, non erant naturæ à nostrâ diuerse, nec in feliciore statu collocati. Omnes quippe, ut ait S. Gregorius Nazianzenus, ex eadem terrâ & massa coagmentati sumus, eandem vitæ arborem (in primis parentibus) gustauimus. Sicut autem illi, eodem vitio originali infecti, Diuinæ gratiæ & suæ cooperationis pennis euolarunt ad exclusionem omnium deliberatè commissorum peccatorum, & animæ præseruationem ab illis, ita & nos, similibus freti præsidii, hoc ipsum præstare poterimus. Sicut enim, inquit S. Chrysostomus, qui de sensibili thesauro sepe nam gemmam recipit, magnas sibi parat diuitias, & hic, ita iussorū virtutes (modò attendere volumus) tantam nobis utilitatem adferre possunt, ut ad imitandum eos incitemur, sic enim poterimus & nos eundem, quem illi, fauorem Dei consequi. Neque enim personarum acceptor est Deus, sed in omni gente, qui timet Deum, & operatur iustitiam, acceptus est ei: ita, ut si voluerimus, nihil sit quod prohibeat, quin tantâ vel etiam maiori potiamur gratiâ.

Septimò, Vita omnem negligentiam & peccatum in actionibus ad Dei immediatum cultum spectantibus, vti est, Meditatio, Rosarium, Missa, Litanie, An nescis, inquit S. Ambrosius, quàm graue sit in oratione contrahere peccatum, ubi speras remedium? Certè Dominus per Prophetam docuit hoc graue esse maledictum, dicens: Et oratio eius fiat in peccatum. Et alio in loco: Quando magis ab iniustis operibus ac prauis studiis abstinere debemus, quàm tunc, quando Dei iustitiam deprecamur? Quia, ut scribit S. Chrysostomus, Quantum centum denarij à decem millibus talentis distans, tantum, imò verò plus, ea qua in hominem peccata, distans ab his, qua in Deum committuntur.

Porro magno animo sine pusillanimitate curationi horum & omnium aliorum peccatorum, ac spiritualium animæ morborum, incumbendum est, quia facilius & suauius ij possunt curari, quàm alij morbi. Corporis enim curatio, ut ait S. Chryl. & medicaminū & argenti indiget,

anima

Eccli. 16.

4.

de casto
conu. c.
21. col. 7.de cardina.
oper.
Christi.
de baptis.
mo.
procem.
ia Regu.
las.

109.

vitz eo.
rum.Apol. ad.
col. dem.h. 60. in
Genel.111.
ord. de
mient.
bus.

110.

lib. 1. de
Cain &
Abel. c. 9.
PL. 108. 7.lib. 1. de
Cain &
Abel. c. 6.
h. 62. in
Matth.

111.

111.

anima verò facile parabilis & impendio carens. Et carnis quidem natura multo cum labore ab infestantibus liberatur vulneribus: Etenim ferrum sæpe & amara medicamina adhibere necessarium est: in anima verò nihil est tale: sed tantum velle & liberè sufficit. & omnia correctæ sunt. Et hoc fuit opus Dei providentia, quoniam ex corporis imbecillitate non multum fieri nocumentum potest. Nam si etiam non agrotemus, mors superueniens ipsum corrumpet, & omnino dissoluet. Totum verò nobis in animi sanitate situm est &c. Quam igitur excusationem habebimus? quam veniamicium corporis quidem (ubi argentum erogatur, & medici accersuntur, & multus dolor sustinetur) tantam geramus curam, præcipue cum non magnum nobis damnum ex illius aegritudine proveniat; animam verò contemnimus, & hoc cum nec argentum erogare, nec alios perturbare, neque dolores sustinere debemus, sed absque his omnibus, eligendo tantum & volendo, omnem ipsum correctionem facere possumus, & optime sciamus?

Danda igitur est opera, ut strenuè defectus hos, sedantes valde animam nostram, ab eâ excludamus, qui præter alia mala, valde obfuscant intellectum nostrum, ne clarè agnoscamus, quid nobis faciendum sit, quidve fugiendum, unde cæco quodam modo in viâ Dei incedimus, semper hærentes in luto imperfectionum nostrarum, quia illarum fæditatem non agnoscimus, & ad vitæ sanctimoniam non progredimur, nec eius desiderio tenemur, depravatam habentes gustum ab iisdem imperfectionibus & peccatis. Quemadmodum enim, ut ait S. Gregorius Nyssenus, ubi acrior aliquis fluxus visum spiritum turbaverit, corporeis oculis tucundior ac gravior caligo est, propter crassitudinis cum tenebris cognitionem; sed si per curationem aliquam discussum ac dissipatum fuerit, id quod spiritum turbaverat, rursus lux si pura ac lucida pupilla immisceatur, amica & commoda fit: eodem modo, quandoquidem in modum fluxus per fraudem aduersarii, in visum ac speculativam animi virtutis affluxit, sponte sua ratio ad tenebrosam & obscuram vitam per morbum caligini conciliata declinavit ac denegavit. Quicunque enim mala agit, odit lucem, ut Divina vox ait: Malo autem ex rebus universis evacuato & ad nihilum iterum redacto, denud cum voluptate natura lucem contuetur, ubi id quod animi puritatem turbidam reddebat, è medio excesserit.

CAPVT NONVM.

Excitandum in Octiduana Recollectione & quotidianis meditationibus ardens virtutum desiderium, & aliquot ex illis recensentur, peculiari modo querenda.

113. Quoniam verò altera conditio renouandæ nostræ animæ imaginis est, reddere eam

Deo quàm simillimam, excitandus est animus in omnibus meditationibus nostris ad ardens desiderium omnis virtutis. Qui virtutem amant, 1.3. epist. inquit S. Ildorus Pelusiota, ac sapientia studio tenentur inexplebili quadam cupiditate flagrant. Diuinam hanc faciem in animis suis excitare minime intermittunt, hoc quidem pro serio opere, alia autem omnia pro rebus leuioris operæ ducentes. Ac propterea parua esse videntur, quæ alij magna & ampla existimant: atque ea de quibus alij digladiantur risui habent, & quæ alij suscipiunt, pedibus proculcant, calestiaq; sola expetunt. Cum igitur ad huiusmodi chororum nomen tuum adscribere in animum induxeris (scribit Strategio monacho) æquum profectò fuerit, te in omnem animæ oculum conservare, nimirum, ad attendendum studio virtutum. Siquidem supra vidimus, nos Deo reddi similes per virtutes, quas S. Gregorius Nyssenus appellat, viuos colores, quibus in nobis nativa Dei forma exprimitur. Virtutes porro per desiderium earum ardens & efficax accersuntur. Is enim Domini nostri mos est, inquit S. Chrysostomus, ut quoties videt animam aliquam multo desiderio promptitudinē, intentā spiritualibus insistentem, liberaliter illam gratiā & opulentis donis suis locupletet. Merito ergo B. Laurentius dixit, Ad perfectionis fastigium virtutum desiderio impellente pertingi: In ipso enim prorogatur gratia, dimicandi subsistit peritia, additur robur, aduersariorum debilitantur vires, virtus augetur, spe erigitur animus, patetq; celestia virtutis, præcedente ac concomitante concupiscentia, sancti naturam vicerunt, superauerunt demones, debellarunt mundum, subegerunt seipsos, diripuerunt cælum, imitatores facti sunt Dei. Virtutum desiderium præcellit miraculorum operationem, prophetia donum, linguarum genera, interpretationem sermonum, sanitarum gratiam, cognitionem celestium, naturalium scientiam. Multi talibus ornati perierunt, virtutibus autem nemo. Semper virtutum desiderio munitus incedat qui cælorum conatur dirigere regnum. Hinc S. Gregorius Nazianzenus, primo post Dei auxilium loco, ponit desiderium, causam sui profectus. Ita demum, inquit, progrediebamur Deo & cupiditate adiutoribus videntes.

Quocirca de eodem desiderio disserens S. f. 84. in Bern. ait: Magnum bonum querere Deum, ego hoc nullo in bonis anima secundum existimo. Primum in donis, vltimum in profectibus est. Virtutum nulli accedit, cedit nulli. Cui accedat, quam nulla præcedit: cui præcedat, quæ omnium magis consummatio est? Quæ enim virtus ascribi possit non querenti Deum, aut quis terminus querenti Deum: non pedum passibus, sed desiderijs queritur Deus. Et utique non exiundit desiderium sanctum felix inuentio, sed extendit. Oleum magis est illi, nam ipsum flamma est.

Et ita experientia docet, omnibus illis, quos Deus non repente, sed per decursum temporis, ad magnam sanctitatem euehit, prius illis indidisse ardentissimum desiderium virtutis, quod tamen per nostram cooperationem his modis acquiritur:

115.

Oul. l. 1.
An. n. 109.
Et l. i. vi.
tz Fabri,
cap. 7.

Primò, Ardenti ex frequenti eius petitione. Ideò P. Petrus Faber, primus S. Ignatii locius, inter Monita Sodalitatis Parmensi à se relictà, hoc quoque reliquit: *Vbi Sacerdos Christi Corpus ritè consecrerit, aut excitatum ab arà sublime populo pramonstravit, tum vos (quod in summis numerandum est donis) petetis à Deo famem sitimq. iustitia.*

Secundò, Excitatur hoc desiderium lectione librorum spiritualium affectui seruientiu, præsertim eorum, qui vitas Sanctorum continent.

Tertiò, Excitatur piis colloquiis, ut patet experientia.

Quartò, Meditationibus vitæ Christi quotidianis accuratè factis.

Quintò, Deuotà sumptione Sanctissimæ Eucharistiæ, & post eam sumptam diurnam cum eâ conuersatione.

Sextò Consideratione vtilitatis, necessitatis virtutum & præstantiæ earum; per has enim intimè & substantialiter Deum participamus.

Si querās, quæ maximè virtutes nos faciunt similes Deo?

l. i. sent.

Respondeo, Omnes quidem nos similes Deo reddere, iuxta illam S. Gregorij Nazianzeni sententiam: *Benè sed agendo, si voles fieri Deus: à Sanctis tamen hæ maximè dicuntur nos assimilare Deo:*

116.

f. i. de inst.
monach.

Primò, Puritas conscientiæ, sita in euacuatione vitiorum omnium, præsertim carnalium. *Vitiorum vacuitas*, inquit S. Basilii, ea est, per quam Dei imaginis, ad quam homo conditus est dignitatem ac decorem amissum recuperamus. & similitudo quæ cum Deo nobis est &c. *Quamobrem* si per vitiorum euacuationem ad Dei similitudinem anima nostra characterem componere nobis in animo est, danda nobis sedulo opera est, ne quid quoquo pacto professione nostrâ indignum faciamus. Ad hoc respiciat oportet, qui sæculo nuntium remisit; ut videlicet nullo modo posteaquam iam Diuinum veluti vas factus sit, vitioso se vsu pollui patiat. Eaq. imprimis secum versare in animo debet assidue, cum ultra humana naturæ fines processerit, vitæ se cuiusdam instituto à corpore seivincte tradidisse, Angelorum conuersationem dum sibi imitandam proponit. *Quamobrem* qui in Angelicæ iam dignitatis ordinem transierit, is si humanis se postea prævis affectionibus contaminet, parâ pellis assimilis efficitur, cuius setæ neque ex toto alba sunt, neque ex toto nigra, sed cum sint dissimilium colorum mixture variegata, & intermixta, neque in albis numerantur, neque in nigris. Hoc Spiritus S. innuit: *Custoditio legum, consummatio incorruptionis est; incorruptio autem facit esse proximum Deo.* Græcè est *ἁγιότης*, id est, accurata & attenta diligentia, & cura leges seruandi. Quæ ubi viget, ibi summa est conscientia puritas, & vacuitas vitiorum.

117.

h. 20. in
Matth.

Secundò, Similem Deo facit Patientia, quâ toleramus æquo animo, & sine perturbatione aduersa, & erga eos qui nos affligunt, expandimus viscera charitatis, eis parcendo, eos amando, eis benefaciendo. Nil est, inquit S. Chrysostomus,

quod sic Deo similes faciat, ut malignis atque lacerantibus esse placabilem. Et alio in loco, similitudinem ad quam homo à Deo factus est, ait in eo sitam esse, ut pro viribus humanis, similes fiamus Deo, mansuetudine & lenitate. Hinc Ecclesiā dicit: *Deus, cui proprium est, misereri semper & parcere.* Confirmavit hoc Dominus S. Gertrudi, quæ cum eo colloquens dixit: *Reuelasti mihi &c.* Quod vniuersalis seu grauior est passio, eò puriore clarificationem anima præstat. Et specialius afflictio vel exercitatio cordis in humilitate, patientiâ, & similibus, tantò magis anima candorem colorant, quāto eam vicinior efficiat, & propius tangunt. Ideò Spiritus sanctus, in paucis vexatos, & à Deo tentatos, dicit inueniendos esse dignos se.

Meritò, quia similes sunt Deo; tam multa pro nobis in Christi humanitate passio, & nunc tot blasphemias & peccata hominum patienter tolerante, & parente. Ideò benè Jacob appellauit vultum Elau, sibi antea irati & se persequenti ob primogenituræ ius, & ob præceptum Patris benedictionem, vultum Dei, cum eum vidit m. 10.

benedictionem, vultum Dei, cum eum vidit m. 10.

suæ & lenem: *Accipe*, inquit Jacob ad Elau, munusculum de manibus meis; sic enim vidi faciem tuam, quasi viderem vultum Dei. Sicut è contratio, qui immisericors & impatiens est in aduersitatibus, & implacabilis aduersariis, se Christi cruce onerantibus, quia similis Deo non est plura passio & plures offensas nostras tolerante, Deo dignus non est. Ideò Christus Dominus ait: *Qui Math.*

non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. Habet huius rei radium à luce æternâ demissum & Seneca, qui ait, *Esse spectaculum di-*

gnum, ad quod respiciat intentus operi suo Deus, & effi-

par Deo dignum, virum fortem cum malâ fortunâ compositum. Ad hoc caput reducitur misericor-

dia erga afflictos, & variis miseriis pressos. Et ita S. Thomas ait, per misericordiam nos assimilari Deo, 2. 2. q. 30.

secundum similitudinem operationis: propriè enim dicta misericordia in Deo esse non potest, quia, 2. 4. ad 3.

ut articulo præcedenti dixerat S. Thomas, Mi-

sericordia importat dolorem de miseriâ alienâ. Dolor autem propriè dictus, nec in Deo, nec in illo beato est: repugnat enim perfectioni Diuinæ naturæ, & statim beatitudinis cælestis. Sed & Theodoretus idem sentit: *Qui obseruat præceptum illud Saluatoris, Estote misericordes sicut & Pater vester cælestis misericors est, sit imago Dei per omnia.* Deus enim longanimis, condolens, & misericors est.

Terziò, Similem Deo facit Paupertas, demon-

strata ex affectu erga Deum, in vsu rerum vilium & paucarum. *Qui Deum cognoscet, ei assimi-*

labitur (inquit Clemens Alexandrinus) benefa-

ciens, & quam paucissimis fieri poterit indigens; solus itrom.

autem Deus nullâ re indiget. Hoc sensu S. Ambro-

sius dixit: *Quicumque secularia negligit, ad imaginem similitudinemq. Dei propius accedit. Pura & nu-*

meris omnibus absoluta libertas est, inquit S. Isidorus l. 2. ep. 3.

Pelusiota, nullâ omnino re indigere. Quod quidem ut humane naturæ conditione sublimius ac præstantius, Diuino Numini tribuatur. Secunda autem ab eâ paucis opus

opus habere; quod quidem homines consequi, atque ad id peruenire possunt. Hanc igitur amplectamur: quoniam prima caput nostrum nunc excedit. Quin & Socrates, licet Ethnicus, aiebat, eum Diis maxime propinquum esse, qui minimis egeat.

120. *Quarto, similem facit Deo, Mansuetudo. Hominem factum ad Dei similitudinem, inquit S. Chrysostomus, est benignum esse ac mansuetum; Deo, pro viribus, ratione virtutis, assimilari.*

121. *Quinto, Passionum dominium nos facit quosdam Deos. Hinc S. Ambrosius ponderans illud Epithetum Moyse à Deo datum Exod. 7. Posuit Deum Pharaoni; Etenim, inquit, victor passionum omnium, nec vili caput seculi illecebris, quæ omnem istam secundum corpus habitationem, celestis puritate conuersationis obducat, mentem regens, carnem subiiciens, & Regia quadam autoritate castigans nomine Dei vocatus est, ad cuius similitudinem se perfecta virtutis yberitate formauerat. Sic S. Gregorius Papa, Quoties, inquit, turbulentos motus mansuetudine restringimus, ad similitudinem redire Conditoris conamur.*

122. *Sexto, similem Deo facit Constantia perseuerans in bene ceptis exercitiis virtutum. Magis Deo propinqua similitudo est, inquit S. Bernardus, in qua animus virtutis magnitudine, summi boni quasi gestat magnitudinem, & perseuerantia in bono constantia, æternitatis eius incommutabilitatem. Sed maxime, quando quis ita est in virtute fundatus, ut quodammodo nequeat ab illâ recedere, in quavis occasione & difficultate ac aduersitate. Ideo statim addit: Super hanc autem, alia adhuc est similitudo Dei, in tantum proprie propria, ut non iam similitudo, sed unitas spiritus nominetur, cum sit homo cum Deo vnus spiritus, non tantum virtute volendi idem, sed expressore quadam unitate virtutis, aliud velle non valendi. Et hanc unitatem infra col. 29. S. Bernardus appellat, clausulam omnium perfectionum, pro qua Christus orauit, dicens: Pater volo ut sicut ego & tu vnus sumus, ita & ipsi in nobis vnus sint.*

123. *Septimo, similem Deo facit vnio mentis cum Deo per pias cogitationes de eo & affectuosas. S. Basilii ait, Hominem Deo familiarem, per similitudinem, quantum fieri potest, amicum & desideratissimum effici si cogitationes suas, ab omni terrestri & corporali affectione animum perturbante, procul abducere, & quæ Divina sunt, puro ac sereno oculo aspicere fatagat, absque vilo fastidio, luce ac splendore illorum saturatus.*

124. *Octauo, similes nos facit, & Deo, ut Deus est, & Christo Deo ut homo est, toleratio iniuriarum omnis generis, coniuncta cum tranquillitate animi, & lætitiâ ac desiderio earum, & amore beneficentiæque nostris aduersariis exhibitâ in omni occasione. Nullus mortalium tot iniurias passus est vnquam, quot quotidie patitur Deus, per peccata à peccantibus: si ergo tractaberis malè, & tolerabis pro Deo omnia, quæ displicent amori proprio, (vti sunt irrisio-*

nes, conuitia, contemptus, falsæ accusationes, vituperationes tuorum dictorum, factorum, detractiones, auersiones aliorum à te, fuga aliorum à conuersatione tecum, si non promoueberis ad speciosa, vel amoueberis à speciosis, & his similia) tolerando talia, & parcendo talibus, assimileris aliquatenus Deo. Nam rectè ait Abbas Chæremón apud Cassianum, Eum qui ad imaginem Dei similitudinemque peruenit, similem possidendo patientiæ & lenitatis affectum, nullus deinceps peccantium vitii irasci, sed veniam potius eorum condolendo & compatiendo implorare &c. posse ad illud premium peruenire, per quod, (diligendo inimicos & benefaciendo eis qui oderint nos) non solum imaginem Dei & similitudinem præseramus, verum etiam filij Dei nuncupemur. Vt sitis, inquit, Filij Matth. Patris vestri qui in calis est, qui facit oriri solem suum super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Et S. Gregor. Nyssenus ait, esse extremum punctum virtutis, si quis dimittat debitoribus suis, eumque non amplius intra terminos humana natura conspici, sed ipsi Deo per virtutem assimilari, ut alius ille ipse Deus esse videatur, dum facit ea, quæ Dei solius est facere. debitorum enim remissio proprium ac peculiare Dei munus & officium est. Si quis igitur in sua vitâ Diuina nature insignia imitetur, illud ipsum quodammodo fit, cuius in se euidencia simulacra atque incitamenta ostenderit.

Simili ratione etiam Christo incarnato similes erimus, imò quodammodo in eum spiritualiter transformabimur. Et hoc est, inquit S. Hieronymus, ut monet Apostolus, induere nouum hominem, imò induere Iesum Christum, ut alibi ait. Qui igitur conuersationem illum imitari potest, & vniuersas in se exprimere virtutes, ut sit mansuetus, sicut ille fuit, & humilis corde &c. Verberatus non respondeat, maledictus non remaleddat, sed vincat in humilitate superbiam, iste indutus est nouum hominem: Et dicere cum Apostolo potest: Vno autem iam non ego, vniui verò in me Christus. Præmiserat autem immediate hæc verba Apostolus: Christo confixus sum Crucis; quia nimirum similitudo in Christi Cruce, ob Christum portatâ, facit ita similem Christo, ut quodammodo in eadem Christi Cruce pendeat, qui talis est, vel in alterâ Cruce prope illum crucifixus appareat, tanquam bonus latro, & melior illo, qui eodem cum Christo die & loco crucifixus fuit. Declarauit hanc veritatem Deus miraculosè non semel.

Primo, Dum Stephanum Presbyterum senem, coetum à Medicis carnem manducantem, frater eius secularis piè viuens aliqui, vidisset, scandalizatusque fuisset, & valde contristatus, quod ex tantâ continentia atque abstinentia (erat enim Monachus) in extremo vite sue tempore ad comedendas carnes deuolutus esset, mox factus in extrâ, vidit quendam dicentem sibi: Quare sic de Presbytero scandalizatus es? quia illum vesci carnibus vidisti? Nescis quia necessitate compulsus, & propter obedientiam id fecit? nempe propter scandalizari non debuisti. Nam si merita & gloriam fratris

fratris tui videre cupis, retro conuertere, & vide: Conuersusq; uidit fratrem suum Crucifixum cum Domino. Atque aduam is, qui illi apparuerat: Ecce in quâ gloriâ frater tuus est. Viuebat autem adhuc tunc frater ille. Hæc ad verbum scripta sunt in Prato spirituali magnæ autoritatis libro, quia in Concilio secundo Generali Nicæno, huius libri testimonio Iconoclastæ refutati sunt.

f. 3. c. 16.

Secundo, id ipsum Deus confirmavit alio exemplo quod refert Cæsarius narrans in Luckâ, domo Ordinis Cisterciensis, Laicum quendam pium Rudolphum, post matutinas preces sub dio stantem, & orationes aliquas dicentem, uidisse Christum in aère Cruci affixum pendentem, & circa eum quindecim homines singulos in singulis crucibus, ex quibus decem erant Monachi, (hoc est Clerici) & quinque Conuersi. (Laici fratres) omnes ei benè noti, utpote Congregationis suæ profecti: cumq; stupefactus staret ob tam mirabilem visionem, Dominus de cruce clamauit: Nosti Rudolphe qui sunt hi, quos circa me vides erucifixos? Respondente Conuerso, noui Domine qui sunt, sed quid sit quod video, prorsus non intelligo. Subiunxit Dominus: Hi soli ex omni Congregatione mecum crucifixi sunt, meæ passioni vitam suam conformantes.

Sur. in A-
prili p.
924.

Tertio, Hanc ipsam similitudinem cum Christo, expressit Dominus in Sanctâ Catharinâ Senenli; Quæ cum accito ad se Raymundo Confessario suo (qui hoc postea scripsit in eius vitâ) quadam illo die sibi à Domino reuelata exponeret, & grandia quadam & iniustata aliis referret, Raymundusq; de quibusdam cogitaret apud se: Putasne vera esse omnia quæ dicit, simulq; intendisset in faciem loquentis, subito vidit faciem eius in viri barbati faciem transformata: qui vir fixis oculis in eum respiciens, valde illum terrefecit, erat enim facies oblonga, etatis mediæ, barbâ non prolixa, colore triticeo, Maiestatem quandam præferens, vnde manifestè se Dominum ostenderet. Tertius itaque P. Raymundus, exclamauit: ô qui es, qui me respicit? Respondit Virgo: ille qui es. His dictis mox facies illa disparuit, & facies Virginis rediit. Quod ipse Raymundus eum scripsisset sibi contigisse subdit, se coram Deo securè loqui, quia ipse Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi scit, quia non mentior.

126.

Tolera ergo iudicia sinistra, tolera verborum aculeos, iritiones, infamationes tui, accusationes falsas, & cris similis Christo pro te plura talia passo. Quam similitudinem cum Christo Domino tanti fecit S. P. N. Ignatius, vt in tertio modo, seu gradu, humilitatis nobis commendaret, vt etiam nullo superaddito, si laus Dei par foret, ad maiorem tamen imitationem Christi, eligam potius cum eo paupere, spreto, & illuso pauperiem, contemptum & insipientia titulum amplecti, quàm opes, honores, & sapientie estimationem.

127.
l. de casto
conn. c.
12.

Nono, similitudinem cum Deo sic describit B. Laurentius Iustinianus: Tunc anima conformatur Verbo, tunc specimen eius, Sponsi assimilatur decori, tunc sapientia grata sedes efficitur, cum veritas in mente fulget, & mens in veritate se videt, cum amoris desiderio habitat in summis, & contemplationis pennâ

oleuatur in caelestia: cum maturitatem animi custodiens, secum commoratur, semper pudica, vbiq; circumspecta, nil vtiq; agens quod conscientia euacuet gloriam, obliquet oculum, quo erubescat presentiam Verbi, quo confundatur in se, & cogatur faciem cordis auertere, tanquam confusam & reperlusam à splendore Verbi, à lumine Sponsi.

Hæc similitudo cum Deo, præcipuè spectat ad viros in cursu perfectionis prouectos, & valde appropinquantes ad destinatam metam virtutis. Quoniam verò ex similitudine nostræ animæ cum Deo, oritur eius magna pulchritudo, si amabiles fieri Domino volumus, (vt monet S. Chrysostomus) anima formositate quotidie magis diligentiâ curemus. Deus enim (vt idem ait alio ep. ad in loco) artem nobis indidit, per quam qui corpus ex deformi elegans reddere nequit; is animum vel vltimæ turpitudinis, in summam speciem reducere sufficit, adeoq; amabilem reddere atque adde illicem, vt & Deum Regem omnium in suam concupiscentiam pelliciat; ne dum viros bonos, iuxta ea quæ Psalmorum Cantor de huiusmodi pulchritudine anime absoluit: Et concupiscet, inquit, Rex pulchritudinem tuam.

Decimo, similem nos facit humilitas cum paupertate coniuncta, seu paupertas spiritus & rerum materialium. Præclare hac de re disserit S. Gregorius Nyssenus: Finis vita cum virtute degende est, vt quis nimirum Diuino asimiletur. Atque id quod passionis & affectus expers, incorruptum atque immortale est, vnde quæque hominum effugit imitationem. Neque enim fieri potest, vt vita affectibus, perturbationibus, vitisq; & casibus obnoxia, asimiletur penitus, & ex omnibus partibus ei natura, quæ neque perturbationes, neque casus, neque affectus illos admittit &c. Verum nonnulla Deitatis propria, hominibus quoque propostita sunt, vt si velint illa assequi, imitando possint. Quænam igitur hæc sunt: videtur mihi sermo (id est Christus) Paupertatem & inopiam spiritus nominare, voluntariam animi humilitatem atque demissionem, atque huius exemplum Apostolus nobis Dei paupertatem proponit, dum dicit: Qui cum diues sit, propter nos pauper & egenus factus est, vt nos illius egestate disceremus. Quoniam igitur cetera omnia, quæ circa naturam Diuinam conspiciuntur, superant modum humanæ naturæ, humilitas autem coalita atque consueta nobis huiusmodi rebus, & ex terrâ conflatâ, & in terram defluentibus, est sita in eo quod à natura non est aliena, & à te præstari potest, dum imitatus fueris beatam formam ipse induisti &c. Imitemur ergo eum qui sponte suâ egenus fuit, qui verè beatus est, vt in quo possimus pro virili nostrâ parte asimilari ex eo, quod nostrâ voluntate egeni paupertatem secuti fuerimus, & beatitudinis communionem attrahamus & adiscamus.

Vndecimo, Castitas nos assimilat Deo. Castitas, inquit S. Climacus, hominem Deo maxime familiarem, & quantum possibile est homini similem facit Deo. Hinc castitatis virtutem Diuinam aliquo modo videri, ex ipso eius nomine, tradit Methodius, adductus à Photio: Ait enim Græcè dici

Enacade diei florem eius *παρεβίαν*, quasi *παρεβίαν*, quod est virtute, homo similis Deo fiat. Huc spectat egregie dictum à Photio, *virginitatem augmentum esse sufficientie*, & accessus ad Deum sibi sufficientissimum se solo. Quin etiam ipsas virtutes (quæ, ut supra ostensum est ex SS. Patribus, faciunt hominem similem Deo) Virgines nominarunt veteres Philosophi, ut obleruat Gregorius Neocæsariensis.

Duodecimò, similes Deo nos facit rerum mundanarum contemptus. Quà de re sic S. Ambrosius l. 10. in Lucam: *Non aequalitatis ad Deum homini, sed similitudinis amulatio est. Solus enim Christus est plena imago Dei, propter expressam in se paternæ claritudinis unitatem. Iustus autem homo ad imaginem Dei est, si propter imitandam Divinæ conuerſationis similitudinem, mundum hunc Dei cognitione contemnat, voluptateq; terrenas Verbi perceptione despiciat, quo alimur in vitam, unde & corpus Christi edimus, ut vita aeterna possimus esse participes.*

Decimoteriò, beneficentia erga alios, Deo nos similes reddit. Beneficentiam verò voco, omne genus officij, auxilij obsequij, quod homo possit præstare alteri id petenti, vel, etsi non petat, illo indigenti. In quovis enim statu, etiam in religioso paupere, potest exhiberi talis beneficentia, proportionem quadam cum beneficentiâ diuinitum. Quà de re sic S. Gregorius Nazianzenus è suggestu nimis seuerum Præfectum allocutus est: *Hac vnâ in re patere te vinci, ut humanitate nos superes. Nihil tam diuinum habet homo, quàm beneficentiam, ac bene de hominibus merendi studium. Licet tibi nullo labore diuinitatem assequi: noli oblatam diuinitatis adipiscende occasionem omittere. Cum Christo imperium geris, cum Christo provinciam adimistras: ab illo gladium accepisti, non tam ut eo vitas, quàm ut mineri ac terreas.*

Hic ergo modis renouanda est tuæ animæ imago, & assimilanda Deo, declinando à malo & faciendo bonum, iuxta finem communem omnibus & proprium cuiusvis Congregationis, quod non assequeris, nisi te viceris, & vitæ tuæ rationem (*determinatione à noxiis affectibus libera*) institueris. Hic enim scopus est piarum meditationum.

CAPVT DECIMVM.

Octiduana Recollectio ordinanda est etiam ad pœnas Purgatorij euadendas, pro quâ re traduntur Motiua eas euadendi.

1. p. q. 8. 2. 6. 3. 4. diuin. nom. Coll. 6. cap. 3. Tull. 3. C. 1. **C**um duplex sit malum, culpæ & pœnæ, & plus habeat de ratione mali culpæ quàm pœnæ, ut ait S. Thomas, imò propriè loquendo, sola culpa & peccatum sit malum, ut ait S. Dionysius Areopagita, & Abbas Theodorus apud Tull. 3. Cassianum, & Cicero id lumine naturali agnouerit; tamen cum iudicio hominum pro malo

habeatur quæuis pœna, & sæpè magis hæc timeatur quàm culpa & offensa Dei, ad perfectam renouationem nostræ animæ, suadeo, ita hæc Exercitia Octiduana peragere, ut in his (modis paulò post indicandis) libereris ab omni obligatione luendæ in hac vitâ & in purgatorio pœnæ, ita, ut si te contingeret mori statim post datum Exercitiis finem, rectâ possis ire ad cælum, sine vllis pœnis purgatorij. Deinde ut viuendo diutius, ita deinceps vitam tuam instituas, ne moriaris pœnas in purgatorio luiturus. Hoc ut assequaris, duo tibi ponderanda proponam:

Primò, Causas ob quas optare debes, ut sis liber à purgatorij pœnis.

Secundò, Modos eas euadendi.

Causæ mouentes ad euadendas purgatorij pœnas, sunt hæc:

Prima, Gloria Dei & gustus maior qui enim sine purgatorio it rectâ ad cælum, citius Deum glorificat, facie ad faciem eum aspiciens, & suâ pulchrâ præsentia oblectans, qualem nō habet is, qui est obnoxius pœnis purgatorij: id eò Deus etiam sanctissimos homines, non admittit ad suum in cælis conspectum, quamdiu residet in animâ obligatio pœnæ alicuius luendæ. Illi enim qui in cælo sunt, *sine vllâ maculâ sunt, & sicut pater ac mater valdè oblectatur videns filij sui pulchram faciem, nullâ maculâ sordidatam, ita simili modo talium aspectu & in hac vitâ & in alterâ oblectatur Deus.*

Secunda, Gloria Christi inde maior exurgit, quia magis dilatatur & apparet fructus Redemptionis nostri per Christi mortem, & vitam, & merita, peracta, ei applicatus, qui rectâ ad cælum it, & viuut dispositus ad eundum rectâ sine purgatorio.

Tertia, Maius ornamentum Ecclesiæ Sponsæ Christi est, si tu qui es membrum eius, non tantum vixeris sine peccato, quantum fieri potest, sed etiam sine obligatione pœnæ, beneficio Sacramentorum sanctæ Ecclesiæ ad id relictorum, & beneficio auxiliorum gratiæ id præstantium, & beneficio operum supernaturalium, ac satisfactionum ad hoc ipsum ob Christi Sponsi tui merita conducentium, qui, ut ait Apostolus, *Di-* *Eph. 5. 25.* *lexit Ecclesiam, & seipsum tradidit pro eâ, ut illam* *2. 6. 27.* *sanctificaret & exhiberet sibi gloriosam, non habentem maculam (peccati) aut rugam (pœnæ) aut aliquid huiusmodi (scilicet imperfectiones & defectus, etiam inculpabiles) sed ut sit sancta & immaculata.*

Quarta, Maius ornamentum est Curie celestis, & gaudium, dum eò intrat anima, nullis in purgatorio pœnis detenta & castigata, sicut maius ornamentum & gloria Regum Curie est, si eam intrent homines qui nullis antea debitis & carcerum ignominijs fuerunt infames.

Quin-

Quinta. Maior hinc oritur demonis inimici Dei, confusio, dum eius manus quis euadit. Certum est enim ex Reuelationibus S. Brigitte & Christinæ Mirabilis, & alis authenticis historiis, in purgatorio multas animas (non omnes) torqueri Dei iussu, operâ demonum, qui cum id ex Dei odio etiam faciant; qui Deum verè amat, conatur non dare demoni occasionem & materiam Odij contra Deum, & contra animas Christi sanguine redemptas ex-
tendi.

132.

Sexta. Incredibilis grauitas poenarum purgatorii id exigit, sunt enim maiores omnibus Martyrum martyriis, & omnibus suppliciis latronum simul sumptis: uti docent S. August. S. Cæsius, S. Anselmus, S. Gregorius Papa, Beda, Magister sententiarum & eius Commentatores, Ricardus, S. Thomas, Bellarminus; cui falsò adscribitur quasi optasset esse in purgatorio usque ad diem iudicij, dummodò posset esse in cælo, & de hac re certus. Nam cum meo tempore id de eo in Collegio Romano sparsum fuisset circa Annum Domini 1596, in publica Exhortatione, me id audiente refutauit, tanquàm immeritò sibi adscriptum, & se contrarium optare & sentire.

Immo, ut ait S. Cæsius, *Purgatorius ignis diuor est, quàm quod possit poenarum in hoc seculo aut accidere aut sentiri, aut cogitari.* Et S. Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus in Elucidario, post mortem, ait, in purgatorio minimum, maius esse quàm maximum quod in hac vitâ excogitari possit. Et S. Thomas, & Scotus, minimam poenam purgatorii, dicit esse maiorem, maximâ poenâ huius vitæ, quod inclinât Suarez to. 4. in 3. p. dist. 45. sect. 3. n. 4. & dist. 46. sect. 3. num. 7. Quis posset enumerare quàm dira tormenta & acerba passi sint quàm plurimi Martyres? Notum est S. Laurentij Martyrium in craticulâ lento igne dirè afflati. S. Erasmus plumbatis fustibusque dedolatus, resinâ perfusus, sulphure, plumbo liquefacto, feruenti pice, ceraque ac oleo bulliente, implicatus catenis ferreis grauissimisque innexus, tunicâ candente indutus, ignitâ in sede diu positus, tandem gladio feritur. S. Clemens Ancyranus per 28. annorum spatium à variis Tyrannis crudelissimè excruciat. S. Theodorus aded vngulis excarnificatus, ut eius costæ nudarentur, S. Bonifacius præter vngularum excarnificationem, sibi inter manuum vngues & carnem acutos calamos infigi sentiebat, ac liquefactum plumbum ori suo infundi. SS. Vitus, Modestus & Crescentia, in vas liquato plumbi, feruenti resinâ, ac pice bulliente repletum immersi. SS. Processus & Martinianus equuleo torti, fustibus cæli, candentibusque laminis adusti. S. Iustus galeâ candenti indutus, S. Priscus pugionum ictibus per singula corporis membra punctim perforatus. SS. Eustachius & Theopista eius vxor, Agapitus, Theopistusque eo-

rum filij, in taurum æneum flammis suppositis candentem immissi. S. Vincentius verberibus punctus, equuleo tortus, in craticulâ affatus, ferreis vngulis excarnificatus, laminis candentibus perustus, & in testaceis fragmentis, ne somno fortè frueretur, volutatus fuit. S. Hippolytus equis indomitis, quibus alligatus erat, per tribulos & sentes raptatus. S. Victor in molâ pistoriâ contritus. Gorgonius flagellorum ictibus toto corpore perforatus, acetum sale perfusum in vulnere diffundi pertulit, post in craticulâ affatus, tandem laqueo suffocatus est. S. Agapitus 18. annos natus, diuissimè primò flagellatus, inde in caput eius ardentes carbonem impositi, mox ditissimis iterum affectus verberibus, pedibus ab alto suspensus subiecti ignis fumo cruciatus, postea feruens aqua in eius ventrem infusa, maxillâ fractâ, feris tandem obiectus est. Wandali iussu Regis in Ecclesiâ portis videntes faminam vel vitum in specie suæ Gentis incedentem, palis minoribus dentatis iactis in capite, crinibusque in eisdem collocatis vehementius stringentes, simul cum capillis omnem pelliculam capitis auferrebant. His omnibus minima purgatorii poenâ est longè maior. Et, ut author antiquus (sed non Cyrillus) apud S. Augustinum Epist. 206. to. 2. scribit, audiuisse se à quodam relucitatore per sacrum S. Hieronymi, *Omnia tormenta huius vitæ, comparata minime poenâ purgatorii, sunt solatia: Mallet enim quilibet viuendum omnes quæ hic videntur poenæ, tormenta, & si illas experientia nosceret poenâ, usque ad finem mundi, omnibus his simul sine remedio cruciari poenis, quas omnes homines ab Adam hucusque sigillatim pertulerunt, quàm vnâ die in inferno, siue in purgatorio, minori quàm illis habetur poenâ torqueri.*

Et Christus S. Brigitte dixit de quodam ad 1.6. Reu. purgatorium ituro: *Sic in purgatorio amarum habebit anima eius supplicium: quod nullus mortalis est, qui possit illud cogitare.* Et tandem sic concludit Christus Dominus: *Quid ergo patientur illi, qui omnem voluntatem suam in mundo habent, & nullis tribulationibus fatigantur?* B. Ioanna de Cruce dicebat suis Monialibus, post multas visiones & reuelationes de poenis purgatorii habitas, eas esse acerbiores omnibus tormentis huius vitæ.

B. M. Magdalena de Pazzi in extasi existens dixit: *Omnia tormenta, quæ passi sunt Martyres, sunt tanquam amenus hortus respectu eorum quæ insiguntur in purgatorio.*

Quæ poenarum purgatorii grauissima acerbitas, confirmatur aliquot miris exemplis, quæ Zacharias Bouerius refert in Annalibus PP. Capucinatorum. Nam romo 2. scribit Fratrem Constantinum à Salvatore, virum alioqui valde sanctum, & gratis gratis datis in vitâ & post mortem ornatum, nonnullis post obitum diebus apparuisse Patri cuidam, à quo cum de suo in alterâ vitâ statu interrogatus fuisset, Respondit: *Huius frater, quàm districta Domini iudicia sunt,*

Aug. in Pl. 37. & 1. de cura pro mort. cap. 8. Cæsar. A. rel. h. 8. Ansel. in 1. Cor. 3. Greg. in Pl. 3. poenit. Beda in Plal. 37. Mag. in 4. d. 20. Th. Opu. 63. c. 2. & 3. p. q. 46. a. 6. ad 1. & ad 3. Bella. de amiss. gra. e. 13. & l. 2. de purgat. c. 14. Palud. in 4. d. 20. q. 1. a. 1. concl. 4. Ricard. d. 20. tr. 2. q. 1. Scot. d. 27. q. 1. Scot. d. 30. q. 3. conc. 2. Th. in 4. d. 21. q. 1. a. 1. questione 3.

Vit. c. 17.

2. p. vii.

cap. 11.

pag. 169.

pag. 124.

num. 60.

An. 1586.

sunt,

sunt. atque ab hominum sensu ac sententiâ longè remota: quæ enim viventibus virtutes videntur. à Deo plerumque. qui rectè omnia metiri nouit. vitia iudicantur. Ego quidem ex Dei miseratione salutem consecutus celesti gloria fruor. verumtamen in purgatorio igne triuano pœnas exolui. quæ triuul millium annorum (haud mentior.) mihi diuturna supplicia visa sunt. Quod si horum causam querās ea gemina fuit: Primâ. Quod ex diuturnâ meâ inter Fratres prelatione. ple-
 tasq. maculas quas nec maculas existimabam. impru-
 denter contraxerim. ac plurima prætermiserim. quæ &
 Superioris minus. & commissi mei gregis officium pos-
 sulabant. quæ summo rigore in Dei iudicio examinata
 facere Altera. Quod in animi remissionibus. quas in re-
 solui virtutis terminibus contrahere debebam. erga sub-
 ditos indulgentior quàm par est extiterim. ex quo ple-
 runque dissolutiones erumpere. His ad posterorum
 quoque disciplinam dictis. protinus ad celestia re-
 meauit.

pg. 661.
 217. A.
 1167.
 Aliud exemplum habet Tom. i. Annal. de
 quodam Fratre in Prouinciâ Romanâ aggro-
 tante. qui ad vitæ exitum properabat. & ab alio sup-
 pliciter petuit. vt circa horam nonam. quo tempore sibi
 ex hac luce emigrandum esse. Diuinâ reuelatione acce-
 perat. Deo sacrum Misse Sacrificium pro eo offerret. id
 enim sibi à Deo reuelatum esse significauerat. se purga-
 torij pœnis tam diu detinendum esse. quoad vnicuius
 Misse sacrificium absolueretur. Cui cum Franciscus
 promptè annuisset. ipsa nonâ horâ quæ agrotus ex hac
 vitâ decedit. Misse Sacrificium inchoat. & ad finem
 vsque perducit. Vix is Sacerdotales vestes exuor. &
 de more Deo grâtiâs agens pro defuncti animâ preces
 & lachrymas offerebat. cum defuncti vocem se vocan-
 tem audit. Franciscus. Franciscus. Cui Franciscus. Quis es
 tu quem me vocantem audio? Sum inquit ille defuncti
 fratris anima. pro quâ sacrum Misse sacrificium obtu-
 listi. Heu. Heu Pater mi. quàm longè hanc Missam pro-
 duxisti. Cui Franciscus. Quid ais inquit. vix media post
 obitum tuum hora elapsa fuit. At ille. Tam longa ait.
 hæc mora mihi visa fuit. vt annum mihi in pœnis præ-
 teruisse viderem. tamq. inde nisi post diuturnum tempus
 emergere planè desperaueram. Tam Deo & tibi grâtiâs
 ago. nunc enim à pœnis solutus. in calum conscendo. Pax
 tibi. hu dictis enauit.

La. Ap. d.
 cap. 54.
 Antiquius Exemplum refert Thomas Can-
 tipratanus. S. Thomæ Aquinatis Condiscipu-
 lus. & discipulus B. Alberti magni: Quanta. in-
 quit. est prudentia in hac vitâ pœnitentiam agere.
 Exemplum subsequens demonstrabit. Erat vir fidelis &
 bonus. sicut predictus Magister Albertus Frater Ordi-
 nis Predicatorum. & postea Ratisbonensis Episcopus. si-
 bi ab his qui rem familiariter nouerant. traditum re-
 ferebat. qui post diuturnam pœnitentiam quam sanus
 fecerat. in languorem grauissimum incidit. quo per an-
 num non modicè tribulatus. cum lachrymis rogauit
 Dominum. vt toti languori concessa morte. finem im-
 poneret. Nec morâ missus ad eum Angelus Domini di-
 xit ei: Exaudiuit Dominus preceam tuam. sed eligas
 quod vis. aut tribus diebus pœnâ purgatorij torquereris.
 si nunc decedas. aut si adhuc per annum in languore

manere volueris. sine vilo purgatorio ad Superos euola-
 bis. Tunc ille presentem pœnam recolens. nec futuram
 aduertens. respondit. Mori potius eligo. & non tantum
 tribus diebus. sed quantum Domino placuerit in pur-
 gatorio tribulari. Fiat inquit Angelus. secundum ver-
 bum tuum. Nec morâ: Languens morte solutus est. &
 eius anima in purgatorium deportata. Vno ergo die
 exacto. venit Angelus ad locum purgatorij vbi animâ
 torquebatur. & dixit ei: Quid nunc agis anima. quæ
 pro languore vnus anni. tribus diebus elegisti in purga-
 torio detineri? Cui anima: Seductor. inquit. non Ange-
 le. qui me in pœnis multis annorum curriculum. pro tri-
 dierum spatio sefellisti. Et Angelus. non morâ. inquit. sed
 inestimabili torurâ decepta es. quia non nisi vnum
 diem de tribus in purgatorio peregisti. Tui tamen ad-
 huc si retractare volueris quod elegisti. Dominus misere-
 tur. vt ad corpus tuum quod nondum sepultum est. re-
 porteris. & per vnum annum languorem quem exper-
 tus es. patiaris. Cui anima: Annos. inquit. vt non per
 vnum annum tantum. sed vsque in finem mundi lan-
 guore etiam detinear acrore. Hoc dicto. anima repor-
 tatur ad corpus. & per annum. in languore detenta.
 multos quibus hoc retulit. ad pœnitentiam animauit.
 & post annum vnum. iterato defuncta transiit ad su-
 perna.

Quis ergo erit tam inconsideratus. qui id
 credens. non curet detrudi ad pœnas illas post
 mortem. si eas hic viuens posset euadere? Quis
 atdebit deliberatè peccare. & se pœnis illis sic
 peccando reddere obnoxium? Siquidem nullus
 auderet deliberatè peccare. si certò sciret. se
 post centum talia peccata. imò post vnum so-
 lum. combustum iri in foro viuum. vel in ro-
 tam viuum actum iri. Pondera hoc. & consule
 rebus tuis. & tanquam à facie colubri deinceps Eccl. 21.
 fuge quoduis peccatum veniale deliberatum. &
 pœnas peccatis indeliberatis aliisque debi-
 tas. hic. dum viuus. quamprimùm abolere stu-
 de. Nam si Christina Virgo. teste Thoma Can-
 tipratano & Iacobo de Vitriaco Cardinale. in
 vitâ B. Mariæ Oghiacensis. eius coæuo ei que
 noto. & teste Dionysio Carthusiano lib. de 4.
 Nouissimis ait 50. (quem Bellarminus appellat.
 Virum sanctissimum & doctissimum. Molanus. eru-
 ditione. sanctitate & reuelationibus clarum: Sixtus
 Senensis. Virum eruditionis & sanctitatis summa:
 Serrarius. virum doctrinâ & sanctitate præstantem)
 Christina. inquam. per quadraginta duos annos
 incredibilibus modis se excruciauit (postquam
 pœnas purgatorij diuinitus sibi ostensas post
 mortem vidit. & diuinitus resuscitata ad cor-
 poris suum rediit) vt aliorum animas ab iis libe-
 ratet. quanto magis se tam diris (vt paulò post
 patebit) pœnatum generibus confecisset. si pœ-
 nas illas experta fuisset. aut pro se præparatas
 agnouisset. vt tu potes agnoscere tibi præpara-
 tas ni te hic purgaueris.

Ingredebatur Christina in arduos libanos co-
 quendis pambus præparatos. & illos incendis haud se-
 ens atque aliquem e nobis cruciabat. ita. vt præ ang-
 stia

133.
 Sur. 23.
 lun. c. 6.
 8. 9.
 Bell. de
 scrip. Ecc.
 Mol. in
 Natal. SS.
 Belgij
 Sixt. in
 Bibl. l. 4.
 Serr. in c.
 8. Tob. q.

stia & dolore horrendos ederet clamores. Quando ad manum non erant eiusmodi furni, in hominum adibus tactabat se in copiosos ignes, vel pedes tantum aut manus immittebat, tam diu illic tenens, ut nisi Diuino seruata esse miraculo, non potuerint non in cineres redigi. Interdum deponebat se in cacabos plenos bullientis aque, usque ad mamillas, vel si non essent profundi satis cacabi, usque ad renes, membra illa, qua in aquam eiusmodi mergere non poterant, aqua feruentis persudens: sub aquis Moise fluminis hyberno tempore, cum rigerent omnia gelu, crebro & diu morabatur, sex & eo amplius diebus in eis perdurans. Solebat etiam hyeme sub molendini rotâ erecta stare, ita ut aqua, vertente se rotâ, in medium verticem & totum corpus eius delaberetur. Interdum in aquis natans, simul cum illis ferebatur in rotâ, atque ita horrendum in modum circumagebatur cum ipsa rotâ. In rotâ etiam quibus pirata plerumque puniri solebant, inflat eorum, qui illi excarnificantur, contorquebat brachia & crura sua, nonnunquam in patibulo inter fures ab illo pendentes se suspendebat, ad vnum & alterum diem. Sæpe in monumenta mortuorum ingrediebatur, lugens illic hominum peccata. Surgebat quandoque mediis noctibus, & totius Oppidi Trudonensis (in Hasbania) canes in se concitans, ante illos ipsam insectantes inflat fera cuiusdam cursabat, sicque per densa & per densos vepres & spineta agitata, adeo ab illis compungebatur & lacerabatur, ut nulla corporis eius pars vulneris esset expers. Alias ipsa se sua sponte spinis & sentibus compungebat, ut toto corpore sanguine persusa videretur. Præter has sanguinis profusiones, sæpissime permultum sibi sanguinis vena sectione derabebat. Et multis aliis modis lachrymis perpetuo moriens, ieiuniisq; se conficiebat. Mortua anno 1224, quo die, incertum. Sed, ut rem hanc magis apprehendamus, præstat intelligere, quid dixerit primâ vice resuscitata.

c. 3. vice.

Statim, inquit, ut è corpore excessi, animam meam exceperunt lucis Ministri Angeli Dei, deduxeruntq; illam in locum quandam obscurum & horridum animabus hominum repletum. Quæ verò tormenta eo in loco conspexi, ea tam immania & acerba fuisse, ut natus posset sermone id explicare. Vidi illic non paucos vitâ sanctos, mihi cum viuerent non ignotos. Valde autem miserata ego animas illas miserabiles, quærebam, quis esset iste locus. Suspiciabar enim Tartarum esse. Responderunt mihi duces mei, Locum esse purgatorij, vbi peccatores, quos in vitâ quidem peccasse penitusset, sed non satis, scelorum suorum meritis pœnas darent. Inde perduxerunt me ad inferorum supplicia, in quibus atidem agnouî quosdam mihi olim in vitâ notos. Postea verò translata sum in paradysum, usque ad Thronum Diuinae Maiestatis: (non recipia, ut opinor, sed in visione, quomodo etiam multi viui serui Dei vident Thronum celestem, & Choros Beatorum, animâ existente in corpore viuo) vbi cum viderem gratulantem mihi Dominum, ultra omnem modum lætabar, quod arbitrarer illic me deinceps cum Domino in omnem æternitatem permanuram. At ille mox respondens desiderio meo: Reuera, inquit, dulcissima filia, hic mecum eris: sed nunc vtrum è duobus mo-

lis, optionem tibi facio, vel æternim hic nunc apud me permanere, vel redire in terras, ibiq; in mortali corpore absque illius derimento, pœnas perferre, usq; omnes illas animas, quas in locis purgatorij miserabaris, liberare & eripere, efficeq; ut homines adhuc in corpore manentes, tuæ penitentia & vitæ exemplo ad me conuersi, à suis facinoribus abstineant & resipiscant: peractisq; omnibus ad me tandem multis aucta meritorum cumulu reuerit. Ego verò absque vllâ cunctatione, sub conditione mihi prepositâ, dixi, me velle ad corpus redire. Et pius Dominus, gratulans quod me promptam obtulisset, iubet animam suo corpori restitui. Et eâ horâ qua in Missæ sacrificio, quod pro me fiebat, dicebatur primò Agnus Dei qui tollis peccata mundi &c. Anima mea sistebatur coram Throno Diuinae Maiestatis, cumq; tertio id repereretur, beati spiritus me corpori reddidere &c. propter hominum emendationem & correctionem ad corpus reuocata sum: Itaque deinceps oro, ne vos perturbent ea, quæ visuri esis in me. Excedent enim meritis humane capium, quæ Domino volente fient in me. Quando B. Veronice Virgini Angustinianæ fuerunt ab Angelo monstrata tormenta in purgatorio, præsertim quæ patiebantur personæ religiose vtriusque sexus, ob leuem etiam inobedientiam in Superiores, ac segnitatem in exequendis Diuinis, & ob inane murmur quarundam Sanctimonialium in suum Confessorem, postquam ab illâ visione ad corporea officia rediit, & sensus, vehementis tristitia, timidi doloris, ingentisq; horrois signa dedit, manuum percussioibus, motu capitis, voceq; flebili, & dixit: Heu! quas hodie pœnas quasie tormentorum genera vidi ab iisdem tormentibus qui sunt in inferno inflata. eodemq; igne inferni: Hæc cum diceret, inter verba solo dilabatur Veronica, febris vehementis Virginem arripuit, signaq; toto corpore virgineo, igne veluti micantia, magnitudinisq; instar palmae manus apparuerunt. Ita sunt magna & inexcogetabilia tormentorum genera in purgatorij ignibus.

Non est mirum tam valde Christinam se pro animabus enecasse purgatorij, & Veronicam illud expanisse, quia facile homo contrahit debitum illas subeundi pœnas, & difficile ab iis liberatur & grauissimè in iis torquetur. Scribit P. Iohannes Mancinellus in suorum luminum libello primo, apparuisse sibi sacrificanti, quandam Patrem nostrum importunantem illum, ut pro se oraret. Obierat autem Pater ille ante 5. vel 6. annos. Ex quo intellexit, non ita facile animas nostras transferri in calum, sed exactâ purgatione indigere, præsertim cum ferè cerd credere, Patrem illum, nunquam incidisse in peccatum mortale post ingressum in Religionem, & autem rarissimè & casualiter, quoniam sibi ferè semper erat confessus: sed in Religione habuit aliquos defectus, puta turbationis, seueritatis, & tenacitatis proprii iudicii, & inanis gloria, in hoc, ut haberetur Operarius alicuius existimationis & pretij, cum tristitia & pusillanimitate sustinens huius rei contrariam opinionem.

Scribit Vincentius Belluacensis lib. 7. hist. c. 109. Monachum quandam in extremis agentem an-

lib. 1. vit.
cap. 10.
apud Bel-
land.

134.

pag. 116.

tequam decederet, raptum in spiritu ductumq. ad loca penarum infernalium, vidisse animas multas veribus & conuiciniis acuminatis infixas, ad rogam maximum in modum anferum torrenti & affari, ipsosq. crudelissimas tortores, sufflatoris alisque igneis instrumentis, miserorum tormenta totis visibus aggregantes. Alij verò patellas & sartagine ignitas de subitus iacentes ponebant, adipemq. qui de ardentibus iacentium membris fluebat, diligentissime colligentes, eundem rursus bullientem & feruentem, super eos, à quibus fluebat, refundebant, quam penam ceteris cruciatibus intolerabilem esse, considerabat. Post hoc ductus est ad quandam refrigerij locum, ubi multitudinem animarum, quasi post grauem aliquem laborem quietum inuenit. Interrogatusq. ab Angelo ductore suo, si sciret quæ hæc essent, se nescire respondit. Sanctus verò Angelus dixit ei: Hæc quos vidisti ad ignem illum per maximum affari, homines sunt Ordinis tui, qui licet criminalibus peccatis se nequaquam sedauerint, non tamen, sicut monet Scriptura, seruire Domino in timore & tremore curauerunt, non disciplina censuram tenere, non quietis & silentij patientes esse, non denique vigiliarum & orationum solemnem deuotionem, neque laboris sanctæ Psalmodia executionem strenuè sicut oportet amulari studuerunt, sed magis curiosi, facti (notet Lector, quomodo hi defectus multis communes, à multis pro leuissimis habitis, puniuntur in purgatorio) vagi, superflui, desidioli, pigri, somnolenti, signis, iocis, & leuitatibus indulgentes, Monastica professionis puritatem violare non timuerunt, qui postquam secundum aquisnam Dei sententiam in supra visis penis, alij breuiter, alij prolixius, pro quantitate & qualitate excessuum suorum purgati fuerint, mediante gratia Dei, in hunc refrigerij locum introducuntur, atque hic post horrenda illa supplicia pauantes, perfectionem beatitudinis sue, cum patientia præsolantur. Sic Vincentius. Quocirca ob res etiam iudicio imperfectorum leuissimas, multi detruduntur ad purgatorium, etiam benè sed non perfectè viuentes.

Anno 1597. mortui sunt me præsentem in Collegio Romano duo Fratres scholastici, mei condiscipuli, M. Antonius Ridolphinus, & Celsus Finettus Senensis, ambo valde exemplares, modesti, deuoti, obediens, vno verbo, nullum vnquam in vilo eorum peccatum, nullam imperfectionem notauit, viuendo cum illis aliquot annis, tamen, ut scriptum est in Annis litteris Societatis impressis (& ante mortem eorum res erat inter nos vulgata) Beatissima Virgo Maria apparet Celso Finetto dixit, eum saluum fore, sed 4. annis in Purgatorio futurum, Ridolphinum verò tantum duobus, & post mortem eius, hunc quoque (vbi contigit post 15 circiter dies) moriturum.

Sed præstat hanc historiam referre ipsis verbis, quibus ea descripta est à Sebastiano Bercario, ad XI. Kalendas Octobris. Celsus Finettus magne pietatis, puri, candoris, & egregie expectationis adolescens, cursum & ipse suum consummauit. Sex

hic fuit annos in Societate, cum vicesimum tertium ætatis ageret. Patria fuit Senensis, cultui Matris Virginis præcipue addictus, quam etiam in morte visam, mortem sibi & salutem cerò prædixisse narrauit. Diè quoque purgantium penarum in quadriennium finem nuntiasset, adiecisset in super Beatissimam Matrem, M. Antonium Ridolphinum, adolescentem 22. annorum, quatuor tantum in Societate, quem ipse in Logica studium habuisset, condiscipulum, & fortè per id tempus egrotabat, non longo intervallo sequuturum: non tamen illi vltra biennium purgatorij carceris finitam diem. Quod cuiusmodi accipiendum sit, ad excutiendam tamen è nostro pectore socordiam, scribendum visum est, ne quis inani fiducia expeditum sibi fore trāsissum ex his arummi blandiatur: cum duas tanto candore animas, quæ tanta sinceritate sua primitias ætatis Deo dedicassent, iter ad celeste gaudium tanto penarum vallo obseptum habuisse audiamus. Non inane autem aut vmbatile fuisse visum, multi indicant: cum insolita ex eo tempore letitia ipsius animus perfrueretur, nec nisi de futura vitæ libenter incundeg, sermones vel haberet vel audiret. Sed multò magis eius rei fidem confirmauit, alterius pari probitate pietatē, Condiscipuli. Quarto id. Octobris, consequuta mors. Huculque Annæ litteræ Collegij Romani, Anni 1597.

Siergo isti duo, quos vidi religiosissimè viuentes, & planè irreprehensibiles, tã diu in purgatorio fuerunt, quid timendum est non tam perfectè viuentibus? Væ etiam laudabili vitæ hominum, inquit S. Augustinus, si remotà misericordia discuras eum. Quocirca, cum præter cætera à Deo collata munera, hoc etiam bonum naturaliter sit institum homini, ut ait B. Laurentius Justinianus, vniuersa videlicet abhorre penalia, vitia verò semper desiderare & leta, potissimum si qualitatē eorum gustu didicerit: sunt tamen innumeri qui naturalis rationis parui pendentes, donum, ac peccatum more degentes, sectantur noxia, & à lege Dei prohibita: proficua verò & sancta despiciunt, quæ pacem præstant & vitam &c. Ignorant prorsus qui tales sunt, quanti sit ponderis peccare in Deum, ipsiusq. præcepta negligere, nec non quanta (exigente iustitia) ex suo reatu delinquens plerendus sit pœna. Vitam (inquit S. Prophetæ de talibus) sapienter & intelligerent ac nouissima prouiderent! Proinde magna est adhibenda cura, ne ob peccata commissa, & hic plenè non expiata, pœnas luamus in purgatorio.

Thomas à Kempis in vitâ Gerardi Magni scribit: Quamuis perexiguo tempore, debuit purgatorij ignibus expurgari Ioannes Rusbrochius, quamuis ipsius fuerit sanctitas, etiam signis & prodigijs Apostolicâ autoritate pridem inquisitis, & libris eius planè celestibus commendata.

Hinc etiam sancti viri timebant purgatorium, & preces pro se fundi petierunt. Vt Monica, teste S. Augustino libr. 9. Confess. cap. vltimo.

S. Carolus Boromaeus tale sibi viuentis Epitaphium posuit: Carolus Cardinalis tit. S. Praxedis Archiepiscopus Mediolanensis, frequentibus Cleri populique deuoti semine sexus precibus commendatum: se cupiens, hoc loco monumentum sibi elegit.

S. Terefia in fine prologi fundationum, Ab eo, inquit, quicumque hac legerit, Salutationem Angelicam peto, ut per eam inter a purgatorio exeundum. Et in fine mansionis 7. Vos obsecro, ut quotiescunque hac legetis, meo nomine Maiestatem eius maxime per dilectis ab eoque Ecclesia ipsius incrementum, Hereticorum illuminationem, mihi vero peccatorum meorum remissionem, & a purgatorio ereptionem liberationemque postuletis. S. Ludouicus Galliarum Rex, inter alia quae Philippo suo filio in mandatis dedit, id in testamento suo posuit: Sub finem hortor & adiuro te, Fili mi, ut si mihi contigerit ante te migrare ex hac vita, ut toto Regno Francia pro anima mea cures offerri Deo preces & Missae sacrificia. S. Ephrem ante mortem: Hortor vos, inquit, ut loco suauis aromatum odoris, vestris me adiuuetis orationibus, in ipsis continue meae memoriam faciat. S. Gregorius in Plal. 3. poenit. Quia illum transitorium ignem omni tribulatione praesenti aestimo intolerabiliorem, non solum in furore aeternae damnationis opto non argui, sed etiam in ira transeuntis timore correptione purgari. Non mirum quia, ut sensit Cardinalis Bellarminus, vix vlli iusti homines, nisi ex magna misericordia Dei, poenam purgatorii acerbissimam euadunt, ita ut recta ex corpore ad caelum euolent. Et ita ipse, in litteris ad me tunc Craconiae manentem, datis 24. Iunij, tribus mensibus ante suam mortem, propria manu scriptis, uti humillimus & modestissimus, haec formalia verba Italice scripsit: Si R. V. me amat, duo mihi impetret ad Deo, felicem mortem, & breue purgatorium. Et cum paulo ante suam mortem, visitasset eum R. P. N. Generalis Mutius, eumque nomine Cardinalis Vrfini, Braciani tunc manentis, salutasset, dixissetque Cardinalem Vrfinum sperare, quod D. Sua Illustriss. recta esset itura ad caelum, sanctus Cardinalis respondit: Ego vero hanc spem non habeo. Ita vir humillimus & Deo plenus, difficilem putabat ad caelos rectum sine mora purgatorii ingressum.

Li. de amiss. gratia c. 13. fin.

c. 38. vit.

Sanè S. Terefia de se, scribit: Quamuis multarum animarum statum mihi Dominus reuelare dignatus sit, ex omnibus tamen quas vidi, animabus, nescio an vlla purgatorium euaserit, praeterquam Religiosi illius, de quo paulo ante verba feci, & Sancti Patris F. Petri de Alcantara, nec non illius Dominiciani, cuius supra memin. Sed post hoc tempus vidit postea multos ad caelum recta euntes.

Orig. in Pl. 36. & h. 4. in Lucam.

Et quod mirabilis est, (etsi omnino fallum) nullum fuisse a purgatorio liberum, etiam ipsos Apostolos, senserunt quidam antiqui Doctores, Origenes, Augustinus, Hilarius. Qui etiam immerito Beatissimam Virginem Ma-

riam illud transisse insinuant, nisi forte velint dicere, transisse illud sine vilo sensu poenarum, ut inde quamplurimas liberaret animas, quod diuinitus concessum fuisse etiam aliquibus Sanctis, legimus in historiis Ecclesiasticis. De S. Francisco id scribit Pisanus, & Marcus Vlyssiponenfis. De S. Laurentio Martire idem scribit S. Gregorius Turonensis, qui ait S. Laurentium Martyrem singulis feriis sextis, liberare vnā animam a purgatorio. De S. autem Francisco citati auctores scribunt, probante Luca Wadingo accurato Historico, id esse acceptum ex reuelatione: eum, nimirum semel in anno descendere ad purgatorium, & inde extrahere animas eorum, qui sub suis militatunt institutis. Leander Albertus in vita Alberti Magni, scribit meritis eius sex millia animarum a poenis purgatorii liberata. S. Antoninus ait vnam animam cuiusdam Minoritae duas animas a purgatorio eduxisse. Surius recenset Coletam Virginem magnae gloriae relucens, ab Angelis in caelum ductam, multis eam sequentibus animabus, quas suis meritis & precibus a purgatorio poenis liberauerat. Et Lyduinam, seu Lidenigem, adhuc viuentem ductam in spiritu ad loca tormentorum, liberaffe a grauissimis poenis, animam cuiusdam Sacerdotis, idem Surius scribit. Hoc ergo modo Beatissima Virgo Maria potuit transisse purgatorii locum sine vlla poena, sed ut illud euacueret & animas omnes inde ad caelum secum transferret.

Sanctus quoque Hieronymus in illa verba Prophetae Amos, Ecce vocati ignem ad iudicium, & Lactantius, putarunt omnes omnino post mortem in purgatorio purgari. Hos tamen Bellarminus explicat in bono sensu. Si Bellarminus ergo adeo difficile est euadere poenas purgatorii acerbissimas, omni conatu laborandum est, ne illas post mortem subeamus, ad quod, hoc Collectionis annuae tempus est aptissimum, quo commodius adhiberi possunt a nobis modi eas euadendi, & plenè satisfaciendi Deo pro peccatis commissis a nobis, & nondum expiatis.

CAPVT VNDECIMVM.

De modis euadendi poenas Purgatorii in hac vita adhibendis.

Modi abolendi in hac vita poenas peccatis debitas, & purgatorium euadendi sunt hi: Primò, opera iusti, quae sic enumerat Concilium Tridentinum: Si quis dixerit, pro peccatis, vbi eo quo ad poenam temporalem minimè Deo per meritum Christi satisfieri poenis a Deo influctis, (hoc est, ut c. 9. dixerat, temporalibus flagellis, seu tribulationibus)

136. Et c. 13. & c. 14. cap. 14. cat. pia sp. ritualis vit. cat. c. 14. bus)

bns) & patienter toleratis; vel à Sacerdote iniunctis (dixerat autem cap. 9. Sacerdotis arbitrio, promensurâ delicti, impositis) sed neque sponte susceptis, ut ieiuniis, Orationibus, Eleemosynis, vel etiam aliis pietatis operibus, anathema sit.

157. Per quæ ultima verba (saluo meliore iudicio) Concilium videtur docere, per ea quoque pietatis opera, quæ non sunt pœnalia: pœnas peccatis quoad culpam remissis debitas aboleri. Cum enim sacrum Concilium, præter triplicia opera pœnalia (plures enim species operum pœnalium non sunt in hac vitâ) scilicet, à Deo iniuncta, à Confessario iniuncta, & sponte suscepta, dicat etiam alia opera pietatis satisfacere pro peccatis, & hæc, contra distinguat ab illis triplicibus operibus pœnialibus; videtur manifestè dicere, etiam non pœnalia opera, si sint opera pietatis, habere vim satisfaciendi pro peccatis, & pœnas peccatis remissis debitas abolendi.

16. Reg. cap. 39. Confirmo hanc sententiam Primò, Christi Domini responso dato B. V. Mariæ, audiente S. Brigittæ. Cum enim B. Virgo Maria petiisset à Christo Domino, quomodo minui possent pœnæ Purgatorii; Inter alios modos, hunc quoque esse dixit diminutivum illarum pœnarum: Non est aliquod minimum verbum, nec etiam minima cogitatio ad honorem meum cogitata, sine remuneratione: quia omnia quacunque quis fecerit pro me, in pœnâ suâ inde habet refrigerium, inde solatium, inde levorem sentit ardorem, quam aliter persentiret. Ergo etiam non pœnalia verba, opera, & cogitationes, sunt minuendum illarum purgatorii, quia sunt inter illa minima, quæ Christi D. iudicio, dicta sunt hanc vim habere.

16. Reg. cap. 66. Confirmatur secundò eadem sententia aliis Christi Domini verbis ipsi S. Brigittæ dictis postea: Nam docens eam novem modos, quibus homines à purgatorio liberantur, ponit etiam opera non pœnalia. Modi autem à Christo recepti sunt hi: primò, Passio eius, secundò immolatio Corporis eius, (scilicet, Missa) tertio Preces electorum in celo, quarto opera bona quæ sunt in Ecclesiâ sanctâ, (ergo etiam non pœnalia, quia etiam non pœnalia sunt in Ecclesiâ sanctâ) quinto preces bonorum viventium in hoc mundo, sexto Eleemosyna de bonis iuste acquisitis, & si restituantur ea quæ sciuntur malè acquisita, septimò labor iustorum, qui pro salute animarum peregrinantur, octavò indulgentia à Pontificibus concessa, nonò penitentia aliqua pro animabus assumpta.

157. Confirmatur tertio eadem sententia Sermone Angelico dicto S. Brigittæ, in quo Angelus ei dixit, vnam ex causis, ob quas non oportuit B. Virgini gustare post mortem spiritualem amaritudinem, (quæ est etiam pars pœnarum purgatorii) fuisse, quia Maria desiderabat suâ voluntate veram dulcedinem, hoc est Deum, vel eius Divinas consolationes. Tale autem desiderium non est pœnale, saltem in B. V. Mariæ pœnale non fuit, si- cut nec in aliis sanctis pœnale esse solet.

Confirmatur quariò eadē sententia aliis Chri. I. 6. Reg. sti verbis, qui dixit S. Brigittæ, ex iustitia quodammodo Deum teneri, præservare hominem à purgatorio, ob opera quædam non pœnalia. Hæc, inquit, est iustitia mea, quod quicumque habet Divinam charitatem ad me, & omni desiderio desiderat me, cupiens esse mecum, & separari à mundo, ista talis, sine pœna tenetur habere calum. At cui Deus dat talem charitatem, & tale desiderium, dat prorsus sine vllâ pœnalitate, sed plenam gaudium, & animi solatio, cum quo non potest consistere pœnalitas operis talis, qualem dicunt necessariam esse in operibus pœnialibus, ut sint satisfactoria.

Confirmatur quinq̃ eadem sententia certa relatione Romæ impressa in vita B. Mariæ Magdalenæ de Pazzis, Urbano VIII. dicatâ, huic sanctæ facta; quæ cum vidisset Monialem sui Ordinis Carmelitanam, per sexdecim dies in purgatorio detentam, euntem ad cœlum, divinitus intellexit, ei fuisse pœnas purgatorii ablatas, tres ob causas (quas fuisse in eâ pœnales, & esse in se, saltem omnes, nemo dixerit.) Prima erat sollicita cura, quam semper habuit conservandâ puritatem, & simplicitatem suæ Religionis. Secunda, magna charitas, quam omnibus Monialibus exhibebat. Tertia, mos semper omnia in bonam partem trahendi, & benè interpretandi.

Confirmatur sextò eadem sententia, doctrina dialogi tradita à Deo Patre S. Catharinæ Senensis: Am. c. 148. mabus in purgatorio providi, quod vos qui nunc estis in corpore viuentes, eas ad vivare potestis. Eleemosynis, ieiuniis, orationibus, & aliis piis operibus, (inter quæ etiam sunt non pœnalia) in statu gratiæ saluti.

Confirmatur septimò autoritate S. Cypriani, l. de lapsis, qui suos excitans ad satisfaciendum Deo pro peccatis lapsum, monet, iustus operibus incumbere, quibus peccata purgantur. Atqui etiam opera non pœnalia, sunt opera iusta; ergo & illis peccata purgantur. Et alio in loco, allata illa sententia Eccli. 3. 33. Sicut aqua exstinguit ignem, sic eleemosyna exstinguit peccatum; Hic, inquit, ostenditur, & probatur, quia sicut lavacro aquæ salutaris (hoc est, baptismo) gehennæ ignis exstinguitur; ita Eleemosynis atque operibus iustis, (qualia sunt etiam non pœnalia) delictorum flamma sopitur; scilicet, commissorum post susceptum baptismum, uti supra expressè dixerat.

Et addit, Et quia semel in baptismo remissio peccatorum datur, assidua & iugis operatio, (ac proinde, etiam non pœnalis, quia non sunt omnia opera pœnalia, quæ assidue fiunt) baptismi instar imitatur, Dei rursus indulgentiam largitur.

Et infra, hoc dicit esse doctrinam divinitus traditam: Magisteria divina docuerunt, operationibus iustis Deo satisfieri, misericordia meritis peccata purgari.

Atqui etiam non pœnalia opera, sunt opera iusta; ergo & per non pœnalia, Deo satisfit, & peccata purgantur.

1. d. 70.
c. 2. n. 9.

Confirmatur ostendit, auctoritate Theologo-
rum idem sententium: Omne opus, inquit Vas-
quez, hoc ipso quod bonum est, & meritorium vite æ-
ternæ habet aliquam rationem satisfactionis, ut omnes
scholastici sententur, & suo loco vberius ostendimus.

Tan. t. 4.
d. 6. q. 8.

num. 44.
Cai. t. 1.
Opusc.

tr. 6. q. 1.
Sor. d. 19.

q. 2. a. 1.
Vic. in

Summâ
num. 202.

Nauar.
cap. 16.

Suar. t. 4.
in 3. p. d.

37. f. 6. 5.
Assertio

tertia.
Led. q. 14.

a. 2. du. 2.
Med. tr.

3. q. 4.
l. de Arca

& Noë
cap. 23.

f. 47. in
Cant.

1. Cor. 9.

Idem docet Tannerus, citatque pro hac sen-
tentia præter Vasquezium, etiam Caietanum,
Victoriâ, Nauarrum, Valentiam, & ait à Suario
haberi pro probabili, vti verè habet. Idem te-
net Ledesma, & Medina.

Hæc scripta sunt à me copiosè tres ob cau-
sas, Primò, ut excitarem lectorem ad frequen-
tiam bonorum operum, & assiduam, nec vn-
quam intermissam (quantum per vitæ huius
conditionem possibile est) eorum frequentationem,
ostensa in iis etiam vi satisfaciendi pro
peccatis, non solum merendi, & impetrandi. Vt
in hac Collectione annuâ excitetur voluntas ad
facienda perpetuò bona, & ut monet S. Ambro-
sius, Quando finit aliquod opus, non quasi consumma-
to opere finitur, sed in alia recurrat opera, & semper
incrementa virtutis exerceat: quandoquidem videt,
quod in fructus suos semper terra renouetur, qui diuer-
si, aut vere, aut æstate, ut in partibus Orientis, aut æsta-
te autumno, nascantur, ut in partibus Occidentis. Le-
ctulus enim resperis floribus, ut ait S. Bernardus,
conscientia esse debet bonis reserta operibus, nequaquam
sufficit semel vel secundo operari, quod bonum est, nisi
incessanter addas noua prioribus, quatenus semmans in
benedictionibus de benedictionibus & metas. Alioquin
iacet & marcescunt flos boni operis, atque in breui, omnis
ex eo, & vigor exterminatur, & vigor, si non aliis atque
aliis superiectis pietatis actibus continuè reparatur.

Secunda causa, me mouit ad hanc rem dili-
genter tractandam, ut mouerem lectorem ad
amandum tenerius filiali amore Deum, qui no-
stris etiam minimis & vilissimis operibus piè
factis, in beneficium nostrum indidit omnem
illam vim salutarem, quæ indi potuit: scilicet,
non tantum meritoriam, & impetratoriam, sed
etiam satisfactoriam. Nolle enim hoc, certò ex-
citât ad filialem erga Deum affectum, apud
quem, ut ait S. Chrysostomus, iustificacionum
mercedem non amittimus, licet vilissima sint, quæ sunt.
Ostendit hoc Deus S. Gertrudi Virgini Benedi-
ctinæ tali similitudine: Sicut iurarius avarus in-
uitus negligeret, si saltem vnum denarium lucrari pos-
set: sic ego, qui delicias meas statui habere in te, multò
inuitius permitterem mihi vnum cogitatum, siue mo-
tum extremi digiti tui, propter me factum: sic perire,
quod ipsum, in summam laudem meam, (ac proinde,
etiam in satisfactionem pro peccatis, quæ ad
plenam Dei laudem spectat) conuerterem ad tuam
salutem æternam; Cuius magna est remora, neces-
sitas satisfaciendi Deo pro remissis peccatis &
obligatio, pœnas pro illis in hac vel in alterâ, vel
in vtraque vitâ luendi.

Tertia causa, ob quam id fusè explicauimus, est, ut
præmunerem lectorem ad non credendum iis
Authoribus, qui vim satisfaciendi solis operi-

bis pœnalibus inesse docent, & citantur à
Suario.

Quibus, etiam si non essent alij Doctores,
oppono S. Thomam, qui disertè docet id quod
asserui. Nam cum de tribus illis ordinariis ope-
ribus pœnalibus, oratione, ieiunio, & eleemo-
synâ, esset locutus, subdit: Ista tria, ponuntur quasi
præcipua mortuorum subsidia, quamuis, quæcumque alia
bona quæ ex charitate sunt, pro defunctis; (ergo
etiam non pœnalibus) eis valere credenda sint.

Quamquam dubium non est, opera pœna-
lia, siue res quæcumque molestas vel corpori,
vel animo, patienter pro Deo toleratas, habere
magnum vim ad satisfaciendum Deo pro pec-
catis commissis, & ad euadendas pœnas omnes
purgatorij. De molestiis corporis ad hoc præ-
standum idoneis, multa extant in historijs Ec-
clesiasticis. Propterea benè dixit S. Gregorius
Papa: Mala Lazari purgauerunt ignis inopia, & bona
diuitis remunerauerunt felicitas vitæ præsentis. Illum pau-
peritas afflixit, & tergit, istum abundantia remunera-
uit, & repulit. Quicumque ergo in hac vitâ benè habe-
tis, cum vos bona egisse recolitis, valde in eis pertine-
cite, ne concessa vobis prosperitas, eorumdem remunera-
tio sit bonorum, & cum pauperes nonnulla reprehensi-
bilia perpetrare conspiciatis, nolite despiciere, nolite de-
sperare, quia fortassis, quos superfluitas tenuissima gra-
uitatis inquinat, caminus paupertatu purgat. Ideo-
que meritò paupertas voluntaria Martyrium
appellatur à sanctis: Chrysost. h. 23. ad pop. & h.
11. in c. 6. Hebr. Bern. l. 1. de omnib. SS. B. M. Ma-
gdalena de Pazzis 2. p. vit. c. 12.

De molestiis animi varia exempla extant.
Præclara huius rei adfert exempla duo Car-
dinalis Bellarminus libro de 7. verbis Christi in
Cruce, ostendit enim vnum è modis euadendi
pœnas purgatorij.

Primum est, de S. Engelberto Archiepiscopo
Colonienfi, qui quoniam dum volutaretur in suo
sanguine, 47. vulneribus affectus ab occisoribus suis, &
iam moriturus esset, percussoribus suis medullitus igno-
uit ita dicens: Pater ignosce illis, propter hunc sermonem
tam potens effectus est apud Altissimum, ut non negetur
ei quicquid ab illo petierit, & anima eius subit ab An-
gelis suscepta & in cælum delata, ac inter Choros
Martyrum collocata est, & ipse ob eandem condona-
tionem, multis post obitum claruit miraculis, quem-
admodum ipse dæmon, Deo veritatem facit
cogente, fassus est, & scribitur à Casario Mo-
nacho in vitâ S. Engelberti scripta ad S. En-
gelberti successorem apud Surium 7. Nouem-
bris.

Alterum huius rei exemplum adfert Bellar-
minus, relatum à S. Gregorio Papa; quod S. Gre-
gorij verbis malo referre: Duo, inquit, sumus Mar-
tyrij genera, vnum in mente, aliud in mente simul &
actione. Itaque esse Martyres possumus, etiam si nullo
percutientium ferro trucidemur. Mori quippe à perse-
quente martyrium in aperto opere est: Ferre verò con-
tumelias, odientem diligere, martyrium est in occulta
cogita-

tem animam aliquantulum praeualere mihi, sicut corpus humanum in quantitate corporis meum.

142.

3. p. q. 79.
a. 5. & a. 7.
ad 1. & q.
32. a. 6.

Quā in re diligenter notanda est certa Sancti Thomae doctrina, dicentis, Eucharistiam, dum ut Sacramentum sumitur, sumenti, per se, (scilicet ex opere operato) non conferre remissionem vel diminutionem poenae temporalis, sed per concomitantiam, ratione deuotionis seu feruoris, quem in sumente excitat: Eucharistiam verò dum ut sacrificium offertur, in offerente & in aliis, pro quibus offertur, per se (scilicet ex opere operato) minuere vel remittere poenam temporalem: Verumtamen per eam, & ut Sacramentum, & ut sacrificium est, non remitti totam poenam (et si eam posset remittere), sed iuxta quantitatem deuotionis & feruoris, cum quo offertur ut sacrificium, vel sumitur ut Sacramentum, excitans in sumente actum charitatis per quem remittitur hac poena. Ideo danda est opera, ut cum quā maximo fieri potest feruore, sumatur in sancta Communione à Fratribus Eucharistia, & à Patribus dicatur Missa, si volunt à tota poenā peccatis remissis debita liberari, & effugere poenas grauissimas purgatorii post mortem. Nam & extra Sacramenta, peccata venialia per feruorem purgantur, ut alibi docet S. Thomas.

1. 1. q. 89.
a. 1. ad 3.

143.

1. 5. c. 18.

Quod confirmari potest, praeclaro responso Domini, dato cuidam in Insinuationibus Diuinae pietatis factis S. Gertrudi Virgini Ordinis S. Benedicti: Quamuis, inquit, animabus multum profuit quicquid sit pro remedio earum, in vigiliis, carerisq; orationibus: tamen multo plus valet eis, cum ex affectu, & paucis quinque verbis oratur pro eis. Sicut si aliquis habens lutosas manus, si frequenter super eas aquam funderet, tandem mundarentur, cum lutum liquefieret, & cum aqua deflueret: si verò violenter eas lauaret, etiam modica aqua contentus, citius mundarentur; sic sciendum est, quod supra multas lectas vigilas & orationes alias, maiorem habet effectum vnum verbum ex affectu ardenti oratum, & multo maiorem obtinet relaxationem animabus, quā si multum pro eis esset lectum tepidum corde. Huc spectat quod scribit Marcus Vlyssipontensis in secunda parte Chron. S. Francisci, quendam Fratrem Ordinis S. Francisci ex pacto apparuisse cuidam Minorite Sacerdoti, & rogatum dixisse, Se esse in purgatorio, ob peccata irae, & quia in vita non estimabat suos Fratres, & sine respectu quodam reuerentiali tractabat. Cū autem interrogatus esset ab eodem Patre, num Missa à se pro eo dicta eum inuissent, respondisse; se quidem ab eis adiutum, sed si dicta fuissent cum maiore feruore & deuotione, multo plus adiunissent.

1. 4. c. 34.

Simus ergo feruentes, ut dum viuimus, hoc feruore nostra peccata & eorum poenas exuramus. Bona charitas, inquit S. Ambrosius libr. de Isaac c. 8. habens alas ignis ardentes, quae volitant per pectora & corda Sanctorum, exurit quicquid materiale atque terrenum est; quicquid verò sincerum est, probat, & quod contigerit, suo igne meliorat.

144.

Tertiò, Poenae purgatorii abolentur & euaduntur à iustis, dum indulgentias à Romanis Pontificibus concessas lucrantur. Ea enim & viuentibus profunt, & defunctorum animabus, dum per modum suffragij iis applicantur. Sicut & communio ex opere operantis proddest etiam aliis tum viuis tum defunctis, dum pro illis ab eo qui communicat, offertur, ut bene docet Suarez. Quia tamen ex Historiis Ecclesiasticis certis constat, multos Religiosos, (et si habeant indulgentiam plenariam pro pūcto mortis, dicentibus ore vel saltem corde, nomen sanctissimum Iesu concessam) non euasisse diuturnas poenas purgatorii, etiam si omnibus Sacramentis deuotissime susceptis obierint, idcirco qui poenas illas vult euadere, ante mortem summo cum feruore faciat omnia opera Ordinaria quae facit, & quae speciali oblatione Deo offerat, ob finem aliquem supernaturalium, & conetur peccare rarissime & lenissime, & admissa peccata statim aboleat modis in sancta Ecclesia vltatis, scilicet confessione, contritione, amore Dei, odio peccati, oratione peccatorum venialium remissionem postulante, denique quotiens actu virtutis, quo stante, homo non peccaret, quia repugnat peccato, & vocatur à Theologis *virtutis penitentia*. Hac ratione enim euaderet purgatorii poenas, vti & per contritum in virtutibus profectum. Pro quāta notandum est praeclarum exemplum, quod legitur in libro virorum illustrium solitudinis Villariensis de Beato Godefrido: Recordare, quod cum olim esset iunior, Gloriosa Virgo Maria per me tibi nuntiabat, dicens: Frater Abunde, dic Fratri Godefrido, ut proficiat de virtute in virtutem, sic & erit Filius mei & meus Monachus, & cum migrauerit anima eius à corpore, non dimittam eam venire in purgatorium, sed suscipiam eam & offeram Filio meo. Quod sanè doctrina Theologica confirmari potest. Qui enim serio & accuratè attendit semper suo spiritali in virtutibus profectui, peccata omnia, praesertim deliberata, valde vitat, & raro ea committit, ob quae sola itur ad purgatorium, & alia opera supernaturalia satisfactoria facit plurima quotidie, quibus abolentur poenae debita pro peccatis, immò & pro thesauro indulgentiarum Ecclesiae multa relinquunt. Et ita omnes illi serui Dei, quos scimus ex eorum vitis rectè iuisse ad caelum post mortem sine purgatorii poenis, rarissime peccabant, & feruentissime omnia opera sua peragebant, vti & illi, quibus Deus reuelauit, dum viuerent, eos ad caelum rectè ituros post mortem sine vllis purgatorii & sensus & damni poenis. Nam, ut bene post alios Theologos scripsit P. Platus, Pontificia potestas, quanquam ea amplissima sit, quibusdam tamen terminis restringitur. Nam & causam aliquam existere oportet, & quidem iustam, & aequalem indulgentiae, & deinde opus etiam aliquod coniungi oportet, aptum ad satisfaciendum, atque hoc etiam eiusmodi, ut proportionem aliquā, peccatis quae relaxantur respondeat.

Itaque

Itaque si alterutrum desit, vel non valet indulgentia, vel tantum valet, quantum est pondus illius causa & illius operis: quae quoniam hominum iudicio atque estimatione metienda sunt: facile, ut in rebus obscuris fieri possit, ut vel tota laet indulgentia, vel certe ex parte; maxime, cum etiam in iis operibus, quae iniuncta sunt, exequendis, multum peccari possit negligentia & incuria.

145. Sanè memini dictum mihi olim à sanctae memoriae Cardinali Bellarmino, ad consequendum indulgentiarum effectum, opera iniuncta pro consequenda indulgentia, debere esse illi proportionata. Exempli gratia: (hoc exemplum accipit) pro consequenda una quadragesima indulgentiarum, debere praestari ieiunium peculare 40. dierum & pro indulgentia plenaria, non esse satis dicere, Quinque Pater & Ave, vel aliquid minus. Hæc sanctus & doctus ille vir mihi dixit, dum esset Cardinalis, & habitaret in Palatio S. Petri, prope Paulum V. qui eum pro consiliis prope se habitare voluit. Ideo olim pro Defunctis valde caro affligebatur viuorum.

B. Petrus Damiani Opus. 14. Illud silentio præteriri dignum esse non ducimus, quia cum frater quispiam ex nostris obierit, nusquam pro eo 7. dies ieiunant, 7. disciplinas cum millenis scoparum telibus accipiunt, septingentas metanæas faciunt, 30. insuper Pfalteria ex more decantant, continuis quoque 30. pro eo diebus, Missarum solennia specialiter celebrantur. Hoc igitur huius loci regula, nulla voti varietate postponitur: hæc consuetudo circa defunctos districtè à prioribus & inuolabili semper obseruatione tenetur. Si quis autem forte Nouitius vel quomodolibet morte presentis minuentiam penitentiam consummare non potuit, mox ut ad Fratrum notitiam res patefacta peruenit cum magno seruiore tota penitentia, parili facta inter eos diuisione suscipitur, & quantalibet sit, breui spatio per diuersos afflictionum modos ouanter expletur.

149. Quartò, B. Maria Magdalena de Pazzis suis Virg. Co. Monialibus suadebat & inculcabat, ut omnes actiones paruas internas & externas, facerent purè ad placendum Deo, & ob gloriam eius, si fieri posset, etiam ictus oculorum, & minimos motus membrorum, dicens, eum qui sic faceret, iturum rectè ad calum sine purgatorio post mortem.

Meritò id suadebat hæc Sancta, tum quia fundatum est hoc eius Monitum in Canone Concilij Tridentini supra citato; tum quia hoc ipsum docuit S. Gregorius Papa: Audenter dico, quia saluari hostia post mortem non indigemus, si ante mortem Deo ipsi hostia fuerimus. Qui autem feruenter Deo seruiens singula opera offert, Deo perpetua est hostia, tantò magis, si nil in Religione pro se eligat, nihil detrectet, sed se planè voluntati Dei in manibus eius Vicariorum resignet, & quasi donet, paratus omnia facere quæ iubebitur, non dolens si non promoveatur, si degradetur, si nihili fiat, si postponatur aliis. Quia, ut Christus Dominus dixit S. Brigittæ, Qui propriam voluntatem relinquit mihi Deo suo,

obediens mihi, habebit calum sine penà. Hoc ipsum adque aliis verbis edocta fuit B. M. Magdalena de Pazzis, teste Puccino eius Cofessorio. Cum enim à Christo Domino in raptu petisset, quæ preparatio esset adhibenda, ad euadendas purgatorij penas, dixit altè voce: Oportet spoliari totaliter nobis ipsis, & vestiari te, ô Domine mi, oportet ambulare cum purâ, mundâ, & sincerâ intentione: Et va illis, qui habent aliam intentionem, quam seruiendi tibi & honorandi te.

Est autem tanti momenti purâ & defecata intentio, quæ adhibetur in operibus ad Dei laudem & gloriam relatis, ut etiam actiones naturâ suâ indifferentes, & ad proprium commodum corporis nostri honestum spectantes, si offerantur ad laudem Dei, adferunt leuamen pœnarum purgatorij. Extat huius rei confirmatio in gestis S. Gertrudis Virginis, in quibus narratur apparitio cuiusdam Hermannii Laici existentis in purgatorio, qui dixit inter alia leuamina pœnarum purgatorij fuisse etiam hæc, quando intercessores eius, omne quod agebant, per bonam intentionem dirigebant ad laudem Dei: ut est, laborare, & etiam comedere & dormire, & similia. Hæc sunt verba formalia in illo libro (ut ibidem scribitur) ab ipso Domino approbato, & laudato, & iubente ut vulgaretur.

Quintò, Actus aliquis Heroicus, solet esse causa, ut intuitu ipsius, Deus præseruet aliquem à pœnis purgatorij, ob illum actum ex gratiâ eius factum, concedendo alia auxilia gratiæ ad beatè & feruenter in eius obsequio viuendam, & beatè & feruenter operandum, quantum satis est iudicio Diuino, ut per illa opera satisfaciatur Deo pro peccatis à se commissis, aliquando verò etiam pro peccatis aliorum. Diuersi enim sunt bonorum operum actus, qui pœnas purgatorij vel minuunt, vel prorsus totaliter tollunt. Recensebo hic aliquot: Insigne refert exemplum huius rei Seraphinus Razius, & ex eo noster Dauroultius, quemdam Nobilem Florentinum, occisori sui fratris germani ad genna sua procidentem, veniamque petenti pepercisse, sequenti autem nocte Christum vidisse dicentem: Quoniam heri amore mei condonasti inimico tuo, noueris, me animam fratris occisi, hac hora è purgatorio liberasse, & insuper animam patris tui ex eadem penâ exemisse, & ambos mecum duxisse ad gloriam caelestem: Te quoque inuito in octauam diem, ut relicta huius mundi miseria, possis gloria mea frui. Et sic factum est: nam octauo post diem, beatè præparatus, sanctè quiescit.

Scribit Thomas Cantipratanus, S. Bernardum vidisse alicubi quendam Religiosum in messe strenuè laborantem, & Spiritus sancti afflatu coram aliis ei prædixisse: Eia frater, age quod agis, nullum aliud post hanc vitam purgatorium sustinebis.

Confirmatur hoc ipsum præclaro exemplo, Anno quod legimus in Annuis litteris Societatis Provinciae Aragoniæ, fuisse in Domo Professæ Valentini.

lentinâ Patrem Michaelē à Fontibus Valentinum, anno 1606. mortuum, (cum 37. annis Professus fuisset, & ex his 20. annos in India transegisset) peditem itinera obiuisse, etiam 50. leucatum dum esset sexagenarius. Cum autem in India aliquando ex laboribus consternatus iaceret, apparuit ei Beatissima Virgo, bono illum animo esse iubens: ob hos enim labores à purgatorio liberum fore, rectaque ad cælum post mortem iturum.

Cum S. Gertrudis vidisset quandam animam in purgatorio, quæ communibus suffragiis Ecclesie iuuari non poterat, ob quoddam impedimentum (quod supra relatum est) petiit à Domino, eam ut doceret, quibus orationibus posset obtinere, ut anima cuiuslibet defuncti liberetur ab hoc terribili pondere, quod est impedimentum suffragiorum Ecclesie. Dominus respondit, per talem effectum amoris, qualem tu in hac horâ sensisti, non per orationes. Et sicut hoc nullus homo per se potest habere nisi ego dederim, sic etiam tale auxilium nulli anime præstari potest post mortem, nisi quæ speciali gratia hoc promeruerit in hac vitâ. Scias tamen, hoc ipsum intolerabile grauamen processu temporis releuari quibuslibet orationibus siue laboribus amicorum, fidei intentione peractis. Et ita citius vel tardius liberantur, secundum quod conatus fidelium, pro eis affectuosius instat deuotio: & secundum etiam, quod in hac vitâ promeruerunt.

De B. Maria Oigniacensi scribit Iacobus de Vitriaco Episcopus & Cardinalis, eam quodam tempore à festo Sanctæ Crucis vsque ad Pascha Domini, ne vnum quidem verbum locutam esse, idq. aded gratum fuisse Domino, ut ex Spiritus sancti reuelatione didicerit, eo vel maxime se id impetrasse, quod citra purgatorij pangs migraret ad cælum. Nam, ut ait S. Bernardus, In hydra silentij purificamur à peccatis, quæ verbositate, (& aliis modis) contrahimus. Sanè ex Vitis Sanctorum impressis apparer, omnes illos, quicunque in adultâ ætate leguntur rectâ iuisse ad cælum sine purgatorio, eos insignem aliquem & planè heroicum actum edidisse, præsertim coniunctum cum magnâ vel sensuum mortificatione, vel animi per toleratas æquo animo magnas iniurias, & persecutiones, & confusionem, & contemptum sui: quod certè ingenuis hominibus & honesto loco natis toleratu multo difficilius est, quàm ferro caput amputandum exponere, & tale subire martyrium, cuius beneficio euaduntur pœnæ purgatorij, si quis ita moretur sine vlllo affectu ad vllum peccatum.

CAPVT DVODECIMVM.

Armandus animus ad Cruces, post Octiduanam Recollectionem ferendas.

154. 2. Tim. 3. 12. **Q**uoniam omnes qui pie volunt viuere in Christo Iesu persecutionem patientur, vti præmonet

Apostolus, idè si post finitam Recollectionem tuam, viuere incipies melius quàm antea, persecutionem patieris, & quidem maiorem ab hominibus, quàm à dæmonibus. A dæmonibus 1. 4. Rem quidem, vti S. Brigittæ reuelatum fuit, duobus cap. 79. modis. Primò quia summè desiderant ut ipsum nouum seruum Dei (renouatum scilicet in Exercitiis vel alio tempore) reciduum faciant ad peccata. Qui si hoc nequiverint, tunc ipsi dæmones ad hoc solliciti laborant, ut irrationaliter & indiscretè ille sua bona opera persiciat, scilicet in vigilando, vel abstinentias indiscretè faciendo, ut sic eius vires citius euacuentur, & in Diuinis laboribus sic infirmior. Homines verò dupliciter eos damnare, seu nocere conantur spiritualiter. Primò namque verbis suis vituperant eos. Secundò, etiam si possunt libenter eos operibus suis molestare, ut sic eos sibi in vitâ & actibus similes faciant, retrahendo eos à bonis inceptis. Sed homo Dei sic nouiter conuersus ad vitam spiritualem, istos tales malignos homines, optime vincere potest, si contra verba sibi contraria patientiam habuerit, & si tunc frequentius & feruentius bona opera spiritualia & Diuina ipsis videntibus exercuerit. Sic etiam præmonuit multò antè S. Augustinus: Quisquis sublimia illa præcepta implere voluerit, incidit in quorundam sacrilegam dicacitatem, & ab eis qui sanari nolunt, vocatur insanus. Et sapè ne hoc vocetur à desperatis hominibus, trepidat facere & differt, quod omnium fidelissimus & potentissimus medicus imperauit. Et ut alibi dixit: Quomodo inter paganos qui fuerunt Christiani, à pagani audiat verba aspera, quibus si erubuerit, cadit in muscipulam venantium: sic inter Christianos qui voluerint esse diligentiores & meliores, ab ipsis Christianis audituri sunt insultationes dicentium: Tu magnus, tu iustus, tu es Helias, tu es Petrus, tu de cælo venisti. Insultant quocunque se reuerteris, audit hinc atque inde verbum asperum. Quod si timer, recedis à viâ Christi Dei, cadit in laqueos venantium. Idè ne succumbas persecutionibus ob meliorem viuendi modum (si contra te exurgerent) quamdiu te senties debilem in eis portandis, his motibus te erigere & excitare poteris, quæ suppeditant sancti multa propter iustitiam passi.

Primò, animet te pro futuris persecutionibus præmonito sæpius data à Spiritu sancto: Fili, accedens ad seruitutem Dei, sta in iustitiâ & timore, & præpara animam tuam ad temptationem. Et, Si mundus vos odit, scitote, quia me priorem vobis odio habuit. Si de mundo essetis, mundus quod suum est diligeret, quia verò de mundo non estis, propterea odit vos mundus. Memento sermonis mei, quem ego dixi vobis: Non est seruus maior Domino suo: si me persecuti sunt, & vos persequentur. Et, Absque Synagogis faciem vos (id est fugient vos, non libenter vos admittent ad conuersationem suam) Planè hoc expecta quod Ecclesiasticus prædixit: Scito quod in medio laqueorum pertransis. Quid est, inquit, S. Augustinus, in Pl. 147. in medio laqueorum? In viâ Christi, & hinc laquei & hinc laquei: laquei à dextris, laquei à sinistris, laquei à dextris, prosperitas sæculi, laquei à sinistris, aduersitas sæculi.

seculi: laquei à dextris, promissiones; laquei à sinistris, terrores. Tu in medio laqueorum ingredi, à viâ noli discedere: (ab exacta obseruatione Regularum, & contemptu humanorum respectuum) nec promissio te capiat, nec terror elidat. Pondera etiam illa verba Sap. 2. 12. & seq. quibus familia solent dytoli & indisciplinati, vel corde, vel ore, vel factis ipsis exprimere: Circumueniamus iustum, quoniam inutilis est nobis, & contrarius est operibus nostris, & improperat nobis peccata legum (transgressionem Regularum & Ordinationum) & diffamat in nos peccata disciplina nostra: (deferendo ea Superioribus) Factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum: (quia non lequitur dictamina & consilia nostra) Grauis est nobis, etiam ad videndum, quoniam dissimilis est alius vita illius, & immutata sunt via eius. Tanquam nugaces estimati sumus ab illo, & abstinet se à vis nostris tanquam immundis &c.

155. Secunda. Quia per futuras persecutiones abolebuntur culpæ peccatorum tuorum antea commissorum. Pius & misericors Deus est, & remittet in die tribulationis peccata. Ille beatus est, inquit S. Chrysostomus, qui hic penas luit, ut peccatis omnibus depositis, probatus migret & mundus ac insons. Itaque cum rebus aduersis premimur, gaudeamus, hoc enim est peccatorum expiatio. Huic consona docuit S. Maximus: Humilitas, & malorum tolerantia, ab omni delicto liberant hominem: illa quidem anima, hac verò corporis refectans affectus. Hoc fecisse quoque B. David in his videtur, quibus ad Deum precatur, dicens: Vide humilitatem meam & laborem meum, & dimitte vniuersa delicta mea. Hoc tali similitudine declarat S. Cyprianus Martyr: Deus non exposcit à nobis nisi facta sincera: auro, ut ipse dixit similes esse debemus. Aurum quippe cum relucens terris, tremulo videri splendere sub lumine & in liquidum flammis torrentibus resoluatur, caminis quoties anhelantibus ignis estuans enomitur, aditu terrestri, canali angusto diues flamma eligitur, & refluens glebis arena retinetur. Vnde necesse est vniuersa sufferre, quo possumus omni scelere carere.

156. Terrio, etiam pœnæ peccatis remissis debita, in hac vitâ vel in altera luenda, per tribulationes futuras abolebuntur. Patiens, inquit B. Laurentius Iustinianus, sapienter agit, ut debita sua soluat. Nihil enim de suo in soluendo expendit, sed facit, ut hostes sui pro se soluant. Illas enim ab eis iniurias sustinens, datur abunde, sicq. fit, ut contumelias magis gratia quam ira debeatur, cum earum interuentu, Deo iudice, & pœna grauior declinari posse considatur, & ingentes thesauri in conscientia per patientiam recondantur. Patientia hominem martyrem facit, proinde purgat à peccatorum penis tanquam martyrium. Quod exempla in historiis Ecclesiasticis confirmant tum alia tum supra allata, cap. 11. num. 138.

157. Quarto, Per persecutiones ob bonam vitam excitatas, perfectio acquiritur: Ideò S. P. N. Ignatius P. Hieronymo Natali quærenti, quâ viâ

citò ad perfectionem peruenire posset, respondit, Si eum Dei beneficio multa pati contingeret. Quæ verba S. Pater fundens lacrymas dixit P. Natali, & is postea nostro fratri Paulo Cicoto viro sancto, à quo id audiuit. Ita Deus dixit B. Catharina Bononiensi, quod non facile reperitur, qui ad sublimem perfectionem pertingat, quia arma ad ipsam necessaria, plus satis negliguntur, præsertim in ferendis aduersis.

158. Quinto, ob vitam mutatam in melius & continuatam excitatæ persecutiones, sunt signum Diuinæ prædestinationis; si in tali viuendi ratione vita iusti finiatur. Iustus tribulatio, inquit B. Laurentius Iustinianus, amoris indicium, futura beatitudinis præsagium, & prædestinationis testimonium est. Fundatur hæc doctrina in promissione Christi Domini, eam disertis verbis tradentis: Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est Regnum celorum. Et alias: Vos estis qui permansistis mecum in tribulationibus meis, & ego dispono vobis, sicut disposui mihi Pater meus Regnum, ut edatis & bibatis super mensam meam in regno meo, & sedetis super thronos, iudicantes duodecim tribus Israël. Merito ergo S. Chrysostomus spectatis ingentibus bonis quæ persecutiones imperfectorum tribulatis pariunt, dixit: Fieri non potest, ut bonus vir quidquam mali patiatur.

159. Sexto, Omnes persecutiones & aduersitates, quæ te invadent (si vitam mutaveris in melius) erunt triplices: Verborum, factorum, fugarum, nam fortè perstringent te seculares verbis aculeatis & irrisoriis, deprimente aliqui, sua contra te ferendo iudicia non fauentia, de tuâ doctrinâ, virtute, prudentiâ, & aliis talentis, & dytoli declinabunt à conuersatione tuâ, & te fugient. Aliud timere non poteris. His persecutionibus oppone Dominum Deum tuum, qui pro te nominatim, antequam natus esses, obtulit Patri æterno in æternitate, maiora mala pro te toleranda, & sanguinem ac animam suam pro te dandam, cum iactura rerum maiorum, quàm sint hæc, quas timendo vel desiderando, abhorres à crucibus, & humanis respectibus laboras.

Pone ergo in vnâ staterâ, quicquid Christus Dominus pro te fecit, & pro te perdidit, & pro te passus est, in altera verò, omnes cruces, quas times vel pateris, & omnia favorabilia, quæ desideras cum damno perfectionis tuæ, & agnosces, te nec crucem vllam, nec vllam personam debere metueri, vbi agitur de perfectione tuâ & negotio Christi tui, cuius negotium est, perfectio tua, profectus in virtute tuus, victoria tui, neglectus humanorum respectuum, fuga omnium imperfectionum, & sociorum te in perfectione acquirendâ impediunt: pro his enim omnibus Christus mortuus est, ut te daret tum his, tum aliis virtutibus, quæ sunt longè bona maiora quàm illa, ob quæ vel imperfectè viuas, vel viuere perfectè non audes, ne

de casto
connub.
c. 6. col. 2.

Marth. 5.
10.

Luc. 22.
28.

h. 52. ad
pop.

159.

offendas alios, non curans interim stultè Deum causâ illorum offendere, & quidem illum Deû, à quo tot bona naturæ & gratiæ accepisti, & plura adhuc accipere potes, & qui te iudicabit severissimè, ob istos humanos respectus, & auersionem ab exacto studio virtutum, & vitæ sanctæ exercitationibus, & ob socordiam & negligentiam in serio profectu virtutum, longè minore quàm fuerit hæcenus profectus tuus in studiis, vel in aliarum rerum acquisitâ notitiâ, aut in diligentia & expeditione aliorum negotiorum humanorum, & occupationum non spiritualium.

160. Præuidēs itaque futuras persecutiones, quas, teste Apostolo, omnes pie vivere volentes pati necesse est, infige cordi tuo profundè, nunquam delendum illud monitum, quod quidam Sanctorum dedit Sancto Ioanni Climaco, ab eo relatum: Affige in anima ligno (quam crucem dicimus) iuncudem, videlicet mentem, & per alternos maledictum ictus & crepitus, percussa ludibriis & maledictis irrisionibusq; lacecita, iniuriis affecta, infracta & in nullo læsa seu dissoluta perseverans, tota ienis & plana immobilisq; persistat. Irisiones horû singulis vt

161. h. 1. 4. ad pop. aquam viuam bibe. Nam si viuimus in nequitia, inquit S. Chrysostomus, licet sit nemo qui detrahat, omnium miserrimi sumus: Si verò virtutem exerceamus, licet totus terrarum orbis maledicat, tunc sumus omnium beatissimi. & omnes saluari volentes attrahemus. Non enim improborum detractionem, sed vitæ virtutem insuebuntur. Etenim omni tubâ clarior est per opera demonstratio, & ipsa luce mundior est, & illustrior vitæ puritas, licet innumeri sint calumniantes &c. sue verò fuerint & aliqui calumniantes, ne turberis idcirco, neque quod te palam afficiant contumeliâ, respicias, sed eorum discute conscientiam, & eos inuenies te plausibus prosequentes & admiratione. Aspice quomodò Nabuchodonosor pueros laudat, licet inimicus esset & hostis: sed postquam vidit generose stantes, predicat & coronat, propter nil aliud quidem, nisi quia sese contempserunt, & Dei legem audierant. Diabolus enim cum se viderit nihil expedientem, mox desistit veritus, ne nobis maiorum causa coronarum efficiatur. Quod si & homines decipiantur, à Deo laudem habebis, & maiorem admirationem. Ne doleas itaque, nec concidas animo, quoniam & Apostoli, his quidem erant odor mortis, his autem odor vitæ. Fulgeas igitur vitâ, nec calumniantium villam geras curam. Ad hoc iuuabit te illa præmonitio data à Sanctissimâ Virgine Maria S. Brigittæ de dæmone suggesturo tibi, volenti vivere, melius quàm antea vixeris: Deridere ab omnibus, si te nimis humiliabis & submitres.

Denique in aduersitatibus & contradictionibus habebis consolatorem, protectorem, & remuneratorem Deum, sicut promisit Spiritus sanctus per David: Abscondes eos in abscondito vultus Dei, à conturbatione hominum, proteges eos in tabernaculo tuo à contradictione linguarum. Putas, inquit S. Augustinus, est quisquam ita felix in hoc mundo, vt cum ceperit audire opprobria hominum à

quibus audit opprobria, intret in vultum Dei cum conscientia sua: Intrat planè, sed si habet cum quo intret, id est si non sit onerosa ipsa conscientia, si non ipsi faciat sarcinam grandem ad angustam ianuam. Eslo domus eius, & erit domus tua; habitet in te, & tu habitabis in eo. Si enim exceperis in hoc seculo in corde tuo, ille post hoc seculum excipiet te vultu suo &c. Sed interim cum peregrinantur in hoc seculo, quia multas patiuntur linguas contradicentes, qui tibi seruiunt, quid eis facis? Proteges eos in tabernaculo tuo. Quod est tabernaculum? Ecclesia huius temporis: tabernaculum id est dicitur, quia adhuc in terrâ peregrinatur. Tabernaculum enim habitaculum est militum in expeditione positum. Pugna in expeditione peregrinus, vt saluus factus in tabernaculo, gloriosus recipiaris in domum. Erit enim in celo domus tua æterna, si modò penè in hoc tabernaculo vixeris. Ergo in hoc tabernaculo proteges eos à contradictione linguarum. Sed quamuis non proteget, parum refert. Nam, vt idem conc. 118. monet alibi, Si amatores seculi non curant repre- Psal. 31. henses veraces, vt sint formosi fallaces; nos in his rebus, in quibus placemus Sapientiæ Dei, non debemus curare irrisores iniustos, non habentes oculos, vnde videat, quod amamus. Hos vehementer damnat in Religiosis coram S. Catharina Senensi Deo Pater, his verbis: Isti facti sunt arma diaboli & cum satore suo venenose corrumpunt intus & extra. Ipsi promiserunt ordinem obseruare, sed in facto, miserabili modo transgrediuntur ordinem, sicut veluti lupi rapaces insurgunt & persequuntur bonos & humiles, qui ordinem (hoc est regulas) conantur obseruare, faciendo super eos trufas atque derisiones, existimantes ex his derisionibus, quibus obseruatores Ordinis ita persequantur, suam propriam cooperuisse miseram vitam, sed ex hoc apertius ipsi patefaciunt illam, & idè tot inconuenientia in sanctis Religionibus occurrunt.

CAPVT DECIMUM TERTIVM.

Ad executionem bonorum propositorum, que Meditationes conducunt in Octidiana Recollectione, & in quo situs sit fructus Exercitiorum, & omnium meditationum aliarum.

164. PROderit plurimùm ad stabiliendâ bona proposita (circa res difficiliore) quæ in hac Collectione facies, extra tempora Meditationum, sedendo vel ambulando in cubiculo, roborate ea consideratione suavi Motuorum, quæ S. Pater attulit in modo posteriore benè eligendi in secunda hebdomada.

In Meditatione Fundamenti & finis, item de Regno Christi, & de duobus vexillis, & de tribus hominum classibus, oportet benè se fundare, & intimè menti imprimere ea, quæ S. P. N. Ignatius in illis expressit. Sunt enim (vt ita dicam) essentielles Meditationes, à quarum profunda penetratione pendet fructus Collectio-

nis,

nis, uti & à Meditationibus de illis Christi patientis mysteriis, quæ tractant de Christo illatis iniuriis per falsas accusationes, per ludibria, per eius contemptum, per eius condemnationem, & omnimodam malam tractationem, præsertim à Superioribus & Magistratibus & Principibus populi. Per hæc enim exempla bene peccata, dulcescunt ex cruce, contemptus, & excusationes, condemnationes, & his similia, ob quæ imperfectis amara videtur præsens vita.

164. Fructus Exercitiorum omnium, uti & quotidianarum meditationum præcipuus, in his rebus consistit, partim faciendis, partim vitandis iuxta illud Psalmi: *Declina à malo, & fac bonum.*

I. Nunquam deinceps deliberare peccare.

II. Raro peccare etiam indeliberate.

III. Nunquam peccare in rebus ad diuinum cultum immediatum spectantibus.

IV. Nunquam incidere in peccata parua periculosa, per quæ facilis est progressio ad grauiiores lapsus. Talia sunt negligentia in cogitationibus impuris repellendis, aspectus feminarum, imaginum turpium.

V. Nullam regulam, si religiosus es, transgredi.

VI. De rebus spiritualibus, vel saltem religiosore dignis, semper colloqui.

VII. Fugere conuersationem cum iis, qui sunt causa viuendi laxius. Hæc tamen fuga debet esse prudens & non furiosa, nec manifestum contemptum alterius præferens; sed dextrè declinandi sunt tales, adhibito etiam Superioris auxilio, si aliter non poteris te à talibus te prestantibus extricare.

VIII. Opera ordinaria quotidiana facere diligenter.

IX. A clamoribus & cachinnis & iocis irreligiosis perpetuo cauere.

X. Conuersari cum magis spiritualibus.

XI. De nulla re conqueri.

XII. Nullius mores censurare, sed bene interpretari omnia.

XIII. Omnia, quæ Superior iniungit, sine ulla excusatione exequi.

XIV. Nullum officium vel gradum eligere aut optare, sed prout sancta obedientia disponet.

XV. Non querere speciosa & promotiones ad altiora.

XVI. Post Communionem diu, saltem per mediam horam, cum Christo Domino colloqui, & postea spirituali lectioni saltem per horam vacare.

XVII. Extra lectionem vel studium intercedentia interualla temporis expendere in cogitatione de Deo & piis affectibus.

XVIII. Opera singula Deo offerre, & procurare, ut omnia quæ facis, sint meritoria, idque non ob tuum commodum spirituale, sed ob Dei gustum & gloriam.

XIX. Amare, & optare, & pati omnes aduersitates patienter, libenter, hilariter.

XX. Dare operam, ut opera tua correspondant cognitioni quam tibi Deus dabit de modo illa peragendi.

XXI. Sæpe renouare memoriam rerum æternarum, ut ad illas omnia tua dirigas, non ad humanos applausus vel gratiam hominum.

XXII. Ita saltem curare progressum in virtutibus, sicut curas alia tuo corpori necessaria.

XXIII. Semper niti ad perfectiora & Deo magis grata, & amoris proprio magis insipida.

XXIV. Ob humanos respectus nil mali facere, nil boni omittere.

XXV. Sæpe se reflectere in operibus, ut singula sic facias, quomodo eadem faceret aliquis sanctus cui afficeris.

Altera pars fructuum ex meditationibus decerpendorum sita est in hoc, ut sequentes defectus Religiosorum, spiritu religioso destitutorum vitentur.

I. Querere occupationes honorificas.

II. Querere mansionem in locis commodis, vrbibus & cubiculis talibus.

III. Velle sua munia obire in locis honorificis & frequentibus.

IV. Detrectare occupationes minus honorificas, & loca incelebrata & minus comoda.

V. Gradus altos expetere, & affligi si eos non assequaris.

VI. Preferre eorum domesticorum gratiam, à quibus promoueri possis ad honorifica & defendi.

VII. Conuersari cum talibus, eundem ob finem occultè intentum, vel saltem apprehensum.

VIII. Fugere conuersationem cum personis minus speciosis & vilibus, & deuotis, ac spiritualiter viuentibus.

IX. Conuersari libenter cum personis minus spiritualibus, sed iuxta mundanum iudicium celebribus, & honoratis, & potentibus, idque ob humanum aliquem finem.

X. Visitare frequenter eos, à quibus promoueri possis, & quidem hoc fine, ut promouearis.

XI. In non necessariis confabulationibus tempus extrahere, præsertim cum iis, quorum fauor prodesse potest, ad aliqua iudicio mundi speciosa.

XII. Querere patronos ad impetrandum operata, non necessaria.

XIII. Conqueri de Superiorum Ordinationibus circa se & circa suos amicos, non ad suum gustum factis.

XIV. Commodiora omnia in victu, vestitu, habitatione querere, & labores subterfugere.

XV. Fre-

XV. Frequenter de domo exire sine necessitate, tantum ad vitandum tedium, & laborem occupationum bonarum.

XVI. In recreationibus nil spirituale proficere, sed iocis, & clamoribus, & cachinnis, etiam per Ethnicos Philosophos damnatis, eas inquinare.

XVII. Recreationes querere nimias, idque non ob veram necessitatem, sed ob sensualitatem, & inclinationem ad otium & ad fugam laborum.

XVIII. Somno plus quam sit opus indulgere.

XIX. Tempus male expendere.

XX. Carpere vel irridere alios.

XXI. Aliena dicta vel facta vel intentiones censurare, & sinistre interpretari, mente & voce illis detrahere.

XXII. Contendere cum aliis.

XXIII. Exprobrare alteri aliquid contra se dictum alibi, vel factum.

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

Qua in re transigendum tempus illud quod intercedit inter horas Meditationis, tempore Oculidiane Recollectionis.

Quæritur, quomodo tempus transigendum est (tempore Exercitiorum) quod intercedit inter horas 4. Meditationum diurnarum?

164. *Respondeo.* Ultimo quadrante horæ ante inchoandam Meditationem, præparanda sunt Puncta meditanda. Absoluta Meditatione, iuxta quintam Additionem, dispiciendum quomodo successerit Meditatio &c. quod breviori tempore quam 4. horæ pargi fieri potest & solet ab iis, qui non sunt tirones. Hac re peractâ, annotanda sunt scripto (iuxta S. Xaverij consilium) practica quædam veritates in Meditatione perceptæ, per quas te sensisti impelli ad fugam alicuius defectus, vel ad melius operandum. Ut autem notes nuda propòita v. g. hoc modo: *Servabo silentium. Non otiorabor.* labor inutilis est: quis enim dubitat, etiam imperfectissimos quosque habere voluntatem hæc vitandi? Et talium rerum postea lectio non excitat hominem ad fugam vitiorum, & exercitium virtutum, ut facit Lectio luminum seu veritatum divinitus in Meditatione immixtarum, per quæ te sensisti accendi. Tales veritates, & lumina leguntur annotata à P. Fabro in eius libro M.S. & in vitâ eius; & à P. Balthasare Alvarez in eius vitâ editâ à P. Ludovico de Ponte pag. 18. 23. 28. 31. 34. 62. 71. fin. 72. fin. 83. 168. 280. 288. 295. 456. 460. 461. Porro pro nostræ Societatis personis addo, ut hac scriptione finitâ, ante omnia accuratissime legatur liber Exercitiorum S.P.N. Ignatij Iensis, cum quadam singulorum verborum pon-

deratione, & reflexione. In singulis enim verbis est (ut ita dicam) mysterium: singula Exercitiorum verba sunt, tanquam piper, ad speciem communia & obvia, sed si frangas & veluti masticas piâ ponderatione, suppeditant magnâ acrimoniam, & ignem quendam ingerunt vigorem, ad res in Divino obsequio præclare gerendas, & generosæ, & sunt omnia plena magnis thesauris spiritualium doctrinarum. Lectio autem libri Exercitiorum sic inchoanda est & continuanda: Prædie Exercitiorum legantur accuratè 20. Annotationes ipso initio positæ: Item Additiones decem, quæ sunt immediatè positæ ante secundam hebdomadam: Item primum Exercitium de peccatis, in quo S. Pater tradit modum occupandi tres potentias in meditando. Hac tria prædie Exercitiorum accuratè legantur, & Vesperti puncta Fundamenti seu Principij de fine ob quem creati sumus, in cuius finis consideratione sex horas Meditationum soleo suadere: quia à penetratione Finis nostri, & finis proprii Societatis (pro quo duæ ultimæ horæ primæ, secundæ diei Collectionis sufficiet) maximè pendet fructus Exercitiorum, vi & à Meditationibus de Regno Christi, de duobus Vexillis, & de tribus hominum classibus.

Primo die Exercitiorum, & diebus sequentibus manè, lege Regulas ad motus animæ discernendos, & postea alias ad pleniorum spirituum discretionem. Sed ita eas lege, ut quodammodò memoria retineas singularum summam, Nam innumera occasiones accidunt, in quibus scrupulis perturbantur nostri multi, præsertim iuvenes, quia non habent menti & memoriæ impressas doctrinas in Regulis illis traditas.

Post benè ponderatas has Regulas, lege alias de Scrupulis, tum illas de vitiis rectè temperando, tum totum discursum S. Patris de Electione & reformatione statuum in secunda hebdomada. His perlectis, relege ea quæ tradit de Examinibus, Confessione &c. in prima hebdomadâ: Et sic deinceps. Ex hac lectione duplex erit utilitas: Primò, tua propria, quia inde discies, quomodo dæmonis tentationibus resistere debeas, & alios iuvare. Secundò, acquies notitiam Exercitiorum necessariam ad ea suo tempore aliis tradenda. Siquidem hac in re nos voluit S.P. Noster esse peritissimos 4. par. Constit. c. 8. §. 5. His perlectis, lege cum aliquâ reflexione Regulas tuas proprias, scilicet Scholasticorum, si studes, vel Professoris, si doces &c. & propone vitare vitanda, & facere facienda, non omittere omiſſa antea.

Quod si senties tedium aliquod in continuatione huius lectionis, interſere lectionem Thomæ de Kempis de imitatione Christi, & in eâ illa capita felige, quæ serviant ad excitandum contemptum tui, & mundi, & iudiciorum humanorum, & amorem crucis.

Legi etiam potest aliqua nostrorum Sanctorum

tum vita, sed non historia res eius gestas continens, sed illa tantum pars, quæ de solis virtutibus tractat, uti est liber sextus vitæ S. Xaverij, & quintus S. Ignatii apud Ribadeneyram, tertius apud Maffei. Alios libros post Exercitia legere poteris, sed tempore Exercitiorum hos tantum qui te instruant pro cursu vitæ spiritualis, iuxta doctrinas S. Patris peragendo, & qui voluntatem tuam accendant ad sanctè vivendum in Societate. Proderit etiam (ne caput fatigēs diuturniore lectione) sedendo, vel deambulando potius, tecum veluti colloqui familiariter hoc vel simili modo, cum summa simplicitate & candore: *Eia anima mea: Ego nunc facio Exercitia, quæ S. P. Noster instituit, ut per ea ad sanctitatem excitemur. & post ea, ut sanctè vivamus, & non erubescamus Evangelicam perfectionem: Quid ergo debes facere: quid debes emendare: quid persequi? Domine Iesu adiuva me, vellem esse bonus, & totus tuus; ô Beatissima Virgo ora pro me; ô Sancte Angele custos succurre mihi. Qualis debet deinceps esse mea ad meditationem præparatio? qualis meditatio? qualis recreatio? cum quibus conversatio?* Hæc non simul omnia extra Meditationis tempus examina & scrutare, sed vno die unam occupationem tuam, altero die alteram. Ita sine tædio cum fructu totum tempus transiges.

Exercitiorum fine instante, annota præcipuos fructus in scripto, confer de eis cum Superiore, & emenda si quæ in te emendanda sunt &c. Nā cum Patre Spirituali dante Exercitia, tempore Exercitiorum ages, dum te visitabit more solito,

CAPUT DECIMUM QUINTUM

De veritatibus quibusdam suaviter cogitandis extra tempus Meditationum in octidua Recollectione, & aliis temporibus.

Praterea quando lectione & meditatione vel lectione senseris fatigatum caput, sedendo vel ambulando, suaviter repræsentanti tuæ inscriptas veritates, non discurrendo circa illas (nisi Dominus suavi suo impulsu ad hoc te excitaverit) sed per modum simplicis apprehensionis & reminiscentiæ, illas veluti aspiciendo, ac si illas legeres in aliquo palatio scriptas sub aliquo emblemate.

166. *Primo*, Pluris faciendus est Deus, quàm homo. Cur ergo ob respectum huius, illum offendis? Cur non magis Dei gratiam & promotionem prenas & amicitiam, quàm talis & talis, qui tibi suppeditat pro purgatorij pœnis quotidianam materiam?

167. *Secundo*, Proditurus in conspectum hominum, non maculas faciem data opera, sed si casu aliquo sit maculata, statim abluis: cur ergo animam deliberatè peccando maculas, & sic oculis Dei & Sanctorum te aspiciendum offers,

& diu ita factus in oculis Dei permanses? *Tertio*, Quoduis peccatum veniale est facinus 168. quàm sordes quævis & spurcitia humanæ, nulla excepta. Cur ergo tam sæpe animam reddis in oculis Dei sordidam & færentem? Valdè enim færentem reddit animam quoduis veniale peccatum, ut ait S. Macarius Aegyptius, & Dens hom. 1. ipse hoc ipsum ostendit P. Ludovico de Ponte visione quadam admirabili, quæ legitur in eius vita, adeo ut visus sit Deus manu tegere nares suas, ne perciperet færentem ex peccatis venialibus prodeuntem.

Quocirca S. Philippus Neri propriis natus percipiebat tetrum færentem etiam ex peccatis venialibus quibusdam suorum filiorum spiritualium. Nec mirum. Peccata enim venialia vocantur horrenda scabies, & pustule & sanies, & sordes à Sanctis, quæ sanè sunt res fætidæ, nec possunt benè olere, nisi fortè porcis.

Sanè S. Chrysost. linguam detrahoriam, cænum ait, profundere, & os cloacæ, latrinæ os redidere, immò qualibet latrina abominabiliorem. Et alio in loco: Detractionem, stercus, appellat. Et S. Albertus, peccati cænum. Hinc Archangelus, qui S. Franciscæ Romanæ à Deo fuit datus, ut ei perpetuò omni tempore assisteret, diu noctuque, cum aliquis coram illa aliquem defectum, etiam venialem, committebat, veluti erubescens, manibus faciem tegebat: ut scribitur in vita S. Franciscæ secunda, nuper Romæ impressa. Quādo verò ipsa, ob multa negotia & difficultates quæ occurrerant domi, vel ob tædium, quod concipiebat propter visitationes aliorum, committebat aliquam parvam imperfectionem vel defectum, subito Archangelus abscondebatur, nec se ei ostendebat, donec ipsa cum profunda humilitate peteret veniam à Domino, & faceret propositum cavendi similem defectum. Et ita Archangelus se abscondebatur, donec ipsa perfecta resignatione, in Divinum beneplacitum, se disponebat ad ferendam æquo animo curam domus suæ, & vitandum tædium in cura illius perpetuò: etiam si Deus illam vellet ita fatigari in curis domesticis usque ad diem iudicii. Sic Deus voluit eam esse sine fastidio, quod habebat in curis domus, & in multis conversationibus, ut se spoliaret nimia anxietate, à qua ad solitudinem & secessum trahebatur. P. Ludovico de Ponte cum in visione Deus ostendisset fæditatem peccatorum venialium, etiam videndum ei se præbuit, obtutantem nares suas, ne færentem ex eis prodeuntem odoratu perciperet, ut scribitur in eius vita MS.

Quarto, Si Superior adesset in aliquo loco, et si eum non videres, sed adesse tantum certò crederes, non auderes quicquam facere quod ei displiceret: Cur ergo id audes, certò fide Divinā credens, Deum tibi adesse, te intruere, & nolle ut illa facias quæ ipse vetuit?

Quinto, Si certò crederes te post unum peccatū deli-

R r

deli-

Aug. f. 41.
de sanctis.
& l. 50.
hh. h. 50.
cap. 3.
Caf. h. 8.
Chr. h. 6.
ad pop.
Baf. in c. 4.
Hai. Gr.
hom. 30.
in Euang.
& in c. 5.
Cant.
Chr. h.
44. in 1.
Cor. mor.
hom. 3. ad
pop.
Alt. h. de
æcono-
mo.
l. c. 14.
vit.

169.

171.

deliberatè cōmissum, vel post multa indeliberata quotidie à te sine scrupulo magno committi solita, ob illa in publico foro, spectante totà Ciuitate, à carnifice virgis cædendum, omnino abstinere ab illis. Cur ergo non abstinere, certò credens ea in purgatorio puniri, grauioribus suppliciis, quàm sint virgæ, & credens spectantis Dei & Sanctorum oculos, magis esse vitandos quàm ciuium?

172. *Sextò*, Si certò putares, te conuersando vel semel cum aliquo, qui tibi est occasio vel offendendi Deum, vel non viuendi sanctè & perfectè, te, inquam, ex tali vel momentanea conuersatione contracturum morbum alicum, vel pestilentiam, tanquam à facie colubri fugeres eius conuersationem. Cum autem peccata ex illa conuersatione à te committi solita, & impedimenta tuæ perfectionis, maiora sint mala, quàm morbus alicus, imò omnes prorsus alij morbi, & mors ipsa, imò, vt Sancti docent, quàm pœnæ inferni; cur ab illa conuersatione te non subtrahis, etiam si deberes talem locum offendere?

Septimò, Nonne anima & Dei, & tuo, & omnium aliorum iudicio, magis curanda est, quàm corpus? Cur ergo non ita sollicitè quæris ea quæ profunt animæ (vti sunt merita, gratia apud Deum, profectus magnus in virtutibus) vti quæris & optas corpori tuo vellem quàm optimam, cubiculum maximè commodum, cibum lapidum, & potum meliorem? *Nonne anima plus est quàm esca*: dixit Iudex tuus futurus. Cur ergo animam lædis ob escam, & Iudicem tuum offendis? *Inordinata certè*, inquit S. Bern. atque irrationalis misericordia est, sterilis & infructuosa carnis, (qua iuxta Domini Verbum non prodest quicquam; & secundum Apostolum, regnum Dei non possidebit) adimplendis inuigilare desideris, & de anima cura sapientis saluberrimum non curare consilium, admonentis atque dicentis: Misere anima tua, placens Deo. Bona misericordia miseri anima tua, nec potest non mereri misericordiam quæ fit vt placeas Deo.

174. *Octauò* Deus tibi magis est necessarius & utilior, quàm vllus hominum, & te in omnibus rebus temporalibus quas appetis, magis per se solum iuuare potest, quàm vllus hominum. Cur ergo non ita quæris Dei gratiam & fauorem, vti quæris variis industriis fauorem & promotionem hominum, sapè etiam cum offensa Dei, & remorsu conscientiae?

175. *Nonò*, Minutus gradus gloriæ in cælo, res est melior & præstantior quàm vllum beneficium, quod posses sperare ab vllò. Cur ergo omittis quædam Exercitia & opera virtutum, quæ posses & priuatim & publicè facere, & plurimam gloriam mereretur apud Deum faciendos; sed ea omittis, vel ne videaris, vel ne talem vel talem offendas, aut ei displiceas cui hac ratione displicendo, & te vincendo, summopere Deo placeas, eumque exhilarares?

Decimò, Deus & Sancti in diuino lumine, vident omnia quæ dicis, & facis, & omittis, atque cogitas, & plures sunt quàm illi, qui te & tua exteriora vident. Si ergo quædam omittis facere, vel dicere, ob id tantum: Quid dicerent de me isti, si hoc facerem vel dicerem? An non peius est, quòd Deus & Sancti dicant de te res maioris momenti, & plures à te faciendas, dum te vident ob respectum humanum erubescere Euangelium, vt ait Apostolus, & erubescere virtutum actiones, à Deo, & Sanctis in te expectatas, & te pudere vitæ sanctæ, quæ te faceret valde gloriosum in cælo?

Vndecimò, Profectus in sanctitate, qui per virtutes fit, res est præstantior, incundior & utilior, Dei & omnium etiam Ethnicorum iudicio, quàm profectus in studiis vel opificiis: Cur ergo non es æquè saltem sollicitus de profectu in virtutibus quotidianis, sicut es sollicitus de profectu quotidiano in studiis, vel alia tua occupatione? Cur non tam diligenter adhibes media ad profectum in virtutibus, sicut adhibes ad alia, cum tamè deberes magis illi curare quàm alia?

Duodecimò, Si nunc resurgeret à mortuis similes tui Religiosi, vel alij, certò credis non vitaturos ea, & eos, quæ & quos tu non vitas? Cur ergo nunc non facis ea quæ resuscitati faceretur? quæ tu ipse faceres, si fores vnus ex resuscitatis?

Decimotertio, In hora mortis vltima, omnes etiam improbi (nisi sint à Deo indurati & reprobati) de rebus humanis & diuinis ferunt recta iudicia, & sua suorumque amicorum non benefacta & dicta, tunc sine vllò respectu condemnant, & proponunt se ea vitaturos si conualescerent. Reflecte ergo te ad tua facta & dicta illa, quæ nunc vel à propria conscientia tuâ, vel à Superioribus, vel ab aliis magis spiritualibus improbantur: suntne eorum è numero, quæ in hora mortis damnares? & dissuaderes aliis, & quæ te fecisse tunc doleres? Tempestiue ergo ea à te resecas, ne moriens, non tam voluntate quàm necessitate ab iis te abstrahas.

Decimoquarto, Damnatur meritò canis Æsopici electio, dum visus in aqua carnis vmbra, eam cupiens atripere, carnis quod in ore tenebat frustum amisit. Tu damnandus es magis, qui ob spem alicuius solatioli, vel ob metum alicuius humiliationis, vel ob gustum alicuius commodi quo frueris, omittis, vel decurtas orationem, aut alicuius virtutis exercitium, quod Dei & tuo & aliorum iudicio scis esse præstantius & plusquam carnem, respectu vmbra carnis. Erubescere imitator canis Æsopi, & illo stultior, quia moribus bonis in se tibi utilioribus, & magis necessariis, & sapius, quàm ille canis fecerit, te priuas.

Decimoquinto, Minimè gratiæ & meriti gradus qui acquiritur per quoduis opus bonum, sine vlla obligatione legis, spontaneè factum omnium Christianorum, etiam improborum, iudicio, est maius

Chrysth.
5. ad pop.
Aust. sim.
cap. 190.
Cath. Gē.
cap. 20.
24. vitæ.
Roder. l. 1.
c. 1. 2. c.
25. vitæ
num. 5.

173.

Matth. 6.
25.
Apol. ad
Ab. Gal.
col. 7.
Ioa. 6. 64.
1. Cor. 15.
20.
Ecc. 30.
24.

174.

175.

182.

184.
Rom. 5.
19.

185.

fer. 20. in
Psal. 118.
Ang. 6.
ad freres
Cath. 4.
tom. 1.
Bib. 33.

186.
Dion. c.
& 4. diu.
nom.
Aug. 1. 8.
Tun. c.
10. & 15.
c. 26. &
11. 32. &
74. in le.
187.
Amb. 1. 1.
de Sp. S.
4. & 5. l.
1. 2. Pen.
Tho. 1.
p. 9. 43.
p. 7. Ale.

matas quid omnibus lucris distillorunt mercatorum, & omnibus thesauris totius mundi simul sumptis. Sicut ergo mercator, & quiuis alius secularis, si sciret se assecuturum saltem unum millionem auri, quouis opere pio supererogationis, perpetuo se impenderet talibus operibus, sine villo aliorum, qui id improbarent, vel irriderent, respectu; cur tu idem non facis, ut congreges lucra spiritalia & thesauros meritorum, cum credas eos esse maiores omnibus huius vitæ thesauris?

182. *Decimosexto*, Fidelis & honestus & æquitatis amans miles, non ægrè fert, si in bello non tractetur à commilitonibus meliùs & commodiùs, quàm supremus Exercituum Dux & Imperator: & si sit occasio, & videat suum Ducem id expectare, pro eius amore pluribus se subicit incommodis, quàm patiatur Dux ipse. Cum ergo miles Christi Iesu sis, ut ait Apostolus, cur ægrè fers dum malè tractaris, & pateris aliqua in hac vitâ, quæ est militia quædam?

184. *Decimosextimo*, Æquum est, ut ait Apostolus, nunc saltem ita te exhibere membra tua seruire iustitia in sanctificationem: sicut (olim fortè) exhibuisti seruire immunditie & iniquitati ad iniquitatem. Vel si benè vixisti, æquum est, ut tu tam diligenter seruias Deo, sicut dominis suis seruunt eorum famuli, immò sicut seruunt diabolo, & sicut tu fortassis olim ei seruisti, seruisti Deo hoc modo: & cur non?

185. *Decimooctauo*, Species quadam negationis Christi est, Euangelij perfectionem sponte promissam, non sectari, eique contraria facere. Qui Euangelij præcepta audit, & non facit, inquit S. Ambrosius, negat Christum: & si verbo fateatur, operibus negat. Simile quid de Religiosis asserit S. Augustinus, vel S. Casarius (vtrique enim adscribitur hic sermo) Ego hodie qui videor esse Monachus, si ruperò propositum meum, Christum esse negauit. Et si in pace Christum nego, in persecutione quid facerem? Si dum non torqueor, non exutor, denego: si torquerer & exurerer, quid facerem? Monacho quid ieiunium (vel silentium, vel colloquia pia, vel conuersationem cum melioribus) fugis, putas ignem effugere?

186. *Decimonono*, Qui vel ob humanos respectus, vel ob aliquod solatiolum aut commodum suum, omittit aliquod opus bonum supererogationis, facit iacturam quandam ipsius Dei, non quidem talem qualem adfert peccatum mortale, excludens ex anima Deum, sed maiorem impediens ipsius Deitatis acquisitionem. Siquidem dum augetur gratia in iusto, ipsa Dei substantia magis vnitur anime, quàm antea, tanquam sponsa sibi tunc cariori, vii & SS. Patres & meliores docent Theologi. Ideò sancti Patres & S. Leo tres Græci, per incrementum gratiæ dicunt iustos magis Deificari: quia ipsa substantia sanctissimæ Trinitatis (si per impossibile nec in cælo esset, nec extra iustum) poneretur intimè, reali-

ter, & substantialiter in anima iusti, dum ei gratia sanctificans infunditur, ob bonum vsum Sacramenti alicuius, vel aliud opus supernaturale. Quanta ergo est cecitas & imprudentia, omittere acquisitionem Dei maiorem, ob rem frivolum, aut ob boni operis omissionem? Nonne Dei substantia infinites tibi est utilior, & magis necessaria, quàm omnia bona & solatia creata? Erubescere contemptor Dei, Deo anteponeas solatiolum tuum, quod tibi & in hac & in altera vita valde nocebit.

CAPVT DECIMVM SEXTVM.

Describitur homo pie renouatus, & imitandus proponitur, in Octidvana Recollectione & ante ac post illam.

188. **Q**uoniam verò finis meditationum, est renouatio nostri, præcipue interna, sed ex qua sequitur etiam renouatio exterioris hominis, præstat videre quomodo describat B. Laurus Iust. renouatam Sponsam Verbi: Fundamentum, inquit, totius exterioris hominis, mentis est qualitas, non aliter foris conuersatur homo, quàm intus maneat. Nam si circumspiciat sit mens apud se, cuncta exteriora ordinatè disponit: si verò lubrica, & absque rationis iudicio sola præcepta ducitur voluntate, latere non valet. Negotia namq, exteriora & sermo incoëptus, improvide anime testimonia sunt. Proinde Sponsa Verbo placere concupiscens, omnè sua mentis statum sapientia regulis cõponit & ordinat. Hinc est, quod ipsius verba prudentiam sapiant, & ratione fundata sint. Nil ex eius oratione murmurantis, nil fraudis, nil elationis egreditur. Pauca, proficua, salubra, condita sunt illius eloquia, ita ut penè irreprehensibilia sint. Opera quoque eius lance aquitatis, & consideratione virtutis sunt facta, singularitatis nota fugit, præcipationem deuitat, mores incoëptos non sequitur, & sic conuersari satagit, ut nemini noceat, nulli onerosa nulliq, odiosa sit. Vnde fit, ut vniuersis amabilis reddatur, omnibus cara, & cunctis beneuola, atq, ipsius vitæ proponatur ad imitationis exemplum. Ita namq, spiritalia operatur Exercitia, non ut propriam adipiscatur gloriam, aut humanos capiet fauores, sed pro honore Dei; pro amore Sponsi & pro edificatione proximi. Proinde tam ardentèr prudenterq, Dei in se sedula est custodire imaginem. Agnoscit quidèr rationalem se esse, & per hoc Verbi gerere similitudinem, sedem esse Sapientia, & veritatis illustrari lumine &c. Quò anima in amore Sponsi seruentior est, eò se minùs diligit propter se, tota se diligit in Sponso, munda se seruat Sponso, Dilecti honorem zelat: & quicquid Verbi potest deformare imaginem, vehemènter abhorret &c. Proinde quæ legitima est Sponsa, & quæ non didicit, sed gustauit in vero sensu, & in suorum precordiis desideriorum, quàm suavis est Dominus, quàm dulcis Amor, quàm castus amplexus, quàm mellissimum est Verbi connubium, incessanter elaborat, qualiter Trinitatis in se imaginem valeat reformare, incontaminatam tenere, & absque macula custodire. Hinc est, quod tam sedulo tamque ardentèr spiritalibus intendit

exercitiis &c. eterna meditatur. ut transiuntia fugiat, cordis sudet munditia, innocentie candorem sectatur, conscientie paci inuigilat, puritatem seruat, seruiorem nutrit, elevationi mentis inuitur, omniq. peccato reluctari contendit. ut puram in se Dei custodiat imaginem, & incontaminatam se tribuat illi, cuius est. Talibus enim exercitiis mentis reformatur claritas, Verbi fulget imago, & interioris hominis apparet gloria. Ibi libenter declinat Verbum, ubi suam intuetur similitudinem.

Daigitur operam, ut imago animae tuae, & omnes actiones, sensuum ac membrorum corporis tui, sint quā in simillimae Verbo Incarnato, ut libenter in te habiter, tanquam in pulcherrimo opere manuum suarum, & suauissimo fructu meritorum suorum. Quod ut assequaris, coneris habere in te illas virtutes, inter alias, quae magni habentur a Domino in S. Gertrude Virgine Ordinis S. Benedicti. De qua cum quendam admirans dixisset: Quid o Deus Amor in hac (Gertrude) perpendis, quod tanti facias illam in te ipso, erga quam etiam adeo suauiter apposuisti cor tuum? Respondit Dominus: Pietas mea gratuita ad hoc me cogit, quae in animā eius singulari dono continet persistit, in quibus praecipue delector, quinque virtutes. Habet enim in se puritatem, ex continua gratie meae infusione; habet humilitatem, ob multiplicem donorum meorum magnitudinem. Quāto enim ego operor in illa maiora, tanō se ad ima humilitatis per infirmitatis suae cognitionem deprimit. Habet praeterea veram benignitatem, quā omnium salutem, idque ad meam laudem desiderat. Habet denique veram fidelitatem, utpote omnia bona sua ad laudem meam integro corde, in salutem vniuersitatis hominum generalem communicans. (scilicet manifestans Dei dona extraordinaria & valde magna: quod tamen ne imiteris suadeo, dum es in hoc statu tepiditatis, illa enim sancta & feruentissima non proprio vel vanae gloriae instinctu, sed expressō Dei monitu, id faciebat: ut patet ex eius vita, idque Christus Dominus probauit l. 2. c. 10. & lib. 3. c. 6. 4. & l. 4. c. 56. & l. 5. c. 35. & 36. praefertim l. 1. c. 5. & 16. Infusionum Diuinā pietatis). Postremo veram possidet Charitatem, quia toto me amat corde, totā animā, totiq. viribus, & proximum sicut seipsum propter me. Et infra paginā 25. fin. Haec, scilicet Gertrudis, pro qua tu oras, columba est mea absque selle: quippe, quae omnis delicti amaritudinem non aliter atque sellis a corde suo prouocat. Ipsa mihi lilium est electum, quod manibus meis portare affecto, suprema nāque est mihi voluptas, delicatissaq. in animā huiusmodi casta ac pura morari. Ipsa Rosa denique est mea suauiter olens. Patientia namque & in cunctis aduersis eius gratiarum actio, suauissimum mihi inferunt odorem. Ipsa praeterea mihi flos est vernans ac semper viuens, in quem respiciendo oculis meis, per quam rucundam haurio amantiam. Retinet enim ac fouet ingens in me desiderium, ac studium non solum virtutum, sed etiam vniuersae perfectionis. Postremo ipsa est cunctis oculis aulis suauisona, harmonia, quam efficiunt

omnes illae, quae adeo aequanimiter fert, aduersitates, veluti tintinnabula aurea in coronā meā suspensa. Et l. 3. ep. 190. S. Ildorus Pelusioti, S. Chrylostomi discipulus, ad Alphium Episcopum sic scribit: Ingenua anima nota sunt, a dolo abhorre, suauem, humanum forem, iustum, pudicum, ac temperantem esse indulgentem se ad inferiores demittere, lenitati & beneficentia suadere, iudicio, non gratiā & fauore superare ac decernere, aliq. his affinis. Seruils contra, contrariis affectibus subiectum esse, probamq. omnem cogitationem ex seipso expellere atque ablegare. Et alio in loco, scribens Mattyrio Presbytero, sic ait: Pietatis duplex est modus, vnus sanctissimus maximeq. diuinus (Graece cum maiori emphasi loquitur, θεῖος καὶ θεῖος) in anima: pulcherrima enim haec victima est, Deoq. inprimis grata, (ἱερόθυτος καὶ ἱερόθυτος) mentem piā habere, diuināq. praesentiae sibi speciem fingere, (Paulus l. 2. c. 10.) atque in anima delubro fixam & stabilem tenere. Alter in corporis castitate. Nam qui his duobus modis destitutus est, nec si pretiosissimos terra thesauros offerat, aut omnia ea animalia, quae legis praescripto immolabantur, adhibeat, gratiam apud Deum initurnus est.

CAPVT DECIMUM SEPTIMUM.

Descriptio boni Religiosi, proposita ad imitandum illis religiosis, immo suo modo sacerdotibus aliis, qui secesserunt ad Otidianam Recollectionem.

Cum Christus Dominus pro omnibus, etiam secularibus, dixerit: Estote perfecti sicut & Pater vester caelestis perfectus est, proderit ponderare suauiter, inter horas meditationum, ea quae Sancti scripserunt, describentes perfectos Monachos, seu Religiosos, ut ad eorum perfectionem perueniant religiosi, & alij viri spirituales. Imprimis in viciis Patrum sic in Monacho bono quibus bonus Religiosus describitur: Dixit quidam senex: vita Monachi haec est, opera, obedientia, Meditatio, ut non inducet, non obloquatur, aut non murmure. Scriptum est enim: Qui diligit Dominum, odire malum. Monachi vita haec est, non ingredi cum inuiso, neque videre oculis suis mala, neque curiosē agere, neq. scrutari, neq. audire aliena, neque manibus rapere, sed magis tribuere, neque superbia corde, neque cogitatione malignari, neque ventrem implere, sed cum discretionē omnia agere. Ecce in his est Monachus.

S. Ioannes Damascenus in vita SS. Barlaam cap. 31. & Iosaphat: Hoc verē Monastici Ordinis munus est, nunquam spirituali opere vacuum inueniri.

In viciis Patrum, dixit Abbas Hyperichius: Vita Monachi, iuxta imitationem Angelorum fiat, comburens atque consumens peccata.

Ibidem Abbas Moyses commonebat Fratres, dicens: Quatuor sunt Monacho principalia obseruanda: id est, Tacendi, seruandi mandata Dei, humiliandi semetipsum, & angustia paupertatis.

S. Ioannes Climacus, Monachus, inquit, ita virtutibus affectus est, ut esset voluptatibus alius.

Idem

189.
l. 1. 3. 4. p.
2. 3. l. u. fin.
diu. piet.

l. 1. 3. 4. p.

Idem alibi: Attendamus nobis ipsis, ne forte dum angustiam & arduam viam nos pergere asserimus. latam & spatiosam teneamus, nosq; ipsos educamus. Angustiam tibi viam indicabit ventris afflictio, panis inedia, ignominia salubre & purgantium poculum, subannationes, irrationes, ludibria, abscissiones propriarum voluntatum, offensionum tolerantia, contemptus nostri, murmurationis tolerantia, vim sibi in tolerando contumelias inferre, iniurias fortiter perpeti, detrahentibus non indignari, contemnentibus te non succensere, condemnantibus humilitatem exhibere. Beati qui praedictam viam pergunt, quoniam ipsorum est regnum celorum.

Idem alio in loco: Monachus est ordo & status Angelicus in corpore materiali & sordido consummatus. Monachus est perpetua natura violentia, sensusq; vigilantissima & indefessa custodia. Monachus est, castissimus corpus, expiatum os, animusq; semper Divino lumine irradiatus.

Idem gr. 3. fit nostra secessio ad eas partes quae humiliores sunt, & minus celebres, & ab omni consolatione secuti remotiores.

Idem gr. 1. Qui est fidelis & prudens Monachus, qui fervorem suum servavit inextinguibilem & in dies usque ad finem vitae suae ignem igni adlicere, fervorem fervori desiderium desiderio, & studium studio nunquam desit. S. Chrysostomus saeculares (nos tales vult esse, quanto magis Religiosis congruit? Quotidie de bonis operibus vos admonere cupimus, ut perfecti, consummati virtutibus praedita vita spectabilis facti sitis, irreprehensibiles & sinceri, immaculati filij Dei, & luceatis sicut luminaria in mundo, fervorem vitae non nugari, securitatum, faciliarum habentes, in nostri glorificationem in die Christi: ut vel solo aspectu, his propositis, qui vobiscum versantur, ac vestra spiritualis fragrantia, vestraque optime vitae, ac bonae conversationis sint participes.

S. Gregorius Nazianzenus hae aetatis Monachos tales fuisse scribit: Horum opes sunt in paupertate, possessio in peregrinatione, gloria in contemptu, potentia in infirmitate, securitas in celsitudo. Qui delictis minime studere, pro deliciis habent; qui Regni celestis causa humiles sunt: qui in mundo nihil habent, & supra mundum existunt: qui in carne extra carnem vivunt: qui pro portione Dominum habent: qui propter Regnum (scilicet celestis) inopia laborant, & propter inopiam regnant.

S. Bernardus: Si sis pronus compati, subdeprece promptus, dare quam accipere beatius iudicans, ignoscere facili, irasci difficili, velisq; penitus non acquiescere, & per omnia proximorum aequo ut proprias respiciens necessitates. O quaecunque es anima sic affecta, sic imbuta rore misericordiae, sic affluens pietatis visceribus, sic te omnibus omnia faciens, sic facta ipsa tibi tanquam vas perditum: ut ceteris praesto ubique semper occurras atque succurras, sic denique mortuus tibi ut vivas omnibus, tu plane optimum pietatis vnguentum, felix possides, & manus tuae distillaverunt totius suavitatis liquorem. Non excidebitur in tempore malo, nec feror persecutionis ebibet illum, sed semper Deus me-

mor erit omnis sacrificij tui, & holocaustum tuum pingue fiet &c. Tu quoque si dominum quod desuper accepisti, nobis contribulibus tuis libenter imperieris, si te exhibeas ubique inter nos officiosum, si affectuosum, si gratum, si tractabilem, si humilem, testimonium habebis ab omnibus quod fragres, & ipse vnguentis optionis.

B. Laurentius Iustinianus: Anima, quae sortita est gratiam, ut sponsa censeatur, & sit, studet gravitatem custodire in moribus, innocentiam servare in corde, fraternitatis tenere unitatem, compassionem adhibere afflictis, loquacitatem taciturnitate compescere, edacitatem sobrietate restringere, elationem humilitate superare, se odientes diligere, nullo invidia morderi aculeo, nocere nemini, nulli detrahere, sed universos tanquam se dulci completi dilectionis affectu, inimici benefacere, pro persecutoribus exorare.

Et alibi: Studeat in omnibus gratias agere, gloriam Maiestatis Divinae concupiscere, ipsamque in verbum, in moribus, in conversatione, & cunctis operibus suis exhibere laudabilem. Plane nullum hoc sacrificium maius, nullaque oblatio (scilicet ex opere operantis) est ista acceptior, per hanc utique sancti homines, spiritualibus charismatibus decorati, Deo placere studuerunt, ipsius gloriam & honorem nominis eius mercedem propriam arbitantes.

Idem alio in loco: Quamvis ignis est vehementior, de casto tanto suum latius diffundit splendorem pariter & calorem: sic quae Verbi sponsa est legitima, profusus aliis sua sanctitatis spargit calorem & morum splendorem. Ex ipsius siquidem virtutum perfectione, feceruntur a ceteris, ac praeter ceteris commendabilior indicatur. Est namque in moribus circumspecta, in verbis gravis, in agendis provida, in facie hilaris, in exhortando humilis, in corripiendo recta, in perferendis malis lata, in orationibus crebra, in Divinis laudibus iucunda, in compassione proclivis, in animo serena, in consiliis matura, in humanis placida, in Divinis suspensa, in corpore velut in carcere detinetur, in celo mente ac desiderio conversatur. Talis est verbi sponsa, & huiusmodi virtutum plenitudine nuntiat amica Sponsa, & filia Hierusalem.

Addam hoc loco monita in quodam raptu 1. 4. viti. data a Iesu Beatissima Virgini Mariae, a S. Mariae Magdalena, S. Franciscæ Romanæ, dicenda Confessorio illius, Ioanni Matiotto, pro directione filiarum spiritualium illius, perfecte vivere cupientium. Exprimunt enim praecipuas proprietates, quas Religiosus & quivis perfectionis studiosus habere debet. Illa anima quae volunt perfectè se dedicare Deo, & hanc viam ingredi, debent esse fundata in vera fide, & perfecta humilitate, & spoliare se rebus omnibus, & ponere totum amorem & affectum ipsarum in Deo & Salvatore. Debent habere cor purum, manum innocentem, & conservare se in mansuetudine in omni re quam facere debent, sint excellentes (segnalate) in continentia, & fiduciam habeant in Deo, qui illas creatur. Debent habere amicum generosum, & pacificum, & promptum ad servandum, quia vita viciosa in obedientia quiescit, & ac si esset mortua, ad vocem obedientie vivit incedit.

Rr 3

Obs

de vita
fol. c. 18.prol. de
inlt. & re-
gim.
Pralat.connub.
cap. 11.1. 4. viti.
cap. 3.

Obediens instar est sagitta, quae posita in manu (del balestiere) (agittarij), permittit se duci & tractari, prout ille vult. & emissam ex arcu, aliud non pretendit, nisi ut perveniat cum fervore illuc quo dirigitur à sagittario. & strepitu quem edit, dum velociter volat, patefacit sibi viam latam, nec ullus audeat impedire eius volatum, nec quiescit, donec peringat ad suum scopum. Sagittarius (Arciero) est obedientia, quae aliud non respicit, nisi voluntatem Dei, & aliud non pretendit, nisi ut faciat pervenire animam ad terminum suum, qui est Deus. & in Deo sistere illam cum Christo. Requiritur cum illa vera charitas, quia haec virtus velociter facit animam capacem summi boni. Haec omnia describunt bonum Religiosum & virum spirituale, qualis esse debeat, & quo collimare debet cum Deo agens in octiduanâ collectione.

Quod si quis à me quaerat, qualem putem esse bonum Religiosum, sed non tantum Religiosum, verum etiam perfectum sacerdotem & Laicum secularem (exceptis quibusdam, quae sunt Religiosorum propria & ad seculares non spectant) haec mihi videntur necessaria:

Erga Deum quatuor F. servanda sunt accurate.

I. Evigere omnia ea quae Deo displicent, scilicet peccata & qualvis imperfectiones, ac violationes Regularum.

II. Facere diligenter purâ intentione omnia quae Deo placent, uti sunt omnia opera nostra ordinaria & quotidiana.

III. Ferre à quo animo omnia quae displicent amoris proprio, tanquam à Deo immissa (si mala non sunt) vel permissa, uti sunt iniuria, verborum vel factorum ab aliis illata, reprehensiones, poenitentiae, licentiae negatae, accusationes falsae vel inordinatae, per recursum ad Superiorem mediatum, omisso immediato, sine iusta causa, dispositiones Superiorum de nobis, quoad officia, & occupationes, & habitationem, & similia contra gultum nostrum.

IV. Ferri semper ad perfectiora eligendo inter duo opera perfecta, illud quod perfectius est, & inter duo aequè perfecta, id quod est coniunctum cum maiore humilatione, vel paupertate, vel confusione, & conformius vitae Christi tot iniuriis exagitata.

Erga Superiores quatuor N.

I. Nunquam pete ab illo Superiore occupationem specialem (si id à te Superior non exigit) sed te committere Divinae providentiae per Superiores tuos circa te declarandae.

II. Nunquam improbes facta & dicta Superiorum, & dispositiones, quas faciunt in officio suo de personis & rebus.

III. Nunquam te excuses reprehensus ab eis, nisi ipsi te interrogent, & velint à te informari.

de re de qua es accusatus, nisi forte talis sit res, ob quam nisi te verè excusares, posses dimitti ex tuo Ordine, vel si magnum impedimentum Divinae gloriae sequeretur ex omitta excusatione.

IV. Nunquam detrecta ullam occupationem tibi à Superiore iniunctam, nec agrè feras, si te mittat, quod non velles te esse missum, etsi nullam occupationem certam tibi assignet. Sicut non agrè ferres, si Deus certò visibiliter tibi apparens, ita de te disponderet quoad omnia, quomodo disposuit Superior eius Vicarius, & eius voluntatis interpres.

Erga Domesticos quatuor N.

I. Nunquam censures mente & ore, dicta, facta, intentiones, omissiones, domesticorum, sed excuses omnia ex charitate.

II. Nunquam de absente quicquam dicas, quod non diceret de tuo caro amico, & quod de te in simili occasione dici nolles.

III. Nunquam facto, vel verbo, vel gestu offendas aut contristes fratrem tuum.

IV. Non excuses te, quando aliquid rationale petit à te, sed iuves illum & facias, quando potes facere sine violatione ullius Divinae vel humanae legis.

Erga Externos quatuor N.

I. Nunquam ulli externo quicquam dicas, quod nolles à te dictum, si putares illum aliquando fore tuum, vel tui Ordinis vel Congregationis inimicum.

II. Nunquam ulli externo famulum, vel ancillam pro servitio, vel sponsam pro vxore concilies, quod vehementer cavet S. Ambrosius & S. Augustinus.

III. Nunquam quicquam dicas vel facias in alienâ domo, quod possit etiam speciem mali & scandali præbere domesticis.

IV. Nunquam offeras operam tuam ad tractanda externorum negotia, quae putas non placitura Superioribus tuis.

Erga te.

I. In cubiculo tuo ita in omnibus actionibus te gere, & in modo eas peragendi, in quo non erubesceres te inveniri à superueniente Superiore, vel aliquo viro gravi.

II. Da operam, ut sic perfecte viuas, ut sis paratus mori semper morte subitaneâ, ex improviso & Confessario non indigens.

III. Conare, ut in fine hebdomadae cuiusvis (si non potes in fine diei) inuenias & agnoscas te profecisse in aliquâ virtute.

IV. Peculiari studio procura, ut omnes temporis partes transigas in operibus meritorijs.

vite æternæ, ac proinde omne otium fugias, & occupationes etiam bonas, sed ad præsentem statum non necessarias, nec illi vtilis.

CAPVT DECIMVM SEPTIMVM:

Adferuntur cause, ob quas in multis non apparet, vel non diu durat fructus Exercitiorum, seu Octidvana Collectionis.

NOtandæ sunt causæ, ob quas multi post Exercitia facta, vel non emendantur, vel non diu seruando bona proposita, ardenti licet animo in Exercitiis facta, redeunt ad pristinam tepiditatem, & ut loquitur S. Bernardus, & B. Laurentius Iustinianus, à *Sapiente ad indisciplinatum conuersationem*, hoc est, viuendi rationem imperfectam & laxam.

Causæ sunt hæc:

191.
Eccl. 7.
16. c. 12. f.

Prima. Si meditationes non sint factæ cum totali applicatione animi, ad eas benefaciendas: quæ applicatio si desit, impossibile est ut benè fiant. Signum autem infallibile malæ applicationis est, si sine debita præmissa præparatione, incipiat suas meditationes, si temporis particulas, quas in lectione pia, vel suauibus considerationibus nouis, aut meditationis punctorum ruminatione, transigere deberet, in otio vel cogitationibus impertinentibus traducat, vel lectione librorum etiam piorum, magis tamen curiositati explendæ, quam piis affectibus excitandis seruientium tunc se occupet, si silentium eo tempore non seruet: si curiositati oculorum, ad aspiciendas res non necessarias indulgeat: si in aliis occupationibus manualibus tunc non necessariis tempus terat: qui talis est, ni Deus postea miraculose, ut ita dicam, illi succurrat, tam erit post meditationes peractas tepidus & imperfectus, sicut fuit antea: sæpè vero, iusto Dei iudicio, peior in penam peccati, quod tam excellenti medio sibi à Deo dato abusus sit, cum offensis his Diuinæ Maiestatis. Nam si in studiis non proficiscitur, qui se ad ea non applicat, habens bonum ingenium & sanitatem, cum tamen profectus in literis non superet vires naturæ, multò minus proficiet in effectu meditationum, & in ipsis meditationibus, quæ præter naturæ applicationem, necessariò indigent supernaturali concursu, eoquæ multiplici, auxiliorum Diuinæ gratiæ, tum ad benè meditandum & orandum, tum ad superanda tædia, solitaria per plures dies commorationis, tum ad concipienda bona proposita, de refecandis multis peccatis & imperfectionibus amoris proprio iucundis, & de inferendis

multis virtutibus, & neglectis antea, vel malè exercitatis, & de necessaria omnino quoad hæc magna sui victoriâ, & eradicatione prauarum affectionum, ex quibus omnes nostri defectus nascuntur, & studium virtutum, vel negligitur, vel languidè exercetur, & sine vilo vteriore progressu. E contrario verò dum meditationes cum magna animi applicatione fiunt, incredibiliter mutant hominem, eique Dei auxilia magna conciliant, ad vitæ renouationem. Is enim Domini mos est, inquit S. Chrysostomus, ut quoties videt animam aliquam multo desiderio prouidentineque intentam spiritualibus inbiantem, liberat illam gratia, & opulentis donis suis locupletet.

192.
h. 4. in
Genes.

Secunda causa, Malus vsus temporis in Exercitiis. Nam etsi quis benè Meditationes expedit, sed reliquum tempus non benè, non speret (citra miraculum) diuturnum ex Exercitiis fructum. Malè autem tempus expenditur, si extra tempus meditationum vaces studiis Philosophicis vel Theologicis (multò peius si humanioribus) vel colligendis materiis pro concionibus & his similibus. Hoc experientia perpetua ostendit in talibus. Ita post Exercitia sunt tepidi sicut fuerunt antea, imò sæpè peiores & magis dissoluti.

193.

Tertia causa est, Difformitas occupationum intercedentium inter horas Meditationum. Exempli gratia: Si quis tunc occupet se etiam in bonis rebus, sed non congruentibus materiæ præsentium Meditationum. Ut si quis tunc vacaret describendis vel legendis rebus bonis, disparatis tamen, & non iuuantibus, ad executionem bonorum propositorum in præsentibus materiis factorum, talis non assequeretur plenè fructum Exercitiorum, & non retineret diu bona proposita, etsi benè in Meditationibus accuratè expeditis facta, sed citò post Exercitia redeat ad pristinam tepiditatem, vel languorem quendam in studio virtutum, qui tamen est minus malum quam tepiditas, quæ est mater apertæ negligentie in vita spirituali. Hanc ob causam S. P. Ignatius Additione sexta, vult tempore Meditationum proportionatas iis fouere cogitationes, & in primâ hebdomada vitari etiam piis cogitationes lætitiæ excitantes. Et Annotatione vndecima monet, ne qui facit Exercitia, sciat qua de re sit postea meditaturus in sequenti hebdomada: ut nè remotè quidem abstrahatur ad disparatas cogitationes, non conuenientes præsentis statui & materiæ Meditationum. Tanti refert fouere conformes cogitationes extra Meditationem materiæ præsentium Meditationum. Quam ad rem accommodari potest id quod dicit S. Gregorius Nyssenus: Quod improprium est, & alienum, præterquam quod nihil prodest, res est inordinata, incompressa atque absurda, non solum in iis orationibus, quæ de Religionis ac pietatis habentur, verum etiam in externis & iis quæ ad mundanam pertinent sapientiam. Omnes

194.
or. 3. de
Resurr.
Christi.

enim est orator tam stultus adeoq. ridiculus, qui ad nuptias hilaritate & iucunditate plenas vocatus, relicto apto & iucundo genere orationis, quod accommodatum sit, ac quasi congratuletur hilaritati & festiuitati conuentus, tristia quadam carmina atque lugubria pronuntiet, & ex tragedia petitas calamitates in conuiuio nuptiali & in thalamo occinat: aut è contrario, mortuo alicui iusta exequi, & orationem funebrem habere iussus, oblitus presentis casus, iucundum se praebeat & hilarem apud mœstissima plenum conuentum? Quod si rebus mundanis res decora est ordo atque scientia, multo profectò magis eam obseruari conuenit in rebus magnis atque celestibus.

195.

Quarta causa est, Si Exercitia fiant non eo ordine quo à S.P.N. Ignatio tradita sunt: Nimirum, vt prius fiant ea, quæ ad viam purgatiuam spectant, postea ea quæ ad illuminatiuam in secunda & tertia hebdomada contentam. Immo in ipsa prima hebdomada & secunda ille ordo seruandus est, quo sunt positæ Meditationes à S. Patre cum magno artificio (vt sciunt periti Exercitiorum tradendorum, ad quos spectat ostendere, cur hæc ante illam Meditationem præmittenda sit) quod ostendi in quodam Opusculo de Exercitiis, & ante omnia præcedere debet, valde accurata & diuturna consideratio Fundamenti, seu Finis ad quem creati sumus, & quidem primò omnium, postea consideratio proprii finis tuæ Congregationis, quæ Considerationes solæ sunt tanti momenti, vt si per eas imprimerentur profundè nostræ menti veritates, quas Dei Sapientia tunc solet communicare benè meditantibus, sufficerent sine sequentibus meditationibus, ad hominem plenè renouandum, & inflammandum ad studium constans eximæ perfectionis & sanctitatis. Et ita illa pia virgo Maria Bonauentura Ordinis S. Benedicti Romæ in Monasterio Religiosissimo & nobilissimo Turris speculorum dicto, primo die Exercitiorum, quæ ei dedi, meditando Finem hominis conuersa est ad eximiam & valde raram sanctimoniam vitæ, in fine huius Opusculi descriptæ. Simili modo, post Meditationes purgatiuæ defectuum & imperfectionum crassiorum primæ hebdomadæ Exercitiorum proprias, vel eis a fines (vt sunt de peccato veniali, de purgatorio, de damnis peccatorum, de iudicio, &c.) antequam particularia vitæ Christi Mysteria meditentur, necessariò præmittenda est Meditatio de Regno Christi, vt in ea excitetur generale, sed ardens desiderium Christi imitandi in iis rebus, quæ in particulari imitandæ merito proponuntur, dum meditantur particularia Mysteria vitæ & Passionis Christi, in quibus homo agnoscit res particulares quas vitare & facere debet, in hac sacra Regis celestis Iesu Christi militia. Quod autem profundius menti imprimantur res particulares, tum considerandæ in Christi Incarnatione, Natiuitate, tum considerandæ de Christi Cir-

cumcisione, Pastoribus eum visitantibus, & Magis, & aliis Mysteris vitæ Christi, multum confert Meditatio de duobus vexillis, applicata aptè ad præsentem tuum statum, & viuendi quam tenes rationem. Quod si sis ex classe tepidè viuentium, & non adhibentium media apta ad prosequendum constanter studium virtutis, sed vel ob humanos respectus, vel ob alia solatia & occupatiunculas, tuum in virtutibus profectum impediens, expertus es, te non exequi & antiqua & quotidiana bona proposita, circa fugam vitiorum, & exercitium bonorum operum, plurimum conducit Exercitium de tribus hominum classibus, accommodatum vel per te, vel per Directorem tuum, ad statum tuum præsentem. In eo enim agnosces clariùs, cur non profeceris hactenus in virtutibus, habens tot media & auxilia Dei, pro eximio progressu & veloci in illis. Post hæc peracta, tum demum animus disponetur, & animabitur magis ad Christum imitandum in rebus difficultioribus, quas Deus menti proponet, dum meditaberis Mysteria Passionis Christi, præsertim vltima, factò initio ab oratione Christi in hortu, vel à prodicione Iudæ &c. Meditationes tempore Exercitiorum debent esse instar rotarum horologii rotati, inter se connexæ & certo ordine dispositæ, vt vna rota moueat aliam, & sic deinceps, alioqui sicut horologium non curret, nec horas indicabit, sine certo ordine & dispositione rotarum; sic nec Meditationes in Exercitiis adferent eum fructum, ob quem sunt Exercitia instituta. Aliis temporibus non est necessariò adhibendus vllus ordo, dummodò benè fiant Meditationes, at in Exercitiis seu Collectione octo dierum, id seruandum est. Hanc ob causam S. Pater Annotatione 20. id commendauit: Et inquit, qui à negotiis liberior est, & fructum consequi spiritualem optat, quam possit maximum, tradenda sunt omnia exercitia eodem quo procedunt ordine. Quocirca in septima Congregatione Generali, vbi commendatur nobis hæc annua Collectio, ab omnibus, etiam Superioribus, faciendæ Decreto 25. (ex quo Canon quartus desumptus est) dicitur, vt fiant Exercitia, seruata in illa proportionemethodo, quibus integræ Exercitia fieri consueverunt. Atque ita nunquam omittenda sunt Exercitia conformia Primæ hebdomadæ & vitæ purgatiuæ, etiam si ea facturus sis antea valde deditus, orationi mentali, & in viâ spirituali prouectus, vt benè dicitur in Directorio, Exercitiorum, c. 9. §. 3. fin. Et nostris etiam, qui antea Exercitia fecerunt, & sunt in illis versati, hoc seruandum præscribitur in Directorio eodem cap. 10. §. 4. 6. & c. 11. §. 4. Quam sanè nostrorum Exercitiorum dispositionem & methodum imple Christus Dominus multò antè commendauerat S. Brigittæ lib. 6. Reuel. c. 65. Tradens enim modum, quo aliquis ad perfectionem, & per quos gradus ordinatè ten-

tendere debeat, sic ait: Cogitet taliter. Deus inquit, ea ratione me creauit, vt ipsum super omnia honorare & honorando diligere & timere. Natus quiaue est de Virgine, vt viam ad celum diceret, quam imitando ego sequeretur cum humilitate, deinde morte sua aperuit celum, vt illuc desiderando & veniendo festinarem (quod in meditatione fundamenti & aliis posterioribus ponderatur, inter media ad finem nostrum data. Deinde ait) Cogitet etiam & examine opera omnia sua, cogitatus & affectus, scilicet quomodo offenderit Deum, quam patienter toleret Deus hominem, & quam multis modis vocat hominem ad se. Tales cogitationes & similes, sunt in tenebris, nisi illuminentur igne Spiritus sancti, qui ignis tunc aduenit in cor, quando quis cogitat rationabile esse seruire Deo, quando magis vellet omnem penam subire, quam sciret Deum ad iram provocare, cuius bonitate anima est creata, & sanguine benedicto redempta &c. & multa alia prosequitur de examine cogitationum, & intentionum nostrarum, quae maxime cognoscuntur & practicantur tempore Collectionis.

198. Quinta causa est, non diurni fructus Exercitiorum, neglecta continuatio bonorum propositorum in ipso tempore Exercitiorum. Nam etiam extra tempus Exercitiorum saepe sed breuissime iteranda sunt (cum seruire tamen & affectu) proposita in Meditationibus facta, per modum orationum breuium iaculatoriarum, quod plurimum conducere ad conseruandam deuotionem docet cum S. Augustino libr. de orando Deum S. Thomas eum citans ad hoc propositum 2.2. q. 171. a. 2. ad 2. Id valde prodest, vt profundius menti imprimantur iuxta illud: Gutta cauat lapidem, non vi, sed saepe cadendo. Et Lectio lecta placet, deus reperta placebit. Et haec sunt causae in ipso tempore Exercitiorum occurrentes.

199. Sexta causa est, Si post finita Exercitia non remoueantur illa impedimenta ob quae antea non perfecte vivebas; vt sunt conuersationes cum personis non spiritualibus. Tales enim loci dissipant valde spiritum, vt de contrario spirituales valde illum conseruant & augent. Cum sancto, ait Rex David sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris, & cum peruerso peruereris. Et Salomon: Qui cum sapientibus graditur sapiens erit, amicus stultorum similis efficitur. Hoc ipsum alibi docuit Spiritus sanctus: Cum viro sancto assiduus esto quaecumque cognoueris obseruantem timorem Dei, cuius anima est secundum animam tuam, & qui cum tibi baueris in tenebris, condoletur tibi &c. Anima viro sancti enunciat aliquando vera, quam septem circumspectores sedentes in excelsis ad speculandum. Et alibi: Viri iusti sunt tibi coniuncti, & in timore Dei sunt tibi gloriosi, & in sensu fit tibi cogitatus Dei, & omnis enarratio tua in praecipis Altissimi. Reuera noxia sunt amicitiae, inquit S. Basilus, quae cum malitia contrahuntur. Nam ea est amicitia huiusmodi & vis, vt per similitudinem malorum, suam coniunctis indat, quam obrem recte prouerbum

dicit: Corrumunt bonos mores colloquia praua. Vt enim in pestilentibus locis sensim attractus aer latentem corporibus morbum inuenit, sic in praua consuetudine ac conuersatione, maxima a nobis mala hauriuntur, etiamsi statim incommodum non sentiatur.

Septima causa est, si ob humanos respectus & pudorem noxium, statim post Exercitia in occasionibus violandarum Legum vel Regularum, & non spiritualiter viuendi, vel ob metum ne iridearis, aut ne pro deuotulo & scrupuloso habearis, nolis abstinere a prioribus vel leuitatibus vel aliis Regularum transgressionibus. Ideo frangenda est (vt dicitur) prima glacies, & in prima occasione, quae se tibi offeret, aperte ostendas (etiamsi deberes aliquem offendere) te velle seruare omnes Regulas, nullam violare, faciendo verita & omitendo ab eis praescripta. Quod si feceris, relinquent te imperfecti, & non inducent ad pristinas transgressionem paruarum Regularum. Immo te praesente non audebunt eas violare, siue ob pudorem, siue ob metum ne a te accusentur Superioribus. Vt enim scripsit S. Ildorus Pelusiora, l. 3. epist. Quemadmodum pudica mulier castitatis notas in facie gestans, eorum qui impudicos in eam oculos coniiciunt, expectationes reprimat, eodem modo pudica anima virtutis tesseras in sensibus ferens, eorum qui ipsius pulchritudinem corrumpere cupiant, spes excindat. Quisnam enim huiusmodi oculum suauitate & ingenuitate temperatum conspiciens, propius accedere audeat? Quisnam autem linguam, quae honestatis & grauitatis delubrum sit, inueniens, non sibi aditum omnem ad congressum illicitum interclusum arbitretur? Quisnam denique reliquos sensus virtutum instrumenta esse animaduertens, praeposterum consilium dare non pertimescat? Et hac ratione etiam aliis proderis. Nam sicut inter famulos, ait S. Chrysostomus, qui honestiores sunt & clariores, conserui suis terrori sunt; qui autem offenderunt herum, conserui timent; Idem euenit inter Religiosos bonos, & dysscolos. Immo hac tui mutatione & declaratione fieri potest, vt illi quoque non solum non audeant te spectante transgredi Regulas, sed vt etiam mutentur in melius & conuertantur. Iusti & probi viri instar fermenti sese habent, inquit idem S. Chrysostomus, vt sui similes, probos efficiant. Sic duodecim Apostoli orbem vniuersum ad se conuertebant. Ideo Deus reliquit malos inter bonos, vt sicut eiusdem naturae sunt participes, sic etiam animi, eadem vitae instituta amplectantur. Qui in vnguentaria taberna resederunt, inquit Seneca, & paulo diutius commorati sunt, odorem secum loci ferunt: ita qui cum sapiente consuetudinem habent, etiamsi non hoc agunt, tamen redduntur meliores. Hinc fingit Plato Atridem dixisse Socrati: Ego Socrates nihil unquam a te didici, vt ipsi nosti, proficiebam autem quoties tecum vna eram: & tunc magis si in te dicentem intuerer, maxime si quando proxime te sederem & barerem tibi. Ideo Socrates apud Platonem dixit & Theoguidis sententiis

Hos

Hos propè bibe & comede, cum his vnà sedens.
Hisq; obsequere, quorum magna probitas:
A bonis enim bona perdisces.
Quod si malis adhaeris,
Quam habes mentem, procul dubio perdes.

203.
I. de obed.
cap. 28.
Ostana causa est: si post Exercitia negligent
Meditationes expedies, non durabunt bona
proposita Exercitiorum. Sequentes enim Me-
ditationes (vti faciendum monet S. Macarius)
sunt veluti ligna noua indies adiuncta, quæ ac-
cessum antea ignem conseruant & fouent; a-
liquin extinguetur, ni noua & noua addas. Ex
huiusmodi siquidem meditationibus, inquit B. Lau-
rentius Iustinianus, ignis Diuini amoris exardescit,
& vehementer accenditur, ita vt potens sit cunctam
mundialis carnalisq; affectus, detergere rubiginem at-
que Diuinam in homine clarificare imaginem, qua
temporalium rerum inordinata dilectione sedatur. In-
ter temporales autem res, sunt omnia illa impe-
dimenta spiritualis profectus & perfectionis,
quæ multos retardant in religione, ab asscutione
perfectionis; vti sunt, amicitiae singulares
(non fundatæ in virtute, & supernaturalibus
motibus, sed aut in communione eiusdem pa-
triae, aut in sympathia complexionis &c.) con-
uersationes, & colloquia cum liberè viuenti-
bus, idè instituta, quia sunt leri, non scrupulosi,
ad Superiores non deferentes viles defectus
&c. Neglectus Meditationum, colloquia non
spiritualia, sed nugis, iocis, cachinnis, clamori-
bus plena. Sensuum exigua custodia, libertas
agendis, immodestia in incessu, securitas, & his
similia. Quapropter post Exercitia benè pera-
cta, attendendum est, vt etiam sequenti tempo-
re, maximè primo Mense post illa, accuratè fa-
cias quotidianas Meditationes. Nam in Exerci-
tiis veluti fundamenta iaciuntur, & educuntur
muri principales ædificij spiritualis. cui studium
perfectionis dicitur esse simile à SS. Patribus.
Hoc autem ædificium in Exercitiis inchoatum,
& eleuari sat in altum, ceptum, per meditatio-
nes postea accuratè faciendas continuandum
est, & vt dicitur in Euangelio, eadem similitu-
dine vtente, consummandum. Hoc enim ora-
tionis consideratiuæ (vt ita dicam) rerum Diui-
narum continuatum exercitium, plurimum
conducit, vt defectus aboleantur, passionem
domentur, vt tentationibus generosè resista-
tur, & omnes difficultates vitæ spiritualis supe-
rentur, & virtutes inferantur, & turris altissima
Euangelicæ perfectionis, ad cælum quodam-
modo, id est, ad cælestem viuendi rationem
erigatur. Nam, vt ait S. Bonauentura, tractans
de Meditationibus vitæ Christi, Virtus orationis
inestimabilis & efficax est ad omnia proficua impe-
tranda, & nocua remouenda. Si vis patienter tolerare
aduersa, sis homo orationis. Si vis tentationes & tribu-
lationes superare, sis homo orationis. Si vis prauas asse-
ditiones conculcare, sis homo orationis. Si vis astutias
Satanæ cognoscere, ac eius fallacias vitare, sis homo

orationis. Si vis latenter viuere in opere Dei, & laboris
& afflictionis viam, incedere, sis homo orationis. Si vis
spirituali vita te exercere, & carnis curam non agere in
desideriis, sis homo orationis. Si vis vanas muscas cogi-
tationum effugare, sis homo orationis. Si vis animam
tuam sanctis & bonis cogitationibus, desiderijs seruori-
bus & deuotionibus impinguare, sis homo orationis. Si
vis cor tuum virili spiritu & constanti proposito, in
Dei beneplacito stabilire, sis homo orationis. Denique si
vis vitia extirpare & virtutibus imbui, sis homo ora-
tionis. In ea enim recipitur Spiritus sancti vnctio, qua
de omnibus mentem docet. Item si vis ad contempla-
tionem ascendere & frui complexibus Sponsi, sis homo
orationis. Ad eam namque Contemplationem & cele-
stium degustationem per orationis exercitium deueni-
tur. Ad quorum omnium confirmationem, omnis Scri-
pturarum probationibus, hoc tibi sit pro efficaci pro-
batione, quod audimus & videmus quotidie, per expe-
rientias, illiteratas personas & simplices, predicta &
alia plura & maiora, per virtutem orationis fuisse
adeptas.

204.
Nona causa. Lectio Librorum spiritualium
affectui mouendo seruientium, vti sunt vitæ
Sanctorum, Thomas de Kempis & similes, in-
credibiliter fouent bona proposita, & eorum
executionem promouent. Immo lectio talium
librorum est valde efficax medium ad acqui-
rendam sanctitatem, & hanc ob causam ea cō-
mendabatur suis à S. Philippo Nerio, qui quo-
tidie aliquot horis audiebat legi sibi vitas San-
ctorum ab aliquo è domesticis, & cum nullum
haberet ad manum, ipse eas legebat. Idè si ne-
gligatur vel perfunctoriè expediatur hæc lectio
spiritualis, bona proposita euanescent.

205.
Decima. Ferè plus quam reliqua externa con-
ducit ad Exercitiorum fructum conseruandum
& augendum, spiritualis conuersatio, non pro-
miscua, sed cum melioribus perpetua (non ta-
men clandestina, nec cum vno solo, nec extra
tempora assignata pro conuersatione, sed modò
cum hoc, modò cum alio, sine secretis conuen-
ticularis) hoc est, cum talibus, quos vides absti-
nere à fractione Regularum, à censuris morum
alienorum, præsertim Superiorum, & his simi-
lium, quos vides magis compositos, magis col-
lectos, & magis modestos, ac de rebus bonis
semper loquentes, quos vides magis deuotos,
& magis se mortificantes, cum talibus, inquam,
conuersatio spiritualis plurimum inuat ad con-
seruandum fructum Exercitiorum & augen-
dum. Magnum est bonum, inquit S. Chrysostomus, h. 36. ad
in consuetudine bonorum esse. Est bona talis partia-
litas. Immo S. Agnes diuinitus docuit S. Brigit-
tam, sapientem Dei dilectionem esse, quando plus dili-
guntur illi qui videntur in amore Dei seruientiores:
Quos autem magis diligere debemus, magis
cum iis conuersari possumus. Idè S. Pachomius
c. 53. vitæ, inter monita suis ante mortem
data, etiam hoc reliquit: Cum illis conuersemini, qui
Dominum matuum, & possunt prodesse vobis conuer-
satione

Ign. ep. ad
Ephes.
Hier. in
c. 2. Eph.
Dorothei.
ser. 4.
Cass. l. 12.
Inst. c. 37.
Th. 2. 2.
q. 161. a. 1.
ad 2.
Luc. 14.
30.

204.
cap. 73.

satione sancta, & animabus vestris spiritualia prebere solatia. Siue ij sint coetanei, siue natu maiores, praesertim si sint senio, magnis sanctimonie & virtutis insignibus ornato, venerandi. Plurimum prodest, inquit S. Ambrosius, vnicuique bonis iungi. Adolescentibus quoque vtile, vt claros & sapientes viros sequantur: quoniam qui congregatur sapientibus, sapiens est; qui autem coheret imprudentibus, imprudens agnoscitur. Et ad instructionem itaque bonis iungi plurimum proficit, & ad probitatis testimonium. Ostendunt enim adolescentes, eorum se imitatores esse, quibus adhaerent: & ea conualefcit opinio, quod ab his viuendi acceperint similitudinem, cum quibus conuersandi hauserint cupiditatem. Inde tantus Iesus Naue (id est, Iosue) quod cum non solum eruditus ad Legis scientiam, Moysi conuersatio, verum etiam sanctificauit ad gratiam. Et infra: Pulchra itaque copula seniorum atque adolescentium: alij testimonio, alij solatio sunt, alij magisterio, alij delectationi. Omitto quod Abrahae adheleerit Ioth adolescentulus, etiam proficiens. In Actibus Apostolorum Barnabas Marcum assumpsit, Paulus Silam. Paulus Timotheum, Paulus Titum. Plerumque etiam virtutibus pares, dispares etatibus sui delectantur copula. Sicut delectabantur Petrus & Ioannes. Nam adolescentem legimus in Euangelio Ioannem, & sua voce, licet meritis & sapientia nulli fuerit seriorum secundus. Erat enim in eo senectus venerabilis morum, & cana prudentia. Vita enim immaculata bona senectus stipendium est. Immo Ethicus Seneca id suadebat: Cum his versare, qui te meliorem facili sunt: illos admittite, quos tu potes facere meliores: mutuo ista sunt, & homines dum docent discunt. Quin & Citero ductu rationis monuit: Neminem esse negligendum, in quo aliqua significatio virtutis appareat: colendum autem esse ita quemque maxime, vt quisque maxime virtutibus his lenioribus erit ornatus, modestia, temperantia, iustitia. Hoc bene sciens S. P. N. Ignatius tractans ex professo de conseruatione Societatis, in iis quae ad animam & profectum in virtutibus attinent, talium conuersationem, & contrationum prudentem declinationem in Constitutionibus praescripsit, tanquam magnum medium ad profectum spiritus, quod verbis valde efficacibus sic expressit: Quod ad animam attinet, cum tanti referat, eos ab omnibus imperfectionibus, & quibusuis impedimentis maioris spiritualis profectus remouere. (Nota S. Patrem non esse contentum, vt illa tantum impedimenta remoueantur, quae qualemunque profectum impediunt, sed illa quoque remoueri vult a nobis, quae maiorem profectum impediunt) multum ad id conseruat omnem (non dicit tantum frequentem) communicationem, (quae plus est, quam sola conuersatio) per verba & scripta, vt abiciant cum iis, qui in proposito sibi instituto intepefcendi causa esse possunt (quanto magis cum iis, qui actu & re ipsa fuerunt tibi causa intepefcendi) & vt in via spirituali incedendo cum iis dumtaxat personis (atque ita prohibet omnino, & fugiendas docet illas, quae tales non sunt) & de iis rebus agant quae iuuent

in Diuino obsequio, ad id consequendum, quod in ingressu Societatis sibi vt scopum praesigebant: Scilicet, propriam & aliorum salutem ac perfectionem. Idque tanti fecit S. P. N. Ignatius, vt in declaratione illius paragraphi scriptum reliquerit: Si in aliquo loco sollicitatur (scilicet ad viuendum non conformiter regulis) vel perturbatur aliquis, (scilicet irrisionibus, censuris, vexationibus) ab hominibus qui in via spiritus non bene procedunt, videat Superior, num eundem in alium locum transmitti expediat, vbi Diuino obsequio commodius instat. Et eodem capite §. 3. subdit: Eadem de causa egredi domo non debent, nisi quando, & cum quo socio, Superiori visum fuerit: nec domi hi cum illis, pro suo arbitratu colloquantur, sed cum iis tantum, qui a Superiore praescripti fuerint, quorum exemplo, & spiritualibus colloquiis edificationem accipiant, non autem offensionem, & proficiant in Domino. Quocirca contra spiritum & doctrinam S. P. N. Ignatii, & aliorum Sanctorum est, promiscue conuersatione cum omnibus fugere conuersationem eorum, qui sciuntur de piis & spiritualibus rebus colloqui, & modestius viuere, ac minus aliis regulas violare, vel nunquam violare, etiam si ij sint valde iuuenes. Nec enim omnes senes iis sunt perituri moribus, qui iuniores edificent; neque iuuenes declinandi sunt, si virtutem senilem praesferunt. Nam, vt sapienter obseruauit S. Ignatius Martyr, Nec annosi, sapientes continent sunt, nec senes, intelligentiam possident: sed spiritus, qui in hominibus est. Daniel enim ille sapiens, cum duodecim esset annorum, spiritu Dei afflatus erat, & senes frustra canos ferentes, calumniatores, & aliena forma appetentes esse coarguit. Samuel autem puer paruulus, Heli nonagenarium reprehendit, quod suos filios plusquam Deum honoraret. Similiter Ieremias audit a Deo: Ne dicas Iunior sum. Porro Salomon & Iosias, ille quidem duodecimo atatis anno, hic vero octo natus annos, regni gubernaculis admotus est, aras & templa diruit, & lucos combussit, & falsos illos sacerdotes ingulauit. Adolescentia igitur non est contemnenda, quoties Deo dedita consecrataque fuerit. Iuuenis erat Timotheus ille Christo plenus, verum quid illi Magister scribat, audire. Adolescentiam tuam nemo contemnat. Sed & cum talibus conuersatio debet esse verè spiritualis, ac religioso nomine, & veste ac professione digna. Nulla enim occupatio in religione ita detegit bonum vel malum statum religiosi, vt recreatio. In ea se produnt mores quales sint, & qualis sit internus animi status. Et quod S. Gregorius Nyssenus dixit de quouis Christiano, non viuente vt decet Christianum, Huiusmodi hoc est Diuinae virtutis imitatore, sed instar simiae Alexandrinae, personam hominis & vestibus humanis induta, a quodam circulatori & praestigiatore, & ad cantum & modulationem aptè se mouentis atque circumagentis, sed ab alio proiectis amygdalis, oblitae saltationis, ac currentis ad amygdala, & ne impedimento esset, personam humanam ori detrahentis, atque

vngui-

vingulis suis assimilata formam dilacerantis, & turpem faciem suam naturalem conspiciendam præbentis; idem dici potest de Religioso intus malè constituto, ac irreligiosè viuentem, sed specie quadam & religiosa veste veluti personato incedente, ubi se in recreatione obtulerint occasiones iocorum, facetiarum, scurrilitatum, detractionum, veluti amygdalorum aut nucum simia oblatorum, repente eas arripiunt, & simias se non veros Religiosos & spirituales homines demonstrant. Caueamus igitur, ut loco citato monet S. Gregorius Nyssenus, Ne dum nudà professione ac specie (religiosi) prætextu, solius nominis insignimur, aliud, atque videmur esse, ab eo, qui occulta intuetur, demonstreretur. Quemadmodum enim simia non satis fuit falsa atque assimilata forma, ad hoc, ut homo existimaretur, deprebensa per ingluuiem belliarum natura; Ita qui non verè ipsam naturam suam (religiosum spiritum) deformauerint, facile per diaboli escam & ingluuiem conuincuntur, quod aliud sint, atque præ se ferant ac profiteantur.

209. Undecima causa, Ob quam non durant fructus Exercitiorum, est indeuotus vsus Sanctissimæ Eucharistiæ, tum ante eius receptionem, tum post eam receptam; si te citò confetas ad profanas occupationes. Vna enim & sola Communio hominem perfectum & sanctum ut dicebat B. Maria Magdalena de Pazzis. Merito hoc dicebat, quia hoc ipsum S. Dionysius Areopagita dixerat: Verus ad sacra percipiendi accessus, id accedenti tribuit, ut ex communione Diuinâ ad Dei similitudinem atque consortium transcant.

210. Duodecima causa est, neglecta renouatio præcipuorum propositorum in Exercitiis factorum: mirum enim in modum iuuant, si quotidie renouentur aliquoties: primò in fine Meditationis: secundò in Sacro, si illud audis post Elevationem maximè, si verò Sacerdos es, in ipsa Communione, vel ante illam loco præparationis (quæ gratissima erit Deo) post dictum: Domine non sum dignus &c. tertio in examinibus conscientia circa finem eorum: quartò etiam dum is è cubiculo ad aliquem locum remotiorem, prodest ea renouare. Porro cum omnia renouari nequeant, quatuor proposita sæpè renoua, quæ sunt velut radices & fontes omnium nostrorum bonorum, & totius vitæ spiritualis,

211. & ut appellat S. Ioannes Climacus, *Virtutum Matres*. Primum, fugere omnia illa quæ displicent Deo, scilicet peccata & violationes Regularum. Secundum, Facere benè omnia opera ordinaria, præsertim Meditationem, Examina, & Recreationem. Tertium, Ferre a quo animo omnia quæ displicent amori proprio, ut sunt irrationes, contemptus. Quartum, Ferri semper ad perfectiora, hoc est curandi perpetuum in virtutibus progressum, sicut eum curas in studiis: & inter res bonas eligendi eam, quam ag-

noscis esse perfectiorem. Quod si dubitas, vel nescis vtra sit perfectior, eligendi illam, quæ est similior Christo pro te humiliato, neglecto, irriso, occiso &c. iuxta tertium modum seu gradum Humilitatis à S.P.N. Ignatio traditum in secunda Hebdomada Exercitiorum.

CAPVT DECIMVM NONVM.

Quid faciendum post octiduanam Recollectionem pro Executione constanti bonorum propositorum in ea factorum.

PORRO ut compendio scias, quo modo & ordine post absoluta Exercitia procedere debeas, ut bona proposita exequaris, & non redeas ad pristinam tepiditatem & defectus, hæc facienda sunt:

Primo post Exercitia die, communica accepta licentia, & eam Communionem offer Diuinæ Maiestati in gratiarum actionem pro iis quæ facienda & vitanda agnouisti tempore Exercitiorum, & ad impetranda efficaciam Diuinæ gratiæ auxilia, quibus fretus, deinceps viuas, iuxta bona proposita à te in Exercitiis facta, & ne cedas vllis tentationibus internis, & ne impedimentis externis retraharis à benè inchoata viuendi ratione. Accepto deinde Sanctissimo Sacramento, postquam solitas deuotiones cum Christo Domino peregeris, offer in vniione meritum eius, ei, tua proposita, gratias age, pro eis factis, pote gratiam constanter ea exequendi semper in occasione omni.

Postea adeas Superiorem tuum, vel Confessarium tuum, si Superiorem nullum habes, eique præcipua proposita à te facta communica, tum propter alia, tum ut notitia tuorum propositorum Superiori vel Confessario comunicatorum, sit frænnum quoddam, quo retinearis ne in defectus priores relabaris, & sic calcar, quo extimuleris ad constantem eorum executionem, saltem metu & pudore adactus, ne tibi exprobet Superior vel Confessarius inconstantiam in benè cæptis: nam & talibus motiuis secundariò te iuuare debes quæ apud Tirones & imperfectos sæpè maiorem vim habent, quam alia motiua purè supernaturalia & præstantiora.

Ideo hanc ipsam ob causam, Sancti veteres instituerunt manifestationem propriorum peccatorum Superioribus & Patribus Spiritualibus faciendam, & Christus Dominus, procul dubio etiam hanc ob causam, instituit auriculari rem confessionem.

Si habuisti aliquos socios, qui tibi antea erant Regula vel causa vel occasio liberè viuendi, vel non viuendi spirituali modo, in primo cum eis congressu, manifeste te illis declara, quòd te resoluisti ad mutandam pristinam viuendi irreligiosè

116. giosè rationem. Hoc est S. Chrysostomi consi-
 117. lium: Quid faciam inquit aliquis, apud necessitatem
 118. inducentes. Qualem necessitatem id homo: discant om-
 nes, quod omnia malles pati, quàm legem Dei transgre-
 di; & ab inferenda necessitate desisteret. Sed si frigide
 coles virtutem, & non offendes generosè, te
 nolle quicquam facere, vel omittere, cum trans-
 gressionem alicuius Diuinæ vel Religiosæ legis,
 semper claudicabis: è contrario verò, etsi displi-
 cebit exterius dyscolis vel imperfectis tua con-
 stantia, in animo tamen eorum, postquam ad se
 redierint, laudare & admirationi eris. Est enim
 217. virtus, inquit S. Chrysostomus, per se ipsam admi-
 218. rabilis: quod si verò quis illam in medio prohibentium
 colat, multò admirabilior se ostendit. Et propterea
 Diuina Scriptura, quasi admirando iustum, dicit, quod
 in medio illorum, qui indignationem Dei sensuri erant,
 Non impenit gratiam coram Domino Deo, ut nos do-
 ceat, quod vnum ille habuerit scopum, ut ab illo oculo
 laudaretur, qui dormire soporiz, nescit, nihilq; cura-
 nerit humanam gloriam vel ignominiam vel irrisio-
 nem. Verisimile enim est, cum prater morem omnium,
 virtutem coleret, cum fuisse subannatum & irrisum à
 malis omnibus, qui consueuerant arguere suam fugien-
 tes malitiam & virtutem amplectentes; idq; & nunc
 sepe fieri solet. Et videmus multos, qui risum & sub-
 sannationem ferre nequiuert, sed praeferunt huma-
 nam gloriam verè & immortalis, abstracti & illecti ab
 aliorum hominum malitia. anima enim fortis & con-
 stantis est, posse oblectari his, qui auellere moluntur, &
 nihil facere, ut hominibus placat, sed oculum suum in-
 tendere ad illam inscriptum oculum, & ab eo solum glo-
 riam expectare. & istorum gloriam despicere, nulliusq;
 pili facere humanam laudem, vel conuitia, sed pertran-
 sire ut vmbra & somnia. Valet ad hoc propo-
 situm Ethnici Dionis monitum datum contra
 219. incommoda, quæ vocat Antagonistas virtutum.
 Nam & ij qui retrahunt, siue malis exemplis, si-
 ue malis consiliis à perfecta viuendi & Deo
 seruendi ratione sunt Antagoniste virtutis, cum
 quibus ita procedendum est, ut suadet Dio: Sa-
 ne videntur quidem hi Antagoniste graues & intole-
 rabiles ignaui omnibus, si quis autem eos contempserit,
 audacterq; accesserit, videbit eos timidos, & inualidos
 ad vincendum viros fortes: sicuti res habet etiam cum
 canibus (apta comparatio Antagonistarum vir-
 tutis, & religiosæ disciplinæ, cum canibus, qui
 sicut innocentes, ita illi perfectius viuentes alla-
 trare & mordere solent) illi enim fugientes in-
 sequuntur & mordent, dilacerantq; quos apprehendunt;
 inuadentes autem & pugnantes timent, & recedunt ab
 eis. Denique si qua contracta fuerit notitia eis adulan-
 tur. Porro multi homines attoniti, iudicant eos esse
 graues, semperq; fugiunt, nunquam ex aduerso auden-
 tes eos intueri. Etenim quemadmodum qui pugilum
 nouerunt artem, si quidem præoccupent aduersariam,
 non cessant pugnis virgere, sepe etiam ipsi ita inuadentes
 deiciunt, si verò recedant timentes, tunc fortissimas
 plagas recipiunt; ita si quis labores excipiat contem-
 nens, illisq; alacriter appropinquet, nihil aduersus eum

valent. Sin verò desistat & decedat, (à recta viuendi
 ratione, ob humanum metum vel respectum)
 longè grauiore vehemioresque videntur. Nam si
 vehementer inuadas, extinxeris ignem; sin verò suspi-
 cians & reformidans, vehementer vreris: quemadmo-
 dum pueri interdum ludentes lingua extinguunt ignē.
 Induant volentes religiosè viuere, nec flecti
 sermonibus dyscolorum, animum Senecæ, qui
 lib. de vita beata c. 26. sic scribit: Nihil magis, So-
 crates inquit, persuasi mihi, quàm ne ad opiniones ve-
 stras actum vita mea flecterem. Solita conserte vndique
 verba, non conuitiari vos putabo, sed vagire velut in-
 fantes miserrimos. Verum satis tibi non erit, im-
 perfectis non cedere, sed si poteris, hoc ipsum
 coneris persuadere talibus, ea adferendo in me-
 dium, quæ te mouerunt in Exercitiis ad in-
 choandum religiosiorem viuendi modū. Pro-
 derit etiam clarè talibus dicere, te declinatu-
 rum eorum conuersationem omnem, si deinceps
 voluerint tibi esse causā vel occasio non
 viuendi spiritualiter. Adde etiam minas (si prio-
 ra non erunt satis) te ad opem Superiorum, vel
 Confessorum, recursum contra eos, si te in
 spirituali viuendi ratione (ut antea fecerant)
 impedire perrexerint. Alioquin te iis hoc mo-
 do declares, redibis ad priorem tepiditatem.
 Satiū est eos semel offendere, quàm deinceps
 (ut dicitur, vlulando cum lupis) sæpius & quo-
 tidie offendere Deum, propter humanos respe-
 ctus & misera solatiola. Non est perfectè bonus, in-
 quit S. Gregorius Papa, nisi qui fuerit & cum malis
 bonus. Et, ut alibi ait, Non valde laudabile est, bonum
 esse cum bonis, sed bonum esse cum malis. Sicut enim
 grauioris culpa est, inter bonos bonum non esse, ita im-
 mensi præconij est bonum esse inter malos. Quocirca
 clarè loquere talibus, te velle deinceps melio-
 rem inchoare viuendi rationem; noli minas
 aliorum metuere. Va prægnantibus & lactantibus
 in illis diebus, ait Dominus, inquit S. Isidorus Pelu-
 siota, ad eas animas, quæ Diuinum amorem velut vie-
 ro adhuc gerunt, nec verborum libertate ac fiducia
 vii. Deique confessionem, acremque pro ea contentio-
 nem ac dimicationem, parere audent; nec premiorum
 spem sibi proponunt, verum minus aut insulubus frastra
 sunt, ac furtis rebus spoliata; scilicet merito & co-
 ronâ gloriæ futuræ.

Habeas verò menti tuæ altè impressum illud
 219. S. Bernardi monitum, datum Fulconi puero: epist. 2.
 Inde letandum in adolescentiâ, vnde in senectute non
 pœniteat.

In prima recreatione post Exercitia facien-
 da cum tuis æqualibus, statim inchoa sermo-
 nem de rebus spiritualibus. Talis enim esse de-
 bet nostrorum sermonum materia, ne consum-
 damur ab Ethnico Socrate, qui dixit in Apolo-
 gia, Esse homini hoc maximum bonum, singulo quo-
 que die de virtute habere sermonem. Hoc enim veri a-
 moris natura facit, inquit S. Chrysostomus, ut ij
 qui nobis cari sunt, semper in ore nostro ac lingua ver-
 sentur. Quod tantò magis curæ esse debet no-
 bis.

Sf

bis.

h. 9. in
Ezech.
l. 1. mor.
cap. 1.Matth.
24. 19.
l. 1. epist.

211.

219.

epist. 2.

epist. 130.

1.2 ep.
167.cap. 41.
Euchitid.1. de mun-
di opifi-
cio.3. Reg. 18.
31.

212.

213.

bis, qui in schola virtutum versamur, quia, ut scribit S. Ild. Pelagiot, Optima narrationes insita in nobis virtutum subsidia excitare solent. Sed etiam Ethnici id commendarunt. Epictetus, Maiori, inquit, ex parte silentium praestetur, aut necessaria dicantur, eaq; paucis; sed non quidvis dicemus, non de gladiatoribus, non de ludis Circensibus, non de pugilibus, non de cibis aut potionibus, quae passim inculcantur. Quae verba explicans Simplicius, eos planè sermones deposcit, qui Religiosum deceat. Vult, inquit, Epictetus, ut de rebus necessariis sermo habeatur, siue ad virtutē adhortando, siue docendo, siue consulendo, siue consolando siue de veritate naturae rerum inquirendo & disputando, siue Dei excellentiam & providentiam celebrando, & auxilium ad degendam vitam nomini congruentem, votis exposcendo. Non autem de rebus vulgaribus, de quibus verba fieri plerumque solent. Neque igitur de compositionibus gladiatorum, neque de ludis Circensibus, aut aliis, neque de cupidis & potulicis, quibus ille vel ille vitatur. Nam qui sermones huiusmodi de rebus habent, cogitationem etiam illis asfigunt. Est & cum appetitum attrahunt, & vitam sibi conformem faciunt. Sic & Plato apud Philonem, per os nostrum dixit intrare mortalia, exire vero immortalia, hoc est, intrare cibos paulò post corrumpendos, exire autem sermones dignos immortalitate, quales non sunt, qui de rebus inanibus instituuntur. Qui si fortè ab aliis introducantur, monet ibidè Epictetus, ut eos curemus excindere, vel si id fieri nequeat ob auctoritatem loquentis, aliamvè ob causam, aliò sermonem diuertere non liceat, vel non deceat, silentium saltem interponendum. Potest autem in prima post finita Exercitia recreatione, prima sermonum esse materia, Praestantia Exercitiorum, & quam efficax medium S. Ignatius tradiderit hanc Octiduanam Collectionem, in qua homo agnoscit se, suos defectus, eorum gravitatem, suam obligationem viuendi perfectè & his similia.

Hoc praemisso veluti praeludio, discurre de cecitate tua & multorum, qui cum possint vivere perfectè Christi vitæ se conformando, contrario modo viuunt &c. & quam sit hoc detestandum, & quas ob causas &c. pro qua re suppeditabunt tibi materiam loquendi, tum ea quæ in Exercitiis ex Dei lumine agnouisti, tum quæ legisti, tum multa ex iis quæ supra in hoc Opusculo scripta sunt. Quod ut facias generosius, vide ne & tibi aptari possit illud S. Eliæ Prophetæ monitum, populo Idololatria seducto à vero Dei cultu, antea amato, datum: *Vsq; quo claudicatis in duas partes* (volendo scilicet placere Deo, & imperfectis) *si Dominus est Deus, sequimini illum.*

Porro in ordinariis quotidianis recreationibus, hi modi esse possunt, eas benè instituendi:

Primò, Ex audita lectione ad mensam, vel concione, aliquid adducere in medium pul-

chrè vel piè dictum aut factum, & circa hoc discurrendum. Si tempus adhuc suppetat;

Secundò, Adduc in medium, quod heri vel hodie legisti in tuo libro spirituali, & circa hoc discurre. Idem si fecerint, non deerit larga materia piorum discursuum. Hanc rationem tenebant instituenti pia colloquia Fratres nostri in Collegio Romano cum B. Aloysio Gonzaga. Nam, ut scribitur in huius vitæ. Per longiores vacationum serias, quæ Septembrem & Octobrem tenent, in Tusculanum missi Fratres ad confirmandas à contentione studiorum vires, alius libellum de imitatione Christi, bona Praesidium venia, alius Diui Francisci, alius Diua Catharina Senensis, alius B. Patris Ignatii vitam secum afferebat: non nemo Annales Familiae Diui Dominici, alius Diui Francisci in manus sumebat: erat quem Confessiones & soliloquia Diui Augustini, item, quem sermones Diui Bernardi in Cantica delegerent. Quidam, qui maiores in cognitione Diuinarum rerum progressus habebant, res gestas B. Catharinae Genuesis non mediocriter cum voluptate volebant: alij, quorum animus ad sui ipsorum desipientiam magis inclinabat, in praeclaris Beatorum Virorum Iacobini & Ioannis Columbini facinoribus lectandis multis erant. Horum aliorumq; librorum lectione imbuti, prima luce, primaque vespera bini terni in vicos colles corpora exercitatum exibant, atque interea quæ legissent, inter se narrabant. Interdum verò decem aut duodecim, fortè coeuntes, in silvis ac nemoribus ad piè alloquendum confidebant, tantà incanditate, sermone, sensuque pietatis, ut calistes Angelos referre viderentur.

Tertiò, Si modò vnus, modò alter proponat sociis, per modum quaerendi consilij: *Quid vobis videtur faciendum hac vel illa in re.* &c. eo modo, quo olim apud Cassianum, & nunc in sodalitatibus nostræ curæ commissis, & apud nos in Nouitiatu nostro proponuntur dubia in Conferentiis soluenda. Talem consuetudinem habuit S. Gregorius Episcopus Nyssenus, frater natu maior S. Basilij Magni. Nam in Epistola ad Harmonium, in qua describit, quid nomen & professio Christianorum sibi velit, sic scribit: *Meministi sat scio, quod semper argumenta sermonum, quibus sermonibus inter nos vti solebamus. Meditationes virtutis erant, & ad Dei cultum atque pietatem exercitationes: cum tu quidem Praeceptoris ac Magistri more, semper iis quæ dicebantur ex aduerso subiceres & opponeres, nihilq; quod diceretur, absque excussione atque examinatione admitteres, nos verò qui aetate praecederemus, quæ per consequentiam sermonis identidem requirerentur, dissolueremus. Et talem colloquendi modum, statim ait, plestri in modum ab alterius prudentia nostram vetustam citharam suscitantis.*

Quartò, Extat longus Catalogus variarum materialium pro recreatione propositarum à Patre Hieronymo Natali factus, & approbatus à Congregatione sexta & septima Generali, & quotânis in Refectorio legi solet: ex eo petendæ sunt

sunt materiae nostrorum sermonum. Atque hæc dicta sunt de quotidianis recreationibus, nam in hebdomadariis, quæ toto die vel medio, feria quarta aut quinta, institui in Societate solent post horam à recreatione pomeridiana exactâ, possunt haberi colloquia de rebus indifferentibus, vilibus tamen, proponendo quæstiones & problemata similia iis, quæ proponit noster Laurentius Forerus:

I. Cur homines, qui raras dentes habent, sunt maiori ex parte breuioris vite?

II. Cur caput humanum magis pilosum sit reliquo corpore, non perinde animalium?

III. Cur equis & asinis è cicatricibus oriantur pili non autem hominibus?

IV. Cur lingua nulli animali sit pinguis?

V. Cur ebrii ad lachrymandum sint faciliores?

VI. Cur pili in cute horrois tempore erigantur?

VII. Cur sessio alios pinguefaciat, alios extenuet?

Simili modo possunt esse materiae piorum in recreatione sermonum, si singuli adferant causas & explicationes aliquarum sententiarum argutarum, quæ in sacris vel profanis authoribus leguntur. Talis sententia est S. Paulini: *Esse Peripateticus Deo, Pythagoreus mundo. Et Philonis I. de sanct. Abel. Virtus caret tempore.* Et Seneca: *Illud bonum cura, quod verustate sit melius.* Eodem modo circa encomia vel epicheta Dei, Christi Domini, Beatissimæ Virginis Mariæ, aliorum Sanctorum, breues discursus institui potest. Cur Deus vocetur, *Deus Abraham, Isaac, & Iacob*; cur Christus dicitur *Sol iustitie*; cur Sanctissima Maria, *Domus Aurea, Stella maris, Turris eburnea, Fœderis arca*, & aliis titulis in Litanis cur insignitur? S. Ioannes Baptista cur *Vox clamantis* appellatus, cur dicitur *venturus in spiritu Elias*? Sic illud Seneca: *Mala natura nunquam dolore indigent.* Et alibi, *Desines timere, si sperare desieris.* Et illud S. Dorothei ser. 10. *Da sanguinem, & accipe spiritum.*

Sed hic aduertendum est, ut hi discursus, si ne villa contentione fiant, & vana ostentatione ingenij, sed cum facili laudatione eorum, quæ à locis dicta fuerint, aliena à rixis & contradictione. Quæ dum excitabitur ab aliquo, sequere consilium Ouidij: *Cede repugnantis, cedendo victor abibis.* Vti fecerunt & suaserunt etiam Ethnici: Plerique, inquit Epictetus (quem S. August. appellat nobilissimum Stoicum) apud Arrianum, dum se dant disputationibus, confundunt & confunduntur. Et ad extremum conuicti & proscindentes & proscissi discedunt. Primum illud & maxime proprium fuit Socratis, ut disputando non exanderet, nec malignum aliquid aut iniuriam proferret, sed potius conuictiores sustinebat, & dirimere pugnas solebat. Turpe esset ab Ethnico homine Christianum & Religiosum vinci, cui cordi esse debet illud monitum Abbatis Iosephi apud Cassianum.

Sciendum sanè generaliter, illum partes agere fortiores qui voluntati fratris suam subicit voluntatem, quam eum, qui in defendendis suis definitionibus ac tenendis pertinacior inuenitur. Ille enim sustentans ac tolerans proximum, sani ac validi, hic autem infirmi, & quodammodo egrotantis obtinet locum, quem ita palpari necesse est ac foueri interdum, ut etiam à rebus necessariis, pro eius quiete ac pace, salubre sit aliquid relaxari.

Quod si ante recreationis tempus, obtulerit se occasio, hoc modo te declarandi, talibus tuis locis, declara te etiam tempore silentij, quia erit locutio necessaria, qua hic & nunc, non violabitur Regula silentij, & erit talis allocutio conformis menti Superiorum, & S. Patris Nostri Fundatoris.

Ex altera parte, cum iis conuersari stude, uti supra dictum est, & Sancti suadent, quorum conuersatione & exemplis, accendaris ad studium virtutum maius ac maius, & ad executionem constantem bonorum propositorum in Exercitiis factorum. Sicut enim hoc corpus, inquit S. Chrysostomus, quotidie corporalis indiget nutritione, ne multum cadens in imbecillitatem, inefficax iaceat; itidem & anima, spiritualis indiget pabuli optima conuersationis, ut in aliqua bonorum consuetudine posita maligni demum insidias constituatur inexplugnabilis. Ideo S. P. N. Ignatius magnam voluit haberi à suis delectum in conuersatione, habuitque in more, schedis datis, nominare eos domesticos, à quorum conuersatione abstinere debebant, etsi ij nec tentari essent, nec scandalosi. Quod ipse indicat clarè 3. parte Constitut. l. i. Offic. c. 1. §. 3. Scribat enim verum esse id, quod scribit M. Tullius: *Viuitur non cum perfectis hominibus, plenè, sapientibus, sed cum iis, in quibus præclare agitur si sint simulachra virtutis.* Simulacrum virtutis est, qui in speciem Religiosis, non sanctis, moribus, & obseruatione exactâ regularum ornatus est, sed tantum habitu & vortis Religiosis, vel Statu Sacerdotali, à congruentibus illi moribus non insignito.

Quocirca S. Carolus Borromeus, Oblatos S. Ambrosij, instruens ad vitam sacerdotio dignam, inter alia præscripsit hæc: *Vitent diligentissimè, ne quemquam diligant singulari præ ceteris amoris affectu, qui, ut plurimum, inordinatus esse solet, sed equali omnes pro singulorum ratione & statu charitate prosequantur: illorum tamen familiari potius ac sæpius viuentis consuetudine, ex quibus cumulationem percipere spirituales utilitates possint.* Nunquam autem hæc spiritualis utilitas sperari potest, ex conuersatione cum iis, qui sciuntur palam & ordinariè leuiter conuersari, atque de nugis & facetiis & materiis spirituali statui non accommodatis, ridiculè sermones instituere. Non parum est hac in re periculum. Consideremus, inquit S. Chrysostomus, si nimium quidam ac importunè risi: reprehensus à quopiam est; respondet alius, nihil id esse mali. Quid enim est risus? aut quid unquam

ex risu mali sequetur? Orta tamen ex immoderato risu paulisper scurrilitas; a scurrilitate, turpiloquium; a turpiloquio, operatio turpis.

Apul. l. de Philoſop. Epict. l. 2. cap. 12. Clem. l. 2. Strom. c. 9. 230. Lips. 3. Manud. Differ. 16. Arist. l. 8. Eth. c. 3. & 4. Bal. f. 2. de inst. mo. bach. 231.

Quocirca etiam Ethnici, non nisi inter bonos, & in virtute vera solidos, solidam esse posse amicitiam existimabant. Plato apud Apuleium, Epictetus & alij Stoici apud Clementem Alexandrinum & Lipsium, & Aristoteles. Quapropter S. Basilii omnium iudicio præstantissimus vitæ spiritualis, præsertim Religiosæ, Magister, Sermo, inquit, subtilis & quæ à familiaribus ac mutuis congregationibus, mentis importuna nasci solet distractio, prorsus exterminetur, at si quid ad animarum adificationem utile sit, de hoc tantummodo sermo habeatur. Quin in iis ipsis quoque quæ vilia sunt, ordinis, modestiæ, ac temporis ad loquendum adhibenda ratio est, & quæ dicenda sunt; ea ab iis dici debent, quibus permixtum sit loqui. Sanè non est magnum, si Religiosi vitæ spiritualis cultores de rebus spiritualibus piusque loquantur, cum tales olim etiam secularium Christianorum fuerint sermones, & quidem in conciliis illorum, teste Tertulliano. Ita, inquit, fabulantur, ut qui sciant Deum audire. Sermonibus præfati sunt honesti animi, inquit Tyrtius, non foris tamen. Quibus ergo? Qui ad superiorum cogitationem temporum eos reuocent, res, iam olim gestas, spectandas proponant. Certe Superiore audiente non auderes ea dicere, quæ soles, quomodo autem audes, Deo melius audiente, quomodo talia libentius audis, quæ scis & Superioribus & Deo displicere; Præsertim, cum materia talium sermonum audita, ipsi noceat. Communitati.

Hinc Demosthenes, lumine naturæ edoctus, cupiens induci optimum Ciuitatis statum, hoc remedium proposuit. Oportet, Athenienses, eum qui boni aliquid facere nostra Ciuitati cupit, primum vestras aures sanare: corruptæ enim sunt, adeo falsa & multa, (per multiloquium inane) & quæuis, (sine villo delectu, prout in buccam veniunt) potius quam optima audire consueuisti. Merito hæc de te tanquam Communitati noxia sollicitus erat Demosthenes. Verus enim est ille Menandri senarius, teste S. Hieron. ab Apostolo quoque usurpatus: Corruptunt bonos mores colloquia praua.

Et ita in Domiciilis Religiosorum, ex non spiritualibus sermonibus, sed leuibus & dissolutis, sequi solet vita non spiritualis & dissoluta. Quod quotidiana ubique experientia confirmat. Nam prauis assuescere sermonibus, inquit S. Basilii, via quedam est ad rem ipsam. Sicut vice versa, ex non spiritualibus & irreligiosis moribus, sermo procedit non spiritualis & irreligiosus. Dictio enim nostra, est index animi, vti SS. Patres, & Ethnici docent, sed magis Christus Dominus, qui ait: Ex abundantia cordis os loquitur. Et S. Ioannes Baptista: Qui de terra est, de terra loquitur. Mali, inquit S. Augustinus, malas habent linguas, id est, mala loquuntur cum loquuntur de bono. Quibus Dominus dicit, quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali.

Matth. 12. 34. Ioan. 3. 31. Psal. 1. Matth. 12. 34.

& Clemens Alexandrinus: Qualis sermo, talis est vita. Si vis ergo conferuare & angere bona polita, & exequi illa, ama colloquia spiritualia, & cum talibus conuersare. Noli erubescere loqui de iis, ob quæ reliquisti mundum, & statum spiritualem amplexus es. Concordet lingua cum tuo habitu & statu. Declara te spiritualium rerum sectatorem, materiâ sermonis spirituali. Exprime ore tuo præclarum S. Chrysostomi dictum: Nos ita loquendo sicut Apostoli, noti sumus, loquendo sicut Angeli. Immo si loquimur de piis rebus, erimus quodammodo os ipsius Dei. Quæ de re audiendus est discursus nobilis S. Ioannis Chrysostomi verè aureo ore, hac ipsa de re discerentis in alio loco. Antea vobis dicebam, charissimi, quid lingua nostra manus sit, Dei pedes apprehendens, nunc autem magis dico, quod lingua nostra est lingua, Christi linguam imitans: si congruum exhibeat diligentiam, si loquamur ea, quæ vult ipse & c. si loquaris mansuetudinis verba, & ad proximorum emendationem, linguam Christo similem habebis. Et hæc ipse Deus testatur: Qui enim edocuit dignum ab indigno, sicut os meum erit. Cum itaque lingua tua, tanquam Christi lingua sit, & os tuum quasi os Patris fiat, & si sancti Spiritus templum, quis iam huic fuerit aequalis honor? Nec enim si tuum ex auro foret os compositum, aut ex pretiosis lapidibus, ita fulgere deberet, ut nunc mundo mansuetudinis illustratum. Quid ore, quod consumeliam proferre nescias, sed semper benedicere mediteretur, desiderabilis: Si verò maledicenti benedicere non potes, tace: hoc interim elabora, & paulatim procedens, & (ut decet) studens, ad illud quoque peruenies, & os habebis tale, quale diximus. Nec audax dictum esse existimes, benignus enim est Dominus, & bonitas eius donum efficitur. Audax est, os diabolo simile posidere, & linguam maligno demoni habere similem, quam habere non oportet Christi mansuetudinis sectatorem, præsertim talium participem mysteriorum & ipsarum Dominicæ communicantem. Hæc itaque reputans, illi fuis pro tuis viribus similis & c. Dedit tibi Christus patientiam, ut ipsi similis pro tuis viribus efficiare. Hoc audiens non trepides, timor est, non ipsi esse similem. Secundum illum igitur loquere, & in hoc factus es talis, qualis ille, quantum homo fieri potest. Propterea maior est ut loquens quam prophetans. Hoc enim donum est totum, hic autem & labor tuus & sudor, animam edocere, os tibi formare Christi ori simile & c. Non ita in Prophetarum amplectitur, sicut mirum & mansuetum hominum. Eorum nimirum, qui alienos mores, lingua maledica non demigrant, sed etiam certos & notos aliorum defectus, excusatione pia, & bona interpretatione tegant. Ideo, forte scripti Clemens Alexandrinus: Dictionem nostram esse debere tanquam vestem in corpore. Nimirum, ut quemadmodum vestis tegit & occultat membra, quæ sine pudore & confusione detegi & aspicere nequeunt ab honestis oculis, ita sermone nostro, veta & certa vitia aliorum tegantur & occultentur, quin potius ornentur laudibus, sicut vestis præter integumentum & defen-

defensionem corporis ab aëris iniuriis, nocturnis & diurnis, etiam illud ornare solet.

Ceterum in conuersatione cum domesticis, vitanda est, tum frequentior longè cum vno quam cum aliis æquè bonis conuersatio, tum communicatio secretorum, quæ soli Deo & Patri Spirituali ac Superiori referenda est; vix aliquid notabile & ratum, etiam bonis sociis manifestandum, ad te spectans, quamdiu es in Classe incipientium & proficientium: solis id concedi potest, qui & ætate, & diuturno virtutum studio post sacerdotium susceptum, transgressi sunt ordinaria studia bonorum. Nec enim in exemplum trahenda sunt aliquorum Sanctorum facta contraria, quos sicut notabili sanctimonia insigniuit Deus, ita quandoque præter communem procedendi modum, saluis essentialibus & communibus viis, veluti per semitas, non cuius peruias, duxit ad fastigia rara virtutum.

Vehementer quoque proderit, quolibet mense, & quidem (ne pia hæc consuetudo à memoria excidat) primo die mensis, totam meditationem instituire, circa bona proposita præcipua, in Exeritiis, & aliis facta, representando ea Deo, & renouando instar renouationis votorum, & videndo, quomodo ea serues, & acriter inculando te coram Deo, si aliquid non seruasti, & motiua ad ea exequenda siue vetera, siue noua, ponderando, & inuocando Diuinam opem ardentem pro eorum constanti executione in posterum.

In colloquiis quoque Mensuris cum Patre Spirituali, proderit ei manifestare quomodo te geras in executione bonorum propositorum.

Valdè etiam prodest, si constituas socios probos, morum tuorum censors, vt te moneant. Id suadebat S. Ignatius: & S. Chrysost. inquit: Quoniam est tanta consuetudinis violentia, eam in alteram transfer consuetudinem. Et quomodo, inquit, potest fieri? Sint multi censors, sint inquisitores, & probatores multi. Dic mihi: si regimen inuersionis posuisses, nome puerum corrigere subes, nec ab illo moneri confunderis, cum illud quidem non multum sit dedecus: hic autem in anima detrimentum patiens, ab alio corrigi erubescis. Et circa vestimentum quidem, ornantem sustines seruum, & sublegantem, animam autem non sustines ornantem? Sint ergo multi censors. Sicut enim fera, quæ ex omni parte agitur, fugere non potest, sic & tot habentem custodes, tot increpantes, cum vndique pulsetur non licet non cauere. Et primo quidem die hoc agere feret, & in secundo & tertio, deinceps però facillimum erit, & post quatuor, neque negotium hoc existimabit. Experientiam facite, si non credidit. Hæc Chrysostomus. Quin etiam Ethnici id suadebant, & in more habebant. Hinc Plautus in Trinummio:

Sed ex amicis certis mihi certissimus,

Si quid me scis fecisse, inscite aut improbe,

Si id non accusas, tu ipse obiurgandus es, scio.

Maximus Tyritus, Amicus, inquit, id quod bonum putat, siue id dolorem postea, siue voluptatem adferat, cum amico communicat, & ex æquo fruatur: Adulator ex præscripto libidinis sui, quicquid cum amico agit, ad lucrum suum dirigit. Non est, inquit S. Hilarius in Psal. 14. Opprobrium aduersus proximos inuendum, sed si quid in eis incuriosum, si quid perulans, si quid incontinens deprehenditur, sine exprobrationis amaritudine, blandimento etiam dictionis est corrigendum. Plutarchus quoque lib. de ira cohibenda, Qui, inquit, saluus esse debeat, opus habet vel probi amici, vel inimici vehementissimis, quia illi admonendo peccantes, hi criminando, à vitis auerant.

Quotidianum autem pro hac re & efficacissimum remedium erit, & auxilium, si dum in meditatione te senseris excitatum, ad aliquid præclarum pro Deo præstandum, reuocatis in memoriam, saltem breuiter propositis præcipuis, statuas te velle, eorum executione, constantius demonstrare tuam erga Deum fidelitatem in obsequio eius. In eam enim includuntur omnia illa, quæ Deus à nobis exigit, & quæ Deo debemus, ob tot beneficia, & ob alias causas, (etiam citra respectum beneficiorum) exigentes à nobis, vt omnia possibilia nostro statui, & viuendi modo non repugnantia, faciamus pro Deo, & omnia mala toleremus, & omnia mala ac quasuis imperfectiones vitemus, semperque de bono in melius, bene vtendo Diuinæ gratiæ auxiliis, progrediamur, retinentes & augentes in nobis, piis considerationibus, & lectione librorum spiritualium, ac colloquiis religiosi, insatiabilem esuriam & sitim omnis iustitiæ & sanctitatis: quæ si diu durabit, certo introducet eximia Dei dona. Dominus enim noster, inquit S. Chrysostomus, si viderit animam vigilem, & desiderium feruens, & ipse suas diuitias largitur suppeditat, pro sua munificentia, vltra etiam quam petere audeamus. Exequamur ergo constanter bona proposita pro Deo, vt solent mundani pro mundo, & vt monet B. Laurentius Iustinianus: Pudeat seruos Dei secularium animositate, insatiabilem mentis sollicitudinem, laborum penè intolerabilem, famis, discursus, vigiliarum, inquietudinumque, coniunctat profecto reporem eorum, qui Christo Domino militare videntur, consergent in iudicio cum generatione hac nostra, & condemnabunt eam, quemadmodum Austri Regina progeniem Hebræorum &c. Nonne innata clamat ratio, & vsus docet, vt tanto sollicitius res vnaque, que queratur, quanto pluri esse deprehenditur? Aurum videmus præponi argento, argentum plumbo, plumbum luto, gemmamque marmoreis saxis. Et hac vnde, nisi quia pluri aestimantur? Cur autem in spiritualibus & præstantioribus eadem fieri non videmus? Quare calum plus quam terra non diligitur? Deus magis quam creatura non amatur? Inuisibilia & æterna amplius quam visibilia & temporalia? Sic cæci effecti sunt homines, sensum auerterunt proprium, vt sine discretionis iudicio, præponantur magnis parua, spiritualibus carnalia, atque

241.

242.
hom. 9. in
Genes.243.
in festo
SS. Innoc.

Ss 3

atque

arque caduca celestibus. Quodque deterius est, volumi
abque exercitationis promptitudine aeternam obtinere
mercedem. Talis quidem abusus mundi sectatoribus fa-
cile indulgetur, quando qui Divino se cultui mancipa-
runt, hanc sequi querant. Volumi quippe sine alicuius
rei inopia esse pauperes, sine tribulatione patientes,
obedientes sine proprii arbitrii abnegatione, gratia lo-
cupletes sine ulla summe violentia, humiles sine oppro-
briis, virtutesque ceteras habere peroptant, ita tamen, ut
salva corporis sospitate, & mentis incanditate, nihil
molestie perferant. &c. si a maioris vrentur incendio
qui Christo deservunt, si virtutum perciperent suavitatem,
sive gererent contra se. Nequis verus amor otiosus
esse, neque cor nobile iacere in inis, vel dormire desi-
derio, desiderio feratur. proficiendi, votis trahitur, se nihil
arbitratur agere, quamvis magna perficiat, semper est
rigidus contra se, se deicit, se insequitur, seque contem-
nendo custodit. Hanc pondera, an in te sine vide, fugi-
ge fugienda, corrige corrigenda, perfice perfici-
enda, aggredere aggredienda, memor aeterni-
tatis & Dei, huius & illius propter solum Deum,
qui tua omnia considerat, bene notat, suo tempore
iudicabit, & reddet unicuique iuxta opera sua.

244. Porro ut bona proposita in tua Collectione
facta durent, & in moribus nostris tam internis
animi quam externis corporis, demonstramus
Deo amorem nostrum, qui est finis omnium
nostrorum conatum, & status iuxta consi-
lium B. Laurentij Iustiniani datum libro de o-
bedientia c. 5. procedendum est. Quem admodum,
inquit, ut ardeat semper ignis, opportunis fomentis nu-
triendus est, ita ut perseveret in corde devoti, orationi-
bus virtutibusque operibus, Christi excitandus est amor.
Iugiter quippe meditandum est. Saluator noster quan-
ta nos charitate dilexerit, qualia pro nobis pertulerit,
quove nos dignatus sit redimere, pretio. Hoc namque

1. Pet. 1. 18. conuersis fidelibus Apostolus Petrus insinuare volens
dicebat, Sciatis quod non corruptibili auro vel argen-
to redempti estis de vana vestra conuersatione paterna
traditionis, sed pretioso sanguine quasi Agni incontami-
nati & immaculati Christi. Et Paulus Ephesi (inquit)
pretio magno glorificate & portate Deum in corpore
vestro. Quocirca dum ad non seruanda facta in
Exercitiis bona proposita, senties te impelli ab
amore alicuius rei vel personae, quae ante illa, te
impedebat in studio vitae perfectioris, opponere
illi amorem Christi Iesu, tibi declaratum, tum
passione & morte sua, tum tot perpetuis bene-
ficiis, quae ab eo haecenus percipisti percipis, per-
cipiesque deinceps, quibus nulli aequale perci-
pere potuisti aut poteris, ab iis, & ob quorum
amorem, Christi exemplis, & vestigiis antea
adhaerere noluisti, declinando & fugiendo ope-
ra virtutum. Sic dum metu alicuius mali vel
crucis incitaberis, ad violanda bona proposita,
perpende maiora pro te mala tolerasse Iesum
tuum, quam tu possis perpeti ab iis, in quorum
gratiam antea Regulas, & internas inspiratio-
nes non seruasti. Proinde resolve te ipso primo
die, quo finem Collectioni impones, ita loqui

& procedere, ut in verbis & factis, & necessariis
omissionibus, iterum ex impulsu perfectionis
omittebat, & te ipsa in te demonstres illud
Apostoli Noveritis hoc Evangelium. Alioqui timere
mentis debes illud Christi Domini. Qui me
biberit & in eos sermones (quorum multos in corde
tuo tempore Exercitiorum audisti) hunc filium
hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua &
Patris & sanctorum Angelorum. Et metuere debes
illud psal. 52. Disparuit ossa eorum qui hominibus
placent: confusi sunt, quoniam Deus spreuit eos. Tunc
inquit S. Hilarius in psalmum 52. huius prophetiae
dicti sententiam sanctus ille gentium Doctor, dicens
Gal. 1. 10. Ego si adhuc hominibus placerem, Christi
seruus non essem. Inutilis est humane gratia & inuolun-
taria sectatio. Nam Deo magis quam in contumeliam
Dei hominibus est placendum, ut per Deum instruat,
& probitatem fidelis vitae, innocentis placeatur. Ca-
terum placere tantum hominibus velle, Deo est displi-
cere.

19. Claudam hoc punctum pulchra admoni-
tione B. Laurentij Iustiniani: O Christi milites, & I. de ho.
Deo famulantium universa agmina (post absoluta mil. cas.
Exercitia) pugnatu viriliter, & effusis fideliter (passio-
nibus universis, tentationibus demonum, malis
consiliis, & exemplis non bonorum amicorum)
perseveranter stare, (in bonis propositis) nulla vos
demulceat voluptas, nullus superet labor, nulla tentatio
deterreat, iter vestrum non retardet adversarius, pro-
positum vestrum non immutent mira, cursum vestrum
terrenarum actionum non impediant vincula, magna-
nimitatemque vestram nulla proflus frangat adversitas.
Imitumini Ducem vestrum, sequamini preceptorem,
saluberrimis eius obtemperate monitis, votis annuite,
exhortationibus assensum prebete, profectum virique
vestrum querit, suum concupiscit, renovationem ex-
pectat: Ut quemadmodum exhibuistis olim membra
vestra servare iniquitati, ita nunc iuxta Apostolicam
doctrinam, exhibeatis eadem servare iustitiae in sancti-
ficationem &c. Virtutes quae elucet in Capite & Du-
ce vestro, ab ipso etiam commendatae sunt vobis &
praecepta, non est aequum ut per aliud iter Princeps gra-
diatur exercitus, & per aliud milites, si tamen deside-
rant immortalitatis gloriam & coronam percipere,
quam iam assecutus est Dux, & suis comitibus pol-
litzeretur.

Quoniam vero frequentius bona proposita
in Exercitiis facta non implentur, ob sociorum
non spiritualiter viventium conversationem &
colloquia, si te aggredietur talis aliquis socius,
armes te illis S. Bernardi verbis, quibus malum
cuiusdam nepotis avunculum describens, ta-
lem tuum socium deseribit: Avunculus (socius)
tuus querit animam tuam, qui iam perdidit suam,
verba oris eius iniquitas & dolus. Ecce in via qua am-
bulabas, abscondit laqueos, tendit retia, molli sunt ser-
mones eius super oleum, & ipsi sunt iacula. Vide, fili
mi, ne capiaris a labiis iniquis, & a lingua dolosa. Con-
figat carnes tuas diuinus timor, ne te capiat carnalis
amor. Blanditur, sed sub lingua eius labor & dolor
sperte

speme blandimenta continere promissiones, promittit magna sed ego maiora offerre plura sed ego plurima. Dimittes ergo pro terrenis caelestia, pro temporalibus aeterna; Nequaquam. Conforta te illis quoque Christi Domini verbis ad S. Brigittam prolatis: Qui sunt Iudei, qui Lazarum resuscitatum (quem imitantur, qui in Exercitiis & per Exercitia à prioribus defectibus se liberarunt, & verum resurrexerunt Christi beneficio ad nouam vitam) querunt interficere; (malis consiliis vel exemplis volendo te ad pristinam reducere tepiditatem) insulti, qui ex eo indignantur, quod melius hic vixit: qui sublimia didicerunt loqui & modica facere; qui saiores hominum sequentes, tantum contenti pibilibus contemnunt facta Praecessorum suorum, quanto minus dignantur vera & altiora intelligere. Tales sunt multi, qui de virtutibus sciunt disputare, sed non eas viuendo virtuosè seruare. Ideo & eorum animae periculantur, quia verba plurima sunt, & facta non apparent.

Quod si queras, quo animo quis esse debeat erga socios imperfectos & non bene procedentes?

Respondeo: Imitandum esse haec in re S. Isidorum Pelusiotam, S. Chrysostomi discipulum, quem Euaerius scribit, vitam Angelicam in terris traduxisse, & vinam expressamq; effugien vitam Monasticam & Diuinae contemplationis omnibus perpetuè inueniendam proposuisse: & Theodosio Imperatore regnante in magno honore fuisse, quem Nicephorus Callistus ait, in Pelusio monte Monachis praefuisse, & iam inde ab adolescentia ita in Monasticis laboribus desudasse, & ita carnem, animam arcanis sublimioribusq; doctrinis fouentem, macerasse, vt Euangelicam prorsus ageret vitam, & vna animataq; Monastici instituti, Diuinae contemplationis columna, & velut primarium quoddam exemplum flagrantis emulationis, doctrinae, spiritualis esset, & quidem Presbyter, vt scribit Suidas. Hic ergo tantus vir, sic scripsit ad Theopentum Episcopum: Ego nec peccati expertus sum, nec peccati expertes amicos quero, (non enim inueniam) verum eos quidem qui maximis virtutibus, ac paucis, minimisq; vitiis praediti sunt, in amicorum classem adscribo: eos autem, qui contra affecti sunt, nec numero, nec prorsus ab illo. Non inquam, numero, ne certui nostro calumniam efficiant (apud omnes enim hoc in consuetudine positum est, vt quemque ex his, qui cum eo consuetudinem habent, iudicent) non autem ab illo, spem ipsi bonam relinquens. Illi enim & consiliariis & amicis vtor, his autem non bellum infero, sed quam possum pacem tribuo. Apostolicam scilicet legem seruare studens. Si fieri potest, quantum in vobis est, pacem cum omnibus hominibus habentes. Eos autem moneo, vt à vino abstinent, ac virtutem complectantur. Quod si ipsi consilium meum in odij atque inimicitiae occasionem traxerint, haud paruum maiorem (non quid inimicitiam mihi indixerint, sed quod nullam virtutem acceperint) mihi accersent.

CAP.

De Octidua Collectione eorum, qui sunt

profecti in spiritu, & conantur Deo seruire perfecte, & serio suo profectui in virtutibus attendunt.

Quae haecenus à me scripta sunt, pro iuuantis praecipue iis scripta sunt, qui sunt voluti Tirones in seculari statu & in Religione non usquequaque perfecti, sed tepide viuentes, & multis imperfectiōibus laborantes, & qui adhuc in via purgatiua versantur. Quia verò in Societate nostra, omnes quotannis, saltem per octo dies, ab aliis occupationibus secedere debent, & se per Exercitia spiritualia colligere, & inter eos inueniuntur valde multi valde seruantes in obsequio Dei, & serio perfectioni magnè acquirendae incumbentes; tam Sacerdotes quam non Sacerdotes, in eorum gratiam aliquid hoc capite adferam, propriè ad illos spectans, & ad alios, qui ex via purgatiua excesserunt, & à defectibus Tironum se liberos Dei beneficio agnoscunt, & magnos in virtute fecisse progressus. His, inquam, tradam vtilia monita, seu potius consilia, ad octiduam Collectionem vtiliter peragendam.

Imprimis, licet sit aliquis eximia virtute & aetate maturus immò sanctissimus & perfectissimus, octiduam Collectionem inchoet, à Meditationibus pro prima Hebdomada assignatis, vt praescribitur in Directorio Exercitiorum. Quod etiam S. P. Ignatius Annotatione 20. Intro libri Exercitiorum posita monuit. Etenim inquit, qui fructum consequi spiritualem optat, quam possit maximum, tradenda sunt omnia Exercitia, eodem quo procedunt ordine. Cui doctrinae S. Patris, innixa septima Congregatio Generalis, statuit, Vt detur opera, vt annua Exercitia spiritualia 9. Canonis Congregationis sexta praescripta, exactè ab omnibus fiant, & seruata etiam in illis proportione methodo, quibus integra Exercitia fieri consueverunt.

Quapropter inchoanda sunt Exercitia à consideratione duplicis Finis, tum eius qui est communis omnibus Christianis, tum illius, qui est proprius vitae Religiosae, & nominatim nostrae Societatis vel alterius Instituti, & Congregationis aut Sodalitatis, in quorum finem consideratione, suadeo 4. horas primae diei Exercitiorum impendere: quia vt experientia patet, ex profunda penetratione finis huius duplicis, immò & solius primi, dependet omnis nostrae vitae institutio, & reformatio. Et hanc ob causam hoc Exercitium à S. Patre appellatur Principium & Fundamentum. Principium quidem, quia sicut in Philosophia Conclusiones deducuntur ex certis principiis, ita resolutiones bene viuendi, deducuntur ex punctis huius Exercitij.

§§ 4

Finis

Finis enim ita se habet in operabilibus, sicut principium in speculativis, & scientia practica suas Conclusiones potissimum ex fine deducit. Exempli gratia: Ars fabricandi ex fine commodæ habitationis deducit, quomodo sint ædificandi parietes domus. Fundamentum verò appellatur, quia 4. doctrinæ in hoc Exercitio tradite, sunt fundamentum ædificij spiritualis, supra quod tota ædificatio nostræ salutis & perfectionis fundatur, quam & Apostolus & SS. Patres ædificio cuidam comparant.

Post finis considerationes, sequi debet consideratio peccatorum, & in seculo, & in Religione commissorum, etiam hunc sanctissimè viueres, has ob causas:

Primò, Ob excitandum dolorem in te ob propria & aliena peccata. Quando electus quisque maiori sanctitate præeminet, inquit S. Gregorius Papa, tanto magis de his, sine quibus hac vita non ducitur (scilicet venialibus) peccatis dolet, etiam de leuissimis. Anima, vt ait S. Diadochus, si ardorem ex cupiditate mundi collectum studiosè restinxerit, etiam valde parua errata pro grauissimis ducens; lachrymas multas Deo offert. Sic S. Paula teste Hieronymo, Ira leuia peccata plangebat, vt illam grauissimorum criminum crederes ream.

251. Secunda causa, Cur, vt ait S. Chrysostomus, Peccata nostra in memoria retinere debemus: non enim solum illa istiusmodi recordatione extinguimus, sed fit, vt inde aduersus omnes homines mitiores efficiamur. & Deo cum maiore beneuolentia inferuiamus. ineffabilem eius humanitatem ex istiusmodi memoria proficientes.

252. Tertia, Id. ad eò necessarium & vtile est, vt etiam si quis certò sciret, omnia prorsus esse sibi condonata à Deo peccata, adhuc de illis dolere deberet. Oportet, inquit S. Chrysostomus, recordari nos priora delicta, etiam ea, pro quibus veniam consecuti sumus, vt inuenientes quod ingentem molem debiti nobis remisit Deus, & amplius eum diligere possimus, & verecundiam, pudoremq; concipere, atque ex his corde compungi, considerantes, quod nisi miseria illius nobis subuenisset, tantum illud peccatorum pondus, sine

2. Reg. 12. dubio in immo nos inferni supplicij pressisset. Sanè Dauid Deo per Prophetam Nathan reuelante, certò cognouerat sua sibi esse demissa peccata, tamen vt obseruauit S. Chrysostomus, penitentiam exhibuit ita dicens: Lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. Et olim patrum peccatum post tot annos, post tot generationes, quasi nuper accidisset, lugebat. Sic etiam, vt alibi idè notat, Paulum Apostolum videmus ea, quæ iam abolita fuerunt & deleta, adducere tamen in medium. Et cum culpam de præsentibus non haberet, tamen quoniam recordationes peccatorum & luctum, gemitumq; sciebat anime prodesse, etiam illa commemorat, quæ per ignorantiam commissæ, gratia baptismi & confessio si-

Recl. 5. dei aboleuerat. Hoc docuit Spiritus S. tales: De propitiato peccato (id est remisso) noli esse sine metu. Cur? tum quia non semper poena remittitur

culpa remissa, dolor autem & fletus, poenas quoque abolet; tum quia is cui remissa sunt peccata, potest metuere relapsum in illa, quem impedit continuatus de præteritis dolor & luctus.

Porro in consideratione peccatorum, homini ab iis iam libero, si olim grauibus erat peccatis oneratus, sequendum est monitum, à Deo Patre datum S. Catharinæ Senensi. Noli ipsos defectus in particulari considerare, sed in generali, ne mens inquinetur siue contaminetur in recordatione particularium atque turpium peccatorum. Et hoc sensu intelligendus est apud Cassianum Abbas Pinusius, dum vetat præteritorum peccatorum recordationem.

Secundo, Qui scrupulis laborant, vel timidam habent conscientiam, obediant monito dato à S. Bernardo: Ad Dominum iam conuersos non nimis cruciet præteritorum conscientia delictorum, sed tantum humiliet nos, sicut & ipsum. Ego sum, inquit, minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus, quia persecutus sum Ecclesiam Dei. Ita & nos humiliemur, sub potenti manu Dei, & fiduciam habeamus, quia & nos misericordiam consecuti sumus. Et vt alibi monet: Est quidem necessarius dolor de peccatis, sed non sit continuus, interpoletur recordatione Diuina benignitatis, & memoria beneficiorum Dei. Misceamus absinthio (dicerem ego zinzibere vel corticibus malorum aureorum amaris) mel, vt salubris amaritudo salutem dare tunc possit cum inmixto temperata dulcore bibi (vel comedi) poterit. Post vnus horæ considerationem de peccatis præteritis, altera hora suadeo considerare grauitatem peccatorum venialium, in singulis pûctis ruminando ea, quæ infra posita sunt in aliquot meditationibus de peccatis venialibus, si is, qui in octidiana Collectione est, solet adhuc frequenter in die, in peccata venialia deliberata labi. Huic enim non sufficeret vnus horæ meditatio, sed tres vel quatuor hac de re instituendæ essent. Impossibile enim est, cum non labi in peccata venialia frequenter, qui intimè non habet, & profundè perspectam illorum sceditatem & grauitatem, quæ cognoscitur per plures & longas de iis considerationes. Vt enim ait S. Thomas, & experientia declarat, est proprium rationali creatura, quod per inquisitionem rationis, moueatur ad aliquid agendum: & ideo Spiritus S. dicitur per modum consilij creaturam rationalem moueri, & propter hoc, consilium ponitur inter dona Spiritus sancti.

Post Meditationes de peccatis, sequatur Meditatio mortis iustorum, & in eâ duo accuratè perpendantur:

Primò, An sit in anima tua aliquid, quo per Confessionem non expiato, nolles mortem subitanam & improptam subire, & si quid tale inuenieris, præsertim habens speciem peccati mortalis, subito bona Confessione abole. Secundo, Si iam iam tibi moriendum esset, quid velles fecisse

1. Cor. 3.
11. & Pa-
tres cita-
ti n. 203.
250.

in Psal. 1.
pœnit.
cap. 27.

ep. 27. ad
Euloch.

251.
f. de debi-
to 10000.

252.
1.2. de co-
punct.

2. Reg. 12.
13.

h. 41. ad
pop.

1.2. de co-
punct.

Recl. 5.

253.

254. dial.

Coll. 10.

cap. 9.

254.
f. 3. in fo-
lemnit.
Apost.

et. 11. in
Cant.

255.

256.

257.

258.

259.

260.

261.

262.

263.

264.

265.

266.

267.

268.

269.

270.

271.

272.

273.

274.

275.

276.

277.

278.

279.

280.

281.

282.

283.

284.

285.

286.

287.

288.

289.

290.

291.

292.

293.

294.

295.

296.

297.

298.

299.

300.

fecisse antea ex bonis operibus omisissis, vel negligenter peractis, & resolu te, quamprimum ad ea aggredienda & facienda constanter, ut per ea te ad bonam & laetam mortem disponas, libenter subeundum, quocunque Deus voluerit tempore, sine indigentia etiam Confessarij. Nam ad leuissimas labeculas, quæ etiam in perfectis inveniuntur, sufficit exiguus dolor, si desit Confessarius.

Post hæc facta, expedit confiteri, eo modo, quo confitereris, si tibi post has pauclus meditationes, primo & secundo Collectionis die factas, moriendum esset, ut hac ratione etiam ad feliciter mortem te in octiduana Collectione præpares.

Reliqui quinque dies in Meditationibus vitæ & Passionis ac Mortis Christi transigendi sunt, eo ordine quo sunt disposita Exercitia in Secunda Hebdomadâ, ita ut initium fiat Regno Christi, & nunquam omitatur accurata Meditatio de Secundo & Tertio modo, seu gradu Humilitatis, quia est vna essentialibus, ut ita dicam, meditationibus, summe necessariis omnibus nostris, in omni gradu & statu constitutis. Vltimus verò dies Collectionis, siue octauus, siue decimus (qui ob indulgentiam plenariam à Paulo V. concessam iis, qui decem diebus fecerunt ad meditanda & legenda pia silem per duas horas de die) consumendus est in Considerationibus proprii status conditionum, v.g. Si Sacerdos es, considera officium Sacerdotis, vel Confessarij, vel Concionatoris, quid requirat, iuxta præscripta Diuinarum & Ecclesiasticarum & tui Ordinis Legum. Idem fac si alios doces, vel studes ipse, idem si Superior es: ut in his considerationibus tui officij agnoscas defectus, si quos commisisti, & desistas, & emendes, vitæque in posterum, nec non ea deinceps facias & eo modo, quæ antea per socordiam vel inaduertentiam omisisti, vel non omnino perfecte fecisti. Sed si bene te gessisti in tuo officio, Deo gratias age.

456. Posses etiam vltimo die Collectionis, imò & duobus diebus vltimis loco punctorum meditationis, illas Sanctorum sententias meditando ponderare, quæ sunt suprâ posite c. 16. & 17. in quibus perfecti viri & Religiosi quædam anatomia continentur: ut & emendes defectus, si quos contra illas Sanctorum sententias in te deprehenderis, & cures illam perfecte viuendi rationem deinceps sectari, quam illi Sancti descripserunt, & quandam perfectæ sanctitatis ideam delineant, ad quam collimare debes per omnes tuas meditationes, & spiritualium librorum lectionem. Sed cum tempore Collectionis Octiduane viri perfecti, imò & alij ferè, in Examinibus quotidianis conscientie non inueniant peccata, quia tunc in ea non labuntur hoc tempore examinâ, postquam illa puncta quinque Examinis à S. P. Ignatio tradita percurreris;

Primò, Gratias age Deo solito diutius pro beneficiis tibi illo anno peculiariter à Deo concessis, singula reuocando in memoriam, & sæpius ea in gratiarum actione iterando, descendendo ad minutissima quæque. Nam non est credibile, quantopere se Deus communicet talibus, qui etiam pro minimis ei sæpè agunt gratias, ut docent Sancti, & experiuntur illi qui ita se gratos Deo exhibent.

Deinde Vide, in quæ peccata frequentius antea labi solitus fueris, ut deinceps vel nunquam vel rarius ea committas.

Tertiò, Vide, an aliqua vehementi passione, præsertim ira, in verba vel gestus incompósitos prorumpente, labores, & omnino eam deinceps fortius frænare stude, ne exterius se prodas, & ne interius te valde conturbet & inquietet.

Quartò, Examina accuratè intentiones verborum & operum tuorum, ut sint purissimæ, solum Deum & Diuina spectantes, nullam rem humanam vel fauorem, vel laudem, vel honorem, vel commodum aliquod proprium temporale.

Quintò, Vide, an opera indifferentia, obsequia Deo initio eorum, iuxta præscriptum S. P. N. Ignatij Reg. 17. Summarij expressum.

Sextò, Diligenter te reflectas ad internas affectiones tuas erga res, quibus vteris, erga personas, ad quas propendes, vel à quibus abhorres, erga loca quæ appetis, vel detrectas, vel in quibus manes, erga occupationes cubiculi tui, & alias extra illud, & vide ne quid sit in his affectionibus inordinatum, non purè diuinum, ut correctis corrigendis, fias totus Diuinus, ut erat S. Pater Ignatius noster Parens, qui dixit aliquando: *se viuere non posse, si quid in anima sua humanum aduerteret. & non omni ex parte diuinum.* Nam, ut dixit Deus Pater S. Catharina Senensis, *Anima quæ consistit in odio sancto sui, quotidie se corrigit, & arguit omni tempore: non solum eos, qui sunt contra rationem, imò frequenter illos etiam motus corripit, qui procedunt à me. Hoc innuere voluit ille deuotus seruus meus B. Gregorius cum ait: Bonarum mentium est ibi culpam agnoscere, ubi culpa non est.*

Hæc sufficiunt de Meditationibus & Examinibus dicta pro viris perfectis, vel perfectioni acquirendæ seriò incumbendis. Cæterum iis in decursu Collectionis, vel in Meditationibus vel extra illas, cum quadam reflexione considerare suadeo, & conari ac firmiter statuere hæc exequi deinceps:

Primò, ut actiones adæquantur cognitioni: hoc est, ut vites semper & facias omnia quæ agnoscis tibi esse vitanda & facienda, & ut omnia quæ facis, quæ dicis, quæ etiam conaris, & quæ deliberatè cogitas, eo modo à te fiant, quo cognoscis ex Dei lumine (per Scripturam Sacram, vel per Ecclesiam, vel per tuos Spirituales Patres, aut Superiores, vel per lectionem librorum spiritualium, aut consilia bonorum sociorum)

Theod. stud. f. 43. Chr. h. 15. in Gen. Bein. f. cont. viti. ingrat. Iust. l. de obedient. cap. 7.

Gloria S. Ign. c. 7.

c. 73. dial.

257.

lib. 2. vit.
cap. 7.

rum) tibi communicato, debere fieri. Hoc B. Aloysius in more habuit, & executus est. Hoc S.P.N. Ignatius desiderabat maximopere ab omnibus seruari; Ideoque ex abundantia cordis loquens, & scribens, concludebat Epistolas, quas ad seculares scribebat: *Deum orando, ut cognoscamus eius voluntatem & eam agnitam, plenè & integrè compleamus.* Magni momenti est hæc res ad perfectionem citò consequendam. Immodò talis viuendi ratio perfectio est. Ideò S. Bernardus inter insignia beneficia, quæ Christus Dominus suo ad nos aduentu conferre solet, ponit illuminationem intellectus, & motionem ac purgationem voluntatis & affectus; deinde subdit: *Sic Apostolorum intelligentia per Christum illuminata est, & voluntas emundata per Spiritum: ut sicut bonum nouerint, sic & velint: quod solum perfecta religio, vel religiosa perfectio est.*

1.3. de A-
cens.

258.

Eph. 5. 30.

Ioa. 8. 30.

Rom. 12.

1.

1.3. ep. 75.

1.3. in 12.

h. 11. in
Genes.

Secundò in hac Collectione, ita accendenda est solitis considerationibus voluntas, ne deinceps vllum opus, aut sermo à te prodeat, qui nò sit meritorius & positiuè Deo placens. Cum enim simus, & debeamus esse, membra Christi nostri Capitis, (quandoquidem hoc nos fauore & honore affecti) ita viuere debemus, sicut vixit caput nostrum Christus, qui de se dixit, ad commendandam nobis sui imitationem: *Ego qua placita sunt ei facio semper.* Et hoc est, quod Paulus Apostolus etiam à secularibus exigit: *Obsecro vos per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra, hostiam viuentem, sanctam; Deo placentem, rationabile obsequium, vestrum.* Quæ verba ponderans S. Hieronymus Pelusiotæ, Non ad solos Sacerdotes hæc cum scripsisse, ait, sed vniuersa mandasse Ecclesie, vnumquemque enim ipsorum, hac in parte, Sacerdotem esse iussit: eos enim Diuinus Paulus Sacerdotes esse statuit, qui non victimis & sacrificiis, sed nuda natura omnibus pietatis muneribus perfunguntur, atque à corporibus suis purè ex se libant. Conforme huic doctrine est monitum S. Chrysostomi: *Sicut omnia quæ à Domino facta sunt, ratione & sapientià quadam facta sunt, vsum nostrum exhibentia; ita & quæ à nobis fiunt, decet, ne absque causa & frustra fiant, sed in utilitatem & lucrum nostra salutis.* Quippe cum secularibus negotiis dediti, adduci nequeant, ut rem aliquam incipiant, nisi prius aliquid lucri subleat, multò magis iustum est, ut nos hoc faciamus. Non fiunt autem res à nobis cum lucro nostra salutis, nisi opera nostra sint meritoria vitæ æternæ. Quocirca noster B. Aloysius Gonzaga inter præclara monita, quæ ex Diuino lumine hauserat, & pro sui directione scripto annotauerat, post eius felicissimam mortem inuenta, primum tale fuit, & refertur in eius vitæ l. 2. c. 5, Primum pronuntiandum esto, tui, qui Dei causa procreatus sis, officij esse, quando te creando, ab interitu vindicando, atque in sacram sibi familiam adscribendo, ita de te meritis est, ad Deum te conferre. Vnde conficies non modò tibi à prauo facinore, verum etiam indifferente, aut inutili abstinentiendum esse. Quin potius, quod propius semper ad

Deum accedas, in id omni studio incumbes, ut nullum factum, nullum consilium tuum non à virtute dimanet.

Tertiò, In hac Collectione ij qui perfectiùs viuunt, excitent se magis ad eligenda in omnibus rebus ea, quæ perfectiora esse cognoscent, iuxta monitum Apostoli: *Aemulamini charismata meliora.* Hoc S.P.N. Ignatius docuit nos, dum toties in Constitutionibus commendat nobis, ut quæramus in omnibus Maiorem Dei gloriam, maiorem eius laudem, maius eius obsequium, quam Maioritatem in Constitutionibus poluit centies & quater, nobis eam commendans, ut lectis aliquoties Constitutionibus aduertit & numerari.

Quartò, Idem se magis excitent, ad eligendum inter duo æquè perfectæ, id quod est conformius vitæ Christi afflictæ & depressæ, iuxta tertium modum Humilitatis à S.P.N. Ignatio in Exercitiis traditum, *Ut etiam si nullo superaddito. Laus Dei par foret, ad maiorem tamen imitationem Christi, eligam potius cum eo paupere sperto, & illuso, pauperem, contemptum, & insipientie titulum amplecti, quam opes, honores, & sapientie estimationem.* Hæc est vera fortitudo Christiana. Nam, ut ait Aristoteles, *tolerandis rebus molestis, homines fortes dicuntur, unde etiam molesta res est fortitudo, & meritò laudatur, quippe cum molesta sustinere, quam à iucundis abstinerè difficultius est.* Ideò S.P.N. Ignatius exemplo suo id nos docuit, quia aestimabat valde persecutiones, ac vincula, quibus pro Christo fuerat vexatus atque confictus, eoque numero ponebat, ut aperire diceret, si quæ à Deo creata sunt omnia, altera in parte statim collocarentur, in altera carcer, catena, & probris, vix illa omnia, præ istius momentum vllum apud se habitura. Ideò meritò S. Catharina Senensis, oblatas sibi à Christo duas coronas auream & spinæam elegit, Christo mirificè id probante.

Quintò, Sic accendamus in Octidua Collectione nostram voluntatem, ut quemadmodum monuit S. Thomas, similiter nos diligentiam apponere debemus, ut singula opera nostra, quantum vnquam melius possumus, faciamus, ex omni virtute Domini nostri Iesu Christi, & cum omni desiderio triumphantis & militantis Ecclesie, & sub nomine Creatoris, quasi tota salus nostra, & omnis laus Dei, & vniuersitatis utilitas, (pondera singula verba) ex vno opere dependeat, quasi nunquam ad id opus reuersuri, nequid opus aliud postmodum facturi.

Sextò, Ab iis qui Deo feruenter seruiunt, hoc Collectionis tempore, examinandus est seruator diligenter & zelus, quem in se sentire solent, erga propagationem Diuinæ gloriæ, vel conseruationem, aut promotionem Religiosæ disciplinæ, & obseruantia regularis, ne sit inordinatus aut nimius, & defectibus aliquibus coinquatus. Solent enim hoc zelo præditi, si non habeant passionibus benè mortificatas, Superiorum vel æqualium mores, censuris inordinatis taxare.

taxare, aut inferiorum vel aequalium lapsus le-
ues tenerius quam par sit punire, vel corrigere,
aut plura velle, vel alio modo quam velini. Mo-
deratores, aggredi & patrare. Quae res & illos
inquietos reddunt, & alios perturbant, & ali-
quando ipsi Communitati nocent, & externos
quodam indiscretionem offendunt. Nunc ergo
isti nimis zelus, feruores, vel potius furor, agno-
scendi sunt, & corrigendi consideratione reflex-
iva quarundam doctrinarum à Sanctis tradi-
tarum. Quarum

1. Offi-
cip. 1.

Prima esse potest, tradita à S. Ambrosio: Qua-
rendum est in omni Actu, quid personae, quid temporis
conueniat, atque aetatibus, quid etiam singulorum
ingeniis sit accommodatum. Sæpe enim quod alterum
debet, alterum non debet; aliud iuueni aptum, aliud seni;
aliud in periculis, aliud in rebus secundis. Saltauit ante
Arcam Domini David, non saltauit Samuel, nec idem
ille reprehensus, sed magis iste laudatus. Sicut enim, in-
quit S. Bernardus, difficillimè tenetur modus in eo
quod bonum esse creditur, ita non semper tutus est om-
nis boni appetitus. Et col. 10. Quicumque bonam vo-
luntatem habuerit, secum habet quicquid ad bene vi-
uendum ei opus est. Quamuis bonae voluntati non sem-
per credi expedit; sed seruanda est sed regenda est, ma-
ximè in incipiente. Regat sancta obedientiae regula bo-
nam voluntatem, illa verò corpus.

1. de Co-
h. 4.

Secunda Doctrina, eaque pulcherrima, est eius-
dem S. Bernardi alio in loco tradita Eugenio
Papae: Spiritus homo omne opus suum trinâ conside-
ratione praeueniat. Primum, an liceat. Deinde, an deceat.
Postremo, an expedit. Nam etsi constet in Christianâ
Philosophiâ non decere nisi quod licet, non expedit nisi
quod decet & licet, non continuo tamen omne quod li-
cet, decere aut expedit consequens erit.

1. 1. 10.
m.

Tertia Doctrina, petenda est ex ratione viuendi
S. P. N. Ignatii, qui, ut Maffei scribit, in con-
silio capiendis, & rebus gerendis, cum Deum semper ac-
curatâ supplicatione consulere, tum verò non pietatis
gustum, sed rationis ductum præcipue sequebatur, ut
non rationem spiritus dulcedo præter, sed dulcedinem
ratio. Hoc enim aiebat, vno maxime bellis homines
anticellere, quod hi ratione vtiuntur, illa nequaquam.

1. 1. 11.

Et, ut scribit Orlandinus: In suscipiendis Diuini ser-
uitij causis circumspectionem requirebat maximam.
Solebat dicere in Societate, hominum genera duo esse,
vnum eorum, qui extruere solum, alterum eorum
qui simul inter extruendum destruerent. Primum genus
sibi probari, & hos esse qui studio ac zelo vterentur
considerato, prouidentes ne quam damni causam non
modo se sed ne spece quidem darent, ne si offenderen-
tur, qui si aduersarij fierent, possent nostrum in Diuino
obsequio, & salutis publicae studio, impedire cursum, at-
que adeo quadam qua rectè alioqui fierent, omittenda
censerebatur, non damni priuati formidine, sed operum res-
pectu potiorum: quia sepe numerò, dum parum caueret
quid attentatur, nec illud efficitur, & mora aliis mul-
tis obicitur.

Septimò: Cum in hac Collectione infla-
mandus sit animus ad Deum perfectius colen-

dum & amandum, & ardentis erga Deum a-
moris effectus & signum sit, semper ad maiora
& plura aspirare, per quæ Diuina colatur &
ametur quam maximè Maiestas; idèò nunc ex-
citanda est piis considerationibus huius Colle-
ctionis & accendenda voluntas, ut non tantum
perfectè deinceps Deo seruias eam colendo &
amando, quoad te ipsum, & alios ratione tui
gradus & officij ad idem inducendo, verum, ut
tam sit ampla & perfecta & feruens Deum co-
lendi & amandi in te ratio, ut quodammodò
compenset & suppleat obsequia Deo debita,
quæ multi impiè & tepidè viuentes omittunt,
ut quadam ratione ex Dei sincerissimo amore
& reuerentiâ, soluas Deo debita malè & tepidè
de viuentium, quæ ij soluere non curant, quin
potius noua contrahant, malè & tepidè Deo
seruendo, immò illum tot modis indignis
quotidie offendendo. Talis enim eorum vita,
est magnum incitamentum ad vitam à nobis
sanctissimè traducendam, & ad consolandum
Dei cor tot peccatis hominum impiorum &
tepidorum (ut modo humano loquar) con-
tristatum & afflictum.

Denique ad omnem perfectionis gradum as-
sequendum, hæc Collectio instituenda est. Nā,
ut ait S. Chrysostomus, Si uolueris Apostolorum
virtutem assequi, nihil te prohibebit: sola enim volun-
tas, ac seruentissimus virtutum amor tibi sufficit.
Nunc autem est tempus, voluntatem magis ad
feruentissimum virtutis amorem accendendi.

263.
h. 47. in
Matth.

CAPVT VIGESIMVM PRIMVM.

*Puncta Meditationum pro Octiduana Col-
lectione trionum, & proficientium, qua-
tuor pro singulis diebus.*

NOtandum circa puncta Meditationum.
Inter alia adiumenta conducentia ad bo-
num meditationum successum, vnum est, ne
puncta in meditationibus consideranda sint
fusa: siue legantur in aliquo libro, siue viva voce
tradantur ab aliquo. Hoc monuit S. P. N. Igna-
tius in libri Exercitiorum initio, his verbis: Ille
qui modum & ordinem alteri tradit meditando, siue
contemplandi, fideliter narrare debet meditationis, seu
contemplationis historiam, percursum obiter duntaxat
punctum illius præcipuum, & adiectâ solum breui declara-
tionem: Et causam bonam huius moniti S. Pa-
ter statim subiunxit: Vt is qui meditaturus est, di-
scurrat postea, & ratiocinetur per seipsum. Ita enim
fiet, ut dum aliquid inuenit quod elucidationem vel
apprehensionem historiae aliquando maiorem præbeat,
(siue ex discursu proprio, siue ex diuina men-
tis illustratione id contingat) gustum delectabilio-
rem, & vberiore fructum percipiat, quam si
res ipsa ei ab altero diffusius narrata & declarata
esset. Non enim abundantia scientia (quæ pun-
cta diffusè tractata pariunt) sed sensus & gustus

264.

7471171

rerum interior, desiderium anima explere solet.

Quocirca, non est opera pretium pro meditatione preparare se lectione talium librorum, in quibus sunt posita non tam puncta meditationum, quam ipsae meditationes extensa, continentes illos affectus expressos, qui decursu meditationum, ab ipso meditante inueniri & excogitari, & elici debent, uti & proposita particularia ex his affectibus orta. Seculares tamen in usu meditationum non exercitati, & religiosi infirmi vel debiles, ob capitis indispositionem disterrere non valentes, possunt se iuuare lectione, lentâ valdè, talium librorum, & in eâ illos pios affectus elicere, illo ipso tempore, quo eos legunt. Et ita S. Teresa cum nondum acquisisset orandi, & meditandi proprio discursu & diuino lumine modum, legendo quandam spirituales librum, eo se excitabat ad illos, quos legebat, pios affectus, quos deinde, edocta & mota diuinitus, per se ipsam, sine lectione illius, inueniebat & eliciebat. Ideo hoc loco pro tironibus, & iis qui in viâ purgatiuâ versantur, posui infra breuiter proposita puncta meditationum, & quasi maiores propositiones syllogismorum practitorum, ut ex illis, quae meditantur, deducant propositiones minores & particulares, ac conclusiones bonarum resolutionum, & propositorum faciendorum, ad vitae reformationem seu perfectionem.

Giuss. l. 8. Et sic breuiter scriptorum punctorum tres, vel quatuor tomos habuit S. Carolus Borromeus, quibus utebatur pro suis meditationibus, qui nunc extant in Bibliothecâ Mediolanensi Ambrosianâ.

Porro idè in his meditationum punctis, nec orationem preparatoriam, nec praeludia & raro colloquia posui, tum quia ea scripsi pro exercitatis in meditando, iuxta praescriptum libri Exercitiorum S.P.N. Ignatij tum quia facili negotio, etiam tiro per se ipsum potest, Deo iuuante, talia excogitare & adhibere.

MEDITATIO PRIMA.

De fine primo, die prima.

I. **Punctum.** Considera finem, propter quem creatus est homo: scilicet, ut Dominum Deum suum laudet, ac reueretur, eiq; seruiens tandem saluus fiat. Quâ in te perpende praestantiam finis, tum ultimi qui est salus aeterna, & summum bonum, maius omnibus bonis huius vitae; tum intermediarum finium, qui sunt, laudare Deum, reuereri, ac ei seruire; ut hinc concipias ingens desiderium, quam perfectissimè seruiendi Deo in hac vita, ut & correspondeas Dei erga te amoris, qui te ad tam altum finem creauit, & ut maximae felicitatis, in consecutione huius finis sitè compas fias.

II. **Punctum.** Considera quid à Deo in creatio-

ne tui ad hunc finem acceperis; nimirum, animam immortalem, cum intellectu, memoria, voluntate, aptam ad recipienda innumera dona à Creatore & Redemptore tuo: Corpus, cum quinque sensibus & membris integris, sanis, (quod multis hominibus deest) atque ita cognosce, non deesse tibi in te ipso instrumenta, & media, à te ipso non diuersa, quibus si utaris ad laudem & obsequium Dei, possis facillimè cum diuinâ gratiâ consequi aeternam salutem. Gratias igitur age Deo pro his; & cum non sint haec tibi data à Deo ad malum usum, agnosce te iis debere uti ad consequendum tuum finem.

III. **Punctum.** Considera, quomodò haec tuis potentis animae tuae, & membris ac sensibus corporis tui, quaesieris laudem, & obsequium Dei, ac salutem aeternam: si benè quaesieris, diuino hoc muneri adscribe, gratias age Deo, & ab eo pete, ut in posterum ita, imò adhuc perfectius quaeras hos fines, propter quos creatus es. Sin minus, vehementer dolo, & magnum excita in te desiderium, & Deo pro offensa satisfaciendi, & resarciendi tua damna, quae sunt multò maiora omnibus damnis huius vitae: quia minimus gloriae gradus, (quem non assequimur ob solam omissionem alicuius operis boni,) est praestantius bonum, omnibus bonis temporalibus huius vitae: siquidem, ut docet S. Thomas, Bonum gratia vnus, est maius bono totius naturae vniuersi. Quocirca annota praecipua peccata tua, vel defectus tuos, committi à te solitos in usu potentiarum animae, & membrorum & sensuum corporis tui, eos ut deinceps vites.

In Colloquio gratias age Creatori tuo pro his beneficiis: Dole de peccatis in malo usu animae & corporis commissis: Veniam pete: Adhibe intercessores B.V. Mariam, & alios Sanctos, praesertim tuos patronos, & inter hos, Angelum Custodem. Propone seriam emendationem, eam quae offer Christo Domino, tamquam Mediatori tuo, in vnione eius meritorum, ut tibi det gratiam exequendi bona proposita circa tui emendationem.

In fine Pater Noster. Ave Maria. Anima Christi.

MEDITATIO SECVNDA.

De fine secundo, die prima.

I. **Punctum.** Considera reliqua super terram sita, creata esse hominis ipsius causa, ut eum ad finem creationis suae prosequendum inuenit. Hic agnosce liberalitatem Dei, qui tibi, tam multas, tam varias creaturas, idque copiosè suppeditauit, ut per illas, tanquam per media quaedam, diligentissimè quaereres finem tuum, hoc est, laudem & obsequium Dei, ac salutem tuam. Gratias ei age pro tam liberali beneficentiâ, quâ te non solum necessarius, sed etiam supra necessitatem tot creaturis diti-

nit, etiam tuæ recreationi, non soli sustentationi, seruitur: & in te excita efficax desiderium correspondendi intentioni Dei, quam habuit, dando tibi tam multas, tam miras, & insignes creaturas ad reddendam tibi faciliorem consecutionem finis tui, & in hac vitâ & in alterâ.

II. *Punctum.* Considera quomodo hæc tunc usus his creaturis ad laudem Dei, & salutem tuam: quod cognosces ex tribus signis: Primò, an magis & libentius occuparis actus internos animæ, & externos sensuum, & membrorum, circa creaturas (sistendo in illis solis) quam circa Deum, eiusque laudem & obsequium, ac salutem tuam procurandam. Secundò, an facilius offenderis Deum, quam creaturas. Tertiò, an magis dolueris, & senseris iacturam alicuius creaturæ, quam Dei gratiæ & occasionis ei feruendi, & salutem procurandi. His benè ponderatis, agnosce cæcitatem & stultitiam tuam, & desiste tam multa bona & lucra æterna omiffa, & mala commissa, grauissimis pœnis, vel in hac, vel in alterâ vitâ, luenda.

III. *Punctum.* Considera ardens & indefectum studium secularium, in variis mundi statibus, querendi fines suos: quanto nimirum conatu, labore, sumptu, assiduitate, molestis, periculis, se macerent, licet incerti sint, & sæpè non allequantur fines quos querunt, eosque non æternos, malis autem quam plurimis plenos, siue ij sint honores, siue diuitiæ, siue voluptates. Ex alterâ parte vide, an tu finem tuum, tam excellentem eodem modo, quo illi suum querunt, quaesieris & quaeras. Quod si non illo modo, confundere, dolo, & propone seriam in multis particularibus emendationem; & magnum excita desiderium, in posterum omni studio in omnibus actionibus, nihil aliud prætendendi, quam laudem & obsequium Dei quam maximum.

Colloquium, vt in primâ Meditatione.

MEDITATIO TERTIA.

De Fine, tertia die primo.

I. *Punctum.* Considera finem communè omnibus Religiosis, propter quem à Deo vocati sunt in Religionem; vt scilicet perfectius viuerent quam sæculares in mundo: hoc est, perfectius seruando præcepta decalogi & Ecclesiæ, & præterea vota Religionis. Tu vide an vixeris hæc iuxta hunc finem, ad quem vocatus es, & prout inueneris te vixisse, vel Deo gratias age pro bonâ vitâ, vel desiste malam, ponderando illa Prophetæ Ieremiæ verba: *Quid est, quod dilectus meus in domo meâ fecit scelera multa?*

II. *Punctum.* Considera media ad finem vitæ Religiosæ tibi data, communia cum aliis Religiosis, quæ sunt triplicia: primò usus Sacramentorum Pœnitentiæ & Eucharistiæ; secundò ex-

ercitium virtutum fidei, spei, charitatis, humilitatis, paupertatis, castitatis, obedientiæ, sobrietatis, mortificationis carnis, & affectuum patientiæ, & aliarum virtutum: tertiò, auxilia interna diuina, quæ maiora sunt in Religione, & externa ipsius Religionis, qualia sunt habitatio separata à sæcularibus, Superiorum vigilantia, Regularum instructio, exempla bona domestica, aliorum pro te preces & totius Religionis bonorum communicatio, remotio multarum occasionum peccati. Vbi duo perpende: primò, potuisse te facillimè tot mediis adiutum perfectionem consequi: secundò, seuerum iudicium Dei te manere, quod tam parum profeceris in tot auxiliis: idè desiste præteritos errores, seriam propone emendationem in aliquot rebus particularibus.

III. *Punctum.* Considera motiua, quæ te excitare possunt, vt per media Religiosæ vitæ finem eius quaeras in omnibus actionibus tuis. Hæc autem esse possunt præter alia, Dei voluntas, qui te ad hunc finem vocauit; Christi tot labores, & ipsa mors propter hoc suscepta; tam multa Christi & aliorum Sanctorum exempla, etiam in hunc finem in Ecclesiâ relicta; tam multa, & tam varia beneficia Dei & prospera & aduersa: Item satisfactio quam debemus Deo pro præteritis peccatis: gratitudo pro tot beneficiis; denique exemplum sæcularium, qui fines suos, sæpè malos, semper transitorios & caducos, tam ardentèr querunt.

Colloquium, vt supra.

MEDITATIO QVARTA.

De Fine, quarta die primo.

I. *Punctum.* Considera finem propter quem vocatus es ad Societatem, qui est, non solum salutis & perfectioni propriarum animarum cum Diuinâ gratiâ vacare; sed cum eadem impense in salutem, & perfectionem proximorum incumbere. Hic considera miram excellentiam huius finis; Dei erga te amorem; qui te ad tam nobilem finem vocauit, ad quem vocauit Apostolos; ideoque accendere ad acquirendum hunc finem, propositis aliquot motiuis, quæ te excitare possint ad huius finis desiderium, & amorem ardentem.

II. *Punctum.* Considera propria media & auxilia, quæ Deus dedit tibi in Societate ad querendum hunc finem: ea sunt: frequentior usus Sacramentorum, quam in aliis Ordinibus: frequentius examen conscientie: usus meditationis; exhortationes domestica: manifestatio conscientie; Confessio generalis semestris, vel annua, votorum renouatio superiorum immediatorum & mediatorum assidua vigilantia & custodia: Nouiciatus longior: variæ probationes

T t ante

ante tempus Professionis non determinatum: tot Regulæ, & Ordinationes & Instructiones, ac Epistolæ Generalium, minutissima quæque & vitanda & facienda indicantes; omnia impedimenta submota, & alia. Vnde agnosces, quàm facile posses, si velles, cum diuina gratia, assequi finem tuum, & quàm felix sis, cui tot Deus adminicula dederit & præsidia. Proinde magnam opinionem & amorem erga vocationem tuam ad hunc Ordinem concipe, & ardens desiderium, Deum quàm maximè glorificandi in Societate.

III. *Punctum.* Considera quomodò vsus sis in Societate hætenus istis mediis & auxiliis ad tuum finem, vt agnitâ prauitate, & socordia, & ferè in omnibus istis supinâ negligentia, sancto odio contra vitia tua armatus, seriam proponas in rebus particularibus emendationem, & præteritam ingratitude, & tepiditatem tuam amarè desens, in posterum in omnibus actionibus tuis Deum, quàm maximè glorifices, omnesque tui temporis & vitæ partes, ac momenta transigas, vt à Deo verè agnosci possint, esse perpetua Dei laus, obsequium, dilectio, eaque quàm maxima, & quàm perfectissima, tum vt Deo satisfacias, tum vt præteritam tepiditatem compenses nouâ vitæ sanctitate, & correspondeas Christi erga te charitati, qui pro præparando pharmaco his tuis infirmitatibus curandis necessario, sanguinem proprium effundere, cum vitæ propriæ iacturâ, dignatus est: pro quâ eius dilectione ardentissimas age gratias, & ad agendas inuita omnes Sanctos, & omnes creaturas: & implorato eius auxilio, seriam propone fugam in posterum, quinque saltem peccatorum venialium præcipuorum, in honorem & memoriam quinque vulnerum Christi Dei & Redemptoris nostri.

Colloquium vt suprâ.

MEDITATIO QVINTA.

De Fine, prima secundo die.

I. *Punctum.* Considera causas, seu vias, per quas, dum in sæculo esses, recedebas à fine tuo, & tendebas ad damnationem æternam: hæ erant; ipsa habitatio in sæculo, plena occasionibus & incentiuis ad peccata, & distractionibus abstrahentibus nos à bonis operibus: item defectus eorum auxiliorum, quæ secum adfert, ex Dei munere, vita Religiosa. Hinc practicè agnosce, quàm sit tibi detestandus status sæcularis, & amandus Religiosus, ei contrarius.

II. *Punctum.* Considera causas, seu impedimenta, propter quæ in Societate vix aliquid perfectionis ad hoc tempus es assecutus, & intra te ipsum collige, & numera omnia, & collata cum præstantia finis tui, & mediolorum, quæ habes ad finem istum, erubescere, & confundere

coram Diuinâ Maiestate, quod pluris feceris vilissimas res, & indignissimas, quàm Deum, ob cuius gustum & consolationem debebas per hæc media quærere finem tuum, & cum poteras assequi.

III. *Punctum.* Considera modos practicos, seu media, quibus in posterum vti debeas, vt euites illas vias, & illas causas, quæ te impediabant, ne mediis ad perfectionem tibi à Deo datis, ita vt par erat, vtereris, & ardentè inuocato auxilio diuino, propone seriam emendationem, eamque in præcipuis defectibus tuis ostende.

MEDITATIO SEXTA.

De Fine, secunda secundo die.

I. *Punctum.* Considera necessitatem indifferentiæ, etiam sæcularibus necessariæ, circa vsum Creaturarum, ex se non malarum. Cum enim ex nobis ad salutem nostram quærendam sint datæ, & sæpè nesciamus, per quas illarum, nos velit saluare Deus, siquidem vna eademque vni prodest, obest alteri; ideo quilibet non se periculo salutis exponat, nulli mordicus adherere debet sed abstractus ab omni immoderato amore, semper paratus esse, ad vtendum hac vel illa, prout ad finem suum consequendum conducet. Atque ita fructus huius puncti is sit, convincere intellectum nostrum circa necessitatem huius indifferentiæ, etiam cum sæcularibus communem.

II. *Punctum.* Considera necessitatem huius indifferentiæ in Religione, quæ in eo sita est, vt quantum est in te, non eligas magis hunc locum quàm illum, hanc occupationem magis quàm illam, hanc personam magis quàm illam, hunc modum tractandi negotia potius quàm illum, hunc gradum in Religione potius quàm illum: sed illud ex his rebus tibi velis contingere, quod te magis iuuare potest, idque non iuxta iudicium tuum, sed iuxta iudicium Dei, quod fallax non est, ad finis tui, consecrationem.

III. *Punctum.* Considera media, quæ Deus nobis dedit ad cognoscendam Diuinam voluntatem, circa vsum harum creaturarum, vel illarum, & mediolorum ad finem nostrum consequendum. Media autem sunt, tum præcepta, tum monita, seu consilia Superiorum; quia expressè Deus in Scriptura nos securos de hac re reddit, dicens: *Qui vos audit, me audit*, & aliis locis. Vnde firmiter statue, hac via tibi incedendum esse, si nolis aberrare à via salutis, & perfectionis: & incusata priore tuâ resistentiâ, seriam in posterum propone emendationem. Porro motiua indifferentiæ sunt, Primum, Dei voluntas, dum nos ad hoc Institutum vocauit, quod exigit indifferentiam. Secundum, Promissio à te facta Examinatoribus, & Superioribus de

ea,

ea, dum peteres ad Societatem admitti. Tertiū, Promissiones Deo factæ de ea toties in meditationibus & deuotionibus tuis. Quartū, Christi exemplum, qui res amarissimas nostri causa pertulit. Quintū, Media prædestinationis eā exigunt, quia cum nos ipsi nesciamus, per quæ media occupationum, & habitationum, in hoc vel illo loco, & gradu in Societate, præuiderit ab æterno Deus nos saluos fore; sicut d' salutem consequi volumus, ea eligenda sunt nobis, quæ iudicauerint Vicarij Dei, nostri Superiores, quos Deus ipse dedit nobis pro interpretibus suæ voluntatis, & assecravit nos, dum illos audimus, Deum ipsum audituros.

MEDITATIO SEPTIMA,

Et prima de peccatis, prout est posita in libello Exercitiorum spiritualium, tertia secundo die.

I. Puncto. Quærendæ & perpendendæ sunt rationes, quæ demonstrent, tua peccata multò grauiora esse, vno solo peccato superbi Angelorum, tantum semel commissio, nec tam multiplicibus beneficiis affectorum, nec tot prædictis, quibus tu abundas; vt hinc veracissimè tibi persuaideas, & planè te conuincas, peccata tua te reddidisse magis fœdum, magis sordidum, magis execrandum, magis Deo exosum, & multò peiorem ipso diabolo, vt Sancti dicunt. Vt hinc concipias nauseam quandam, & sanctum odium tui, ita peccatis tuis fœdati, & coram Deo fatentis.

In II. **Puncto.** Considerati possunt duo: tum effectus mali peccati Adami, tum rationes similes prioribus, quæ ostendunt, peccata tua esse multò grauiora, quàm fuerit inobedientia personalis Adami per se considerata. Vt hinc quoque concipias vilissimam de te opinionem, & ad deslenda amarè peccata tua exciteris.

In III. **Puncto.** in memoriam reuocatis in genere præcipuis peccatis tuis, ob quorum similia certum est multos iam esse in inferno: & ex altera parte, ponderata malitia tua, quæ multò maior est, vt vidisti, superbia Angelica, agnosce practicè, te magis mereri pœnas inferni, quàm meritis sit diabolus, non ita vt tu, malus. Vnde sequitur, quàm valde sint à te deslenda peccata tua, & quàm modis omnibus, præsertim rerum, animo, aut corpori, molestiarum, tolerantia indefessa, castiganda, vt Deo, ac Creatori tuo pro illis, quàm optimè satisfacias, & quàm citissimè, Quocirca hinc agnosce, non debere te vlla re turbari in Religione, quamuis molestissimā, & summè iniuciosa esse videatur, tuo amoris proprio, & tuæ naturæ immortalitatis: quia peccata tua maiores pœnas merentur.

In Colloquio, desle peccata tua præterita:

veniam pete à Deo: adhibe Christum Mediatorem: B. Virginem, & alios Sanctos intercessores. Gratias age pro Dei patientia, qui te tam diu tolerauit, & non puniuit: Propone emendationem: offer hanc voluntatem Christo Domino, & pete gratiam exequendi hæc proposita.

MEDITATIO OCTAVA.

Secunda de Peccatis, quarta secundo die.

Eadem erit, quæ est secunda in Exercitiis.

I. Puncto. confusè recogitanda sunt peccata vitæ præteritæ, ne aliquorum memoria molestiam pariat turpitudine sua.

In II. **Puncto.** consideranda est peccatorum fœditas, & nequitia: quæ facilius apprehendetur, si conferatur cum illis rebus turpibus & fœdis, à quibus abhorre & fugere solemus cum quadam nausea: harum enim rerum, si reales & positivæ sint, Deus ipse auctor est: peccati verò nullo modo. Atque ita multò sunt fœtiora omnibus rebus istis peccata tua, & tu propter illa. Statue ergo, quomodo tractandus sis ab omnibus, ita fœdus & abominabilior omni fœdo sanguine, pure & sanie &c.

Tria reliqua puncta sunt in Exercitiis.

MEDITATIO NONA.

De Panis Purgatorij, prima tertio die.

I. Punctum. Considera incredibilem pœnarum Purgatorij acerbiteriam, eò quod sit maior omnibus carnificinis, tormentis Martyrum, quæcumque possunt esse in hac vita, vt docent SS. Patres, maior cruciatibus Passionis, & mortis Christi Domini, vt docet S. Thomas: Est enim idem ignis in Purgatorio, qui cruciat damnatos & dæmones in Inferno, etsi dispari modo: imò, vt aliqui graues Theologi cum Caietano docent, aliquos iustos pro certo tempore magis cruciat, quàm damnatos. Cum ergo hæc pœnæ subeantur ob peccata mortalia iam remissa, sed non plena satisfactione compensata, vel saltem ob peccata venialia, hic non plenè expiata, duo necessaria sunt ad eas euadendas: primò, vt quàm rarissimè pecces, & quàm leuissimè: secundò, vt pro peccatis admissis, quàm maximè satisfacias, modis in Ecclesia vlitatis. Statue ergo quid in te hæc pœnarum Purgatorij acerbitas benè ponderata, efficeret debeat, vt quàm citissimè te liberares ab obligatione certa eas subeundi.

II. **Punctum.** Considera, paucissimos esse iustos, qui sine Purgatorio rectè eant ad cœlum, vt patet ex dialogis S. Gregorij & historiis aliis Ecclesiasticis certissimis, & benè docet Bellarminus. Idè cogita, quibus modis possis

his eorum esse è numero qui rectà cœlos petunt.

Sarius in
Vita.

III. *Punctum.* Considera paucos esse, qui paruo tempore in Purgatorio detineantur; aliquos certè compertum est ad diem Iudicij mansuros, vti de quodam magno Prælato S. Ludgardæ reuelatum est; et si is fuerit valdè bene de Ecclesia meritis, & utilis Ecclesiæ. Cùm ergo tu sis conscius multorum tuorum peccatorum, saltem venialium, vide practicè, quomodò in posterum viuere debeas, vt vel Purgatorium non attingas, vel ibi breui tempore detinearis.

In Colloquio, dole de peccatis tuis, veniam pete, adhibe intercessores, propone emendationem in aliquibus præcipuis peccatis, & cetera fac, vt in alio Colloquio suprâ posito.

MEDITATIO DECIMA,

Prima de Peccato veniali, secunda tertio die.

2. Reg.
vii.

I. *Punctum.* Considera peccata venialia in magis Dei amicis grauissimè à Deo castigata; propterea enim Moyse & Aaronè Deus à terra promissionis exclusit; propterea ob solius David peccatum veniale 70000. virorum peste extinxit. Confer nunc te ipsum cum istis Sanctis, & peccata tua cum his peccatis eorum, & grauitatem supplicij Diuini horum Sanctorum peccata castigantis perpende. Ita enim agnosces, quàm graue sit, quàm Deo exolum quoduis peccatum veniale. Quocirca ne te similibus suppliciis in hac vel in futura vita obnoxium reddas, talia peccata diligentissimè cauere stude.

II. *Punctum.* Considera posse te facillè & hæc & illa peccata venialia euitare, si certò tibi persuadeas, te propter illa mereri similia supplicia supradictis. Si enim nunc certò crederes, te post vnum verbum otiosum, statim combustum iri, procul dubio abstineres ab omni verbo otioso. Pondera ergo multò maiorem esse acerbitatem poenarum Purgatorij peccatis venialibus debitaram; & saltem timore poenarum, à peccatis talibus retrahere.

III. *Punctum.* Considera fœditatem & multitudinem tuorum peccatorum venialium: Fœditatem quidem, comparando peccata venialia eum fœditissimis rebus & morbis nauseam incurientibus, quibus procul dubio sunt magis fœda, ac proinde magis detestanda. Sicut ergo vehementer erubesceres, si esses plenus vlceribus, & scabie fœtente, & sanie purulenta, vnde quaque effluente, stomachum aliis mouente, ideoque si in tua potestate esset, ab iis rebus mundum esse, certissimè statim velles ab iis mundari, nec amplius fœdari istis sordibus, & spurciis. Idem firmo animi decreto faciendum tibi

est, circa mundationem animæ à peccatis venialibus, & fugam illorum. Quocirca ferò delibera, quid tibi in posterum hac in te faciendum sit.

Colloquium vt suprâ.

MEDITATIO VNDECIMA,

Secunda de peccato veniali, tertia secundo die.

I. *Punctum.* Considera effectus peccati venialis duplices: formales, & quasi effectiuosi. Formalis est ipsa macula, quæ aded displicet Deo, vt Primò, si esset (per impossibile) in animâ Christi, tolleret ab ea beatificam visionem, & eius humanitatem è cœlo excluderet. Secundò, si esset aliquis Sanctus habens omnium Sanctorum sanctitatem & dona, & sanctior ipsa B. Virgine & omnibus Sanctis, si decedens ex hac vita cum vna sola macula peccati venialis, & eam per totam æternitatem retineret, ab ea nõ liberaretur per totam æternitatem, nec admitteretur ad gloriam cælestem, quamuis haberet tam magnum ius ad illam, & gratiam iustificationem, & tot fauores Dei dum viveret. Tertio, aded displicet Deo hæc macula, quòd si fieri posset, vt quis leuissimè venialiter peccando, posset esse causa, ne amplius ab vilo hominum vllum peccatum veniale & mortale committeretur, & vt omnes homines magni Sancti euaderent, Deus propter tam bonum effectum non præberet assensum ad hoc, vt peccatum veniale committeretur.

Effectus effectiuus sunt, Primò, quia semper impediunt ne homo tantum mereatur gratiæ & gloriæ augmentum, quantum mereretur, si actus qui possunt esse boni meritorij; à peccatis venialibus nõ inficerentur. Secundò disponit ad mortalitatem, vt patet experientia in illis qui sine causa in Societate non perseverant: eorū enim discessus non statim fuit factus, sed sensim à peccatorum venialium neglectu initium sumpsit. Tertio, causa sunt grauissimarum poenarum in Purgatorio. Hi quoque effectus ponendi sunt in tertia persona: si quis posset esse causa, ne anima Christi Deum videret & vt eius humanitas è cœlo excluderetur; & sic de aliis duabus similitudinibus, vel exemplis. Item, si quis esset causa, ne lucraremur aliquem magnam dignitatis gradum, si sæculares essemus (qui tamen, licet maximus sit, longè inferior & minimo gratiæ & gloriæ gradu,) & si quis potione aliquâ suauis (bibens, sicut aquam, iniquitatem) sed occultè venenata, paulatim disponderet alterum ad mortem (quæ tamen non est tam graue malum, vt peccatum mortale, ad quod peccata venialia disponunt) & si quis procuraret, vt alter in mille partes secaretur, & grauissimis tormentis exerceretur (quæ tamen picta videntur, si conferantur cum po-

his Purgatorij, quàm nefarius & abominabilis esset, & quantopere omnes ab illo abhorrerent! Quàto ergo magis fœdum & abominabile est peccatum veniale! Vnde excitanda est magna eius detestatio, & in posterum cauendum ab illo.

II. *Punctum.* Considera, quomodo his offendisti Deum, usque adeo, ut nullus homo sit in mundo, ne bestia quidem fœdissima & vilissima, quàm adeo grauius offenderis, & tam sapè & tam audacter. Hinc sanctum odium contra te concipere debes, illudque Deo demonstrare tolerantia omnium humiliationum.

III. *Punctum.* Considera propter quid adeo offendisti Deum, sapè ex leuissimis rebus sumpta occasione, propter hominem, propter relictus humanos, propter commoditates in vitu, propter vnā portionem aliquando non benè conditam, murmurasti &c. Quantum dedecus & pudori Doleas ergo, & fleas, quòd res tam viles potius curaueris, quàm Deum, quem propter illas offendisti, & deinceps talia peccata vitare.

Colloquia tria, vt in tertio Exercitio de peccatis.

MEDITATIO DVODECIMA,

Tertia de peccato veniali, quarta tertio die.

I. *Punctum.* Considera, quàm difficile tollatur ex anima macula peccati venialis, si quidem Sanctorum omnium merita per se sola sumpta, imò omnium Martyrum sanguis per se sumptus, non est sufficiens ad mundandam animam à macula solius peccati vnus venialis, quantumvis minimi, v. g. vnus solius verbi otiosi, etiam sine deliberatione magna, ex fragilitate & inaduertentia parum culpabili, prolati. Hoc vt penetreris, statue ante oculos mentis, tam multa & multiplicia merita omnium Sanctorum, etiam Angelorum, etiam ipsius B. Virginis, & tam insignes, & heroicos actus illorum pondera diligenter, quàm magni fuerint: similiter & valorem tam multorum Martyrum, & tamen non possunt ablueri vnā minimam turpitudinem vnus minimi peccati venialis, nisi accedat valor Passionis & mortis Christi, & pretiosissimi eius sanguinis pro peccatis nostris effusi. Oblituesce igitur, considerans minimam peccati venialis gravitatem vinci non posse sine Christi sanguinis pretio, à tot meritis, & martyriis Sanctorum: & agnosce magnā cecitatem tuam, qui non curas addere peccata venialia peccatis, ac si res esset parui momenti, & nullo negotio aboleri possint. Quare in posterum diligentissimè te emenda, fugiendo illa, ac desiste & detestare praterita.

II. *Punctum.* Considera infinitum valorem

Passionis & mortis Christi, & sanguinis pro te effusi, & hinc agnosce, quàm ingens malum sit, quàm gravis & deploranda infirmitas, ex vno peccato veniali in anima relicto, ad cuius meliorem simpliciter, & absolute (præter proprios actus hominis ex gratia Dei prouenientes) necessaria sit sanguinis Christi applicatio. Quod vt melius penetreris, confer pretium huius sanguinis cum infinito intervallo inferioribus pretiis rerum aliarum. Si enim ad sanandam vnā pustulam in manu & fronte, opus esset vnguento, empto pretio vnus Regni potentissimi venditi, quis negaret, graue malum esse, & omni possibili conatu humano vitandam talem pustulam? Cum ergo pretium Passionis Christi, mortis & sanguinis, infinitis partibus superet, non tantum pretium vnus solius Regni, sed infinitorum mundorum, si tot essent; quantam malitiam esse necesse est, vel vnus venialis peccati, tam pretiosum remedium ad sui curationem exigentis? Quā ergo fronte lætari audeas, admisso aliquo peccato veniali, quod tam difficile curatur, & non nisi tam pretioso remedio adhibito, eoque parato cum dispendio vitæ ipsius Dei?

III. *Punctum.* Considera quantopere magni Dei Sancti vitauerint, & desueverint venialia peccata. S. Ioannes Baptista, idem à teneris annis in eremum secessit, ne (vt canit Ecclesia) leui saltem maculare vitam famine posset. Pondera quis fuerit iste Ioannes Baptista quantis priuilegiis à Deo insignitus, & laudibus, cuius Natiuitas prænuntiata ab Angelo; qui sanctificatus fuit adhuc in utero; quo, Christo teste, non surrexit maior inter natos mulierum &c. Si ergo hic Sanctus, tam magnus, tam Deo charus, tam plenus gratia, adeo etiam verborum otiosorum occasionem declinat, signum est, incredibilem esse turpitudinem venialium peccatorum. Sic etiam S. Catharina Senensis vnā repentinam curiositatem oculorum, circa obiectum non malum admissam, & altera vice, vnū responsum bonum suo Confessario datum, tantum quia sine præuia consideratione erat prolatum, per aliquot dies amarissimè fleuit. Tu verò, qui nulla ratione huic sanctæ Virgini es conferendus, tot priuilegiis stupendis à Christo cumulatus, cur tam facile, & sine sensu doloris, grauioribus te contaminas peccatis? Confundere, & te emenda. S. Christina Virgo vt pœnas peccatis venialibus debitas ab aliis auerteret, incredibilibus se tormentis exercebat, confitendo se in ardentissimas fornaces, in aquam bullientem, intra rotas molendinorum, in fluuios glacie conerectos, tempore hyemis. Et tamen grauior est, & turpior macula venialis peccati, seu culpa, quàm ei pœna debita, quæ est effectus talis culpæ. Quare & hinc agnosce, quàm sit detestanda minima culpa venialis. Congregatis itaque ante oculos tuos omnibus talibus peccatis tuis,

intuere quantopere sedarint animam tuam in oculis Dei, etiam si nullo unquam peccato mortali eam contaminasses. Cogita ergo quid te facere & pati oporteat, tum ut animam emundes, tam multis turpitudinibus foedissime inquinatam; tum ut pro penis Deo debitis satisfacias, tum ut praeferitam tepiditatem compenses nona vite sanctitate, & correspondeas Christi erga te charitati, qui pro preparando pharmaco, his tuis infirmitatibus curandis, necessario, proprium sanguinem effundere, cum vite propria iactura, dignatus est. Pro qua eius dilectione ardentissimas age gratias, & ad agendas inuita omnes Sanctos, & omnes creaturas, & implorato eius auxilio, seriam propone fugam in posterum, saltem 5. peccatorum venialium praecipuorum, in memoria 5. vulnerum Christi Dei ac Redemptoris tui.

MEDITATIO DECIMATERTIA.

Quarta de radicibus peccatorum venialium, prima quarto die.

I. Punctum. Considera primam radicem peccatorum venialium esse, affectum amoris inordinatum erga personas: ex quo fit, ut ne illas contristes, in gratiam illorum facias vel omittas ea, quae non deberes: quae autem sint illa, breuiter in memoriam reuoca, cum quodam sensu confusiois, & doloris.

Porro quam hoc indignum sit, & cum magno Dei contemptu coniunctum, agnosces, si comparaueris, non dico eas personas, quarum gratia peccas venialiter, sed omnes Sanctos in terra degentes, si (quod absit) in eorum gratiam aliquid faceres: inuenies enim te maiora bona posse & debere sperare a Deo, maiora mala timere, quam ab illis personis, a quibus, quia vel opas aliquid, vel times, ideo earum causa Deum offendis. Nonne ergo id indignum est? Nonne Dei contemptum praefert? Erubescit igitur, deprecare culpam, pete veniam, dolo, & propone emendationem firmam.

II. Punctum. Considera secundam radicem peccatorum venialium esse, vel tacitam vel expressam auersionem animi ab aliqua persona, siue ob naturalem complexionem tuae complexionis non aridentem, siue ob aliquam ab ea datam causam offensionis, vel iustae (ut sunt monita iusta & his similia) vel iniustae, uti sunt aculei verborum, & similia. Hic quoque inquire, quam indignum sit, & Deo iniuriosum, auersioni culpabili, quam fomes erga filium Dei, erga redemptum a Christo, haeredem Regni caelestis, Deo charum, adhuc addere aliam Dei ipsius offensam, scilicet illa peccata, quae admitti solent cogitatione, verbo, & opere, contra eos, a quibus abhorremus. Ex altera parte, te introspece, quomodo non minus, aliis tu praebes oc-

casione molestiarum; tamen amari vis, vel nihil pati eorum, quae alter a te patitur, saepe nullam vel leuiorem ob causam. Propone ergo in posterum, rationis recta dictamen sequi, non affectum corruptum; & Dei imaginem rationalem honorare, cauendo ab iis, quae ei sunt contraria & nociua.

III. Punctum. Considera tertiam radicem peccatorum venialium esse, debilem fidem, obfuscata a prauis affectibus, de Dei praesentia, omnia intima nostra intimè aspicientis. Nam si non audemus peccare, altero, quem reueremur, spectante; nunquam auderemus admittere vllum veniale in oratione, in recreatione, in schola, in campis, in cubiculo, & alibi, si viuax in nobis esset fides, Deum esse praesentem, & nostra omnia considerantem, & videntem. Hic quoque agnosce, te vel non credere hoc dogma fidei, de Dei videntis omnia occultissima, reali praesentia, vel si credis, te plures facere Superiores v.g. vel alterius personae, oculos quam oculos Dei, quod an non sit Dei contemptus, perpende, & debitum propone emendationem. Sic & alia videris non credere, quod scilicet tam seuerè peccata puniat.

Colloquium, ut supra.

MEDITATIO DECIMAQUARTA.

De Inferno, secunda quarto die.

I. Punctum. Considera grauitatem poenarum inferni ex punctis illis, quae ponuntur in Exercitio de Inferno: ad quam magis penetrandam, perpendenda est primò poenarum aeternitas, secundò intensio, erunt enim maximè in suo genere, tertio immutabilitas, quia temporis progressu non minuetur eorum sensus: quarto vniuersalitas, quia erunt vbique in omnibus sensibus, membris, potentiis internis, & externis: quintò vnio, nam simul erunt omnes, & vna non succedet alteri: sextò carentia omnis consolationis & recreationis: septimò continuitas, quia non tantum erunt per totam aeternitatem, sed nunquam interruptentur: octauò societas, quia erunt aliorum damnatorum poenae eiulatusque molestissimi. Hinc concipiendus timor Inferni, & odium peccati, quod est eius causa.

II. Punctum. Considera profundè hanc rem: si Christus animam aliquam liberaret ex illis poenis, quid Christi causa non faceret in hoc mundo? quid non pateretur nominatim, primò nonne abstinere curaret ab illis peccatis, & negligentis, quae te reddunt tepidum, & non edificatiuum: secundò nonne ei viderentur dulcia, & rationabilia, quae te adeò molestant, & quae tibi videntur non ferenda, villo modo in hac vita, vel Religionis statu: ita sine dubio, tertio nonne libenter illos labores, & occupationes, & loca amplecteretur, a quibus tu adeò fugis?

III. PUN-

III. Punctum. Considera maius beneficium in te contulisse Deum, non detrudendo te toties ad Infernum, quo dignus eras, quam conferret liberando aliquam animam ex Inferno; quia huius beneficium esset, carere illis pœnis: at qui tu etiam illis careres: præterea, habes beneficium aliqd, quod illa non habuit, quia non es passus illas pœnas. Si ergo illa anima ad tria illa posita in secundo puncto se resolveret efficaciter, quāto magis tu debes te resolvere; quandoquidem maiore beneficio es cumulatus. Resolue ergo te saltem ad illa tria, quin etiam plura adde heroica, quæ correspondant tantæ Dei erga te charitati & tam multis demeritis tuis & peccatis æternis ipsius cruciatibus dignissimis.

In Colloquio gratias age Deo, quod te non damnauit, toties dignum Inferno: deesse peccata præterita: pete veniam: adhibe intercessores: propone emendationem, & satisfactionem pro illis, per tolerantiam omnium amaritudinum & molestiarum, quas pati potes in hac vita, siquidem sunt minores pœnis inferni &c.

MEDITATIO DECIMAQVINTA.

De Morte in genere, tertia quarto die.

I. Punctum. Considera necessitatem bene moriendi, quæ maior est ad vitam æternam consequendam, quam vita bona, sine perseuerantia. Considera etiam difficultatem præparandi se bene ad moriendum in vicijs agitudine, ob dolorem, morbos, demonis tentationes, scrupulos, separationem animæ, timorem Inferni &c. quæ animum reddunt valde perturbatum & ineptum, non tantum ad actus intensos amoris, vel doloris faciendos; sed etiam ad remissos; ad quos inepti sumus, dum sani sumus, si vel deambulatione vel vigilia noctis vnius debilitati sumus. Igitur nunc te parare debes ad mortem quando es sanus, & vegetus.

II. Punctum. Considera, paratusne es? ad hoc agnoscendum examina duo: primò, estne aliquid in conscientia tua, cum quo, nisi per confessionem illud elueres, vel per resolutionem, & consilium quasitum elucidares, nolles ex hac vita discedere? secundò, morererisne iam lato, non solum quieto animo? quia etiam seculares quiete, id est, sine periculo salutis, & metu damnationis, hinc discedere debent. Religiosi autem mors pluribus ornanda rebus est. Ideo resolue te ad duo: primò ad tollenda ea quæ te molestia, vel dubitatione aliqua vexant: secundò, propone ita semper in posterum te visiturum, vt quouis momento paratus sis ad moriendum, etiam non vocato Confessario aut Consolatore.

III. Punctum. Considera, mortuo corpore, quid proximè iuuat animam, primò, bona opera hic facta; secundò, intercessio Sanctorum in

hac vitâ conciliatorum. Vide ergo quomodo in hac parte te gerere debeas.

IV. Punctum. Considera si iam moriturus esses, viderentur tibi insupportabilia, quæ nunc vel circa gradum, vel circa quidpiam aliud in Societate videntur. Ita ergo geres te nunc, quomodo in puncto mortis te gereres circa talia.

In Colloquio gratias age Deo, quod hæc nunc non sis malè mortuus: quod Deus te tolerauerit: veniam pete, & gratiam bene moriendi, & simul bene viuendi, & præparandi te ad bonam mortem. Propone vitæ emendationem offer Deo hanc voluntatem &c.

MEDITATIO DECIMASEXTA.

De Morte Tepidorum, quarta quarto die.

I. Prælium. Imaginare te morti proximum, de quæ ea instante monitum à Confessione.

II. Prælium. Pete ardentè gratiam à Deo, cognoscendi nunc illum tuum statum, in quo tunc eris, & maturè, declinandi causas malæ mortis.

I. Punctum. Considera magnos animæ cruciatu, quos habebit tepidus in hora mortis ob respectum Dei, primò quia eum tam multis peccatis offendit: secundò quia tam tepidè & negligenter eius obsequia expedit: tertio quia propter malam vitam suam vel Infernum vel Purgatorium grauissimum promeritus est. Ad cognoscendos autem hos animæ angores & cruciatu, bonum est meminisse multò minorum angorum, quos sentire solent, vel discipuli, dum timent pœnas à Magistro, admissio aliquo crimine, vel subditi à superiore, vel incarcerati & capitis rei à severo Iudice. Si enim pœnarum istarum leuiorum metus, multos conturbat ad eò, vt etiam sibi manus inferant, & aliqui præ timore exanimentur; quāto magis excrucietur anima metu ludiciorum Dei, ex quibus pendet tota æternitas, in illo vnico momento! Quocirca ne sis obnoxius istis angoribus in illo momento, cogita, quid tibi nunc faciendum sit, ne Diuinum Iudicium, & pœnas tunc expauescas.

II. Punctum. Considera grauius impedimenta, & multiplices insultus demonis, quibus tepidus sub tempus mortis infestare solet, vt eum ad desperationem inducat. Cum enim iam breue tempus habeat, demon ad tentandum, summo conatu inuadit tepidum; & quia, & ingenio pollet, & experientiam habet, & mille rethas ad seducendum, validissimè impugnat, & periculosissimè. Ex altera parte, tunc tepidus exiguas vires habet ad resistendum; hæc enim à feruentibus virtutum exercitiis (quibus ipse nō vacabat ob suam tepiditatem) acquiruntur. Vnde

de in summo periculo tepidus moritur: quia debilis cum sit, potentissimum & astutissimum aduersarium habet, & quia negligentissimè viuit in Dei famulatu, celestibus auxiliis dignus non est. Quomodò ergo tunc resistet tentationibus? Caue ergo huic periculo te exponas: maturè delibera, quomodò te ad illum congressum instruere debeas, ne in certamine succumbas.

III. *Punctum.* Considera ipsum statum corporis & conscientie tepidi in hora mortis. Ipsa enim conscientia, etiam sine vilo tentatore, extruciatur interno remorsu grauissimè: quia ipsum lumen naturæ tunc clarè illi explicabit fœditatem peccatorum, & tepiditatis, ideoque mœrore, dolore, tedio, amaritudine, timore, erit plena anima: & quia non est conscia se diligenter Deo seruasse, non audebit erigere animam ad tantam in Deum fiduciam, quanta illi necessaria est. Ex altera parte, corpus habens ob morbos languidum & semimortuum, non potest elicere actus feruentes & intensos, quibus peccata desleat, Deumque placet. Accedent varij graues scrupuli, qui desperationis tentationes valde fouebunt. Si enim nunc homines sancti, & valde feruentes non rarò grauissimis cōficiuntur scrupulis, vsque adeò, vt nec confessarij, nec Superiores possint illos quietos reddere, post tot confessiones generales diligentissimè factas, quanto magis tunc tepidi & negligentes, qui multas dederunt causas grauissimis scrupulis, ab iis infestabuntur? Hinc agnosce pessimum fore tunc statum hominis tepidi in tot malis & periculis constituti. Quare nunc delibera, quomodò corrigere debeas præteritam tepiditatem, & quibus medijs te armare ac præparare, ne ad tam malum moriendi statum deuenias.

Colloquium vt suprà in præterita Meditatione.

MEDITATIO DECIMASEPTIMA.

De Iudicio particulari, prima quinto die.

I. *Preludium.* Imaginare Christum omnibus Angelis & Sanctis circumdatum, à te, in puncto mortis & vitæ ultimo, rationem exigere volentem, demonibus propè astantibus, & accusaturis.

II. *Preludium.* Pete gratiam à Christo Iudice, vt tibi nunc det agnoscere ea, quæ in iudicio particulari tui velles non extare in animâ tuâ, & ea, per media Ecclesiæ relicta, quamprimùm ex animâ tua, & ex tota vitâ tua abigere.

I. *Punctum.* Considera magis pendere salutem tuam à iudicio particulari, quam ab vniuersali: in hoc enim nemo damnabitur, absolueturque, qui in particulari non fuerit damnatus, absolutusque. Ideò danda est operâ, vt exa-

men vitæ tuæ in iudicio particulari (quod peragetur statim à dissolutione animæ tuæ à corpore) benè succedat. Quid autem sit necesse ad eius bonum successum, scies ex reuocata in memoriam Ecclesiæ doctrina de modo abolendorum peccatorum ex animâ, & de modo satisfaciendi pro iis in hac vitâ, & de valore bonorum operum.

II. *Punctum.* Considera in iudicio particulari nullum fore locum misericordie, sed omnia examinanda in rigore iustitiæ. Item tunc nulla ad futura remedia ad liberandam animam à peccatis & pœnis debitis, quæ nunc adhiberi possunt. Nam sacramentorum vsus tunc nullus esse poterit, actus quoque meritorij nulli tunc poterunt elici, quia meriti tempus solum est huius vitæ tempus. Vnde sequitur, hic querenda esse remedia ea, quæ prodesse possunt, ad hoc, ne examen fœnerum & strictum Iudicis Christi te condemnet.

III. *Punctum.* Considera hoc tui iudicium fore omnium grauissimum, maximeque terribile, siue pœnam spectes, quæ tunc pro peccatis assignabitur, siue Iudicis omnia noscentis oculatissimam scientiam, siue eius potentiam in executione sententiæ latæ, siue eius iustitiam, quæ nullis flecti poterit artibus, siue eius rigorem in iudicando. Nam idem erit Iudex, qui offensus fuit toties & grauissimè ab iis, quos iudicabit. Idèd maiore timore expectandum est hoc iudicium, quam soleat expectari ab hominibus conscis sceleris digni capitis pœna. Ne autem timere cogaris hoc iudicium, ea adhibe nunc, quæ homines rei adhibere solent ne in iudicio iusto condemnentur.

Colloquium, vt suprà.

MEDITATIO DECIMOCTAUA.

Secunda quinto die.

Fructus primæ hebdomadæ.

Consideratis præcipuis propositis præteritarum Meditationum, deliberandum est coram SS. Trinitate, vndique SS. Angelis circumdata & SS. Patronis, de his rebus;

Primo. An debeam esse contentus, vt quotidie sine causa vlla affligar, verbis & factis, à Superioribus & Inferioribus?

Secundo. An evidentes calumnias in rebus granibus mihi illatas, & me valde infamantes, debeam æquo animo sine vilo proflus desiderio vindictæ tolerare?

Tertio. An circa victum, vestitum & cultum corporis, & habitationem, debeam rebus vilissimis, & cum magnâ sensuum repugnantia contentus, vt libenter, si ita Superiores permiserint, aut voluerint?

Quarto. An debeam in omni loco, vt Civitate,

tate, Prouincia Collegio, cubiculo, & cum omni tali persona, à qua maximè sensus mei abhorrent, & inclinatio animi, viuere tota vita mea, si ita placuerit Superioribus?

Quind. An sit aliquod tale officium, aut vile, aut molestum, in Societate, quod non debeam vsque ad mortem peragere, si ita Superioribus visum fuerit?

Sexto. An debeam omnia & singula facta & dicta aliorum contra meam existimationem, iudicium, voluntatem, tanquam mihi conuenientia, & debita, æquissimè tolerare?

Septimo. An debeam pro peccatis meis, & pro penis Inferni, quas promerui, & pro beneficiis diuinis, quæ accepi, ita esse resignatus, & paratus semper ad Dei, Superiorum, Fratrum voluntatem exequendam efficaciter, vt omnia prorsus velim facere, præter solum peccatum, & vt nihil aliud sit, quod tota vita mea nolim facere, & solum peccatum meum sit, de quo conqueri debeam, & nihil præterea aliud?

Et cum ad hæc omnia toleranda cogant te tot peccata, pro quibus, his rebus satisfacere potes, & tot mala, quæ Christus tui causa pertulit, his multò maiora, & tot beneficia Dei in te collata, & tot præmia, quæ tibi sunt præparata, si hæc toleraueris, & status vitæ Religiosæ, qui est status penitentiae, hoc ipsum exigit, resolue te ad omnia supradicta, non tantum patienter, sed etiam libenter toleranda. Offer Deo hanc voluntatem in vnione omnium Christi iniuriarum & dolorum, passionis ac mortis eius, peteque gratiam semper post Christum has cruces, & his maiores ferendi, vt ita peruenias ad cælum per multas tribulationes.

MEDITATIO DECIMANONA.

Tertia quinto die. De Regno Christi, circa quod sufficit punctum vnum Meditationis, cum eius 4. partibus ad hanc Meditationem.

Considera, quibus in rebus debeas Christum Regem imitari, potissimum autem in quatuor:

Prima, vt quam maximè accedas ad Christi impeccabilitatem, peccando rarissimè, leuissimè, & ineliberatè.

Secunda. Omnes actiones faciendo quam perfectissimè, hoc est, iuxta quadruplicem ideam, cui te conformare debes, scilicet, iuxta Regulas, iuxta communem & ordinarium modum procedendi Societatis, iuxta Superiorum directionem, & iuxta lumen internum, quod tibi Deus communicat, prioribus tribus ideis conforme.

Tertia, eniti debes, vt in omnibus actionibus tuis Dei gloriam quæras, eamque quam maximam, sicut Christus quæsiuit.

Quarta. Vt patiaris ad similitudinem Christi cum his conditionibus: primò, etiam sine vlla culpa, secundò, in omnibus rebus, in quibus pati potes, & quoad corpus & quoad animam, tertio, sine cessatione, si fieri poterit, & continuo, quartò, grauissima quæque, & maximè iniuriola ac molesta, præsertim propriæ existimationi, proprio iudicio, propriæ voluntati, propriis commoditatibus corporis in cibo & potu, in loco habitationis, in ipsa habitatione, in occupationibus & laboribus, in vestitu, ac recreationibus & similibus.

In Colloquio petes veniam à Christo ob præteritam vitam tam malè transactam. Pete gratiam, quæ te erigat ad nouam vitam. Gratiàs age, quod tibi permittat, vt possis te illi reddere quam simillimum, & quam proximè ad eius in cælo gloriam accedere. Denique offeres illi aliqua peculiaria proposita, seu res, in quibus illum imitari cupis in posterum; concludendo Colloquium illo responso, quod est in fine Contemplationis de Regno Christi: *En, ô Rex supremè &c.* vel alio simili.

MEDITATIO VIGESIMA.

De imitatione Christi, quarta quinto die.

Oratio præparatoria more solito.

I. Præludium. Imaginari Christum Dominum in pulcherrimo throno cælesti sedentem, à multis Sanctis, qui eum egregiè in hac vita sunt imitati, circumdatum, præsertim à Sanctis Societatis nostræ: sedentem autem & à te exigentem sui imitationem, ac exprobrantem tibi in conspectu Sanctorum, quod aded refugias eius imitationem.

II. Præludium. Petere à Spiritu sancto gratiam cognoscendi causas cognitione viua & efficaci, ob quas debeas Christum imitari quam perfectissimè, & res in quibus eum debes imitari, præcipuas.

I. Punctum. Considera præcipuas actiones tuas, præsertim illas, quæ ad Dei cultum immediatum spectant, & alias circa conuersationem cum proximo, an & quomodo sint similes actionibus eiusdem Christi; & postquam agnoueris valde esse dissimiles, reuoca in memoriam similes actiones aliorum seruorum Dei, siue viuorum, siue mortuorum, quam longè te superent Christi imitatione, in actionibus suis ad Christi exemplar ordinandis. Cum ergo & tu equè potueris esse bonus, atque fuerint illi, quia eadem habuisti auxilia, quæ illi, & fortè maioræ caruisti illis impedimentis, quibus caruerint illi, imò fortè maioribus, quam illi. Vnde confundere, in eua tuam socordiam, veniam pete, & te emenda.

II. Punctum. Considera causas, ob quas debeas imitari

imitari Christum. Causæ autem possunt esse hæc. Prima, quia etiam sæculares ad hoc tenentur; nam & illis Christus est propositus, tanquam exemplar virtutum imitandum. Secunda, quia omnes Religiosi propter hunc finem vocati sunt ad Religionem. Tertia, quia hoc peculiari modo incumbit hominibus Societatis Iesu, ut Iesum imitentur, ideoque sic sunt appellati. Quarta, ipsa præstantia imitationis hoc exigit; imagini enim Dei, quæ sumus nos, non est convenientior præstantia, quam esse simillimam exemplari suo. Quinta, quia in omnibus aliis occupationibus nostris terrenis procuramus esse quam excellentissimos; si versus scribimus, conamur ut quam optime scribamur; si concionamur, vellemus hoc facere cum magno plausu; ita si disputamus &c. Quam ergo indignum est, actiones viliores velle esse perfectissimas in suo genere, secus illas, quibus nos reddimus Deo similes, per quas multos gratiæ & gloriæ thesauros penè quouis momento lucrari possemus, si nobis attenderemus, & Diuinæ gratiæ cooperareremur. Resolue ergo te ad seriam emendationem.

In Colloquio pete veniam à Christo Iesu, quod eum hæcenus non sis imitatus tam perfecte, uti debuisti; propone emendationem; postula gratiam à Christo Iesu ad vitæ emendationem; Inuoca B. V. Mariam & alios SS. ut tibi hoc impetrent.

MEDITATIO VIGESIMA PRIMA.

Prima sexto die.

De Incarnatione & de liberalitate, quam debemus Deo pro beneficio Incarnationis.

Post orationem præparatoriam, & præludium primò faciendum pro libitu, in secundo præludio pete gratiam à Spiritu sancto, ut penetres liberalitatem Dei in beneficio Incarnationis, & correspondeas diuinæ liberalitati.

I. Punctum. Considera Deum in Incarnatione dedisse summum, quod dare potuit; nimirum Diuinitatem in persona Verbi, vniendo illam humanitati à se creatæ; idque pro omni possibili bono tuo, cuius beneficii magnitudinem cum nec Angeli capere possint, ideo gratias age pro tanto beneficio, & agnosce titulo gratitudinis (etiam si Deus hoc à te non exigeret) debere te factis ostendere gratitudinem erga Deum pro tanto beneficio.

II. Punctum. Considera morem Nobilium & generosorum hominum, quomodo ostendant gratitudinem erga benefactores suos pro beneficiis acceptis. Primò, conantur (& faciunt) maius beneficium præstare, si possunt, quam acceperint, quia, ut ait S. Thomas, *Gratia recompensa-*

tio semper tendit, ut pro suo posse aliquid maius retribuat. Et S. Ambrosius. *Nec mensura pari, sed vberiori.* l. 1. Offic. reddendum beneficium arbitror; *Etenim superiorem, cap. xi. non esse in referendo, quam conferendo beneficium, hoc est minorem esse. Imitanda est nobis in hoc natura terrarum, quæ susceptum semen multiplicatione solet numero reddere.* Secundò, non expectant ut benefactores ab ipsis petant remunerationem beneficii, sed statim remunerantur, si possunt. Tertiò, si statim non poterant remunerari, ob id valde affliguntur; & optant quam citissimè signum grati animi exhibere. Si ergo erga homines his modis demonstratur grati animi significatio pro beneficiis acceptis, multò magis hoc ipsum meretur Deus, ut saltem illum ita tractemus, ut Benefactores nostros. Proinde pro beneficio tanto Dei Incarnati tua ista Deo præstanda sunt.

III. Punctum. Considera liberalitatem non esse in hoc sitam, ut detur benefactori, id quod ei debetur ex aliquo contractu, vel ex obligatione restitutionis, vel ex mandato Domini, vel ex promissione, vel ex spe aliquid æquiualens obtinendi; sed in hoc consistit, ut des quod non teneris dare etiam titulo gratitudinis. Unde sequitur, te debere tuam liberalitatem demonstrare Deo, si non in donatione rerum, quas nō teneris dare, saltem in exequendis illis rebus, quas ei promissisti, vel ex obligatione voti, vel promittendo seruare Regulas, & postea diuinas inspirationes, ac bona propolita facta in oratione, vel lectione spirituali, vel in concione, aut exhortatione. Reflexe te ergo quomodo in illis rebus pro tanto beneficio debeas te exhibere gratum & liberalem erga Deum, saltem eo modo, quo solum exhibere erga benefactores homines pro minoribus beneficiis.

IV. Punctum. Considera cum exacta reflexione omnia difficulta, quæ te hæcenus afflixerunt in Religione, & quæ deinceps times, ne eueniant, uti sunt, non promoueri ad certos in Religione gradus & officia speciosa &c. an non mereatur Deus pro sua Deitate & Humanitate tibi donata, tam multa passa sine sua culpa, ut ei donemus nunc, & in posterum in quavis occasione, omnia quæcumque passi sumus, & alia possibilia, quæ pati possumus. Resolue te ergo generoso animo Deo pro te Incarnato donare omnia, quæ hæcenus passus es, non optando vllam satisfactionem in hac vita, & ne quidem in altera, & obliuisci omnium, nec in mente tua reminisci, nec coram vllò vnquam commemorare; sed perseverante silentio premere omnia, & offerre te ad omnes illas aduersitates & iniurias, quas Deus incarnatus in Humanitate assumpta propter te passus est, patienter, libenter & cum exultatione. Præsertim cum Ethnicis talem erga homines voluerint esse liberalitatem, ut pro beneficio dato nil quærat, nil speret. Ita Aristoteles & Seneca, & aliter collata bene-

2.2 q. 106.
2.6.

Min. 1.9. ficia Plinius vocat *Viscata & hamata*. & Philo-
 1. Off. 1.9. talem liberalitatem appellat *liberalitatem piscato-*
 1.9. rum. Deinde, ut beneficium sit res aliqua exi-
 1.9. mia data libenti & generoso animo. *Due res in-*
 1.9. quit Seneca, *coire debent, ut beneficium efficiant. Pri-*
 1.9. mum, rei magnitudo; quædam enim sunt infra huius
 1.9. nominis mensuram. Quis beneficium dixerit, quadram
 1.9. panis, aut stipem aris abiecti, aut ignis accendendi pote-
 1.9. statem? Et interdum ista plus prosunt quam maxima.
 Deinde quod potissimum est, oportet, accedat, ut eius
 causa faciam, ad quem volebam pervenire beneficium,
 dignumq; cum iudicem, & libens id tribuam, perci-
 piensq; ex munere meo gaudium. Hæc posidera lū-
 mine naturæ agnita à Seneca, & proportionē
 quadam applica ad id quod Deo ex liberalita-
 te dare debes, ut sit res eximia; propter eum
 pure, & animo libenti cum gaudio oblata.

MEDITATIO VIGESIMASECVNDA.

Secunda sexto die.

De Christi natiuitate, prout est in Exer-
citiis, quæ locupletanda est punctis se-
quentibus:

Cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus
 est, esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinan-
 it formam, serui accipiens, in similitudinem homi-
 num factus, & habitu inuentus ut homo. Ad Philip-
 pen. 2.

Primò, Considera Deitatem in persona Ver-
 bi, propterea esse exinanitam, quia assumpsit
 formam, id est, substantiam, serui; scilicet natu-
 ram humanam; quæ cum creatura sit, serua Dei
 est, etiam in Christo; quamobrem Christus vo-
 catur seruis, Ilatæ 42. v. 1. & cap. 49. v. 3. & ca. 52.
 v. 13. scilicet, ratione naturæ humanæ, ratio mo-
 do rem intelligendo, ut explicatur in tertia par-
 te. Ratione huius naturæ assumptæ exinaniuit
 se Deus in his septem rebus: In æternitate, im-
 mortalitate, impassibilitate, infinitate, omni-
 potentia, omniscientia, impeccabilitate; partim
 quia verè ratione naturæ humanæ factus est
 non æternus, mortalis, passibilis, finitus, & cir-
 cumscriptus loco; partim quia ex malitia & in-
 scitia hominum habitus est pro vero filio fabri,
 pro debili & impotente, & pro nesciente oc-
 culta, & pro peccatore ac malo, & cum dæmo-
 nibus habente commercium. Cum ergo & ti-
 tulo gratitudinis, & ob alia motiua, quæ per te,
 adiutus à lumine Spiritus sancti, inuenies, de-
 beas pro Deo te exinanire; cogita quibus in re-
 bus debeas Dei causâ citò & generosè te exi-
 nanite, vel assumendo verè ea quæ antea non
 habuisti, tui humiliatiua, vel optando ut de te
 cogitentur ea quæ tuum statum personalem
 dedecent, & vilem faciunt, ac permittendo, ut
 ita tracteris, & non impediendo. Quâ in re def-
 cende ad particularia, & ea Christo incarnato

offer, tanquam fructum eius exinanitionis, In-
 carnationis, Passionis, & Mortis.

Secundo, Considera stabilitatem exinanitio-
 nis Dei in persona Verbi, quia naturam huma-
 nam causam intrinsecam suæ exinanitionis ar-
 etius & fortius suæ personæ vniuit, quàm sit vl-
 la alia vniò creata in creaturis. Omnes enim
 vniões creatæ purarum Creaturarum dissol-
 uuntur, & rediguntur in nihilum à rebus con-
 trariis; ipsa omnium archissima vniò formæ
 cum materia etiam in homine per mortem dis-
 soluitur: at vniò hypostatica naturæ humanæ,
 cum persona Verbi, causans ei supradictas exi-
 nanitiones, nec quidem per mortem dissoluta
 est, iuxta illud axioma Theologicum: *Quod se-*
mel assumpsit, nunquam dimisit. Vide ergo quàm
 constanter & immutabiliter debeas ex puro
 Dei amore permanere in exinanitionibus tuis,
 in primo puncto Deo oblatis; etiam si tibi ob il-
 las exinanitiones, Dei causâ susceptas, esset mo-
 riendum, morte infami, sicut pro te mortuus
 est Dominus tuus, eousque exinanitus.

Tertiò, Considera extrinsecas exinanitiones,
 quas Christus Dominus toto vitæ suæ tempore
 suscepit, tam malis tractationibus, quas passus
 est à Iudæis, & à discipulis, etiam à domesticis
 à quibus habitus est pro stulto, eousque, ut eum
 ligare voluerint. Admiratione cor Christi, adeò
 inflatibilem habens amorem exinanitionum, &
 confer omnes tuas, quas passus es aduersitates
 & difficultates molestas amori proprio tuo: ag-
 nosces enim esse nullius momenti, respectu
 exinanitionum Christi per te susceptarum. Re-
 solve ergo te ad induendum cor Christi, ut si-
 cut ille, tui causâ, patienti, libenti & læto ani-
 mo, tot exinanitiones suscepit, per 34. annos, ita
 tu longè minores deinceps suscipias reliquo vi-
 tæ tempore, sine fuga earum, sine murmuratio-
 ne, sine querelis, imò sine simplici commemo-
 ratione, sed cum perpetuo coram hominibus
 silentio, & ne quidem coram Deo de iis expo-
 situlando.

Colloquium institue, primò agendo gratias
 singulis dignis personis, quæ ad Christi exi-
 nanitiones suis modis concurrerunt, permittendo
 multa eum pati, & volendo ut naturam huma-
 nam suscipere fontem eius exinanitionum. Se-
 cundò, age gratias Christi Humanitati, quæ ita
 exinanita, & tâta passa est, tui causâ. Tertiò, dole
 quod tua peccata fuerint occasio istarum Chri-
 sti exinanitionum. Quartò, detestare tuam in-
 gratitudinem, quod non corresponderis Chri-
 sto exinanito, toleratione tuarum aduersita-
 tum, & difficultatum. Quintò, offer SS. Trinitati
 per Christum resoluta proposita de amandis
 deinceps & non declinandis vllis exinanitioni-
 bus tuis, quæ tibi domi vel inter externos con-
 tingent. Sextò, pete efficacem gratiam hæc pro-
 posita semper exequendi. Septimò, roga Chri-
 stum, tui causâ exinanitum, ut te per viam exi-
 naniti-

nanitionum, quam ipse tenuit, ducat ad perfectionem & ad cœlum, & exemplo S. Catharine Senensis renuncia Christo exinanito pro te, coronas aureas bonarum de te opinionum, bonæ famæ, rerum, officiorum, & graduum honorificorum, & libertatis tuæ vsum in rebus eligendis, & amplectere (spineas coronas rerum illis contrariarum. Octauo, inuoca B. Virginem, Angelum custodem, & omnes Sanctos, vt suis precibus te ad hæc omnia iuuent.

MEDITATIO VIGESIMATERTIA.

Tertia sexto die.

De duobus Vexillis, prout est in Exercitiis.

IN hac meditatione hoc maxime curandum est, vt excitetur affectus ad vocationem in Societate, & magna opinio de illa, tanquam de Ordine, ipsius Christi, & Apostolorum viuendi modum exprimente. Deinde ardens desiderium, & in se & in aliis, illa quam perfectissimè, & citissimè extirpandi quæ demon plantare nititur, & inserendi illas virtutes, quas præcipue Christus à nobis exigit; potissimum autem has, puritatem cordis, amorem paupertatis, contemptum nostri, desiderium & amorem perpetuæ crucis, magnum feruorem & diligentiam in deuotionis exercitiis, & exactam obseruationem illarum Regularum, quas aliqui paruas appellant, & sæpius transgrediuntur.

MEDITATIO VIGESIMAQUARTA.

Quarta sexto die.

De tribus gradibus Humilitatis, de quibus in Exercitiis.

EX tribus gradibus humilitatis, prout sunt positi in libro Exercitiorum, sunt tria puncta; in quolibet autem graduum horum considera diligenter duo.

Primò, Causas, seu motiua ob quæ debes ita viuere, prout exigit quilibet horum graduum.

Secundò, quomodo hætenus vixeris: si nō iuxta hos gradus, dole, desle tuos mores, propone emendationem; si iuxta eos vixisti, Deo age gratias, pete perseverantiam in tali modo viuendi, & te magis cum diuino auxilio in his gradibus perficere stude.

Qui verò faciunt Exercitia, maturi in Religione, & perfectius viuentes, quam tirones, & alij, secundum & tertium gradum diligenter ponderent in meditatione: sunt enim omnibus in quouis gradu & statu valde necessarij, & magis senibus quam iuuenibus, propter multas occasiones rerum aduersarum, quæ minus senes quam iuuenes deberent impetere, sed solent eos magis inuadere, si sunt Deo chari & perfectius viuentes quam alij.

MEDITATIO VIGESIMAQVINTA.

Prima septimo die.

De tribus Religiosorum classibus, seu differentiis.

Primò. Considera quosdam in Religione esse, qui præter habitum, & caeremonias exteriores, & actus quos obeunt in oculis aliorum, aliud non curant. Nam & vota non seruant, dum possunt ea violare aliis non cernentibus, & Regulas non seruant, dum eas possunt nullo cernente transgredi. Vide, quàm sint infelices tales; tum propter alias causas, quæ tibi occurrunt, tum quia tales nec commodis sæculi fruentur, vti alij sæculares, nec bonorum Religiosorum gaudent privilegiis, quæ à Deo concedi solent pie in Religione viuentibus. Vnde illis congruit illud dictum S. Basilij: *Et senatorem perdidisti, & te Monachum non fecisti.* Tu an sis, vel fueris ex hac classe, vide; & ne sis, stude; & si fuisti, dole, veniam à Deo pete, & te emenda.

Secundò. Considera alios esse in Religione, primis meliores, qui curant utique vota sua, & Regulas seruare: sed nec omnes, nec cum eâ perfectione, vti deberent, & tepidè sua expediunt, & magis sunt solliciti, vt occupationes sibi impositas cum applausu hominum expediant, quàm vt sint perfecti, & sancti. Ideo toti sunt in parandis rebus pro suis occupationibus necessariis, & totos se in immergunt, vel docendo, vel studendo, vel concionando, vel gubernando alios. Vnde fit, vt vix aliquando cogitent seridè & cum applicatione animi ad proficiendum in dies in virtutibus. Hi quàm sint etiam in statu malo, considera; spectato fine, ob quem ad Religionem vocati sunt, & mediis quæ habent ad finem consequendum, & ad Euangelicam perfectionem assequendam, talium an sis vel fueris è numero, vide: & vt prius, pios decerpe affectus & resolutiones ad vitam emendandam.

Tertio. Considera tertiam classẽ Religiosorum, qui sollicitè conantur viuere, sine defectibus duarum classium supradictarum, & ferè semper in memoria habentes finem suum, ob quem ad Religionem à Deo vocati sunt, magna diligentia omnes Regulas, etiam minimas, seruare conantur, & in omnibus eodem modo procedunt, vti solent perfecti, & perfectionem omni modo curantes. Horum status felicitatem perpende, quàm illi sint Deo & cælitibus grati; quàm sint grati Superioribus, & bonis locis; quàm inuili diabolo, & tepidis, inter quos tanquam Martyres incruenti versantur, & censuris ac linguis, ac irrisionibus propter Christum prosciuntur. Sed etiã hanc ob causam perpetuò congregant sibi innumeros meritorum cumulos,

mulos, caelestis gloriae coronas post mortem allaturos. Horum ut sis è numero Deum & SS. ora. & quid tibi sit necessarium considera, & resolue te ad tollenda omnia impedimenta; & praecipua annota, ut deinceps ab iis tanquam à facie colubri fugias quàm longissimè.

Conclude iuxta tria colloquia de duobus vexillis. Amen.

MEDITATIO VIGESIMASEXTA.

Secunda septimo die.

De oratione Christi in Horto.

I. Punctum. Considera 4. angores Christi in horto orantis, separati à conspectu Discipulorum, genu flectentis, & procidentis in faciem, & petentis cum resignatione, ut liberaretur ab illo amaro calice passionis, quem delicatissima eius natura horrebat sine ulla culpa. Et tum ob praevios clarè cruciatus instantis passionis, & mortis, tum ob innumeros homines damnandos ipsorum culpa, quos praevidebat non fore participes fructuum suae mortis & Redemptionis; tum ob dolorem, quem erat perceptura Mater eius charissima cū aliis Apostolis & mulieribus sibi addictis, ex visa eius crudeli tractatione; cepit tristari, & timere, & tædio affici, & praeter acerbitate horum angorum internum, agonizare. Admiratione hunc Christi Deū clarè videntis statum, qui tui causa ita animam suam his angoribus quodammodo comprimi voluit de industria. Adora animam eius sic pro te afflictam. Ama tui causa sic se excruciantem, & in spiritu, tenero affectu osculare, gratiasque age pro tam amaro pharmaco, quod propter bonum tuum bibit in horto; & gratias merito resolue te ad omnes amaritudines in Religione pro Christo libenter tolerandas, contrarias tuo honori, existimationi apud alios, commoditatibus tuis. Denique desidera, ut tota vita tua habeas causas, quae reddant amarum cor tuum citra culpam, ut Christo talia passio sis conformis.

II. Punctum. Considera Christi sudorem sanguineum ex vehementia horum angorum provenientem, & decidentem in terram: simili modo elicias affectus, ut in primo puncto, & incusa & desse tuam impatientiam, qui, ut Apostolus loquitur, *nondum ad sanguinem resuisti*, & ob res parvi momenti turbas te, & tuos Superiores, & alios, saepe etiam in vocatione titubas obnugas, cum factus sis Religiosus eo fine, ut Christum imiteris. Propone ergo feriam emendationem.

III. Punctum. Considera tam acerbos fuisse illos angores animae Christi, ut oportuerit eum ab Angelo confortari. Hinc agnosce, delicate famule & miles tanti Ducis, quid te oporteat

pati libenter in hac Christi Iesu militia, & statim heroico corde omnia difficillima & possibilissima deinceps pati circa occupationes, circa habitationem, circa victum, circa gradus, denique circa alia omnia.

IV. Punctum. Considera Christi defluentem sanguinem, & in eo tria perpende. Primo, quàm gratum fuerit Deo Patri spectaculum. Secundo, quàm salutare fuit remedium pro nostris vulneribus & peccatis. Tertiò, quàm generoso animo pro te à Christo effusum. Et ex singulis proficere stude, & Christum imitari conare, ac cooperari, ne gratis pro te sit toties à Christo sanguis, adhuc ante mortem, effusus.

MEDITATIO VIGESIMASEPTIMA.

Tertia septimo die.

De Christo in iudiciis male tractato.

I. Punctum. Considera Christum ex horto tanquam latronem per plateas ductum; primo ad Annæ Pontificis palatium, & ibi indictum tanquam sceleratum, & alapa percussum: deinde ductum ad Caipham, & Concilium Iudaeorum, tum ad Pilatum, inde ad Herodem, à quo iterum ad Pilatum reductus est, ubique malè & iniuriòse tractatus, vilipensus, convitiis proscissus Rex Regum & Dominus Dominantium, idque ob tua peccata: & tandem prius tractatus in domo & iudicio Pilati. Appellavit enim eum malefactorem, dignum, qui ei indicandus traderetur; *si non esset hic malefactor, non tibi tradidissimus eum.* Secundo, subvertentem gentem nostram. Tertiò, Caesaris imperio perniciosum, eo quòd prohiberet ei reddi tributa: *invenimus eum prohibentem tributa dare Caesari.* Quarto, superbum & ambitiosum, quasi sibi immerito attribueret Messiae & Regis Iudaeorum dignitatem. Hunc invenimus dicentem se Christum Regem esse. Singula horum considerans, quàm fuerint ignominiosa in se, & quàm repugnant contrariis virtutibus ornatissimo, compatere Domino tuo, gratus esto: & discere frenare omnes inordinatos affectus contra proximos tuos, maxime initio, dum insurgunt, quandoquidem adeò excæcant, ut adducant homines ad accusandum etiam innocentissimos, ad inuolandum etiam in ipsum filium Dei: & perpen sis in te talibus affectuum malorum motibus, tuæque in iis frenandis socordia, & causis eius, propone emendationem, diuino auxilio ad eos citò & fortiter frenandos inuocato; & simul accendere ad omnes contra te calumnias, & detractones, Dei causa patienter, libenter, & cum exultatione tolerandas, seu, ut Seneca, et si Ethnicus, loquitur, *fortiter, honestè, animosè.*

II. Punctum. Considera animæ Christi internum statum in talibus accusationibus, quales & qui in eo tunc affectus fuerint erga accusatores.

tores. Et collatis affectibus tuis internis, dum leuiores pateris, eaque iustis de causis, & occasione à te data, confundere, Deum deprecare, & te corrige.

III. *Punctum.* Considera Christi silentium in his omnibus duplex: Primò, quia dum eum summi sacerdotes accusarent in multis, Iesus nil respondit. Secundò, cum Pilatus dixisset: *Non audis, quanta aduersum te dicunt testimonia: non respondit ei ad vnum verbum, ita vt miraretur Pilatus vehementer.* Excita tenerum gustum animi tui circa hanc patientiam Christi, & fœdam tuam superbiam detestare, quæ te fortasse ad tot mēdaciis, & excusationibus palliandos defectus tuos inducit, eamque execrare; & statue, non tantum veras, sed etiam falsas accusationes libenter pro Christo ferre, causis bene ponderatis, quæ te impellere possunt, ad eas æquissimo animo tolerandas.

IV. *Punctum.* Considera condemnationem Christi à Pilato prolatam, cum his circumstantiis. Primò, agnouit, & fassus est publicè coram acculatoribus, eum esse innocentem, & ex inuidia accusatum. Secundò, Christum postposuit Barabbæ homicidæ, eum dimittens & carcere liberum, quamvis sciret eum esse morte dignum, & Christum innocentem. Tertio, intercessionem vxoris, pro Christo factam, non admisit. Quarto, summo, quod tunc in more erat, supplicio crucis Christum affici decreuit. Tu hinc discce omnes tui accusationes & condemnationes in tua innocentia, & in aliis occasionibus æquo animo ferre. Promitte hoc Christo pro te condemnato, & velis postponi omnibus te inferioribus, & quidem in omnibus rebus & occasionibus.

MEDITATIO VIGESIMAOCTAVA.

Quarta septimo die.

De iis qua Christus passus est in cruce pendens.

Primò. Considera magnam confusionem, & pudorem, quem Christus in cruce sustinuit, omnibus prorsus vestibus exutus pendens in aperta luce, coram innumera multitudine hominum sibi infensorum, & sine vlla etiam occasione alias ipsum irridere solitorum. Hæc confusio ferè maiorem dolorem attulit, quam alij dolores in carne: siquidem verecundus homo mallet occidi, quam denudari, præsertim coram immundis & inimicis. Tu confundere, qui tantopere refugis leuissimas confusiones coram hominibus, & tamen Deum non erubescis, cui scis nota esse peccata tua præterita, & præsentia: imò etiam in sacratissimo foro conscientie tuæ Confessario quandoque ita manifestare ea, uti sunt nota Deo, erubescis. Corrige

mores, & deinceps emenda, & pete à Deo confusiones, & pro hac Christi humiliatione ingentes Deo gratias age.

Secundò. Considera ingentem Christi dolorem in toto corpore, adeò prius flagellis & spinis lacerato, & nunc clavis perfosso, ex illisque pendente. Considera simul causam horum dolorum, esse peccata tua: adeoque compateri sic dolenti, amplectere, & osculare pendentem in tot tormentis pro te; deprecate, offer promptum animum ad tolerandum eius causam omnia corporis incommoda: ea verò, quæ sæpius refugis, propone in posterum te velle querere & amplecti, illius amore.

Tertio. Considera Christi ludibria, & irrisiones, quas perulit pendens, & magnas blasphemias. Nam vt mendacem increpabant, & vanæ gloriæ deditum, & superbium, non valentem de cruce descendere, falsè se Dei filium iactantem. Ex altera parte reuoca in memoriam omnia ea dicta, quæ contra te possunt dici, quam sunt leuia, quam modica, quantopere tibi conuenientia: & tamen vix fers aliquid æquo animo: & nihilominus pro Christi imitatore haberi cupis. Resolue te ergo ad toleranda quæuis, quæ contra te dici possunt. & Domino tuo pro tot opprobriis gratias age, eumque lauda omnibus modis, magnificà, honora & vt Deum, & vt hominem innocentissimum & sanctissimum.

Quarto. Considera Christum in cruce pendentem in summis animæ, & corporis doloribus: nulla tamen solatia querentem, nec letamina, & summa patientia tolerantem omnia. Et hinc discce in Religiosa cruce, simili patientia tolerare omnia acerba, pro hac eius Passione: & offer illi loco solatii in hoc vltimo agone emendationem, in hoc potissimum, ne sint tibi amaræ cruce Religionis, & vt à peccatis, pro quibus patitur, maxime abstineas.

MEDITATIO VIGESIMANONA.

Prima octauo die.

De doctrinis, quas Christus proponit pendens in cruce.

S. Augustinus tractatu 119. in Ioannem, *Cruz Christi, inquit, non solum est lectulus morientis, sed etiam cathedra docentis.*

I. *Punctum.* Considera primam doctrinam, quam Christus de crucis cathedra nobis tradidit, esse gravitatem nostrorum peccatorum; siquidem est attritus propter scelera nostra, vt ait Iudas. Mortuus autem est ob peccata nostra, propter quatuor utilitates: Primò, vt pro iis Deo satisfaceret, quia nulla pura creatura id poterat. Secundò, vt peccatores per merita in sua morte completa liberaret à mala vita, & mundaret à pecca-

peccatis commissis. Tertiò, ut præseruat nos à multis peccatis, in quæ laberemur, nisi eius mortis efficacia nos retineret à lapsu. Quartò, ut etiam pro peccatis, quæ debentur peccatis, satisfaceret, & nos ab eis liberaret, iuxta dispositionem, & cooperationem vniuscuiusque. Hinc discè ab hoc Magistro desistere peccata commissis, canere futura, & ex parte tua satisfacere pro commissis quoad culpam, & quoad penam, ut cooperatione tua, Christi gratiæ adiungenda, reddas te capacem ad hoc, ut Christus quamplurima dona sua & permanentia & transiuntia applicet tibi, ex infinito thesauro suorum meritorum in cruce per mortem completorū. Et huic sanctæ doctrinæ conformia aliqua proposita offer Christo crucifixo.

II. *Punctum.* Considera secundam doctrinam Christi crucifixi de cruce propositam, esse liberalitatem Christo exhibendam, in faciendis, & tolerandis iis, ad quæ nulla legis positiuæ obligatione adigimur. Cum enim Christus potuerit nobis præstare, illa beneficia pro peccatis nostris collata, non moriendo pro illis, nec satisfaciendo rigori iustitiæ diuinæ, sed condonando illa sine vlla & sua & nostra satisfactione, elegit tamen mortem, in satisfactionem pro nobis, adeò acerbam. Ut hinc discas ea pro eius amore & facere & pati, sine quibus posses saluari. Cogita ergo, quid ex supererogatione debeas, & tota vita tua, & his ipsis diebus, quamprimum incipere facere & pati, quod sit aliqua ratione non dico æquiualens (hoc enim est impossibile) sed dignum sanguine, & morte Christi, & vita eius, per tot dolores & cruciatus pro te perditam in cruce: & offer Christo crucifixo aliquas resolutiones bonas.

III. *Punctum.* Considera tertiam doctrinam, quam Christus tibi tradit ex cruce: Amorem scilicet efficacem inimicorum tuorum, imò omnium prorsus, etiam eorum, qui non sunt digni tuo amore, & qui sunt abusi tuis beneficiis, vel abusuri sunt. Siquidem Christus crucifigi & mori voluit pro omnibus prorsus, etiam pro inimicis, & pro iis quos sua culpa præuiderat damnandos, & non vsuros, vel abusuros suis beneficiis. Vide ergo quid te facere oporteat, & Christo offer bona proposita hac in parte facta.

IV. *Punctum.* Considera quartam doctrinam Christi crucifixi, renunciationem omnium commodorum personalium. Nam in cruce propter te iacturam fecit bonæ opinionis, bonæ famæ, honoris, sanitatis, quietis, commoditatum omnium, in cibo, potu, lecto, victu, vestitu, habitatione &c. etiam vitæ, idque cum summis cruciatibus. Cogita ergo, quid te oporteat discere, & factis tota vita ostendere, te esse verum eius discipulum.

In Colloquio inuoca Sanctos, ut te iuuent ad præstandas ipso opere doctrinas. Secundò, pete

veniam à Christo ob præterita opera contraria eius doctrinis. Tertiò, offer ei bona proposita. Quartò, pete gratiam à SS. Trinitate, ut ea exequaris.

MEDITATIO TRIGESIMA.

Secunda octauo die.

De tribus obligationibus nostris erga Deū.

Primò. Considera primam obligationem esse, ut Deum quàm maximè glorifices, & ei des consolationem, tam fugiendo omnia ea quæ illum contristant, quàm faciendo benè omnia illa quæ ei præbent solatium; tum quia propter hunc finem creatus es ab illo, tum quia pro hac te accepisti à Deo tot excitementa naturalia, & supernaturalia; tum quia tam multa adiumenta dedit tibi Deus pro hac re. Vide ergo quomodo hæcenus satisfeceris huic obligationi tuae vitæ seculari, & Religiosæ; & si quid desit, satisfacere stude. Quod agnosces examinando tuas actiones præcipuas, præsertim triplices, loquelas cum Deo (in Sacro, Meditatione, horis canonicis, coronis, examinibus) & loquelas cum hominibus, tempore recreationis, & extra illam; & loquelas de absentibus. Et si quid emendandum inuenieris, emenda citò & plenè, ut Deo hoc debitum quàm optimè exoluas.

Secundò. Considera secundam obligationem erga Deum, esse pati omnia aduersa, quæ cumque in hac vita accidere possunt contra bonam opinionem de te, & famam ac honorem, ac propriam voluntatem, iudicium & commoditates; tum quia peccata præterita merentur multò maiores calamitates, ut earum tolerantia pro ipsis satisfacias, tum quia præsentis defectus tui merentur Purgatorij penas, quæ sunt grauioribus multò omnibus calamitatibus vitæ præsentis; tum quia celestis gloria, quæ datur pro tolerantia aduersitatum, meretur ut eas toleres; tum quia Christus Dominus, & sancti innocentissimi plura quàm tu pati possis, tolerarunt; tum quia si hæc omnia decissent, solus Dei amor, qui in talium toleratione exhibetur Deo infinito, id exigit. Resolue te ergo ad satisfaciendum huic obligationi, & eam offer Deo, cum firmo proposito hoc debitum exoluendi.

Tertiò. Considera tertiam obligationem esse, studium ardens & nunquam cessans, proficendi in virtutibus omnibus, tuo statui convenientibus, præsertim iis, ad quæ ex obligatione votorum adigeris, & conditione status religiosi. Habes autem magna & motiua & auxilia satisfaciendi obligationi huic: Primò, quia iste est finis tuæ vocationis, scilicet perfectio acquirenda, & tua & aliorum per te. Secundò, quia id facit te similem Deo, quæ est summa in hac vita nostra felicitas. Tertiò, quia accepisti à Deo

V v 2 in-

innumera beneficia, quæ exigunt gratitudinem à te, quam nulla alia ratione melius demonstrare potes, quam accedendo ad Dei similitudinem, qui hoc ipsum à te postulat, iuxta illud: *Esote perfecti. Et imitatores esote Dei.* Et, *Qui non sequitur me, non est me dignus.* Et, *Voluntas Dei est sanctificatio vestra, & his similia.* Quartò, quia Deus dedit tibi ad hoc auxilia efficacissima, scilicet auxilia gratiæ, & internas inspirationes, Sacramenta Eucharistiæ, & Pœnitentiæ, bona exempla, Superiores, exhortationes, & alia, Resolue te ergo ad satisfaciendum Deo in hoc, & vide, quomodò sit tibi deinceps viuendum, ut debitum hoc Deo exoluas.

Quartò, Considera causas, seu impedimenta propter quæ hætenus non satisfecisti obligationibus istis, & perperis motiuis, quæ te possunt excitare ad satisfaciendum in iis Deo. Resolue te efficaciter ad soluenda hæc tua debita, ut & Deo des debitum honorem & consolationem, & propter eundem etiam animæ tuæ multa bona concilies.

In Colloquio, Primò inculca, cum magna cōfusione tui coram Deo, quòd hætenus non satisfeceris his tuis obligationibus, quibus facile potuisses satisfacere, si ista efficaciter voluisses, ut soles velle satisfacere tuæ propriæ voluntati, vel gustui tuorum sociorum, quos ne contristares, non curas contristare Deum. Secundo, pete veniam de his. Tertiò, promitte illi seriam emendationem deinceps, & quidem in aliquot saltem rebus præcipuis, quas ei in particulari offer, & repræsenta tanquam exequutioni seriæ & efficaci mandandas. Quartò, pete auxilium à Deo, & à Sanctis eius intercessionem, pro efficaci executione horum propositorum. Quintò, gratias age Deo, quòd te tam diu tolerauerit patienter in his delinquentem, & qui ob tuos defectus non cessarit tibi benefacere modis innumeris. Sextò, ideoque extolle & lauda eius patientiam, & beneficentiam, dicens vel Psal. 162. qui incipit, *Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt* (qui psalmus deberet sapientius à te recitari in hunc finem) vel, *Magnificas anima mea Dominum.*

MEDITATIO TRIGESIMAPRIMA.

Tertia octauo die.

An iuxta proposita præterita, meritò fugiendi sint præcipui defectus, tredecim annotati.

PRæmissis Præludiis proportionis, & in genere reuocatis in memoriam præteritis propositis, practicè delibera, adiuuentis variis motiuis, quantopere hi defectus sint vitandi à te in Religione:

Primò, Agere ferre, si ab altero defertis ad Superiorem.

Secundò, Rem scandalosam in altero deprehensam, vel noxiam, non deferre Superiorem.

Tertiò, Vetare alteri, ne quid Superiorem dicat, siue ultro, siue interrogatus.

Quartò, Non respondere Superiorem sincerè, sed rem occultare, etiam si interroget.

Quintò, Officiales immediatos, ut sunt Subministri, non reuereri, eis obloqui, non obedire æquè promptè ac Superiorem maiori.

Sextò, mentiri deliberatè.

Septimò, Detrahere proximo, eiusque res eleuare.

Octauò, Contra Superiorum Ordinationes murmurare, saltem mente.

Nondò, Excitare alios ad non seruandum ea, quæ sunt à Superioribus constituta ad faciendam aliquam, vel non faciendam.

Decimò, Contendere cum aliquo, & inquietè viuere.

Vndecimò, Amicitias priuatas, vel secreta contenticula inire.

Duodecimò, Legere libros lasciuia continentes, prætextu falsæ necessitatis, ut sunt libri poetici, anatomici, vel medici &c.

Decimotertio, Schedas litterarum occultas scribere, vel oretenus significare alteri absenti ea quæ Superiorem quis scire nollit.

Collòquium facies offerendo Deo voluntatem fugiendi hos defectus, inuocatis Dei & Sæctorum auxiliis.

MEDITATIO TRIGESIMASECVNDA ET VLTIMA.

Quarta octauo die.

Summa præteritarum meditationum.

I. *Punctum.* Renoca in memoriam Proposita præcipua Meditationum præteritarum omnium in his Exercitiis, singulorumque vim, sensum, latitudinem, pondera; & tandem ea omnia renoca, & per manus Beatissimæ Virginis Angelo tuo Custode, S. Ignatio, aliisque Patronis tuis assistentibus, ea SS. Trinitati offer.

II. Punctum. Considera excellentiam, vtilitatem, necessitatem, quæ est in perfecta executione horum propositorum: quam facilius agnosces, si intimè penetraueris, & virtualiter in mente habueris impressum finem, propter quem creatus es; finem, propter quem ad Societatem Iesu vocatus es; satisfactionem quam Deo debes pro peccatis tuis; compensationem quam teneris Domino tuo facere pro te non detructo ad infernum, vel Purgatorium, ob tua peccata; gratitudinem, quam debes ostendere pro Christi passione, & morte, & aliis beneficiis diuinis: Denique necessitatem ita viuendi, ut semper sis paratus, sine Confessarij opera, sistere te in iudicio

iudicio & tribunali Domini Dei tui.

III. *punctum.* Considera plus facere, & pati homines pro mundanis desideriis, caducis, transitoriis, valde noxiis, assequendis, quam tu pati possis pro exequendis his bonis propositis. Quid enim non faciunt, & patiuntur rustici in pagis, famuli aliorum, mercatores, rectores, nautæ, milites, & alij: & non erit æquè dignus Deus, tanta in te diligentia, quanta diabolus, quanta mundus. Agnosce aliquando cecitatem, & duritiam tuam, & trade te Domino tuo eo modo, quo ipse expetit, propter bonum tuum: offer te, pete gratiam pro executione,

MEDITATIO

De Quatuor stultitiis hominum, seu de quatuor cecitatibus.

Primo die post octiduanam collectionem consideranda.

Primò, Considera magnam esse stultitiam & cecitatem mentis, plurius facere iacercatum ob crimen læsæ Maiestatis, quam Regem ab eo læsum, & eius iudicem futurum. Tales sunt qui, ne offendant, vel contristent hominē, offendunt Deum, respectu cuius homines omnes, etsi nunquam peccassent mortaliter, sunt rei læsæ Maiestatis, saltem ob peccatum originale, quod sibi esse dimissum certò & infallibiliter nemo scit, nisi ei Deus reuelet. Quocirca resolute te ad honorandam infinitam Dei Maiestatem in hoc, ne quicquam facias, vel omittas propter homines, seu humanos respectus, quo possis offendere Deum. Ut autem ad hoc te resoluas, inuestiga motiva illa, ob quæ propter homines Deum offendisti, ne homines offenderes. Inuenies enim eadem, & multò maiora esse ad habendam maiorem rationem Dei, quam hominum, & offensatum eius, quam humanarum.

Secundò, Considera secundam stultitiam & cecitatem hominum eorum, qui plurius faciunt lucra minora noxia, quam maiora & utiliora, rebus omnibus & circumstantiis consideratis. His sunt similes ij serui Dei, qui, cum possint faciendo aliquid boni, vel patiendo aliquid mali, lucrari præmia æterna in cælo, non curant illa, sed malunt tunc percipere aliquam consolationem terrenam citò transiuram. Quod quam turpe & noxium sit, perpende, & sancta auaritia accensus, incipe congregare lucra æternitatis, & breui duratura contemne. Et in particulari annota, & Deo offer eam, in quibus te deinceps vis emendare.

Tertiò Considera tertiam stultitiam, & cecitatem hominum, qui etiam bona non noxia, sed utilia omnino, verum non diu duratura magis quærunt, quam alia utiliora & duratura

longè diutius. Tales sunt, qui contenti mediocri bonitate, non conantur esse sancti & perfecti. Hoc quam dedecet hominem ratione præditum, & qui pro corpore quærit semper meliores vestes, cibos, potum, habitationem, & alia omnia; pro anima tamen sua non æquè desiderat, & quærit ei magis profutura in æternum. Et hinc discet, inter duo bona spiritualia & honesta, semper eligere maius.

Quartò, Considera quartam stultitiam, & cecitatem hominum, qui plurius faciunt voluntatem propriam, quam diuinam, ferentes, & speculatiue, & experimentaliter, ac practice, multa mala, etiam in hac vita secuta, ex propria voluntatis executione, quæ non sunt secuta ex executione diuinæ voluntatis. Quod quam fœdum sit, quam etiam nostris propriis commodis noxium, perpende, & proficere stude.

In Colloquio, Primò, confundere coram oculatissimo Deo. Secundò, pete veniam, ne tibi noceant hæc stultitiæ. Tertiò, promitte emendationem seriam. Quartò, pete auxilium à Deo, ut aperias oculos ad cognoscendas tuas stultitias, & eas corrigendas, & ad exequenda bona proposita facta in octiduanæ Collectione.

CAPVT VIGESIMVM SECVNDVM.

De insigni Conuersione cuiusdam Monialis Romane, primo die Exercitiorum facta, & magna vitæ sanctitate eiusdem statim acquisita per Exercitia S. Ignatii.

PROTESTATIO AVTHORIS.

Cum in vita Virginis Mariæ Bonauenturæ nonnulla attingantur, quæ videri possent extraordinaria & continentia futurorum præfagia, hæc omnia ita lectoribus proponuntur, ut non debeant ab iis accipi tanquam examinata & approbata ab Apostolica Sede, sed tanquam ea, quæ à sola suorum actorum fide pondus obtineant, atque adeò non aliter quam humanam narrationem simplicem & historiam. Proinde sanctæ Inquisitionis Decretum, Anno 1625, editum, & Ann. 1634. confirmatum, integrè atque inuolatrè, iuxta Declarationem eiusdem Decreti à SS. D. N. Urbano Papa octauo factam Anno 1631. seruari à me omnes intelligant: & omnia in eo statuta me relinqui, quem seclusa hæc lucubratione obtinerent.

VT agnoscat melius fructus Exercitiorum Spiritualium S. Ignatii, & qua præparatione animi aggredienda sint, & qua diligentia peragenda, & ad quos fines dirigenda, magnæ auctoritatis viris suadentibus, statui describere insignè cuiusdam sanctimonialis conuersionem ad vitam valde sanctam, horum Exercitiorum beneficio repente, per singularem Dei gratiam, subsecutam. Vnde quiuis intelligere poterit, quibus

viis & modis ipse quoque possit Dei ope ad altissimos perfectionis gradus ascendere ductu Exercitiorum, quando videbit vnam Virginem vix inchoatis Exercitiis primo eorum de admirabiliter esse mutata in alteram, & vno penè momento tor asscutam esse virtutum heroicarum apices, quos multi multorum annorum spatio non attingunt. Extat Romæ monasterium Turris speculorum appellatum, pluribus quàm centum è prima Romana nobilitate Virginibus refertum, & magnæ probitatis fama, eaque non hanti celeberrimum, à S. Francisca Romana fundatum, Ordinis S. Benedicti. In hoc monasterio anno 1626. vixit ex nobilibus orta parentibus Romanis Virgo, Maria Bonaventura, insigni specie corporis & raro ingenij acumine ac iudicio prædita, astorum cognitione, & scribendorum Italicè versum peritia ornatæ, & ob generositatem animi ac morum suauitatem cum eximia prudentia coniunctam, omnibus valde chara, sed spiritualibus rebus ac personis parum addicta, ne dicam ab iis abhorrens, & lætis conuersationibus cum domesticis & secularibus plus æquo dedita. Hæc, cum casu quodam mihi (quem aliàs fugiebat) confiteri cœpisset, videremque in ea indolem naturæ ad præclara quæque aptissimam, traditurus Superiorum iussu multis in eo monasterio Monialibus spiritualia Exercitia, suasi Mariæ Bonaventuræ, vt iis ipsa quoque se fineret excoli. Restitit initio, & cum cachinno quodam consiliū meū reiecit. Tandem aliis quoque Monialibus suadentibus manus dedit, valde tamen repugnante natura, quam vt vinceret (quemadmodum ipsa mihi postea dixit) pro Dei amore, ea vt ipsi quoque traderem, me rogauit, atque hac ratione se præparauit ad illa.

Primo. Cum præteritæ vitæ rationē sensisset in se à rebus Diuinis abhorrentem, diffidens penitus viribus propriis, se totam Diuino magisterio & directioni subiecit, sperans se non derelinquendam à Deo, ob cuius purum amorem, & conscientiæ suæ quietem, ac Religiosæ vitæ progressum, sibi insolitum antea eligebat cœcissum, & tam diuturnum meditandi laborem, ac arcti silentij rigorem, & exactam temporis bene collocandi custodiam.

Secundo. Excitauit in se magnum lætitiæ affectum tres ob causas. Primo, quod amplam sibi videret à Deo fieri potestatem tractandi libetè cum eo de maioris momenti negotiis quàm soleant subditi ad conspectum Regum admissi. Præterea gaudebat se toto Exercitiorum tempore nil tractaturam aliud quàm suæ salutis & perfectionis negotium, à quo videbat beatam pendere æternitatem. Hanc quoque lætabatur ob causam, quod copia sibi fieret diutius agendi cum Deo, omnium amicorum & benefactorum maximo, cuius sciebat esse delicias, cum hominibus versari.

Tertia, quam adhibuit, dispositio ad peragendam Exercitia, fuit firmissimum animi propositum vincendi naturæ repugnantiam à solitudine & silentio abhorrentis, & omnia ad Exercitiorum culturam spectantia quàm diligentissimè exequendi, & directoris consilia sequendi in omnibus.

Quarto denique liberalissimè se totam obtulit Deo, vt in ea tanquam in candido folio scribere dignaretur, quæcunque deinceps vellet ab ea siue deleri, siue vitari, siue emendari ac perfici, siue inchoari & fieri. Quam liberalem sui oblationem, nulla exceptione, nullis limitibus voluit circumscribi, sed plenè in omnibus totam libertatem suam Diuinæ voluntari conformari, & quantum sibi libere, eius beneficio gratiæ quodammodo adaquari.

His quatuor affectibus armata in apertum cum natura ac dæmone certamen descendit, & ipso Mensis Martij initio Anno 1626. Exercitia inchoauit, quorum primo die cum per horas aliquot summa mentis attentione ponderasset Exercitiorum principium ac fundamentum, in eoque penetrasset finis, ad quem creata erat, excellentiam, & mediocritatem sibi diuinitus concessorum & à se neglectorum, multitudinem & efficaciam ad confectionem huius finis, deplorato imprimis tam insigni beneficiorum abusu & neglectu, gratiisque Deo actis pro tam nobili suæ creationis fine, ac præstantia mediocritatem, imploratiisque diuinis auxiliis, sibi ad quærendum hunc per media, finem, necessariis, tanto repente lumine & feruore diuinitus se repletam sensit, vt se generosissimè resolveret ad incundam deinceps perfectissimam viuendi rationem, à vita antea acta prorsus diuersam. Stabilita coram Deo hac resolutione, illo ipso die me adit, & successum Meditationum narratura, sic exorta est: *Pater, non oportet amplius iocari cum Deo, agnosce quid à me velit Deus, quid nolit: volo tota esse Dei, & totis viribus conari, vt ob maiorem Dei gloriam, sine vlla mora, sancta eundem, non qualiscunque, sed magna, & cūd.* Cum autem ei dixissem quæ tunc occurrebant, & dicenda videbantur, læta abiit, & re cum nullo communicata, pulcherrimo quo solebat (non femineam sed virilem elegantissimè scriptoris manum referente) caractere, talem sui oblationem scripsit Italicè, post mortem eius primū inter eius scripta à domesticis inuentam.

Ego Maria Bonaventura

Serua indignissima Crucifixi, qui motus infinita sua Spierate dignatus est hoc die veneris, quarto Martij 1626, dum Exercitia facio, dare mihi tantum robur, post multas, & infinitas inspirationes, quibus ingrata semper restui, conuicta tandem à Diuina gratia, in conspectu Sanctissime Trinitatis, Beata Virginis meæ Mariæ, Sanctæ Francis, & Sanctæ Mariæ Magdalene,

na, mea peculiari aduocate, & totius curia celestis, propono tibi & offero. Iesu Sponse anima mea, à me infinites offensa, nunquam amplius tradendi affectum meum vili creatura extra Deum, ubi agnouero intercedere offensam, & tui seruiq; remoram: quod desidero & propono obire, cum maximo quo potero seruiore, adiuta Diuina gratia tua, sine qua cognosco me ne quid vnā cognitionem posse dirigere ad calum. Et hanc oblationem Deus meus, & propositum quod facio, auellendi me à rebus omnibus, quae me possunt à tuo sancto elongare, seruitio tam libenter facio, ut si post mea obsequia tota vita mea impensa tibi, volueris me detruere ad infernum, ero contentissima, dummodo in me tua sanctissima voluntas adimpleatur. Quocirca scripturam hanc meam, mea propria manus, tibi dono & consigno Iesu Creator, & anima mea Redemptor, eamq; in tuo sanctissimo latere depono rogans per pretiosissima merita sanguinis tui, ut mihi condones omnia peccata mea; nec permittas dilecte Deus meus, te vnquam à me amplius offendi, cum amplius non sim mea, sed tota tua. Amen.

Facta hac sui obligatione perrexit in Exercitiis faciendis per 10. dies, quae quo fructu absouerit, paulò post apparebit. Interim hoc de ea sanctè affirmare possum, me nec in Confessione Sacramentali illius, (quam coram me solo faciebat) nec dum redderet rationem Meditationum, & omnium aliarum occupationum, vllum prorsus deprehendisse in ea ne minimum quidem veniale peccatum, toto illo 10. dierum spatio, ab ea in Exercitiis commissum.

Porro praeter particularia proposita quae tunc fecit haec quoque fecit generalia.

Primum fuit, Conseruandi animam in summa, quae posset reperiri in hac vita, puritate, cuius hos veluti quinque gradus sibi praefixit:

Primò, Purgandi animam à praeteritis peccatis bona Confessione, & vitandi quoduis peccatum veniale, praesertim deliberatum.

Secundò, Abstinendi etiam à peccatis materialibus, hoc est, à rebus talibus, quae in se malae videntur, sed culpam & Dei offensam coniunctam non habent, dum sunt ex primi motus impulsu, sine aduertentia rationis, & vsu liberi arbitrij.

Tertiò, Attendendi passionibus naturalibus, ut non tantum ad culpam non pertraherent, sed neque quietem animae perturbarent.

Quartò, Abolendi obligationem poenarum temporalium per media in Sancta Ecclesia vsitata, quò ita puram conseruaret animam, non tantum à macula culpae, sed etiam à ruga poenae.

Quintò, Vitandi etiam res in se non malas, tales tamen, quae à prudentibus & sanctis improbantur uti est, manuum non necessaria agitatio, in incedendo vel loquendo, pedum decussatio, aut nimia in sessione protensio, & his similia, ad morum vrbani honestatem ac decorem spectantia.

Secundum generale propositum ab ea in Exercitiis factum fuit, omnes internas & externas actiones suas faciendi planè & adaequatè iuxta lumen sibi diuinitus concessum & concedendum, quoad finem, modum & circumstantias earum, ac omnem possibilem perfectionem à se cognitam, habendo pro idea operandi non tantum Sanctos eximios, sed ipsum Christum incarnatum.

Tertium propositum vniuersale fuit, amandi crucem in omnibus ac per omnia, cum desiderio patiendi quamplurima pro Deo, & in occasionibus patientiae, tolerandi omnia sine excusatione & defensione, & nulla re leniorem reddendi crucem, quin potius omnem possibilem amaritudinem & afflictionem, quantum licet & decet, a quo, patienti, & libenti animo ferendi.

Quartum generale propositum fuit, procu-randi citò magnam sanctitatem, idque non alium ob finem, quam ut ea cederet in quàm maximam gloriam, consolationem & gustum Dei, & commendationem ac fructum meritum Christi, ac nostrae Redemptionis dilatationem. Quae omnia, illa desiderabat tam puro & defecato affectu, quamuis postea nullo hanc ob rem praemio afficeretur diuino.

Ad haec proposita exequenda, tanto affectu ferebatur, ut ardere videretur feruentissimo desiderio illa quàm perfectissimè exequèdi. Hinc ortum est, ut ab eo tempore, non solum exactè obediuerit Confessariis suis perfectiora suadetibus, sed etiam omnibus inspirationibus diuinis, quatum nullam prorsus per reliquum vitae tempus, respuit, nullam distulit, sed omnes omnino, nulla excepta, etiam in difficillimis rebus perfectè executioni mandauit.

Hoc ipso tempore beneficio Exercitiorum, adeò se immutatam persensit, ut prorsus omnes inordinatae affectiones (multorum licet annorum consuetudine in ea roboratae) ex eius animo excellerint, idque tam perfectè, ut non tantum non placerent ea, quae ei antea erant in amoribus, sed vehementissimè displicerent, & tanquam res fœdissimae & amarissimae, sensibilem quandam nauseam illi mouerent.

Præcipuum eius post absoluta Exercitia studium fuit, quinque supra dictos puritatis gradus attingendi, idè per quotidianas vitæ Christi meditationes, per fugam occasionum peccandi & otij, per spiritualium librorum lectionem, per obseruantiam exactam silij, & mortificationem quarundam repugnantiarum, per accuratam sensuum custodiam, (praesertim oculorum) per ternam vel quaternam in quauis hebdomada Sanctissimae Eucharistiae sumptionem, per assiduam implorationem diuini auxilij, maximè verò per considerationem prauiam eorum quae faciebat & dicebat, cum quadam reflexione, ad modum operandi & loquendi

coniunctam, eò, Deo adiuuante peruenit, vt à deliberatis venialibus peccatis esset libera, sæpe verò nullam ad Confessiones adferret absolutionis materiam, sed aliquid ex vita antea facta confiteri cogeretur, nec in plures quàm in duos aut tres ad summum laberetur indeliberatos defectus per totam hebdomadam, eosque leuissimos, dum interdum (quod rarò accidebat) ob humanæ fragilitatem naturæ, à perfectissimo operandi modo recederet. Nunquam postea de vlla re quæstus est, nunquam ab vilo casu perturbata; (quamuis multas haberet & iustarum querelarum & perturbationum causas) nunquam deinceps etiam minimam temporis partem otiosè traduxit: nunquam vllius dicta vel facta verbo vel sola mente perstrinxit: nil vnquam in vilo etiam specie, zeli improbauit; nunquam vllam personam accusauit: nunquam vllum vllus defectum alteri narrauit: sed excusabat & commendabat omnia, quæ morum alienorum non æqui censors vel mente vel lingua improbare solent. Porro tantus in eâ Castitatis perfectissimæ amor deinceps enituit, vt à primo die Exercitiorum, vsque ad vitæ suæ vltimum, nullum prorsus veniale peccatum, aut sine peccato defectum in materiâ Castitatis & honestatis admiserit. Et quò magis puram conseruaret animam, ab omni etiam inuoluntaria impuritatis imaginatione, rerum etiam non malarum sed naturalium; statim quasdam pijs imagines valde pretiosas à magni nominis antiquis pictoribus miro artificio pictas, sibi antea valde charas, e sua cella eliminauit, eam tantum ob causam, quod paruula sanctorum personarum corpuscula, aut nuda, aut non plenè tecta repræsentarent. Nunquam postea (vt antea solebat) vñ est rebus odoriferis vel pretiosis, solo tantum argenteo cochleari & fuscinnula retenta. Omnes libros spiritualia non tractantes, sed profanas Historias, abiecit. Ab omni etiam honestissimo tactu aliarum Monialium & vestium illarum abstinuit. Cùm autem antea experta esset, colloquia cum secularibus mundano pulnere corda Religiosa respergere, ab illis sese penitus abstraxit, nolens etiam cum sanguine iunctis (nisi valde rarò & breuissimè, ac tantum de necessariis rebus) colloqui; quâ in re magni quidam humani respectus generosè ab ea conculcati sunt, dum ne semel quidem ad suum colloquium admittere voluit quosdam saculares illustres, quorum præsentia olim magnopere delectabatur.

Eandem ob causam, contra pristinum suum morem, nulla vlli missæ munuscula, nec ab alijs sibi missa admisit, & in ipso Monasterio omnia prorsus colloquia de rebus indifferentibus, & extra necessitatis (dum aliquam visitaret infirmam) officium, repudiavit tam constanti proposito, vt ne quidem Confessarios alloqueretur alias ob causas, quàm petendi consilij, aut ab-

solutionis sacramentalis impetrandæ. Quo verò plenius se diuinæ Maiestati dicaret, capillos quibus antea prolixioribus delectabatur, penitus ad ipsam capitis cutim abscidit, omnemque suppellectilem curiosam & pretiosam, ac superfluam abiecit, exiguo laneo vel lineo vestitu contentor omnes quoque flores, etiam artificio humano (in quo ipsa mirificè exercebat) efformatos, extulit e cella, etiam reliquiarum & crucem argenteam, contenta solo è vilissima materia sacculo, in quo inclusas pauculas Sanctorum reliquias, & sanctæ Eulaliæ iconculam, ac duo sancti Caroli, & sanctæ Franciscæ numismata, ac vota sua scripta, & quandam sui oblationem Deiparæ Virgini factam e collo gestabat.

Peculiari conatu dabat operam, vt omnes temporis partes in meritorijs operibus transigeret, ideoque singulas actiones Deo offerebat ob perfectissimum charitatis motuum; ipsum nimirum Deum purè propter se amatum, sine vilo respectu præmij etiam cælestis. Conabatur omnia facere plenè iuxta lumina diuinitus sibi indita de modo operandi. Omnia quæ faciebat, cum eximio seruoque facere conabatur, & cum internis actibus valde intensis & ardentibus, vt eò maiorem Deo gloriam gustumque præberet.

In actionum delectu eas peculiari studio selegebat, quæ viderentur perfectæ magis, magisque necessariæ ac meritoriz.

Totum tempus quod ei supererat ab officiis manualibus Monasterij sibi iniunctis, in oratione expendebat, cui quidem in loco Sanctissimæ Eucharistiæ quàm propinquissimo vacabat, tanto affectu, vt nulla alia occupatio non superiori parti animi tantum, sed inferiori quoque æquè placeret; ita sibi eius animam & corpus diuinæ Maiestatis adstrinxerat statim in Exercitijs spiritualibus & deinceps.

In officiis quoque manualibus perpetuò præcati videbatur. Nam præter frequenter iteratam eorum oblationem, non tantum vnitam Deo mentem in iis habebat, sed plenam intensis erga Deum affectibus cum certo quodam ardore bullentis cordis & diuinæ charitate æstuantis. Quâ in re Angelicos imitabatur Spiritus, qui ita rerum creaturarum attendunt custodiæ, vt à diuini vultus intuitu ac fecundatione non recedant. Cùm autem sciret verissimam esse illam Sancti Ignatii sententiam; eos qui se liberales exhibent Deo, Deum quoque erga se liberalem experiri; & fama esset, in opinione Nauarti fundata, Monasterij illius Virgines nullis Religiosis votis obstringi, concepit Maria Bonauentura certam verborum formulam, & tribus Paupertatis, Castitatis & Obedientiæ, votis sese in perpetuum obstrinxit, ac illa descripta in chartula ac in reliquiario suo inclusa gestauit in pectore, cum alia quadam Epistola piâ sinceritate scripta ad Beatissimam Virginem

In celo existentem, his ipsis italicis verbis:

In sanctissima Trinitatis conspectu. Ego Maria Bonaventura consilio Heredem meam Beatissimam Virginem Mariam cui facio perpetuam & irrevocabilem donationem, animae, cordis & corporis, omnium potentiarum mearum & sensuum, & propono deinceps me nolle usui, nisi iuxta beneplacitum eius. & in huius rei testimonium, voco meum Angelum Custodem, Matrem meam Sanctam Franciscam, & Sanctam Mariam Magdalenam & omnes Sanctos advocatos meos, ac totam curiam caelestem. Mea propria manu 5. Augusti 1626.

His votis ac sui rerumque suarum donatione Deo actius adstricta, cepit liberaliorē quam antea Dei experiri manum, tum in aliis rebus, tum in triplici gustu, ad quem in gradu valde alto repetē peruenit.

Primus erat perpetuus gustus Dei & rerum diuinarum: cuius beneficio, nullum profus, etiam involuntarium, ædium in oratione, lectione spiritali, longis concionibus, in omni denique alia occupatione spiritali sensit: quibus rebus totam se impendebat, quantum per Monasterij officia licuit, præsertim quotidiane multas horas continuas Meditationi dabat, in qua corpus ipsum quoque adeo morem gerebat animæ, diuinis amoribus immerse, ut ipsum quoque sensibilibus exultaret, dum rebus diuinis vacare permetteretur. Quod in Maria Bonaventura est mirabilis, quia antea hec Sacro ad horæ dimidium pertingenti assilire volebat, ideoque Sacerdotes semihoram in Sacro faciendo attingentes olim fugebat.

Secundus gustus ei diuinitus inditus erat erga virtutes & sanctitatem: cuius tanto desiderio æstuabat, ut sine vlla alia præuia consideratione & ponderatione causarum ad studium virtutis impellentium, sola simplici & instantanea apprehensione alicuius virtutis, statim sine vlla mora, eius amore & efficaci voluntate eam exequendi taperetur, eo ipso modo, quo sanctus Bernardus viros perfectos describens ait Sermonem 20. in Cantica: Omne tanquam naturaliter, & malum respuunt, & quod bonum est amplectuntur. Quemadmodum & de Nostro S. Patre Ignatio apud Orlandinum Andreas Frisius dicere solebat: caelestem Christi gratiam in Ignatio quasi ingentiam ac naturalem videri adeo constanter, ubique ac semper, adeoq. facile modum virtutemq. seruabat: iuxta præclaram illam sancti Ambrosij sententiam; qui perfectæ virtutis ait esse proprium; ita tenere perseverantiam voluntatis, ut voluntas infantiæ, visus imitetur naturam. Quem virtutum omnium gustum non inane fuisse, in heroicorum actuum, præsertim humilitatis & patientiæ, apparuit occasionebus, quas summa auiditate Maria Bonaventura arripiebat, & ne in eis impediretur, obstitabat: ferens æquo & gaudenti animo graues ab æqualibus iniurias sibi illatas, suisque contemptum, quam maxime in

votis habebat, & tunc iucundius triumphabat, cum ab aliis vehementius despiceretur & nihili fieret, ab iis præsertim, quibus antea ob mortuum non spirituum sed politicorum similitudinem strictiore necessitudinis vinculo erat coniuncta, & a quarum confortio; mutata iam a Deo in alteram, sese subdlexerat.

Tertius gustus quem in hac morum mutatione a Deo hauserat, fuit insatiabilis fames & sitis omnium aduersitatum & afflictionum, præsertim bonam opinionem & famam & proprium honorem impetentium. Ideo frequentissime me urgebat, ei ut impetrarem a Deo perpetuas & nunquam cessantes semperque novas ac novas occasiones quam difficillima quæque pro Christo patiendi. Quæ quamvis ei minime deessent (præsertim quibusdam in rebus calumniæ, & varij modi contemptuum & conuictorum, quibus permittente Deo exagitabatur) illa tamen ac si nihil pateretur, plura ac maiora expetebat: ea verò quæ patiebatur, non tantum æquo animo, sed etiam libenti & cum exultatione & gaudio, & adhuc grauius magis desiderio tolerabat, non sentiens in se in his crucibus vllam inquietudinem ac perturbationem animi, sed summam cum mentis iucunditate quietem.

Præter desiderium insatiabile & amorem spiritalium crucium, vigeat quoque in ea affectus ad corporeas. Quotidie bis & per longum temporis spatium se acriter flagris ædebat: quavis hebdomada aliquoties in culina laniabat lances & ollas, idque per plures horas: præterea quantum poterat ingerebat se in Monialium ad officia seruilia receptarum labores, eos cum illis, vel cum ea non possent, pro illis subeundo. Quod ne aliquam apud alias laudis materiam pareret, clanculum, ne ab aliis videretur, id faciebat: cum verò speraret se ob talia ab aliquibus politiculis, & sub Religiosa veste factum sæcularem alentibus, minime laudandam, sed potius irridendam, data opera illis spectantibus, aut ligna pro vsu Monasterij portabat cum aliqua domestica famula, aut aliquid aliud simile faciebat. Vnde sperabat ab contemptus, aut confusiois & sancti pudoris materiam. Cum quadam vice infima Monasterij famula habenti manus horrendas & fetida scabie infectas, inseruieret, petiit a me, sibi ut liceret sanctæ Catharinæ Senensis & sancti Francisci Xaverij exemplo, fetidam saniem & horridam aspectu ex vlcetosis manibus manentem sugere: quod, accepta a me facultate, ita ingeniosè præstitit, ne etiam testem suæ virtutis infirmam haberet: cum enim ab infirmæ manibus (uti quotidie solebat) medica quædam herbarum folia, pituolento sanguine & sanie fæcente imbuta attulisset, ut apponeret recentia, illa extra valetudinarium, nullo nisi Deo spectante, magna animi voluptate tanquam dul-

ciora

lib. 16. a. 121.

lib. 2. in loc. cit.

ciora super mel & fauam, auidissimè exsuxit.

Quamuis si potuisset omnes diei noctisque horas impendisset orationi, cum tamen videret aliquam è domesticis infirmam non visitari ab aliis, & hisce piis carere solatiis, ad leuamen morborum, ipsa Christum in sorore honorans, aliquam Orationi spontaneæ horulam demebat, vt alteram iucunda visitatione ac piis colloquiis solaretur. Minimè erat in conuersatione morosa vel tetrica, sed grauitè lata & piè hilaris.

Vehementer optabat, vt omnes Monasterij Virgines præsertim iuniores, totæ sese diuinis ac spiritualibus rebus impenderent. Ideò præter Religiosæ vitæ suæ exempla, & ardentès pro hac re obtinenda ad Deum preces fusas, pios de rebus sacris sermones cum his instituebat, vt hæc ratione omnes ad rerum cælestium amorem & mundanarum contemptum inflammaret.

Quamuis antea nimio prosequeretur amore sibi iunctos sanguine, & minima eorum infelicitate perturbaretur, postquam tamen se totam, vt dictum est, Christo dicauit, ita hunc erga suos affectum, repente perdomuit, vt quamuis illi grauissimis morbis vel periculosis litibus multorum millium iacturam minantibus affligerentur, illa tamen ac si nulla eis communione sanguinis adhæresceret, sine vlla perturbatione animi ac tristitia, sed cum magna tranquillitate & iucunditate animi ac vultus, excipiebat. Cum contigisset, vt vno eodemque tempore quinque proximi consanguinei in morbum incidissent, ei verò negata fuisset potestas à Monasterij præside infirmos illos visitandi (quam tamen aliis Monialibus similem ob causam concedi cernebat) id illa & æquo & hilari animo tulit, & tanquam Diuinum oraculum accepit: & cum alia Monialis & ætate & auctoritate grauis, se id impetraturam promississet, obstitit omni conatu ne id peteret; quod si impetrasset, negauit illa se licentia vsuram, iudicans non decere in Christi famulatu, exorta per preces importunas vnuquam vti licentia.

Hoc quoque in ea post absoluta Exercitia enituit, vt nullam prorsus rem etiam bonam anxie desideraret, & cum quadam animi, distantis ab æquilibrio, perturbatione, sed tanquam imperatrix quædam & domina suorum affectuum, non sequebatur illos, sed eos illuc quò Deus & recta ratio vocaret, dirigebat, & nullo prorsus casu siue proprio siue alieno perturbabatur. Hoc enim ei erat maximè in votis, ex peculiari quodam atque reflexo studio ei radicatus in Exercitiis infusato, vt daret operam, præter imitationem Sanctorum & Verbi Incarnati, ad similitudinem cælestium Spirituum, mentis & corporis sui statum componeret, & purissima beatitatis tranquillitate, feruentem in

rerum diuinarum amore animum & corpus seruaret tranquillum. His passibus currente in stadio virtutum, seu potius volentem, cum iam cælo maturam videret Deus, acutissima pleuritide & febris maximis doloribus, quibus per spatium quatuordecim dierum cruciata est, plenè purgatam ad se euocauit. Cum autem incidisset in morbum, nec morbi initium graue aliquod malum portenderet, à quodam Dei seruo magnopere petiit, sibi vt impetraret à Deo grauissimos in infirmitate dolores, & votis posita est. Nam tam acerbos & acres tum à pleuritide tum à febribus perpessa est cruciatus, vt paucis ante mortem horis mihi dixerit se nunquam sperasse tam vehementes & tam acutos dolores, præsertim multis vltimis horis vitæ suæ, quos tamen illa adeò generoso animo tulit, præsertim in acerbissima multarum horarum agonia & difficilissima, vt cum metuerem ei morienti assidens, ne quid humanum ob vehementem dolorum acrimoniam passa esset, ideoque suaderem, vt si quid occurrisset, Confessione expiaret, illa sincerè mihi respondit, se illas omnes morborum & agoniarum acerbitates, sine villo impatientiæ nœuo, & sine vlla perturbatione animi, imò cum magna lætitia interna, & cum desiderio maiorum tormentorum ac cruciatuum tolerasse, ideoque cum iussa fuisset laxare habenas gemitibus & stridoribus, vt ad leuamen naturæ necessarium videbatur illa ex necessitate faciens virtutem, hos ipsos stridores ac gemitus obediendi animo permisos contingens cum Christi patientis doloribus, summo cum affectu & spiritus ardore Deo offerebat, hæc sæpe verba ingeminans seraphico quodam ardore prolata: *Propter te Domine & tibi*: significans se illos dolores acutissimos propter Deum pati, & animam suam illi offerre. Et quamvis etiam in corpore sano ac viuido, non omnes etiam perfecti experiantur diuturnum in Oratione feruorem, illa tamen fere per 18. horas continuas vltimas agoniarum & vitæ suæ, perpetuò in mente coniuncta cum Deo, ardentissimis diuini amoris affectibus æstuabat, acrimoniam non cessantium dolorum vincentibus: quos intus ardentès affectus cum reprimere non posset, in hæc & his similia verba prorumpebat sapissimè: *Cupio dissolui & esse cum Christo, non plus Domine, non plus. O dilecte Deus quando te videbo! accipe me Domine, verum tamen non mea voluntas fiat, sed tua.* Quæ verba sæpe admirando spiritu iterabat, extendens brachia ad cælum, & cum tanta contentione vocis ac clamoribus, vt cor ex eius pectore exilire videretur. Sed cum quidam sacerdos secularis, cui Bonauenturæ virtus perspecta non erat, metueret, ne illa ab ea dicerentur, ex desiderio potius abbreviandorum dolorum & fuga crucis, à me hac ipsa de re interrogata, rem se aliter habere respondit, & quantum ad se attineret, se esse paratam ad toleran-

das inferni pœnas æternas, si id Deo placeret. Sed cùm agnosceret se perfectiùs in celo glorificaturam Deum, hanc solam ob causam se ad cœli domicilium anhélare.

Cùm ergo vltimis Sacramentis esset munienda, ante sacrum viaticum acceptum, à me petiit, suo vt nomine (quod eam vehementia morbi facere non permittebat) legerem scriptũ quoddam secretum, certa verborum formula initio morbi conceptum. Allata ergo sanctissimæ Eucharistiæ pixide, in altari extemporaneo intra cellulam eius coram ipsa erecto, hæc eius nomine legi.

Domine Iesu Christe, qui verus es Deus, Creator, Redemptor & Dominus meus, cernens me in hoc vltimo passu vitæ meæ breui compari uram, ante tuum Diuinum conspectum & tribunal, desiderans transire ex hac vitæ sicut decet seruam & Ancillam tuam, in præsentia Diuinæ Maiestatis tuæ hæc protestor: Credo omnia illa quæ credit & docet sancta Romana Ecclesia, & sum parata ad dandum totum sanguinem & vitam meam pro quolibet articulo fidei sacrosanctæ, non tantum iam declarato, sed si post obitum meum declarabitur, quem iam virtualiter credo & confiteor, & volo, vt ipse transitus meus ex hac vitæ sit quadam protestatio & confessio sanctæ fidei tuæ.

Ego quamuis indignissima omni bono, & onerata multis malis, & quæ ex me nihil boni possim habere, verumtamen immixta infinitæ charitati & misericordie tuæ diuinæ, & infinitis meritis vitæ, Passionis & mortis Iesu Christi Redemptoris mei, firmissimè spero vitam æternam, & omnia auxilia ac necessaria media pro illa obtinenda, confirmans me in hac spe meâ, intercessionem Sanctorum, quorum auxilium implo-ro, maxime immaculatæ Virginis Mariæ Domine ac Matris meæ, & mei Angeli custodis, & sanctæ Franciscæ ac sanctæ Mariæ Magdalene, & aliorum aduocatorum meorum, ac communionem Sanctorum, quæ gaudemus in sancta Ecclesia Catholica, & cum hac spe volo viuere, ac mori. Ego vilissima creatura, desiderans tamen maiorem gloriam tuam diuinam, amo te Deus, Creator, Domine, Pater & omne bonum meum, & tibi opto omnia bona supra omnes res creatas: cupiens, vt & ego & omnes creature prædite ratione tibi seruiant & te ament omni possibili modo per omnia secula. Et volo, vt omnes respiraciones & passus vitæ meæ, & ipse transitus meus ad æternam vitam, sit quadam irrevocabilis protestatio huius mei immutabilis amoris erga te Deus, Creator, Domine, Pater, & omne bonum meum. Adoro & veneror omni possibili affectu infinitam Maiestatem tuam Diuinam, tanquam principium & fontem omnis veri boni, & supremum Dominum omnium creaturarum, recognoscendo vilitatem & infirmitatem meam, & honorando te non solum in celo, in quo est thronus gloria tuæ, sed etiam in locis omnibus, in quibus asseruatur sanctissimum sacramentum Altaris, & in omnibus partibus mundi, quas implet diuina immensitate tuâ, & existentia vera, ac reali, maxime in omnibus illis locis, in quibus & ego & alia ingrata creatura tuæ te offenderunt, dilectissi-

mun Deum ac Dominum & Patrem meum.

Detestor & abominor omnia mea præterita peccata, dolens de illis supra omnia mala, & desiderans mori potius ac ad pœnas inferni damnari, quàm offendere diuinam Maiestatem tuam vno solo veniali deliberato peccato. Et, si possem quous meo malo penali futura impedire peccata, offero ad id animam & corpus meum ad omnia posibilia martyria, imò ad ipsas pœnas æternas inferni, dummodò cessent peccata & offensa supreme Maiestatis tuæ, Domine ac Redemptor & Pater, & omne bonum meum.

Gratias ago tibi omni possibili affectu, Deus & Domine mi, pro omnibus beneficiis naturalibus & supernaturalibus, communibus & particularibus, notis mihi & ignotis: non solum pro iis quæ iam percepi, sed pro illis quoque quæ percipiam in hac vitæ & post meâ mortem. Et cùm non possim ea compensare meliori modo, offero pro illis merita Iesu Christi Domini & Patris & Sponsi mei, & in vniõne istorum copiosissimorum meritum, offero me totam cum anima & potentia eius, cum corpore & sensibus ac membris eius, & cum actibus eorum, desiderans vt sim hostia gratissima tibi, Domine meus, & præbeam gustum ac consolationem maximam Maiestati tuæ diuinæ, & nunc & per omnem æternitatem, & simul offero omnia merita & bona animarum & beatorum spirituum, & merita sanctæ Ecclesiæ Matris meæ, optans, his diuitis, derivatis ex meritis Christi Domini mei, tegere pauperitatem & indignitatem meam naturalem & moralem.

Peto ab omnibus veniam & condonationem omnium malorum exemplorum & molestiarum aliis exhibitarum, præsertim à Reuerenda Matre Præsidente Monasterij, & à Reuerendis Patribus Confessariis, & valedico omnibus, & ex corde amplector omnes, tanquam dominas & Matres meas, & gratias ago pro omnibus beneficiis & beneuolentiâ mihi ab iis præstata sine meritis meis, & commendo hanc pauperem animam meam sanctis orationibus & deuotionibus earum in vniõne meritum Christi Redemptoris mei, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ.

Tibi verò Domine Deus, Pater, Sponse, & omne bonum meum, me offero & presento totam cum omnibus votis & desideriis meis, à te mihi inspiratis, & me tradendo in tuas piissimas manus, vt recipias hanc pauperem animam meam, indignam omni bono, eamque vestias tali nuptiali veste, in qua dignè comparere possit in tuo Diuino conspectu, valde grata & accepta Maiestati tuæ, & possit te in æternum laudare, glorificare, & amare omni possibili modo, & renuncio omni vilitati meæ, etiam beatifica visioni, si id cedere possit ad maiorem honorem & gloriam ac bonum tuum, quod antepono omnibus bonis meis & commodis etiam spiritualibus & celestibus, nolens aliud quàm te, & in te nihil aliud, quàm maiorem gloriam & amorem tuum, pro quo in æternum me offero, dedico omne bonum meum, quem desidero laudare, reuereri, & amare, omnipossibili modo. Amen, Amen, Amen.

In manus tuas Domine commendo spiritum meum, redemisti me enim Domine Deus meus Pater, Fili, & Spiritus sancte. Amen.

Factis

Factis his protestationibus, solita sua pietate ac deuotione, sanctissimam Eucharistiam accepit, & postea sacro oleo inuncta est, simili pietatis sensu, quo ad deuotionem excitabat spectantes.

Totum infirmitatis tempus transegit summa quiete & serenitate conscientiae, & quamuis interdum deploraret annos praeteritos male transactos, id tamen faciebat cum filiali dolore, sine detrimento internae pacis, & cum spe divinae misericordiae ac meritum Christi auxilii.

Toto infirmitatis tempore exacte obediuit omnibus iis fororibus quae illi ministrabant, nec de vlla re quæstus est.

Cum rogaretur ab aliqua ut se Domino post mortem in celo commendaret, illa modestè quidem, sed audacter promittebat, tanquam securæ de gloria celesti, & hac occasione dixit, se post mortem suam vnā ē Monialibus post se tracturam: & cum interrogata fuisset, quam trahere vellet, respondit non verbis sed facie, quam subito conuertit in Flauiam Domitillam Maximam, cum qua saepe de rebus diuinis antè agere solebat. Et ita planè factum est, nam quindecim post mortem Mariæ Bonauenturae diebus elapsis, prima omnium Flauia Domitilla viuere desinit, sanctè & ipsa mortua est, post contritionem de peccatis sibi à Maria Bonauentura promissam, & statim post mortem impetratam, ut paulò post dicemus.

Sæpe in hac infirmitate excitabat sorores ad vitæ perfectioris studia, & in particulari, ad contemptum rerum à vita sancta auocantium, id eo quæ valde accusabat tepiditatem vitæ suæ antea, & tot annorum à se expensorum iacturam, & omisso innumerabiles meritum cumulorum, & coronarum in celo neglectarum.

Benedicebat magno animi sensu Deum cunctis audientibus, & diem illum, quo se ad faciendā S. Ignatii Exercitia induxerat, eo quod tunc manifestius agnosceret, quantorum bonorum in anima ipsius illa Exercitia fuissent origo & causa. Et addebat, si ad pristinam sanitatem rediret, se velle ea quolibet mense iterare quamdiu viueret: sed cum à Medicis esset præmonita nullam superesse spem vitæ, id sine vlla perturbatione & tristitia audiens, cum magna resignatione animi, & tranquilla ac serena cum Dei voluntate conformitate, reliquum vitæ, oppressa licet morbis & doloribus, in valde intensis ac feruentibus (vtri olim sana) supernaturalibus actibus traduxit. Nam quidquid pro remedio morborum ac dolorum leuamine facere iubebatur, non ob naturæ ac corporis solatium & confortationem vitium sumebat, sed actu quodam reflexo & pio, singula ob Dei amorem purè propter Deum accipiebat: hoc sine os aridum eluebat & humectabat, hanc solam ob causam, in hoc vel altero situ cubabat, & cuncta alia adhibebat.

Quod ut cum maiori merito suo ac Dei gustu faceret, impetrauit & à me, & à Monasterij Præsidente ut omnia & singula quæ ex Medicorum præscripto charitas eximia sacrarum illarum Virginitatis medendo & corroborando illius corpori exhibebat, illi tanquam res à S. Obedientia, non à solis Medicis imperatæ præberentur: quas & illa, vti tales accipiebat, omnia supernaturali motu, ac singula quoque sancto operandi modo conducendo ad maius incrementum meritum, ac ampliorem diuinæ Maiestatis gloriam, quemadmodum in Exercitiis spiritualibus didicerat.

Morti propinquior, vota Paupertatis, Castitatis, & Obedientiae, renouauit coram Monasterij Præsidente, & omnes supra scriptas protestationes repetiit, sæpe iterans magno cum corporis & animi ardore illa verba: *In æternum & ultra. Desiderans laudare & amare Deum omni possibilis perfectionis modo; non tantum per totam aeternitatem, sed (si fieri posset) etiam ultra aeternitatem: postea petiit alta voce, Psalmum 102. legi, cuius initium est: Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius, & quæ sequuntur: Quæ verba cum magno affectu audiebat, & verbis similes suos affectus coniungebat: subsistens diuturnius in nonnullis Psalmi sententiis sibi charis. Post hæc rogauit omnes altantes, ut flexis genibus peterent à Deo velocem dissolutionem animæ à corpore, & quantocius peruenire posset ad Deum amandū perfectius. Quod dum faceremus, & ex Rituali preces legeremus, illa sæpe Crucifixi osculabatur imaginem, nec valens internum pietatis sensum reprimere, in hæc & similia verba profumpebat: *Gloria Patri & Filio & S. Spiritui sancto. Et, In te Domine speravi, non confundar in æternum. Et, In manus tuas Domine commendo spiritum meum, redemisti me Domine Deus Veritatis. Semel exclamauit: O quantum doleo me loqui non posset causam rogata, respondit: Quia etiam non possum ore laudare Deum, ut non tantum cor meum & anima, sed caro etiam exsilet in Deo meo. Sed cum illi dictum fuisset, Deum quem habebat in corde & anima ibi audire voces mentis, conquieuit. Porro cum totum infirmitatis & agoniae tempus sine vlllo peccato & mentis perturbatione ac scrupulo transegisset, vnā ante mortem horā, hanc ei demon cogitationē iniecit, esse in eius anima aliquod occultum peccatum, ob quod eam nollet exaudire Deus, et si tā ardentem animæ dissolutionem postulantem, & tanquam suo conspectu indignam, in his vitæ miseriis detineret: verum postquam hoc ipsum mihi aperuit (qui per 17. continuò horas ei assistit vsque ad mortem, nulla prorsus humana necessitate ab eius præsentia auocatus) tentatio demonis, qua illi desperationem frustra ingerebat, euauit.**

His peractis petiit, ut sibi indulgentia plenaria,

haria, nominatim missa ab Urbano VIII. Pontifice maximo applicaretur, quâ accepta perrexit in solitis suis affectibus, qui se per vultum & oculos ad cælum erectos, & gestus manuū evidentē prodebat, sapius iterata hac sententia: *Iesus Maria sint in mea societate*. Tandem vltim lingue & reliquorum sensum perdidit, & cum cessassent pristini corporis morientis angores per medium quadrantem horæ, membris modestissime compositis, sanctam animam quietissime Deo tradidit Anno 1627. 26. Mensis Februarii, intra 17. & 18. diei horam, anno ætatis suæ 25. quamvis non per integrum annum sanctè vixerit, verè tamen de ea illud dici potest, quod à Spiritu sancto traditum est Sap. 4. *Consummata in breui expleuit tempora multa*; & quod sanctus Thomas de Sanctis insignibus differens scriptum reliquit Opusc. 17. c. 7. *Vnus ab alioris sanctitatis gradu incipit, quàm sit summum alterius, ad quod per totam vitam suam alter perueniet*.

Promiserat Maria Bonaventura Flavia Domitilla Maximæ id petenti, se daturam operam, ut post eius mortem à Deo veram peccatorum contritionem obtineret: & eo ipso die quo Maria Bonaventura obiit, nil adhuc Flavia Domitilla sciens de eius morte, tam vehementem repente dolorem de peccatis commissis in se sensit, ut præ contritionis vehementia in spasmus quendam inciderit, & iam se morituram putaret, eo planè modo, quo B. Raimundo sancta Catharina Senensis contritionem & fletum vberem de peccatis commissis, teste ipso B. Raimundo & S. Antonino, impetrauit. Quod Flavia Domitilla Patri Nicolao Zuchio Confessario suo & hic mihi narrauit. Vnde indubiè Flavia Domitilla postea agnouit, Mariam Bonaventuram id ei à Deo in cælis impetrasse, sicut viuens promiserat. Alia persona mihi bene nota, pridie mortis Mariæ Bonaventuræ eam rogauit, ut pro ipsa in cælis oraret, & se cælo portam, sensibilibus indicaret, illa candidè promisit se id facturam, & promissum exoluit. Nam primo post mortem Mariæ Bonaventuræ die illa persona (quæ quoniam adhuc viuit, se nominari non permittit) sensit in se magnam in re difficillima mutationem, nam ab eo tempore, non solum in superiore parte animæ acquisiuit diuinitus, gustum maiorem in omnis generis aduersitatibus & persecutionibus (quibus tunc à magnæ authoritatis viris exagitabatur) sed etiam in parte inferiore (in qua hoc antea non habebat) cœpit sentire minorem repugnantiam, & naturalem ac inuoluntarium sensum crucis, maiorem verò pacem, & tranquillitatem tantam, ac si aduersitates illæ, & omnes aliæ postea, etsi in se & raræ & grauissimæ, non illum sed alium quempiam, nulla sibi necessitate coniunctum attingerent. Idque cum certo quodam etiam inferioris partis gaudio ac dominatu timoris & tristitiæ na-

turalis, quibus viri etiam perfecti etiam inuiti, premi solent; dum ab iniquis criminatoribus acerbè ac grauiter, nulla sua culpa vel causa, impetuntur; ex qua admirabili & paucis concedi solita mutatione ac gratia, non temerè credi potest, Mariam Bonaventuram breui post mortem Dei beatifica in cælis visione fuisse potitam.

Quod quidem secundo post obitum Mariæ Bonaventuræ die euidam Moniali Virgini mihi intimè perspectæ (quotidianis raptibus valde celebri, à magnæ authoritatis nostræ Societatis Patribus diu examinatis & approbatis, tanquā à Dei spiritu ortis) in raptu quodam diuinitus reuelatum fuit.

Ut autem appareat quàm accuratè Maria Bonaventura spiritualia Exercitia peregerit, & quomodo ea ad praxim reuocarit, ac quibus modis fructum ex iis deriuarit, visum est describere praxim glorificandi Dei in hac vita, quam manu propria Maria Bonaventura conscripsit, & quæ post eius mortem, cum aliis eius scriptis ad meas manus peruenit. Ex hac enim praxi vitæ spiritualis studiosi discere poterunt, & qui fructus Exercitiorum annotari debeant memoriæ causa, & qua ratione Exercitiorum præsidio, mores vel emendandi, vel componendi, vel perficiendi sint, ad Deum quam maximè colendum & amandum, quod solum per Exercitia rite suscepta prætenditur.

Praxis in hac vita glorificandi Dei ex Sancti Ignatii Exercitiis excerpta.

Primò. Fuge quoduis etiam minimum peccatum, ita ne vnquam offendas Deum cum plena aduertentia rationis & deliberatione, non tantum mortaliter, sed etiam venialiter: sed cum sine venialibus peccatis hac vita non agatur, caue, ne committas peccata grauia venialia, nec leuia multarum specierum, & hæc sint quàm paucissima & rarissima, & non sint talia, quæ scandalizent & offendant alios, nec talia, quæ valde disponant ad mortalia, ut sunt cogitationes turpes negligenter reiectæ, & curiositas oculorum in aspiciendis corporibus, etiam sacris, nudis, multò magis profanis & formosis faciebus, siue iuuenum siue feminarum.

Secundò. Expia peccata commissa quoad culpam & quoad penam quamprimùm, tum sinceris confessionibus, tum actibus Contritionis, ut est diuersa ab attritione, tum actibus amoris Dei amati super omnia, tum frequenti detestatione peccatorum, quamuis illa non sit tam efficax ut contritio; tum aliis actibus supernaturalibus virtutum, qui sunt contrarij peccatis commissis, tum actibus penalibus penitentiae, & religionis, & fraternæ charitatis, uti sunt ieiunia, disciplina, vigiliæ, cubatio in nudis asseribus, orationes longe genibus flexis factæ,

X x

cilicia,

cilicia, eleemosynæ, obsequia impensa infirmis: officia seruitutis, amor inimicorum, beneficia illis præstita. Supra omnia autem feruens cum intensis actibus deuotio in offerendis Deo omnibus quæ facis, & iis faciendis.

Tertiò. Da operam ut ita viuas, ut omnia opera tua sint meritoria gratiæ, & digna præmio cælesti, & in te augeant gratiam & virtutes supernaturales & dona Dei. Ad hoc autem necessaria sunt hæ conditiones. Primò, ut non habeas vnquam peccatum mortale in anima, sed sis in gratia Dei. Secundò, ut omnia facias propter motuum aliquod supernaturale quod Apostolus faciendum monet, etiam dum comedimus & bibimus. Tertiò, modus operandi sit bonus, hoc est, conformis rectæ rationi & luminis conscientiæ, conformis doctrinæ S. Ecclesiæ & Patrum Spiritualium & Regulis tui Ordinis. Quartò, operationes nostræ non inquinentur vilo peccato veniali, quod vitiet vel finem vel modum bene operandi. Sic operando imitaberis Christum qui dixit: *Ego quæ placita sunt ei, facio semper.* & sic quoque imitaberis Spiritus cælestes, qui nunquam peccant, & semper sunt occupati in feruentissimis operibus summe Deo gratis.

Quartò. Non sis contenta quibusvis bonis operibus, sed inter opera, quantum potes & quantum licet, elige semper magis perfecta & magis Deo grata. Ex quibus maior Dei laus & gloria oriatur. Porro maior Dei gloria & perfectior hinc cognoscitur. Primò, ex maiore perfectione virtutis: nam v. g. perfectior est charitas quam fides, virtus religionis quam patientia. Secundò, cognoscitur ex maiori difficultate obiecti & materiæ, ceteris paribus, unde perfectius est amare pro Deo inimicum, quam amicum, & dare maiorem eleemosynam quam minorem. Tertiò, cognoscitur ex maiore victoria nostrarum repugnantiarum quas sentimus in bonis operandis. Quartò, ex maiore nostri mortificatione & confusione. Quintò, ex maiore repressione humanorum respectuum, & maiore contemptu iudiciorum alienorum ac censurarum, quæ curando, sæpe Deum offendimus, & bona omittimus. Sextò, cognoscitur ex tempore magis longo, quod in opere bono expendimus. Septimò, ex maiore vtilitate vel alicui personæ vel toti communitati prouenienti ex nostro opere. Octauò, cognoscitur ex durabilitate operis, si aliquid fiat vel fundetur duraturum & profuturum etiam post nostram mortem. Nonò, si opera nostra extendantur ad vtilitatem vel saltem solatium plurium personarum vel locorum. Decimò, si opera fiant ob plures supernaturales fines inter se subordinatos, & omnes ad eum ordinatos in quantum est motuum amoris supernaturalis, quem Theologi vocant beneuolentiam,

quæ est perfectior quam amor concupiscentiæ, quo Deum amamus prout nobis est utilis.

Quintò. Non tantum viuendo glorifices Deum, sed etiam post mortem in cælo, idque iis modis. Primò, conare ut ad cælum peruenias sine purgatorio, ut ita quam citissime incipias glorificare Deum in cælis. Secundò, coneris esse in altissimo gradu gloriæ cælestis, Beatissimæ Virgini & Christo quam proximo, ita enim amabis & glorificabis magis Deum, & Christi merita ac eius in te gloria magis elucebunt, erisque eius membrum illi tuo capiti magis proportionatum, & imago Deo Patri similior per virtutes, & dignius templum Spiritus S. Tertiò, procura ut tantâ gloriâ in cælo polleas apud Deum, ut inde quam proximè & quam plurimos adiuues ad dilatandum per illos quam maxime gloriam Dei. Quartò, desidera, si id magis Deo placeret, esseque cum maiori eius gloria coniunctum, etiam in cælo humiliari, pro Deo affligi, & modis omnibus Deo placentibus exagitari & deprimi, & te priuari iis gaudiis, quibus est plenum cælum. Quintò, contenta sis priuari visione Dei beatifica, si hoc esset necessarium ad maiorem Dei gloriam. Sextò, si id Deo placeret magis, loco visionis Dei beatificæ, opta habere alios tantos gradus virtutum, qui correspondeant visioni Dei, qua priuaretur ex amore eius. Septimò, sed cum Deus fidelis sit in promissis, & daturus sit gloriam cælestem diligentibus eum, ita debes habere purificatum & desecatum cor, ut non per actum reflexum, & quasi conuè, sed tanquam connaturaliter desideres Deum videre in cælo, ne quidem secundariò ob bonum tuum ut bonum tuum est, sed totaliter & pure propter ipsum Deum, in quantum id bonum Dei est, quippe cellurum id in maiorem gloriam & laudem Dei, quod quidem tam perfectè desiderare debes, ut dum senties in te desiderium gloriæ cælestis, ne quidem in memoriam tibi veniat speculatiuè desiderium cæli propter commodum & gustum tuum, sed solum propter gloriam Dei.

Sextò. Desidera & conare glorificare Deum post mortem, non tantum existendo in cælo, sed etiam in terra his modis. Primò, ut postquam anima separata fuerit à corpore suo, immediate post, ita remaneat in lecto decente & honestè compositum corpus tuum, in omnibus membris & vestimentis, rebusque aliis ad id spectantibus, ut aspicientes exciter ad laudandum & glorificandum Deum, eique perfectius seruiendum. Secundò, ut vestes quibus vti fuisti, & quantum ad paupertatem & munditiam & alia, tales inueniantur, ut ex illis qui eas viderint, sumant occasionem glorificandi Deum. Tertiò, cubiculum tuum ita post mortem tuam redeat paupertatem, munditiam,

&c.

& ordinem suppellectilis, ut hinc quoque excitentur alij ad glorificandum Deum. Quartò, similiter & lectus tuus in quo morieris, habeat in se aliquid, quod excitet ad glorificandum Deum.

Septimò, Per personas cum quibus conuersaris vel conuersata es, sic glorificabis Deum, si conuersatione tua eas reddideris meliores in obsequio Dei, id specialiter spectans in eis, ut non tantum te viuente, sed etiam te mortuo Deum glorificent loco tui, & ex causa tua, & tu quasi viuas in eis, eo ferè modo, quo dicit Spiritus S. *Pater quasi non est mortuus, similem enim reliquit post se filium.*

Octauò, Officiis & occupationibus tuis glorifica Deum, eas ita obeundo, ut rectè, ut relinquas bonum odorem virtutis, & quandam ideam aliis perfectè operandi, cum magno incremento diuinæ gloriæ domi & foris.

Nonò, Vsu temporis glorificabis Deum tum iuxta monita tibi à Patre spirituali pridem data, tum his modis. Primò, si negotia tua ita tractabis & stabiles, ut etiam post mortem quam diutissimè durent, & Dei gloriam semper dilatent. Secundò, si in omnibus actionibus & conatibus tuis, non tanquam usufructuario more, sed tanquam hæres procedes, non spectando tantum ut tuo tempore bene procedant, sed ut postea etiam fructus eorum duret. Tertiò, si in ipso fine negotiorum tuorum ita iis applicata eris, & res omnes ad illas spectantes dispones, ac si tunc illud negotium inchoares.

Decimò, Etiam absèntia tua & post mortem glorificabis Deum, quando ita viues & procedes in omnibus, ut illi qui te cognouerunt, vel de te aliquid audiuerunt, recordatione tuorum bonorum exemplorum, & perfectionis in modo tractandi negotia, excitentur ad laudandum Deum, & ad gratias agendas ei ad tui imitationem.

Vndecimò, Præter hæc, etiam conatibus tuis glorificabis Deum, interius quidem, per ardentissima desideria, ut per te & per alios quam maximè promoueatur diuina gloria, exterius verò adhibendo omnem operam, ut quæ aggressa es pro gloriâ diuinâ dilatione, optimè succedant, retinendo tamen in animo quoddam tui dominium à nimia solitudine liberum, & plenam resignationem per quam contenta remaneas & tranquilla, si Deus sine culpa tua, noluerit succedere res à te inchoatas.

Duodecimò, Etiam per omissiones debes glorificare Deum his modis: Primò, non peccando in occasionibus peccati, v.g. non irascendo dum aliqua iniuria afficeris. Secundò, non peccando etiam aliis temporibus, quibus non occurrit vlla occasio te ad peccatum incitans. Tertiò, cessando ab opere quod facis, quando cessare iubet vel Regula vel approbata consue-

tudo tui Ordinis, vel is qui præest, mandat. Quartò, non aggrediendo nec inchoando negotia, si putes esse mentem contrariam eius qui tibi præest. Quintò, non occupando te in vlla re, etiam bona, sine licentia. Sextò, non offerendo operam tuam ad vllam rem, etiam bonam, sine licentia. Septimò, ne quidem ostendendo inclinationem tuam ad aliquid faciendum sine licentia. Octauò, non petendo consilia ab externis sine licentia. Nonò, abstinendo etiam à rebus non malis, si sint aut vetitæ aut peregrinæ in tuo domicilio. Sed ut per has omissiones magis glorificetur Deus, illas ipsas actualiter offer Deo singulas per actum reflexum. Decimò, glorificabis Deum abstinendo ab usu creaturarum superfluarum, v.g. non vtendo duobus Breuiariis, sed vno, & sic de aliis. Vndecimò, non vtendo creaturis, etsi pro eo tempore vtilibus, non tamen omnino tunc necessariis, v.g. dum candela ardet in publico ambulacro vel ambitu, & sat præbet luminis, tu tuam candellam non adhibeas propter maius lumen: sic si satis est ad eluendum os vel manus semel aquâ adhibere, bis non adhibeas. Duodecimò, noli desiderare vllam rem non necessariam nec vtilem ad satisfaciendum obligationi tuæ, v.g. habitare in tali loco, tale officium obire &c. sed sis semper resignata & indifferens ad omnia, quæ circa te disponit Deus per Superiores, nil prorsus eligendo in particulari, nil detrectando: licebit tamen proponere cum indifferentia, si clarè videris id Deum à te exigere. Decimotertiò, non petas à proximo tuo vllum obsequium vel auxilium, quod illi potest esse incommodum vel molestum, nisi cogaris id facere ob euidentem necessitatem vel vtilitatem maioris gloriæ diuinæ. Decimoquartò, non adhibeas ad vsum tuum res necessarias, magis pretiosas quam minùs pretiosas, sed è contra: idèò & vestibus ex panno viliori vteris, & Breuiariis quæ minoris veneunt, uti sunt Venetiis impressa, non Antuerpiæ vel Parisiis. Decimoquintò, noli adhibere vllum leuamen molestiis & crucibus tuis, ideoque abstine ab exultationibus, defensionibus, & similibus, per quæ crux Christi minùs amara redditur & leuior, cum eam optare debeas, & ferre omnibus instantibus vitæ tuæ quam grauissimam & quam amarissimam parti tuæ inferiori & amoris proprio. Decimosexto, noli ostendere vel seruare literas aut res alias à personis aliquibus insignibus ad te missas vel datas tibi, ex quibus visis ab aliis, possit de te concipi maior & melior opinio. Decimoseptimò, preme silentio omnia quæ aut bonam apud alios de te opinionem conciliare possent, aut solatium aliquod humanum adferre: ideo extra casum necessitatis, noli commemorare aliis quàm Medicis, indispositiones corporis tui, quia sola talium rerum commemoratio, est quoddam naturæ & infir-

mitatum lenamen, & solatium amoris proprii.

Decimo tertio, Contradictionibus, aduersitatibus, persecutionibus & quibuscumque molestiis glorificabis Deum, eas tolerando non tantum patienter, sed etiam libenter, imò & cum exultatione & gaudio, & adhuc cum desiderio maiorum & plurium molestiarum nunquam finendarum, ideoque nullas fugere aut declinare debes, & nequidem leuiore reddere, sed in crucibus nil nisi crucem tuam quam grauissimam, & Dei gustum & gloriam quam maximam querere.

Decimo quarto, Peccatis tuis & alienis dum tibi in memoriam venient, sic glorificabis Deum. Primum, excitando in te odium & detestationem eorum propter Deum per ea offensum, omni obsequio & amore dignum. Secundò, dolendo de iis magis quam de omni alia infelicitate & calamitate. Tertiò, optando & procurando ne amplius vnquam committantur. Quartò, satisfaciendo pro iis modis in Ecclesia vitatis. Quintò, offerendo te Deo ad omnes calamitates, etiam ad penas inferni, si earum toleratione posset effici, ne vnquam offendantur amplius dilectissimus Dominus Deus tuus. Sextò, excitando eorum occasione ardentius in te studium, Deo perfectius seruendi, vt sanctè & perfectè viuendo, possis aliqua ratione compensare tot iniurias Deo per peccata illatas, cuiusque cor exhilarare.

Decimo quinto, Conare & da operam, vt & verbis & exemplis, & precibus, & aliis quibus poteris modis inducantur alij quoque ad glorificandum Deum modis hinc explicatis.

Hæ sunt praxes & fructus Exercitiorum scripti & collecti à Maria Bonauentura, tum ex vsu Meditationum ab illa diligentissimè & feruentissimè peractarum, tum ex instructionibus sibi à suo Directore datis, quibus illa tam exactè & accuratè obedivit, vt nunquam à primo die Exercitiorum vsque ad vltimam eius vitæ horam, per menses vndecim, ac dies ferè 26. (non diutius enim postea vixit) vlla in ea deprehenderim aut inobedientiam aut negligentiam, aut repugnantiam, aut actionem contrariam alicui vel minimo monito aut bono proposito, aut doctrinæ in hac praxi glorificandi Dei descriptæ, cui tota eius reliqua ab Exercitiis vita plene fuit in omnibus conformis. Quod in ea fuit mirabilis, cum fuerit complexionis naturalis viuacissimè, instar viui argenti, huc illucque antea per Monasterium discurrens, ad res exteriores & distractiones effusa, & res & personas spirituales declinans, repidis & negligentibus adherens, ex viuacitate morum & velocitate actionum, & impetu, aliquot vestes quotannis ex optimo panno factas lacerans; quibus omnibus non obstantibus, ita à primo die Exercitiorum, viuacem & rebellem Deo naturam vi-

cit, & inordinatos passionum motus compescuit, ac prauos habitus & consuetudines aboleuit, per actus vitæ antea actæ contrarios, cum omni (quam agnoscebat esse adhibendam) diligentia & ferore factos, & coniunctos cum insatiabili desiderio maioris indies imò in horas perfectionis allequenda, vt non tantum spiritus & pars animæ superior, sed etiam inferior, & omnia corporis eius membra ac sensus, viderentur transformata in Deum ac res diuinas, per imitationem heroicarum virtutum, & omnis perfectionis, vt meritò personis perfectissimis in gradu altissimo annumerari possit. *Qui sanctissime viuendo nullum, vt ait S. Gregorius Naz. Ascensus in virtutibus & Dificiationis modis suum finem ac terminum inueniant.* Vnde quibus euidenter potest agnoscere, ad quantam sanctitatem ascendere deberet per Exercitia, quotannis animam excolendo & euehendo, præsertim irrogando quotidie in Sacrificio missæ corpus & animam Dei sanguine, & diuina Christi carne saginando, & intra se inexhaustum omnis sanctimonie fontem recipiendo, cum vna virgo per Exercitia S. Ignacij, tantum semel sine tot præsidij quibus abundamus facta, ad hos quos recensui perfectionis gradus ascendere tam exiguo temporis spatio potuerit, nec per se, vt solent Sacerdotes sacrificans, nec quotidie Dei Corpus & animam & sanguine diuinitate imbutum sumens, ad expulsionem malorum, & acquisitionem amplissimam omnium donorum celestium. Quod Dei Sacerdotes sacrificium Eucharistie quotidie offerentes, facile allequi possunt. Vnde meritò S. Chrysostomus ait: *Quo non oportet esse puriorem tali fruente sacrificio? quo solari radio non splendidiorem manum, carnem hanc diuidentem, os quod igne spiritali repletur, linguam qua tremendo nimis sanguine rubescit.* Quod si querat aliquis, quam existimem ex parte sua adhibitam à Maria Bonauentura dispositionem, ad tam insignia Dei dona ei diuinitus tam citò collata? Ego sanè existimo Deum, qui facienti quod in se est non denegat gratiā, & qui fidelē in paruis, promouet ad maiora; & qui erga eum liberales liberalius dicit, vt ait S. Ignatius, quatuor dispositiones in Maria Bonauentura, tam eximias, vt vidimus, virtutum & donorum præmiis remuneratum esse.

Prima omnium fuit magna sui victoria, quā ostendit dum magnopere repugnantem à faciendis spiritualibus Exercitiis naturam (se generosè vincendo propter Deum & animæ suæ bonum) ad ea suscipienda adegit, resolutio animo omnia tegia & molestias, quas in illo secessu & solitudine sperabat, constanter tolerandi; magnum enim ad consequendam sanctitatem adiumentum est, nostri in rebus difficilibus victoria, vt sentiebat B. Noster Franciscus Borgia l. 4. vitæ c. 5. imò & ipse S. Ignatius c. 4. ex. §. 46. & apud Ribad. in vita l. 5. c. 10. & Orlandini. l. 3.

Ann.

Ann. 7. c. 2. vti & S. Xaverius apud Turceli-
num l. 1. c. 5. & l. 6. c. 7. 13. 14. & l. 3. Epist. 5.

Secunda dispositio eius fuit, cura minimorum accuratissima, tum in fugiendis omni conatu etiam leuissimis peccatis & defectibus, tum in seruandis iis sui Monasterij regulis & probatis consuetudinibus, quæ à locordibus & tepidis tanquam res parui momenti violantur, tum in quaerenda sui abnegatione & mortificatione in minutissimis rebus. Quam minimorum curam plurimum conferte ad sanctimoniam vitæ docent SS. Patres citati à Iulio Nigronio in Tractatu Ascetico, & ego magnorum Dei seruorum Dei exemplis & experientia ostendam toto Opusculo de Priuilegijs fidelium Dei seruorum.

Tertia dispositio eiusdem fuit, exactissima cura in expediendis bene omnibus particulis temporis, quod totum (repudiata omni curiositate & rerum indifferentium tractatione) tra-
ducebat in rebus meritorijs ob finem supernaturalem, modo perfecto, tractatis. Per talium enim operum tractationem & frequentiam, imò assiduitatem, magni sunt in acquisitis & infusus virtutum habitibus, progressus, & ampla sanctimonie incrementa, vti docent & Theologi & vitæ spiritualis Magistri, hac ratione nullam prætermittebat occasionem coronas cælestes præparandi sibi. Imitabatur quippe S. Patrem Nostrium Ignatium, qui, vt scribit Maffei in eius vita l. 3. c. 1. Summa obseruabat cura quidquid

ad Christi gratiam vel tuendam vel augendam quoquo modo pertinere intelligeret.

Quarta dispositio eiusdem fuit indefessus seruator, quo singulas quasque actiones prout propter Deum peragebat, & imprimis omnes Additiones & meditationes & instructiones Exercitiorum, dum ea summa diligentia & applicatione animi faciebat, quia vt bene scriptum reliquit S. P. Ignatius in prima epist. quam An. 1547. S. Martij se scripsit ad nostros Lusitanos, excitans eos ad studium Perfectionis, Rarum ali-
quod & eximium facinus ex viuendo sanctoque seruire profectum sexcentis vulgaribus minutisque antecellit (seu vti est in textu Hispanico) plus valet vnus actus intensus, quam mille remissi & debiles. Ad quem enim virtutis gradum multis annis piger non potest adreperere, exigua temporis intercapedine, diligens mirabiliter volat (sic vt est in Hispanico) breui tempore acquirit. Talium è numero fuit hæc feruentissima Virgo de quibus loquitur S. Bern. ser. 23. in Cant. Qui amat ardentius, volat velocius, & cuius peruenit, perueniens non duo repulsionem, sed nec cumtationem patitur, sine mora aperitur ei tanquam domestica, tanquam charissima, tanquam specialiter dilecta & singulariter grata. Imitemur ergo hanc Virginem, saltem nos Religiosi, præsertim Sacerdotes, & qui plures quam illa annos in vita Religiosa expleuimus, vt ex fertili Sanctorum Exercitiorum pomario, similes heroicarum virtutum fructus quam plurimos & quam citissime decerpamus. Amen.

Xx 3

NICO.